

ΣΟΦΙΑ Π. ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ- ΠΕΤΡΑΚΗ

ΕΝΑ ΤΑΞΕΙΔΙ ΣΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ

Η ΑΛΗΘΙΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΜΙΚΡΗΣ ΣΟΦΙΑΣ

ΑΘΗΝΑ 2017

ΕΝΑ ΤΑΞΕΙΔΙ ΣΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΓΕΡΑΚΑ "Η ΠΗΓΗ"

ΣΟΦΙΑ Π. ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ- ΠΕΤΡΑΚΗ

ΕΝΑ ΤΑΞΕΙΔΙ
ΣΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ

Η ΑΛΗΘΙΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΜΙΚΡΗΣ ΣΟΦΙΑΣ

ΑΘΗΝΑ 2017

Το αφιερώνω με πολύ αγάπη στα εγγόνια μου:

Ευαγγελία-Μαρία Κορώνη το γένος Χριστίνας Πετράκη

Νικόλαο Ευαγγέλου Ιωάννου το γένος Αικατερίνης Πετράκη

Νικόλα Νικολάου Τσούνη το γένος Ευαγγελίας Μαρίας Κορώνη

Νικόλαο Τσούνη

και στα επόμενα εγγόνια μου...

Καθώς επίσης

και σε όλους τους κατοίκους του Γέρακα

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΓΕΡΑΚΑ "Η ΠΗΓΗ"

Ευχαριστώ τους φίλους Σοφία Σταθάτου και Μιχάλη Καϊρη
που επιμελήθηκαν την έκδοση του βιβλίου.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Ο Δημοσθένης ο Παιάνας και τα πρώτα παιδικά μου χρόνια στην Παιανία	11
2. Το έπος του 40-41 αρχίζει	19
3. Αναμνήσεις από την Κατοχή	29
4. Από την Παιανία στον Γέρακα	31
5. Η ζωή μας στον Γέρακα	44
6. Ο Γέρακας του νομού Αττικής και η ζωή των πρώτων κατοίκων	48
7. Ο πρώτος κάτοικος του Γέρακα	51
8. Το πρώτο χωριό του Γέρακα με τις 15 οικογένειες, το 1944	57
9. Ο Μουτζούρης και οι τσοπάνηδες	70
10. Ήθη και έθιμα του λαού μας	75
11. Το πρώτο Δημοτικό Σχολείο του Γέρακα με έξι αίθουσες	95
12. Ο Γέρακας αποκτά τον πρώτο Σύμβουλο και τον πρώτο Δήμαρχο	106
13. Η ζωή μου στο Νησί	117
14. Απάντηση στην εφημερίδα της Άνδρου (27.3.1997)	180
15. Μια βόλτα στον ανεμόμυλο	184
16. Φιλία	191
17. Προσκύνημα στην εκκλησία της Αγίας Τριάδας	193
18. Σκέψεις	195
19. Επίλογος	197

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι

Ο Δημοσθένης και τα πρώτα παιδικά μου χρόνια στην Παιανία

Ο Δημοσθένης ο Παιάνας Αθηναίος ρήτορας και πολιτικός (384-322) γέννημα θρέμμα της Παιανίας. Αν και ήταν προβληματικό παιδί με την επιμονή και υπομονή κατάφερε να ξεπεράσει το πρόβλημα του τραυλισμού και είχε εξελιχθεί στον μεγαλύτερο ρήτορα των Αθηνών. Όταν οι Αθηναίοι έχασαν τον πόλεμο από τον Φίλιππο της Μακεδονίας τον κατηγορήσαν ότι ήταν προδότης. Εκείνος όμως υπήρξε πάντοτε πατριώτης που διέβλεπε σε κάθε περίπτωση τον χαρακτήρα του Φιλίππου και τα σκοτεινά του σχέδια και ότι οι αντίπαλοί του ήταν προδότες που είχαν δωροδοκηθεί για να υπονομεύουν τα αθηναϊκά συμφέροντα, όχι μόνο ο Αισχίνης και οι όμοιοί του στην Αθήνα αλλά και όλοι οι Έλληνες πολιτικοί που είχαν ευνοήσει την συνεργασία με τους Μακεδόνες.

Από την στιγμή εκείνη του 346 όταν ο Δημοσθένης είχε περιγελαστεί και του είχε αφαιρεθεί ο λόγος στην Εκκλησία του δήμου δεν είχε παύσει να καταγγέλλει τους αντιπάλους του ότι είχαν διαφθαρεί από τον Φίλιππο και την άποψή του αυτή υιοθέτησε κατά το πλείστον η μεταγενέστερη ιστοριογραφία. Τον καταδίκασαν εις θάνατον αλλά μετά τον θάνατό του τον αθώωσαν.

Αλλά όταν ένας άνθρωπος ξεχωρίζει και είναι καλύτερος από τους άλλους αποκτά πολλούς εχθρούς. Όταν κατάλαβαν το λάθος που είχαν κάνει ήταν πολύ αργά.

Σκαλίζοντας ένα παρελθόν που ξεκινάει από τα νηπιακά μου χρόνια και είναι τόσο απόμακρο και τόσο νεφελώδες, από την ηλικία των τριάμιση ετών. Σήμερα στα εβδομήντα πέντε μου χρόνια πια θέλω να γράψω ορισμένα γεγονότα που βίωσα στην ζωή μου. Γιατί η πιο στέρεη ύλη, οι αναμνήσεις από το παρελθόν, η πιο δυνατή βεβαιότητα, σιγά-σιγά αδυνατίζει μετασχηματίζεται σε κάτι πιο σκοτεινό πιο απόμακρο και άμορφο. Και φυσικά κάποτε θα χαθούν.

Οι πρώτες μου θύμισες λοιπόν ξεκινούν από τον Αύγουστο του 1940. Αυτόν τον μαύρο Αύγουστο για την Ελλάδα με το ύπουλο χτύπημα των Ιταλών, που θα εξελιχθεί αργότερα σε μεγαλούργημα για την Ελλάδα επάνω στα βουνά της Αλβανίας αλλά και το κατοπινό δράμα για την πατρίδα.

Τα παιδικά μου χρόνια καθώς και οι πρώτες μου θύμισες ήταν προορισμένα να περάσουν μέσα από έναν πόλεμο. Γι' αυτό και τα πρώτα μου βιώματα ήταν πολύ σκληρά. Είχα την ατυχία να ζήσω την ιστορία εκείνης της εποχής μέσα στην πίκρα και την δυστυχία.

Τίποτα δεν είναι χαρούμενο για ένα παιδί που πεινάει γιατί τότε δεν μπορεί να σκεφτεί τίποτα χαρούμενο, τίποτα δεν μπορεί να το κάνει ευτυχισμένο, Ενώ τα παιδιά που γεννιούνται σε ευτυχισμένες εποχές και σε ευτυχισμένες οικογένειες μαθαίνουν μόνο ότι ωραίο υπάρχει στην ζωή.

Ήταν Αύγουστος του 1940 όταν με πήρε η νονά μου από την Παιανία φεύγοντας για το χωριό της που ήταν οι Στενιές της Άνδρου. Το καράβι ξεκίνησε από τον Πειραιά. Εγώ ήμουν τόσο τρομοκρατημένη γιατί δεν είχα ξαναδεί ούτε καράβι ούτε θάλασσα. Είχα λουφάζει στην αγκαλιά της κι εκεί με πήρε ο ύπνος. Φτάνοντας το καράβι στο λιμάνι της χώρας έπιασε αρόδο. Δηλαδή έριξε τις

Η μητέρα μου
στην Παιανία (1938)

άγκυρες πιο βαθιά μέσα στην θάλασσα γιατί δεν υπήρχε μόλος.

Μόλις το καράβι σταμάτησε ήρθαν κοντά βάρκες και οι βαρκάρηδες βοηθούσαν τους ανθρώπους να μπουν μέσα και να τους βγάλουν στην στεριά. Απ' έξω στην παραλία περίμεναν υπομονετικά τα τετράποδα μεταφορικά μέσα τα γαϊδουράκια. Πηγαίνοντας για τις Στενιές δεξιά μας απλώνεται το βαθύ γαλάζιο του Αιγαίου. Αριστερά μας οι βουνοπλαγιές, άλλες βουτηγμένες μέσα στο πράσινο και άλλες θαρρείς πως είναι γυμνές με χαμηλή βλάστηση από θυμάρια και φουντωτά αγκάθια. Μας ανέβασαν επάνω σε ένα γαϊδουράκι την νονά μου κι εμένα φόρτωσαν και τα πράγματά μας και ξεκινήσαμε για το χωριό.

Φτάνοντας στο χωριό διασχίζουμε πρώτα μια ωραία παραλία που βρίσκεται στα ριζά του χωριού και αρχίσαμε να ανεβαίνουμε έναν

ανηφορικό δρόμο. Ο δρόμος σταμάτησε απότομα μπροστά σε μια μεγάλη στεγάδα. Εδώ είναι και το τέρμα του αμαξωτού δρόμου. Πλησιάζοντας στην στεγάδα ακούς το δυνατό κελάρισμα του ορμητικού νερού που κατακυλάει από τους πέντε μαρμάρινους κρουνούς που βρίσκονται κάτω από αυτήν την στεγάδα. Τρέχουν ασταμάτητα χιλιάδες χρόνους και συναντούνται με το άφθονο νερό της ρεματιάς που κατεβαίνει από το χωριό της Σάριζας που είναι υψηλότερα και δυτικά από τις Στενιές. Περνώντας την στεγάδα συναντάς ένα μικρό παντοπωλείο-καφενείο αυτό είναι η αρχή του χωριού και το στέκι για όλους τους απόμαχους ναυτικούς. Εκεί συναντώνται κάθε μέρα, και αρχίζουν να διηγούνται τις ατέλειωτες ιστορίες από τα ταξίδια τους πίνοντας τον καφέ τους και το τσίπουρό τους.

Μετά το καφενείο αρχίζουν τα ασπρισμένα σκαλοπάτια και τα λιθόστρωτα καλντερίμια που οδηγούν στις αυλόπορτες των σπιτιών.

Το γαιδουράκι που μας μετέφερε ανέβαινε με προσοχή και αγκομαχώντας έναν-ένα τα σκαλοπάτια. Το σπίτι της νονάς μου ήταν λίγο πιο επάνω από την στεγάδα.

Την άλλη μέρα ήρθε ένα κοριτσάκι λίγο πιο μεγάλο από μένα για να παίξουμε. Τσουλούσε ένα καροτσάκι που μέσα είχε μια ωραία κούκλα. Τέτοια ωραία κούκλα δεν είχα ξαναδεί γιατί εγώ ήμουν συνηθισμένη να κρατώ και να παίζω με τις πάνινες κούκλες που μου έφτιαχνε η μαμά μου. Τυλούσε με ύφασμα ένα κουβάρι από μαλλί και με ένα μολύβι ζωγράφιζε μάτια, μύτη, στόμα, το σώμα το γέμιζε με κουρέλια, το έντυνε με ένα φορεματάκι που το έραβε μόνη της και η κούκλα μου ήταν έτοιμη. Με το κοριτσάκι αυτό γίναμε αμέσως φίλες. Την κούκλα με το καροτσάκι μου την χάρισε.

Ο πατέρας της ήταν ναυτικός όπως σχεδόν όλοι οι άνδρες του χωριού, και κάθε φορά που ερχόταν από τα ταξίδια της έφερνε πολλά και ωραία παιχνίδια. Η χαρά μου ήταν τόσο μεγάλη που δεν την αποχωριζόμουν ούτε την ημέρα ούτε την νύχτα. Οι μέρες

περνούσαν ωραία αφού είχαμε γίνει αχώριστες φίλες και παίζαμε όλη μέρα μαζί με αυτό το κοριτσάκι που δεν θυμάμαι το όνομά του.

Μέσα στην στεγάδα με τις βρύσες υπήρχαν μεγάλες γούρνες που εκεί έπλεναν οι γυναίκες τα ρούχα. Μια μέρα καταμεσής του Αυγούστου πήρε η νονά μου ένα πανέρι με ρούχα και κατεβήκαμε στις βρύσες να πλύνει. Εκεί ήταν κι άλλες γυναίκες και έπλεναν. Εκτός του ότι πήγαιναν να πλύνουν ήταν και ο τόπος συνάντησης των γυναικών και ο τόπος που συζητούσαν και τα διάφορα νέα του χωριού. Εγώ με την φίλη μου παίζαμε με τις κούκλες τσουλώντας τα καροτσάκια πέρα δόθε στην στεγάδα.

Αφού κουραστήκαμε να τρέχουμε σταματήσαμε σε μια βρύση που έτρεχε ορμητικά το νερό και σκύψαμε να κάνουμε μπάνιο τις κούκλες μας. Καθώς ήμουν σκυμμένη και την έπλενα γλιστρώ και πέφτω μέσα στην γούρνα με το νερό. Ω Ωχ! τότε ποιος είδε τον θεό και δεν τον φοβήθηκε. Τρέχει η νονά μου και με βγάζει από το νερό αλλά ήταν τόσο νευριασμένη που αρπάζει το ξύλινο καροτσάκι και με αυτό μου δίνει μια στο κεφάλι μου και φυσικά έχασα τις αισθήσεις μου. Όταν συνήλθα θυμάμαι ότι καθόταν σε μια καρέκλα με κρατούσε στην αγκαλιά της και έκλαιγε. Την ωραία μου την αγαπημένη μου κούκλα την έχασα γιατί την πήρε το ορμητικό νερό, την έριξε μέσα στο ποτάμι και φυσικά κατέληξε στα γαλαζοπράσινα νερά της ωραίας παραλίας. Ποιος ξέρει πόσο καιρό τα κύματα την χτυπούσαν επάνω στα ανεμοδαρμένα βράχια; Έτσι εγώ έχασα την αγαπημένη μου κουκλίτσα και αυτή την ζεστή μου αγκαλιά.

Μια μέρα ήρθε τρέχοντας η μαμά της φίλης μου. Ήταν πολύ τρομαγμένη και κάτι έλεγε της νονάς μου και χτυπούσαν και οι δύο τα χέρια τους τρομαγμένες. Τις κοιτούσα χωρίς να καταλαβαίνω τι ήταν αυτό το νέο που τις τρόμαξε τόσο πολύ. Την άλλη μέρα ήρθε το τετράποδο ταξί με τον αγωγιάτη και μας κατέβασε στο λιμάνι. Από εκεί μπήκαμε στο καράβι και γύρισα στο σπίτι μου και στην μανούλα μου.

Η νονά μου έφυγε την ίδια μέρα και από τότε δεν την ξαναείδα ποτέ.

«Εδώ θα κάνω μια παρένθεση για να πω πως την είδα άλλη μια φορά ύστερα από πολλά πάρα πολλά χρόνια αλλά στον ύπνο μου. Φυσικά είχε πεθάνει. Μετά το Πάσχα το Σάββατο που είναι το τελευταίο ψυχосάββατο.

Την Παρασκευή το βράδυ ετοίμασα τα κόλυβα, έγραψα τα ονόματα σε ένα χαρτί και την άλλη μέρα θα τα πήγαινα στην εκκλησία. Το βράδυ στον ύπνο μου βλέπω την νονά μου και μου λέει «Εμένα δεν με έγραψες». Φυσικά από τότε κάθε φορά που πάω στην εκκλησία κόλυβα γράφω και το δικό της όνομα. Γιατί αυτή δεν είχε παιδιά και κανένας δεν θα της είχε κάνει ποτέ ένα πιάτο κόλυβα. Ο θεός ας αναπαύσει την ψυχή της.»

Την άλλη μέρα όταν η μάνα μου με χτένισε είδε την πληγή πάνω στο κεφάλι μου και τρόμαξε, γιατί ήταν αρκετά μεγάλη και με ρώτησε. «Σοφία ποιός σου έκανε αυτό στο κεφάλι σου;»

Κι εγώ της είπα «η νονά με χτύπησε με το καρότσι». Με έσφιξε στην αγκαλιά της έβαλε τα κλάματα και με φιλούσε. Πόσο ζεστή ήταν η αγκαλιά της μανούλας μου! Τώρα πια ήμουν στο σπίτι μου κοντά στους γονείς μου και τ' αδέρφια μου.

Η πληγή σιγά-σιγά πέρασε με την φροντίδα της μάνας μου, το σημάδι όμως μου έχει μείνει για να μου θυμίζει την καλή μου νονά. Ο Θεός ας την συγχωρέσει.

Η ζωή μου βρήκε πάλι τους κανονικούς της ρυθμούς και άρχισα να παίζω πάλι με τα γειτονόπουλά μου στην πλατεία του χωριού.

Στην πλατεία της Παιανίας είναι στημένο το άγαλμα του αρχαίου μεγάλου ρήτορα Δημοσθένη. Κάθε απόγευμα όλα τα γειτονόπουλα πηγαίναμε και παίζαμε κυνηγητό γύρω από το άγαλμα. Ήταν το αγαπημένο μας παιχνίδι. Ένα απόγευμα το παιχνίδι μας το έκοψαν ξαφνικά οι καμπάνες της μεγάλης μας εκκλησίας που άρχισαν να χτυπούν όλες μαζί χαρμόсуна. Οι άνδρες που ήταν μέσα στα

καφενεία πετάχτηκαν όλοι έξω και άρχισαν να γελούν, να χορεύουν και να τραγουδούν. Η χαρά τους ήταν τόσο μεγάλη που άλλοι πετούσαν τις τραγιάσκες από τα κεφάλια τους και άλλοι να ζητωκραυγάζουν.

Στην αρχή εμείς καμιά δεκαριά παιδάκια που είμαστε εκεί τους κοιτούσαμε σαστισμένα χωρίς να ξέρουμε την αιτία που ξαφνικά οι πατεράδες μας έγιναν τόσο χαρούμενοι.

Η ξαφνική τους χαρά όμως ήταν γιατί έμαθαν για τις νίκες του στρατού μας που πολεμούσαν επάνω στα χιονισμένα βουνά της Ελλάδος και της Αλβανίας. Πιαστήκαμε κι εμείς χεράκι-χεράκι και αρχίσαμε να χορεύουμε γύρω από το άγαλμα. Εκείνη την στιγμή που χορεύαμε βλέποντας τους πατεράδες μας να πανηγυρίζουν δεν μπορούσαμε να καταλάβουμε πώς ξαφνικά για την πατρίδα μας σημειώθηκε μια μεγάλη στιγμή το φθινόπωρο του 1940.

Δεν μπορούσαμε να καταλάβουμε γιατί είμαστε πολύ μικρά πως για άλλη μια φορά καταμεσής του εικοστού αιώνας οι Έλληνες έδιναν τις νικηφόρες μάχες του σ' αυτό εδώ το τιμημένο χώμα που έχουμε γεννηθεί και μας έχει θρέψει. Αργότερα όταν μεγάλωσα και πήγα σχολείο ο καλός ο αγαπημένος μου δάσκαλος ο κ. Ορφανός που καταγόταν από την Τήνο μας δίδαξε ότι οι μέρες για την Ελλάδα είχαν αλλάξει με την ανατολή της 15^{ης} Αυγούστου του 1940. Εκείνη την ημέρα πλήθη προσκυνητών είχαν κατακλύσει το ιερό νησί της Τήνου για να προσκυνήσουν και να γιορτάσουν την Παναγία. Από τα ξημερώματα εκείνης της ημέρας έχει φτάσει το παλαιό καταδρομικό «Έλλη» και στέκεται στον όρμο του νησιού σημαιοστολισμένο με τα χρώματα της Πατρίδας. Και συνεχίζει ο αγαπημένος μου δάσκαλος δακρυσμένος. Η ώρα ήταν οχτώμιση το πρωί όταν ένας κρότος τρομακτικός συγκλονίζει το πλοίο και το νησί. Μαύροι καπνοί σηκώνονται αμέσως και τριγυρίζουν την «Έλλη» που χτυπημένη κατάσαρκα στα ύφαλα από εχθρό ύπουλο κρυμμένο. Και η «Έλλη» αρχίζει να γέρνει. Δύο ακόμα τορπίλες συγκλονίζουν

το νησί. Η μία σε ξέρα κοντά στον φανό και η άλλη στον κυματοθραύστη. Ο λαός οι προσκυνητές στην παραλία και στον δρόμο που ανεβαίνει προς την εκκλησία έντρομοι κοιτούσαν το καράβι που όσο περνούσαν τα λεπτά της ώρας έγερνε και πιο πολύ. Άδικα αγωνιζόταν το πλήρωμα να το ρυμουλκήσει, να το φέρει σε μέρος άβαθο να το σώσει. Τα σκοινιά όμως κόβονταν και στις δέκα παρά δέκα η «Έλλη» δεν υπάρχει πια. Πολλοί ναύτες έπεσαν στην θάλασσα και κολυμπώντας βγήκαν στην στεριά. Τα ναυτάκια όμως που είχαν βάρδια εκείνη την ώρα στην μηχανή έμειναν μαζί της μέσα στο βυθό της θάλασσας.

Όλος ο κόσμος έκλαιγε και όλοι αναρωτιόντουσαν ποιός το έκανε αυτό το κακό;

Ποιόν πείραξαν οι Έλληνες; δεν πείραξαν κανέναν. Η λιτανεία σταμάτησε και οι καμπάνες από χαρμόσυνες που χτυπούσαν άρχισαν να χτυπούν πένθιμα. Η άνανδρη και ύπουλη αυτή πράξη άφησε όμως την ταυτότητά της.

Την επομένη ημέρα ανασύρουν τα κομμάτια από τις τορπίλες. Είχαν γραμμένο επάνω τους τον αριθμό μητρώου και στοιχεία Ιταλικά.

Την ίδια μέρα που τορπίλισαν την «Έλλη» στις έξι το απόγευμα δύο ιταλικά βομβαρδιστικά αεροπλάνα έριξαν βόμβες χωρίς αποτέλεσμα στο ατμόπλοιο «Φρίντων» που βρισκόταν στο Μάλι της Κρήτης. Ήταν φανερό πως η Ιταλία αδιαφορούσε πια για τα ύπουλα μέσα.

Αυτό ήταν το νέο που είπε η γειτόνισσα στην νονά μου τότε που τις είδα να χτυπούν τα χέρια τους και να είναι τόσο αναστατωμένες.

Την 28^η Οκτωβρίου ο πόλεμος έχει αρχίσει πια φανερά. Η ιερόσυλη πράξη που έγινε κατά των Ελλήνων την ημέρα της Παναγίας έκανε τους Έλληνες να αφήσουν κατά μέρος τις πολιτικές τους διαμάχες και έγιναν μια γροθιά, μια ψυχή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Το έπος του 40-41 αρχίζει

Ο πρεσβευτής της Ιταλίας Γκράτσι το είχε νιώσει αυτό. Ότι οι Έλληνες σε δύσκολες στιγμές γίνονται όλοι μια γροθιά, μια ψυχή, και το έγραψε αργότερα στα απομνημονεύματά του.

«Το έγκλημα της Τήνου, το είχε γράψει είχε γι' αποτέλεσμα, για να μην πω έκανε το θαύμα η Παναγία, να δημιουργηθεί σ' όλη την Ελλάδα μια απόλυτη ενότητα ψυχών».

Ο πρεσβευτής της πραγματικά δεν γελιέται για τον χαρακτηρισμό. Μοναρχικοί και Βενιζελικοί οπαδοί και αντίπαλοι πείσθηκαν πως η Ελλάδα έχει έναν ύπουλο και αδυσώπητο εχθρό, την Ιταλία, και πως αν δεν γινόταν ν' αποφευχθεί μια σύγκρουση με την Ιταλία θα ήταν προτιμότερο ν'αντιμετωπιστεί ο εχθρός με ανδρισμό παρά να υποχωρήσει το ελληνικό έθνος μπροστά σε έναν εχθρό που δεν δίσταζε να μεταχειρίζεται τέτοια ύπουλα μέσα».

Ένας πόλεμος όσο νικηφόρος και αν είναι δεν φέρνει μόνο χαρές φέρνει και πένθος, λύπες, δυστυχίες. Σκοτώνονται τα νιάτα και από τις δύο πλευρές, πενθούν χιλιάδες οικογένειες και αναθεματίζουν τους μεγάλους αλλά τόσο άμυαλους που για το δικό τους συμφέρον βλέπουν τους απλούς ανθρώπους σαν μυρμήγκια, και μας τσαλαπατούν με τα βρωμοπόδαρά τους, χωρίς οίκτο.

Ο χειμώνας εκείνη την χρονιά ήρθε πολύ νωρίς. Τα βουνά από τον Οκτώβριο σκεπάστηκαν με χιόνια. Τα άλλοτε φαιδρά πρόσωπα των ανθρώπων σκλήρυναν έγιναν όλοι σκυθρωποί. Οι γυναίκες κλείστηκαν στα σπίτια τους και άρχισαν όλες να υφαίνουν και να πλέκουν μέρα νύχτα με το φως του λυχναριού φανέλες, κάλτσες, σκούφους για να τα στείλουν στους Έλληνες φαντάρους που πολεμούσαν επάνω στα χιονισμένα βουνά. Σ' εμάς τα μικρά παιδιά μας έκλεψαν τα ξένοιαστα παιδικά μας χρόνια. Λουφάξαμε μέσα στα σπίτια μας, δεν είχαμε όρεξη για παιχνίδια. Χωρίς να καταλαβαίνω την σοβαρότητα της κατάστασης διαισθανόμουν ότι κάτι κακό γινόταν. Τα παιδικά μας παιχνίδια σταμάτησαν εκεί.

Δεν ήταν μόνο ο βαρύς χειμώνας εκείνης της χρονιάς του 40-41 που άρχισε να σκληραίνει τα άλλοτε φαιδρά πρόσωπα των ανθρώπων και να τα κάνει σα δαρμένα αλλά ήταν και η ήττα και η κατοχή από τα Γερμανικά στρατεύματα που αργά ή γρήγορα θα ερχόταν αφού άφησαν πρώτα τους Ιταλούς να μας χτυπήσουν, να μας κουράσουν, να μας εξαντλήσουν μέσα στον αδυσώπητο χειμώνα εκείνης της χρονιάς και μετά να έρθουν αυτοί σαν ύπουλες ύαινες να μας ποδοπατήσουν παριστάνοντας τους νικητές.

«Στις τρεις παρά δέκα το πρωί της 28ης Οκτωβρίου του 1940 ένα αυτοκίνητο του διπλωματικού σώματος της Ιταλίας μέσα στην νύχτα ήρθε και σταμάτησε σε μια βίλα στην οδό Κεφαλληνίας και Δαγκλή στην Κηφισιά. Αυτό ήταν το σπίτι του Ιωάννη Μεταξά. Είπαν στον σκοπό πως ο πρεσβευτής της Ιταλίας ζητάει να δει τον πρόεδρο της Κυβερνήσεως. Η ώρα είχε σημάνει στο ρολοί της ιστορίας. Χωρίς καθόλου να ντραπεί ο Γκράτσι δήλωσε πως η κυβέρνησή του τον είχε επιφορτίσει να επιδόσει μια επείγουσα ανακοίνωση και του έδωσε το τελεσίγραφο. Τα χέρια του Μεταξά καθώς κρατούσε το τελεσίγραφο ελαφρότρεμαν και τα μάτια του ήταν υγρά από την συγκίνηση. Όταν διάβασε το κείμενο κοίταξε στα μάτια τον πρεσβευτή και με φωνή συγκινημένη του είπε:

- Όστε λοιπόν πόλεμος.

Ο Γκράτσι τότε ένιωσε ντροπιασμένος, έσκυψε το κεφάλι και είπε με χαμηλή φωνή.

- Θα περιμένω την απάντησή σας ως τις έξι το πρωί στην πρεσβεία.

Στις τέσσερις και μισή το πρωί συγκεντρώθηκε όλη η ηγεσία της Ελλάδας στο Υπουργείο των εξωτερικών. Η συγκίνηση όλων ήταν βαθειά. Πήρε ο Μεταξάς τα έτοιμα διατάγματα τα υπέγραψε και είπε (Ο Θεός σώζει την Ελλάδα). Όλοι τον μιμήθηκαν, υπέγραψαν στην σειρά και ξανάλεξαν τον λόγο του πρωθυπουργού (Ο Θεός σώζει την Ελλάδα). Έξω ξημέρωνε η 28η Οκτωβρίου.

Χωρίς να περιμένουν την εκπονή της προθεσμίας που οι ίδιοι έταξαν, οι Ιταλοί άρχισαν στις 5,30 την επίθεσή τους σ'όλο το πλάτος του Αλβανικού μετώπου. Ήταν η ώρα έξι όταν οι σειρήνες της αντιαεροπορικής άμυνας ξύπνησαν την Αθήνα. Οι άνθρωποι ξυπνούσαν ξαφνιασμένοι και ρωτούσαν ο ένας τον άλλον τι συμβαίνει; Στα χωριά οι καμπάνες των εκκλησιών χτυπούσαν χτυπούσαν. Ο ντελάλης του χωριού έτρεχε από γειτονιά σε γειτονιά και φώναζε όσο πιο δυνατά μπορούσε.

- Η Ελλάδα κάνει επιστράτευση, οι Ιταλοί μας χτυπούν.

Η ημέρα της 28ης Οκτωβρίου του 1940 δεν ήταν σαν τις άλλες ημέρες. Ο καιρός ήταν βαριά συννεφιασμένος και μια βαριά ομίχλη είχε σκεπάσει την ατμόσφαιρα γιατί ο χειμώνας εκείνη την χρονιά μπήκε πολύ νωρίς λες και είχε συμμαχήσει με τους Ιταλούς. Όμως άλλα λογαριάζει ο γαϊδαρος και άλλα ο γιαϊδουρολάτης όπως λέει και η παροιμία.

Ο στρατηγός Λοντού υπουργός των στρατιωτικών είχε διαβεβαιώσει τον Μουσολίνι ότι τα ιταλικά στρατεύματα το πολύ σε 15-20 ημέρες θα βρίσκονταν στην Πρέβεζα.

Η προέλαση προς την Θεσσαλονίκη και την πρωτεύουσα του ελληνικού κράτους θα ήταν πανεύκολη. Πόσο μα πόσο γελάστηκαν

και πόσο ρεζιλεύτηκαν!

Όμως ήρθε ο Απρίλης και δεν είχαν πάρει οι Ιταλοί ούτε μια σπιθαμή Ελληνικής γης. Απεναντίας οι Έλληνες κόντεψαν να πάρουν όλη την Αλβανία και να ρίξουν τους Ιταλούς στην θάλασσα. Και ξαναλέω πάλι «πόσο μα πόσο γελάστηκαν και πόσο ρεζιλεύτηκαν.»

Το πρώτο πολεμικό ανακοινωθέν του Γενικού στρατηγείου έλεγε:

«Αι Ιταλικάί στρατιωτικάί δυνάμεις προσβάλλουν από τις 5,30 σήμερον τα ημέτερα τμήματα προκαταλήψεως της Ελληνοαλβανικής μεθορίου.

Αι ημέτεραι δυνάμεις αμύνονται του πατρίου εδάφους. Ο συνταγματάρχης Μακρυγιάννης στην Ήπειρο έβαλε τον παπά να χτυπήσει την καμπάνα και έβγαλε λόγο στους χωριανούς που συνάζονταν. Και τους έδινε να καταλάβουν πως ο αγώνας αν είναι να γίνει θα είναι για το σπίτι τους για τα χώματά τους. Τον καταλάβαιναν ήταν Ηπειρώτες ήταν Έλληνες με ατσάλινη ψυχή.

Αιώνες, χιλιάδες χρόνια ετούτοι οι άνθρωποι εδώ επάνω είναι στενά δεμένοι αιώνια, παντοτινοί με τα στοιχεία της άγριας της κακοτράχαλης γης και δεν τους τρομάζει τίποτα. Ρίχτηκαν αμέσως στον αγώνα άνδρες και γυναίκες φορτωμένοι στην πλάτη τους άλλοι με πολεμοφόδια, άλλοι με κουραμένες και τυριά ανέβαιναν τα δύσβατα μονοπάτια στα κακοτράχαλα χιονισμένα βουνά και προμήθευαν τα φυλάκια με τα απαραίτητα του πολέμου.

Αργότερα το 1950 και 51 που ήμουν μαθήτρια στην πρώτη και δευτέρα γυμνασίου όταν πήγαινα στην Παιανία επισκεπτόμουν πάντα τον πρώτο μου ξάδελφο Θεοδωρή Μιχαλόπουλο που πολέμησε στα Ελληνοαλβανικά βουνά. Έφυγε με δύο πόδια και γύρισε με ένα. Το άλλο το χάρισε στην πατρίδα. Μόλις με έβλεπε ο ξάδελφός μου άρχιζε και μου έλεγε ιστορίες από τον πόλεμο.

- Σοφία (μου έλεγε) εμάς τους Έλληνες πρέπει όλος ο κόσμος να μας αναγνωρίζει ήρωες.

- Οι νύχτες ήταν πολύ άγριες επάνω στα Ηπειρωτικά και στα Αλβανικά βουνά εκείνον τον χειμώνα ήταν πολύ φουρτουνιασμένες, αστραπές και μπουμπουνητά λες και έσχιζαν αλύπητα τον ουρανό και την γη. Το νερό έπεφτε με ορμή επάνω στο χώμα λες και είχαν ανοίξει τα ουράνια εκείνη την νύχτα και έκλαιγαν ασταμάτητα για το άδικο που γινόταν επάνω σ' αυτόν τον μικρό βράχο της γης που το όνομά του είναι ΕΛΛΑΔΑ.

Μέσα από τα άγρια μπουμπουνητά τώρα κάποιες άλλες βροντές που ήταν πιο δυνατές από τα μπουμπουνητά έκαναν την γη να τραντάζεται. Έσκαγαν εδώ και κει μεγάλες λάμψεις. Ήταν οι πρώτες οβίδες από το πυροβολικό του εχθρού. Οι Ιταλοί έριχναν σε μεγάλη απόσταση που έκαναν όλη την γη της Ηπείρου να τρέμει. Εμείς οι φαντάροι στεκόμαστε απορημένοι με τα τουφέκια στα χέρια μας και αναρωτιόμαστε ποιο μίσος είχε ξυπνήσει μονομιάς εκεί αντίκρυ και για ποιο λόγο;

Μόλις σταμάτησε το πολύ κανονίδι η εισβολή άρχισε από πολλές μεριές μαζί.

Οι φρουροί των ελληνικών φυλακίων κατά τις οδηγίες που μας είχαν δοθεί αποσυρθήκαμε κανονικά στις ορισμένες θέσεις και συναντηθήκαμε με τα τμήματα προκαλύψεως που θα αρχίζανε τον επιβραδυντικό μας αγώνα. Αυτό ήταν το σχέδιο της Μεραρχίας.

Οι Ιταλοί δεν φαντάστηκαν κάτι τέτοιο ενόμιζαν πως δεν θα βρουν αντίσταση και προχωρούσαν λες και πήγαιναν εκδρομή λες και πήγαιναν για διασκέδαση. Οι ιταλικές φάλαγγες πήγαιναν καμαρωτές και με τραγούδια. Μπροστά οι μοτοσυκλετιστές, πίσω τα θωρακισμένα αυτοκίνητα και πιο πίσω το πεζικό.

Μόλις πλησίασαν σε απόσταση βολής εμείς που είμαστε κρυμμένοι από βράχο σε βράχο αρχίσαμε να ρίχνουμε όλοι μαζί επάνω στον εχθρό συνέχεια και με πείσμα.

Κόπηκαν τα τραγούδια και οι χαρές τους, έσπασαν, χωρίστηκαν, έτρεχαν να κρυφτούν μέσα στα σκίνα και στα πουρνάρια. Οι

φαντάροι μας που φύλαγαν στο φυλάκιο της Κακαβιάς που είναι μεταξύ Ελλάδας και Αλβανίας είχαν προλάβει να συμπτυχθούν ένας-ένας στο πρώτο σύνθημα συναγερμού.

Ο λοχίας που είχε μείνει να φύγει τελευταίος άφησε μέσα στο φυλάκιο το φανάρι του πετρελαίου αναμμένο, ήταν νύχτα ακόμη (εδώ ο Θοδωρής γελάει και συνεχίζει).

Οι Ιταλοί βλέποντας το φως νόμισαν πως στο φυλάκιο ήταν μέσα φαντάροι και άρχισαν να ρίχνουν με πολυβόλα και με όλμους. Βλέποντας ωστόσο ησυχία φοβήθηκαν παγίδα φώναξαν στα ελληνικά να παραδοθούνε. Καμιά απάντηση. Τότε ξανάρχισαν να ρίχνουν συνέχεια. Οι αξιωματικοί πρόσταξαν εφ' όπλου λόγχη και το πεζικό ώρμησε μέσα.

Βρήκαν όμως μόνο το φανάρι αναμμένο και ακουμπισμένη επάνω στο φανάρι μια μικρή εικόνα της Παναγίας. Τα μάτια της Παναγίας τους κοίταζαν και ήταν σαν να τους έλεγαν (καλώς ορίσατε τι θέλετε;) (Ο Θοδωρής κάνει τον σταυρό του και τα μάτια του δακρύζουν).

Κάθε φορά που τους κυνηγούσαμε φωνάζαμε Αέρααα-Αέρααα και την φωνή μας την έπαιρναν οι βουνοπλαγιές και οι ρεματιές και αντιλαλούσαν επαναλαμβάνοντας όλες μαζί την λέξη αέραα-αέραα.... Και η λέξη αυτή έφτασε σε όλη την Ελλάδα πέρα ως πέρα.

«Τότε ήταν που εμείς τα μικρά παιδιά βλέπαμε τους πατεράδες μας στην πλατεία του χωριού να χορεύουν, να γελούν και να φωνάζουν ΑΕΡΑΑΑ - ΑΕΡΑΑΑ....

Τότε ήταν που κι εμείς τα μικρά παιδιά σταματήσαμε το παιχνίδι μας και αρχίσαμε να χορεύουμε γύρω από το άγαλμα του Δημοσθένη.

Από την άλλη μέρα (συνεχίζει ο Θοδωρής) μέσα στην βαθειά χειμωνιάτικη νύχτα ξανάρχισε σε όλο το μέτωπο της μεραρχίας ο πόλεμος. Με τις ξιφολόγχες εμείς οι Έλληνες κάναμε κατάληψη σε ένα χωριό που το λένε Βήσσανη, οι Ιταλοί είχαν οχυρωθεί μέσα στα

σπίτια του χωριού. Μόλις μας είδαν πως πλησιάζαμε φωνάζοντας Αέρααα.... τόβαλαν στα πόδια. Εκεί πιάσαμε πολλούς αιχμαλώτους. Εγώ κρατούσα στον ώμο μου έναν Ιταλό λαβωμένο. Ένας ανώτερος αξιωματικός της μεραρχίας με βλέπει και μου λέει:

- Γιατί παιδί μου τον πας μόνος σου; Δεν φωνάζεις να σου δώσουν δύο Ιταλούς να τον σηκώσουν;

- Άσε να μην πεθάνει κύριε συνταγματάρχα, τρέχει πολύ αίμα από το ποδάρι του. Τι Ιταλός τι εγώ, το ίδιο κάνει του λέω.

Σε αυτόν τον πόλεμο οι Έλληνες δεν νιώθαμε μίσος για τους αιχμαλώτους, για τους τραυματίες. Όλοι είμαστε άνθρωποι του ίδιου θεού. Τι αντιστροφή αλήθεια των ρόλων;

Ο καυχησιάρης εχθρός ήταν ο ηθικά μειωμένος, το υποψήφιο θύμα του μεγαλόψυχο. Η αντοχή του ελληνικού στρατού στα χιονισμένα βουνά της Αλβανίας με κόπωση, πείνα, γύμνια και πολλοί φαντάροι να παθαίνουν κρυοπαγήματα στα πόδια τους και να μην μπορούν να κάνουν βήμα έφτασε στα όρια του μαρτυρίου. Θύματα υπάρχουν και από τις δύο πλευρές. Κλαίνε μάνες και από τις δύο πλευρές. Μένουν παιδιά ορφανά και από τις δύο πλευρές γιατί έτσι το θέλουν οι μεγάλοι.

Οι άνθρωποι ευημερούν μόνο με ειρήνη και όχι με πολέμους.

Κλάμα

Αχ κλάμα που κάνεις τ' ανθρώπινα τα μάτια,

πότε να χύνουν δάκρυα χαράς και πότε

δάκρυα λύπης, πόνου.

Εσύ δυό όψεις έχεις.

Η μια σου όψη είναι η χαρά.

Κλαίνε τα μάτια, μα είναι το κλάμα της

χαράς σαν τελείωσαν της ξενητιάς οι ατέλειωτες

οι ώρες, κι είναι η στιγμή που

τρέχουνε χαράς ποτάμια από τα μάτια

σαν σφιχτοαγκαλιάζεται μάνα με το
παιδί της.

Αυτή είναι η καλή η όψη.

Η άλλη όψη είναι πικρή, φαρμάκι στάζει μόνο.

Το κλάμα αυτό είναι βογκητό στου πόνου
το κρεβάτι.

Το κλάμα αυτό είναι σπαραγμός αβάστακτος
μεγάλος σαν έρθη η μαύρη η στιγμή που
συνοδεύει η μάνα το παιδί μέχρι την πόρτα
στου Άδη τα σκοτάδια.

Είθε μην έφτανε ποτέ η όψη αυτή
σε μάνας μάτια.

Σοφία Παπαθανασίου-Πετράκη

Το μαρτύριο που έζησαν οι Έλληνες στα Αλβανικά βουνά δεν
πρέπει να ξεχαστεί από τις μέλλουσες γενιές. Τις πόλεις τα χωριά
και τα οχυρά τα παίρναμε το ένα μετά το άλλο. Το χιόνι ανέβαινε
συνέχεια είχε φτάσει το ένα μέτρο κι εκεί σε μια εξόρμηση μια
λάμψη θάμπωσε τα μάτια μου και μετά τίποτα. Όταν ξύπνησα
βρέθηκα σε ένα δωμάτιο και δύο άσπροι άγγελοι στέκονταν από
πάνω μου και μου χαϊδεύαν το κεφάλι.

- Πως σε λένε παληκάρι μου; με ρωτάει η μια.

- Θεόδωρος Μιχαλόπουλος τους απαντώ.

Προσπάθησα να κουνηθώ αλλά δεν μπορούσα. Δεν ήξερα σε τι
κατάσταση βρίσκονται.

Τότε η μια κοπέλα μου λέει.

- Μην στενοχωριέσαι παληκάρι μου ένα πόδι μόνο.

Δεν μπόρεσε να συνεχίσει γύρισε το κεφάλι της αλλού. Τότε
κατάλαβα το ένα πόδι μου έμεινε στα χιονισμένα βουνά της
Αλβανίας το χάρισα στην Πατρίδα.

Την άλλη μέρα με επισκέφτηκε ένας ανώτερος αξιωματικός.

- Καλημέρα λεβέντη μου πως σε λένε
- Στρατιώτης Θεόδωρος Μιχαλόπουλος
- Από σήμερα είσαι ο λοχαγός Θεόδωρος Μιχαλόπουλος.

Έσκυψε με φίλησε και μου κρέμασε στο στήθος το παράσημο της Ανδρείας. Με χαιρέτησε στρατιωτικά και μου είπε:

- Ανδρείοι σεις που πολεμήσατε και πέσατε ευκλεώς ΕΝΔΟΞΟΙ.

Σταμάτησε τα μάτια του είναι βουρκωμένα δεν μπορεί να συνεχίσει.

Σε λίγο κουνάει το κεφάλι του και λέει.

- Άρα στον κόσμο τούτο θα υπάρχει δικαιοσύνη;

Καταμεσήs του χειμώνα και με το χιόνι να πέφτει ασταμάτητα κοντέψαμε να φτάσουμε στο Τεπελένι.

Λίγο ακόμη και θα είχε σπάσει η τελευταία αμυντική γραμμή των Ιταλών.

Ο δρόμος πια για τον Αυλώνα την πρωτεύουσα της Νότιας Αλβανίας ήταν λίγος, θα είχαμε πάρει όλη την Αλβανία. Είμαστε όλοι πολύ εξαντλημένοι.

Αυτό περίμενε όμως η Γερμανία.

Πότε θα εξαντληθούμε από τον άνισο και άδικο πόλεμο που μας έκαναν οι δύο υπερδυνάμεις Ιταλία και Γερμανία. Δυστυχώς Σοφία οι υπερδυνάμεις ρυθμίζουν τις τύχες του κόσμου.

Οι Γερμανοί σαν ύπουλη και δειλή ύαινα που δεν κάνει πρώτη επίθεση αλλά περιμένει να φάει τα αποφάγια από ζώα που τα έχουν σκοτώσει άλλοι. Έτσι ήταν οι Γερμανοί τότε.

Μπήκαν ύπουλα από την Βουλγαρία και μας χτύπησαν πισώπλατα.

Κι έτσι ένα κυριακάτικο πρωί τον Απρίλη του 1941 η μικρή Ελλάδα βρέθηκε να πολεμάει με τις δύο υπερδυνάμεις του κόσμου.

Έγιναν πολλές μάχες και με τους γερμανούς. Και οι γερμανοί έπαθαν πολλές καταστροφές από τους Έλληνες. Δεν μπόρεσαν όμως να αντέξουν άλλο οι ταλαιπωρημένοι Έλληνες και παραδόθηκαν.

Κι έτσι μπήκαμε στην μαύρη κατοχή.

Στον Θοδωρή Μιχαλόπουλο, μετά την κατοχή η Πατρίδα του έδωσε σύνταξη ανάπηρου λοχαγού, έκανε οικογένεια απέκτησε δύο εξαιρετικά παιδιά και κάθε χρόνο την 28^η Οκτωβρίου είχε την πρώτη θέση στην εξέδρα με τους επισήμους της Παιανίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Αναμνήσεις από την κατοχή

Και συνεχίζω με τις δικές μου αναμνήσεις.

Το Πάσχα του 1941 έμεινε στην μαύρη και πένθιμη Μεγάλη Παρασκευή. Πενθεί όλη η Ελλάδα. Οι άνθρωποι βουβάθηκαν. Ο Γολγοθάς από δω και εμπρός θα είναι πολύ ανηφορικός κανένας δεν ξέρει πόσο θα διαρκέσει. Οι Γερμανοί κατέλαβαν ανενόχλητοι όλες τις πόλεις και τα χωριά με το έτσι θέλω.

Μπήκαν σε όλα τα σπίτια διάλεξαν τα καλύτερα δωμάτια έδωχναν τους ανθρώπους από τα κρεβάτια τους και κοιμόντουσαν αυτοί στα κρεβάτια μας χωρίς να μπορεί να τους πει κανείς τίποτα.

Μας έπαιρναν όλες τις προμήθειες που είχαν οι άνθρωποι στα σπίτια τους και η πείνα άρχισε να μας καίει το στομάχι. Εκείνο που θυμάμαι πολύ έντονα ήταν ένα καλοκαίρι που μας άφησε η μάνα μας εμένα και την μικρή μου αδελφή την Ελενίτσα που ήταν τότε δυόμιση ετών για να πάει στον Γέρακα που είχαμε τα κτήματά μας να κόψει σταφύλια και σύκα να μας φέρει να φάμε.

Εγώ πεινούσα τόσο πολύ που είχα ξαπλώσει στο κρεβάτι και δεν είχα δυνάμεις να σηκωθώ. Σε ένα στρογγυλό χαμηλό τραπέζι που το έλεγαν σοφρά είχαν αφήσει ένα κύπελλο με κρασί. Το πήρε η μικρή μου αδελφή και το ήπие όλο.

Σε λίγο ανέβηκε επάνω στο κρεβάτι και άρχισε να πηδάει και να κάνει τούμπες. Εγώ παρόλη την εξάντληση που είχα σηκώθηκα και την πρόσεχα να μην πέσει. Αφού κουράστηκε να χοροπηδάει έπεσε στο κρεβάτι και την πήρε ο ύπνος. Όταν ήρθε η μάνα μου με βρήκε να κλαίω και την αδελφή μου να κοιμάται.

Άλλο ένα γεγονός που με είχε κάνει να τρομάξω πάρα πολύ ήταν όταν μια μέρα πήγαινα στην γιαγιά μου που το σπίτι της ήταν αρκετά μακριά από το δικό μας και ακούω μια πολύ δυνατή βουή επάνω στον ουρανό.

Κοιτάζω επάνω και βλέπω να έχει μαυρίσει ο ουρανός από αεροπλάνα. Αεροπλάνα φυσικά εγώ δεν είχα ξαναδεί. Τρόμαξα τόσο πολύ που έτρεξα και κρύφτηκα κάτω από μια μεγάλη αυλόπορτα. (Σίγουρα ήταν τα αεροπλάνα που πήγαν και χτύπησαν την Κρήτη). Μόλις χάθηκαν από τον ουρανό πήγα τρέχοντας με κλάματα στην καλή μου την γιαγιά την Ελένη κι αυτή για να με ησυχάσει έκοψε από το μοναδικό καρβέλι μια φέτα ψωμί και μου έδωσε. Αυτή την φέτα του ψωμιού δεν την έφαγα, πήγα στο σπίτι και την μοιράστηκα με τα αδέλφια μου. Το πατρικό μου σπίτι στην Παιανία είναι στο κέντρο του χωριού, το οικόπεδο όμως δεν είναι πολύ μεγάλο και δεν μπορούσαν ούτε κήπο να καλλιεργήσουν ούτε να μεγαλώνουν και κάποια μικρά ζώα ώστε να εξασφαλίζουν λίγο κρέας. Ο πατέρας μου δούλευε μεροκάματο στα κτήματα τα οποία ήταν όλα στην περιοχή του Γέρακα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Από την Παιανία στον Γέρακα

Οι γονείς μου δεν μπορούσαν στην Παιανία να μας προσφέρουν λίγο κρέας, λίγο γάλα γι' αυτό αποφασίζουν λοιπόν τον Ιούνιο του 1944 να μετακομίσουμε στον Γέρακα. Στήνουν μια καλύβα στο Γούπι του Γέρακα δίπλα σε μια μισογκρεμισμένη εκκλησούλα. Δεν ξέραμε σε ποιόν Άγιο ήταν αφιερωμένη αυτή η εκκλησία γιατί το τέμπλο δεν υπήρχε, ήταν μόνο οι τρεις τοίχοι και λίγοι άγιοι ζωγραφισμένοι στους τοίχους.

Δίπλα στην εκκλησία υπήρχε ένα πηγαδάκι που ήταν πάντα γεμάτο καθαρό νερό. Γύρω μας μια καταπράσινη πεδιάδα από αμπέλια, συκιές και αμυγδαλιές μια ατμόσφαιρα που μοσχοβολούσε και μια συκιά δίπλα στην εκκλησία μας χάριζε την δροσερή της σκιά. Ο ήλιος τότε δεν έκαιγε όπως καίει τώρα γιατί η γη είχε μόνο χώμα και πράσινο. Ενώ τώρα το χώμα το σκέπασε το τσιμέντο και η άσφαλτος και ο ήλιος καίει πολύ περισσότερο. Τι απλά και τι υγιεινά ζούσαμε τότε! Μια κατσαρόλα, ένα τηγάνι, μια αγκαλιά ξύλα, φωτιά σε μια γωνιά και το φτωχικό μας φαϊ, όταν υπήρχε, έβραζε και μας φαινόταν τόσο νόστιμο.

Οι πιο ωραίες μας στιγμές ήταν όταν βράδιαζε και η μάνα μας έστρωνε τις χονδρές μάλλινες κουβέρτες κάτω στη γη για να

κοιμηθούμε. Τί παιχνίδια κάναμε επάνω σ' αυτές τις κουβέρτες! Παίζαμε μαξιλαροπόλεμο, κάναμε τούμπες και όταν κουραζόμαστε ξαπλώναμε και κοιτούσαμε τα άστρα που λαμπύριζαν μέσα στο βαθύ σκοτάδι. Μετρούσαμε πια είναι πιο λαμπερά και πιο μεγάλα.

Βλέπετε «μας έλεγε η μάνα μας» αυτά τα άστρα που είναι σαν ποτάμι κα διαφέρουν από τα άλλα; Αυτός είναι ο Ιορδάνης ποταμός που βαφτίστηκε ο Χριστός. Μετά άρχιζε και μας έλεγε παραμύθια με νεράϊδες και ξωτικά που είχε μάθει κι αυτή από τον πατέρα της γιατί ο παππούς μου ήξερε πολλά παραμύθια που τα μάθαιναν από στόμα σε στόμα.

Και με τα παραμύθια μας έπαιρνε ο ύπνος και ξυπνούσαμε το πρωί με το χάραμα του ήλιου με μάγουλο κόκκινο κόκκινο και ας είχαμε φάει λίγο λαδερό φαγάκι.

Ένα παραμύθι που θυμάμαι ακόμα ήταν το παραμύθι για τους ανθρώπου που κατοικούσαν στα Μέγαρα. Επειδή οι γυναίκες και οι άνδρες ήταν πολύ όμορφοι έλεγαν πως ήταν νεραϊδογεννημένοι. Κάποτε έλεγαν κάποιος νέος Μεγαρίτης κυνηγούσε στο δάσος. Όταν έφτασε σε μια ρεματιά που έτρεχε άφθονο πεντακάθαρο κελαριστό νερό. Από μακριά άκουγε τραγούδια και γέλια. Σιγά-σιγά προχώρησε προς τα κει που άκουγε τα τραγούδια. Όταν πλησίασε πιο κοντά βλέπει πολλές νεράϊδες που χόρευαν και τραγουδούσαν στην άκρη της ρεματιάς και άλλες έπαιζαν φλογέρα. Είχε ακούσει πως αν κάποιος άνθρωπος πάρει την μαντίλα που φοράει στο κεφάλι της η νεράϊδα δεν μπορεί να πετάξει ψηλά στον ουρανό και να φύγει. Γιατί οι νεράϊδες δεν περπατάνε μόνο με τα πόδια τους, πετούν και ψηλά στον ουρανό σαν πουλιά. Ο νέος λοιπόν ξετρελάθηκε τόσο πολύ από την ομορφιά τους που ήθελε να πάρει μια νεράϊδα για γυναίκα του. Έπεσε τότε καταγής μπρούμυτα και άρχισε να πλησιάζει τις νεράϊδες σέρνοντας. Καθώς οι θάμνοι και τα χόρτα ήταν μεγάλα μέσα στο βουνό δεν τον έβλεπαν οι νεράϊδες. Μόλις πλησίασε πολύ κοντά πετάγεται απότομα και αρπάζει ένα μαντήλι.

Οι νεράιδες μόλις τον είδαν φόρεσαν γρήγορα τα μαντήλια τους, πέταξαν ψηλά και χάθηκαν. Η νεράιδα που της πήρε το μαντήλι δεν μπορούσε να πετάξει και άρχισε να κλαίει και να τον παρακαλάει να της δώσει το μαντήλι της. Ο νέος τότε την πλησίασε, την έπιασε από το χέρι, την χαϊδεψε, της είπε να μην φοβάται και πως θέλει να την κάνει γυναίκα του. Η νεράιδα φυσικά δεν ήθελε, προσπαθούσε να του πάρει το μαντήλι αλλά ο νέος το είχε βάλει μέσα στον κόρφο του και δεν της το έδινε. Την πήγε στο σπίτι του την παντρεύτηκε και έκαναν πολλά παιδιά, που όλα έμοιαζαν από την νεράιδα και ήταν όλα πανέμορφα. Κάποτε γινόταν χορός στην πλατεία του χωριού. Η νεράιδα όμως δεν ήθελε να πάει αν δεν της έδινε να φορέσει την μαντήλα της και του υποσχόταν πως δεν θα φύγει. Ο άντρας της την πίστεψε και της έδωσε το μαντήλι της. Το γλέντι είχε ανάψει για τα καλά στην πλατεία και ο άνδρας της καμάρωνε που είχε την πιο ωραία γυναίκα.

Χόρευαν όλοι και γλεντούσαν.

Ήρθε και η σειρά να χορέψει πρώτη και η νεράιδα. Όλοι έμειναν με το στόμα ανοιχτό από την ομορφιά της και πόσο ωραία χόρευε. Χόρευε η νεράιδα, καμάρωνε ο άνδρας της. Αφού έφερε τρεις-τέσσερις στροφές το χορό δίνει μια και πετάγεται ψηλά στον ουρανό και εξαφανίστηκε πηγαίνοντας προς το βουνό. Τα παιδιά όμως της νεράιδας έμειναν στα Μέγαρα, μεγάλωσαν, παντρεύτηκαν, έκαναν πολλά παιδιά, όλα όμορφα και από τότε λένε πως οι Μεγαρίτες είναι νεραϊδογεννημένοι.

Άλλοτε πάλι όταν βλέπαμε μέσα στο βαθύ σκοτάδι κάποιο λαμπερό αστέρι να πέφτει τραβώντας μια λαμπερή ουρά πίσω του φοβόμαστε και για να μας ησυχάσει και να μας κάνει να μην φοβόμαστε μας έλεγε:

- Αυτά τα αστέρια που βλέπετε να πέφτουν είναι καλά αγγελουδάκια που τα στέλνει ο καλός θεός από τον ουρανό να έρθουν στην γη και να φυλάνε τα παιδάκια που κοιμούνται, γι' αυτό δεν πρέπει να

φοβάστε. Και έτσι μας έπαιρνε ένας γλυκός-γλυκός ύπνος μέσα στην μοσχοβολημένη νύχτα του καλοκαιριού.

Εμείς, ο ουρανός, η γη και με το απέραντο πράσινο τριγύρω μας. Οι τοίχοι της μισογκρεμισμένης εκκλησούλας που βρίσκονται ακόμα εκεί στο Γούπι του Γέρακα είχαν γίνει σε μια καλοκαιρινή νεροποντή η στέγη μας που μας προφύλαξε να μην βραχούμε. Δεν είχε που αλλού να μας πάει η μάνα μας. Μας μάζεψε εκεί σε μια γωνιά, μας σκέπασε με δύο-τρεις κουβέρτες, στάθηκε και αυτή από πάνω μας σαν την κλώσσα που προστατεύει τα μικρά κλωσσόπουλα από το κρύο για να κοιμηθούν ζεστά.

Ο πατέρας μας το καλοκαίρι φόρτωνε στο γαϊδουράκι του καφάσια με σύκα και σταφύλια και πήγαινε στην Πεντέλη και τα πουλούσε.

Εγώ έπαιζα με την αδελφή μου που ήταν τότε τεσσάρων χρονών εγώ εφτά και οι μέρες μας περνούσαν ωραίες όταν δεν πεινούσαμε.

Ο Ιούνιος κόντευε στο τέλος του όταν μια μέρα ήρθε το κακό μαντάτο από την Παιανία.

- Πέτροοο που είσαι Πέτροοο, ακούσαμε κάποιον να φωνάζει και να έρχεται τρέχοντας. Ήταν ένας συγγενής μας που ήρθε να πει τον πατέρα μου πως οι Γερμανοί σκότωσαν τον μικρό του αδερφό τον Γιώργο, τριάντα χρονών παληκάρι, παντρεμένος με ένα μωρό στην κούνια. Κάποιοι αντάρτες από το Κορωπί σκότωσαν ένα Γερμανό. Οι Γερμανοί είχαν πει. Αν σκοτώσετε έναν γερμανό εμείς θα σκοτώσουμε πενήντα Έλληνες. Δυστυχώς αυτό μερικοί Έλληνες το έγραψαν στα παλιά τους τα παπούτσια. Αυτές τις μέρες μερικοί ανόητοι Κορωπιώτες σκότωσαν ένα αξιωματικό γερμανό.

Αυτοί όμως που έκαναν αυτό το μεγάλο κατόρθωμα όπως νόμιζαν έτρεξαν ανέβηκαν στον Υμηττό και κρύφτηκαν για να γλυτώσουν το τομάρι τους, οι άνανδροι. Αν ήταν πραγματικοί πατριώτες έπρεπε να βγουν αυτοί μπροστά και να πουν.

- Εμείς τον σκοτώσαμε, σκοτώστε εμάς και όχι τους αθώους

συγχωριανούς μας. Αυτή δεν ήταν αντίσταση. Ήταν μια βλακεία και δειλία. Ντροπή τους.

Ξεκίνησαν λοιπόν από την Αθήνα πολλά αυτοκίνητα γεμάτα γερμανούς να κάψουν το Κορωπί και να σκοτώσουν φυσικά και πολλούς Κορωπιώτες. Οι γερμανοί ενόμιζαν πως το Κορωπί ήτα το πρώτο χωριό που θα συναντούσαν μετά τον Σταυρό. Στα Γλυκά νερά τότε δεν υπήρχε ούτε ένα σπίτι. Στον δρόμο από την Παιανία προς τον Σταυρό αραιά και που έβλεπες κάποιον άνθρωπο να περνά επάνω σε γαϊδουράκι ή σε κάρο ή και με τα πόδια γιατί δεν υπήρχαν αυτοκίνητα φυσικά ούτε και λεωφορεία. Αυτήν την ημέρα ο χάρος είχε αποφασίσει να πάρει αυτό το αθώο παλικάρι και οικογενειάρχη.

Τον Γιώργο Παπαθανασίου.

Οι γερμανοί τον συνάντησαν στα Γλυκά νερά πηγαίνοντας με το κάρο του στην Αθήνα να δει την γυναίκα του που ήταν άρρωστη στο νοσοκομείο. Ακούστηκαν μερικοί πυροβολισμοί και ο Γιώργος χτυπημένος στο κεφάλι πέφτει νεκρός μέσα στο κάρο του, αφήνοντας ένα κοριτσάκι μέσα στην κούνια ορφανό που δεν πρόλαβε να γνωρίσει τον πατέρα του.

Η δολοφονία αυτή για μένα δεν ήταν δολοφονία των γερμανών, ήταν δολοφονία των ίδιων των ελλήνων των κοντινών συγχωριανών του των δήθεν σωτήρων της Ελλάδας.

Σε λίγο δεύτεροι πυροβολισμοί ακούγονται και μια κραυγή πόνου ακούγεται από το στόμα μιας γυναίκας. Η θεία μου η αδελφή της μάνας μου η Μαρία Πολυχρόνη επάνω σε ένα γαϊδουράκι δέχτηκε μια σφαίρα στο αριστερό της μαστό. Ήταν τυχερή γιατί η σφαίρα τρύπησε τον μαστό και βγήκε από την άλλη μεριά χωρίς να πειράξει την καρδιά της, γλύτωσε από θαύμα. Ευτυχώς ειδοποιήθηκε γρήγορα ο πρόεδρος της Παιανίας και μαζί με γερμανούς που είχαν εγκατασταθεί στην Παιανία και πριν προλάβουν οι γερμανοί να μπουν στο χωριό και να ολοκληρώσουν το φρικτό έργο τους τους σταμάτησαν και τους εξήγησαν πως αυτό το χωριό ήταν η Παιανία

και όχι το Κορωπί.

Στο μεταξύ ειδοποιήθηκαν όλοι οι κάτοικοι του Κορωπίου οι οποίοι έφυγαν τρέχοντας και κρύφτηκαν στον Υμηττό..

Όταν έφτασαν οι γερμανοί στο Κορωπί βρήκαν όλα τα σπίτια άδεια, έβαλαν όμως φωτιά και έκαψαν όλα τα σπίτια των αθώων ανθρώπων. Κι αυτό ήταν ένα από τα έργα μερικών που είχαν αυτοκηρυχθεί δήθεν σωτήρες του έθνους.

Δεν ήταν όμως μόνο αυτό που έζησα εγώ αυτήν την εποχή. Ακριβώς ένα πανομοιότυπο έργο ήταν γραφτό να συμβεί τον Ιούλιο του 1944 δηλαδή ένα μήνα μετά από την δολοφονία του θείου μου και στον δικό μου τον πατέρα που παραλίγο να του αφαιρέσει και την δική του τη ζωή.

Ένα πρωινό που σηκώθηκε ο πατέρας μου από τον ύπνο και πήγε να πάρει τον γαΐδαρό του για να πάει στη δουλειά ο γαΐδαρος έλειπε. Ψάχνοντας να τον βρει τράβηξε προς το Χαρβάτι (Παλλήνη) φτάνοντας στον λόφο με τα πεύκα (άλλοτε ο λόφος του Λεβίδη, ο Λεβίδης ήταν ο υπασπιστής του βασιλιά Παύλου και είχε την βίλα του επάνω στον λόφο). Εκεί είχαν σταθεί γερμανοί και έκαναν μπλόκο. Όσους Έλληνες έπιαναν τους συγκέντρωναν μέσα στην μάντρα του λόφου.

Έπιασαν και τον πατέρα μου και τον έβαλαν και αυτόν μαζί με τους άλλους. Έπρεπε να συμπληρώσουν 50 Έλληνες και να τους κρεμάσουν γιατί κάποιοι δήθεν εθνοπατέρες του κράτους έκαναν ένα μεγάλο κατόρθωμα. Σκότωσαν έναν αξιωματικό γερμανό. Και οι γερμανοί για αντίποινα έπρεπε να σκοτώσουν 50 έλληνες. Φυσικά οι μεγάλοι αυτοί εθνοπατέρες ανέβηκαν στην Πεντέλη και κρύφτηκαν για να σώσουν το τομάρι τους.

Πήγε μεσημέρι και ο πατέρας μου δεν είχε φανεί ακόμα. Έκανε πολύ ζέστη και καθόμαστε κάτω από την συκιά που ήταν κοντά στο εκκλησάκι περιμένοντας να γυρίσει ο πατέρας μας. Εκεί που καθόμαστε βλέπουμε κάποιον από μακριά να έρχεται τρέχοντας.

Όταν ήρθε κοντά λέει της μάνας μου.

- Κατίνα τρέξε γιατί οι γερμανοί έπιασαν τον Πέτρο και τον έχουν μαζί με άλλους στην μάντρα του Λεβίδη για να τους σκοτώσουν. Να πας στον πρόεδρο του Χαρβατιού τον Παπαϊωάννου και να τον παρακαλέσεις να πάει να πει στους γερμανούς πως ο Πέτρος δεν έχει σχέση με την δολοφονία του γερμανού.

Παίρνει η μάνα μου τον αδελφό μου από το χέρι εννέα χρονών παιδί και αρχίζει να τρέχει μες' το λιοπύρι του μεσημεριού. Τρέξαμε κι εγώ με την αδελφή μου ξωπίσω τους.

Γυρίζει η μάνα μου και μου φωνάζει.

- Σοφία πήγαινε στην καλύβα και πρόσεχε την Ελενίτσα.

Κλαίγοντας εγώ αφού δεν μπορούσα να τους φτάσω πήρα την αδελφή μου και γυρίσαμε πίσω. Κλαίγαμε και οι δύο και φωνάζαμε τη μάνα μας αλλά είχαν πια χαθεί από τα μάτια μας και δεν τους βλέπαμε.

Πήρα την τετράχρονη αδελφή μου από το χεράκι της μπήκαμε μέσα στην μισογκρεμισμένη εκκλησούλα και λουφάξαμε καταγής σε μια γωνιά. Κλαίγαμε και οι δύο γιατί φοβόμαστε μέσα στην ερημιά αφού κανένα σπίτι δεν ήταν κοντά μας.

Τρέχοντας έφτασαν στο λόφο με τα πεύκα.

Άρχισε τότε να φωνάζει τον πατέρα μου.

- Πέτροοο πάω στον πρόεδρο τον Παπαϊωάννου.

Ένας γερμανός που ήταν έξω στο δρόμο τους έδιωχνε σπρώχνοντάς τους και κάτι έλεγε στα γερμανικά. Ο πατέρας μου καθισμένος κάτω με την καυτή άχνα του θανάτου να διαπερνά όλο το κορμί γυρισμένος να κοιτάζει την εκκλησία του Αγίου Αθανασίου που είναι απέναντι από τον λόφο στο νεκροταφείο του Χαρβατιού και να παρακαλεί τον Άγιο γιατί είχε τρία μικρά παιδιά. Εκεί οι σκέψεις του γύρισαν πίσω στον χρόνο πολύ πίσω πριν από 22 χρόνια τον καιρό του 1922 όταν τότε εικοσάχρονο παληκάρι η πατρίδα τον κάλεσε να πολεμήσει στον πόλεμο της Σμύρνης με τους τούρκους.

Έφυγε από την Παιανία μαζί με ένα συγχωριανό του που ήταν συμμαθητές και φίλοι. Ρίχτηκαν αμέσως στον πόλεμο και νικούσαν και κυνηγούσαν τους τούρκους με τις ξιφολόγχες όταν τελείωσαν τα πυρομαχικά φωνάζοντας αέραααα! και οι τούρκοι έτρεχαν σαν λαγοί. Κυνηγώντας τους τούρκους περνώντας μια μέρα από ερειπωμένα ελληνικά σπίτια μέσα στα χαλάσματα βρήκε μια μικρή εικόνα 15X10 πόντους. Έσκυψε την πήρε καθάρισε τα χώματα και διάβασε το όνομα του Αγίου (Άγιος Αθανάσιος). Αυτήν την εικόνα την έχει τώρα ο αδελφός μου. Έκανε τον σταυρό του την ασπάστηκε και την έβαλε στην τσέπη του πουκαμισού του. Οι Έλληνες νικούσαν έστω και χωρίς πυρομαχικά γιατί έτσι το ήθελαν οι μεγάλοι.

Όσπου έφτασε η αποφράδα ημέρα που διατάζουν τους Έλληνες να αφήσουν τα όπλα και να παραδοθούν. Απορημένοι οι Έλληνες φαντάροι κοιτάζονται και αναρωτιούνται.

Μα γιατί, αφού νικάμε γιατί να παραδοθούμε; Ένας αξιωματικός με δάκρυα στα μάτια τους λέει:

- Γιατί έτσι το θέλουν οι μεγάλοι.

Από κει που έτρεχαν οι τούρκοι να κρυφτούν γύρισαν τους πήραν τα όπλα και τα παπούτσια. Τους έβαλαν στην γραμμή και άρχισαν να τους χτυπούν με τα κοντάκια των όπλων και πολλούς να τους σκοτώνουν. Θυμάται τον φίλο του και συγχωριανό του που βάδιζαν κοντά-κοντά κρατώντας ο ένας το χέρι του άλλου για να μην χαθούν.

Βάδιζαν μερόνυχτα νηστικοί και ξυπόλυτοι. Τα πόδια τους πρήστηκαν τόσο πολύ που άρχισαν να ανοίγουν και να τρέχουν αίματα, δεν μπορούσε πια να βαδίζει άλλο. Γυρίζει και με φωνή που μόλις έβγαινε από το στόμα του λέει στον φίλο του.

- Κώστα δεν αντέχω άλλο άσεμε κι εσύ φύγε.

- Όχι δεν σε αφήνω του λέει ο Κώστας.

Τον παίρνει στην πλάτη του και τον κουβαλούσε σιγά-σιγά μέχρι τον στρατώνα που τους έκλεισαν μέσα όλους τους αιχμαλώτους. Έξι μήνες μέσα σ' αυτήν την μάνδρα της κόλασης πέρασαν τα πάνδεινα.

Εκτός την πείνα και το ξύλο που ήταν καθημερινό βασανιστήριο είχαν τόσο πολύ ψείρα που μαύριζαν οι φανέλες τους. Όποτε εύρισκε ευκαιρία έβγαζε την εικόνα κρυφά από την τσέπη του έκανε τον σταυρό του, την ασπαζόταν και παρακαλούσε τον θεό και τον Άγιο Αθανάσιο να τελειώσει αυτό το μαρτύριο του θανάτου.

(Πέντε ιερείς από τους προπάτορές μας οι δύο είχαν το όνομα Παπαθανάσης και το επίθετό μας Παπαθανασίου).

Κάθε πρωί τους έβαζαν στην σειρά και ένας τούρκος διάλεγε ποιοί θα ήταν οι μελλοθάνατοι γιαυτήν την ημέρα. Τους διέταζε να προχωρήσουν δύο βήματα μπροστά από τους άλλους και χτυπώντας τους με το βούρδουλα τους οδηγούσε στον τόπο της εκτέλεσης. Πιασμένοι χέρι-χέρι με τον φίλο του κάθε μέρα πέθαιναν και ξαναζούσαν. Όσπου μια μαύρη μέρα ήρθε και η σειρά του συμμαθητή του του φίλου του, και δεν τον ξαναείδε ποτέ.

Από τις σκέψεις του τον έβγαλε η φωνή του προέδρου που τον είχε πλησιάσει και τον χτυπούσε φιλικά στις πλάτες. Είχε μιλήσει με τον γερμανό αξιωματικό. Του είχε εξηγήσει ότι είναι από την Παιανία και πως δεν είχε σχέση με το φόνο του γερμανού. Κλαίγοντας ο αδελφός μου τρέχει τον αγκαλιάζει και τον κρατούσε σφιχτά. Ένα νέο ξανθό παληκάρι από τους μελλοθάνατους πλησίασε χαϊδεψε στο κεφάλι τον αδελφό μου και τον ρώτησε (πως σε λένε), γυρίζει ο αδελφός μου τον κοιτάζει και με αναφιλητά του λέει (Νίκο).

- Εμένα με λένε Γιώργο Φουντούλη να με θυμάσαι, Γιώργο Φουντούλη. Πήγαινε πατριώτη, πήγαινε στην οικογένειά σου εγώ δεν πρόλαβα να κάνω οικογένεια, λέει στον πατέρα μου. Κάποτε διαβάζοντας τα έργα του Μενέλαου Λουντέμη διάβασα το βιβλίο του.

ΑΥΤΟΙ ΠΟΥ ΕΦΕΡΑΝ ΤΗΝ ΚΑΤΑΧΝΙΑ

Στην σελίδα 83 έχει το μικρό κεφάλαιο από την ΜΑΤΩΜΕΝΗ ΜΑΣ ΒΙΒΛΟ. Όταν το διάβασα έκλαψα πολύ γιατί μου θύμισε την

περιπέτεια του πατέρα μου στον λόφο του Χαρβατιού εκείνη την ημέρα της αιχμαλωσίας του.

Ο Λουντέμης γράφει: Ο γαλατάς κι ο μανάβης τα ξυπνητήρια της γειτονιάς είχαν περάσει. Γνωστές ήρεμες φωνές, αχνοί αντίλαλοι απ' τον ειρηνικό φευγάτο καιρό. Τώρα πουλούσαν άσπρο ξεπλυμένο νερό και λαχανίδες, όμως μας μεταφέρανε για μια στιγμή στη χλιαρή αυταπάτη της ξενοιασιάς. Έμενε ακόμα ο εφημεριδοπώλης. Αυτός ήταν το κεντρί της πραγματικότητας. Δεν χωρούσαν νοθείες και νερώματα εδώ, η εφημερίδα ήταν σκληρή και ανελέητη. Δύο σελίδες καθημερινό δηλητήριο. Περιορισμοί, επιστράτευση, καταδίκες και στο τέλος τα μαντάτα απ' τα πολεμικά τους μέτωπα μαύρα.

Από βραδύς είχαμε ξενυχτήσει στο σπίτι του φυλακισμένου. Το είχαμε κρίνει καλό, πηγαίνοντας την χαρούμενη είδηση, να πιούμε και μια μπουκάλα μοσχάτο, να πανηγυρίσουμε το νέο. Η υπηρεσία κρατουμένων του Ερυθρού Σταυρού μας διαβεβαίωσε με σιγουριά.

- «Γιώργος Φουντούλης του Μιχαήλ αποφυλακίζεται αύριο».
- Μήπως κάνετε λάθος; Γράφει του Μιχαήλ;
- Ακριβώς! του Μιχαήλ. Γεννηθείς το 1920.
- Ευχαριστούμε-ευχαριστούμε πολύ!:

Οι δύο φίλοι πήγαμε λαχανιάζοντας στο σπίτι.

- Τάξε να σου πούμε!
- Ένα τραπέζι! λέγε.
- Καλώς τον δέχεστε! Βγαίνει!
- Πότε;
- Αύριο.

Με το γλέντι πέρασε χαρμόсуна η νύχτα.

Χαρμόсуна ήρθε και το πρωί.

Πέρασαν και ο γαλατάς και ο μανάβης. Ο εφημεριδής μόνο αργούσε. Α!! τι λαχτάρα και τι σφίξιμο καρδιάς αυτός ο εφημεριδής! Περιμέναμε να δούμε τ'ονόματά του στο μακάβριο κατάλογο. Κάθε πρωί η ίδια αγωνία. Κάθε πρωί-κάθε πρωί.

Τα ονόματά πάντα καθαρογραμμένα.

Λάτρευαν με πάθος την τάξη.

«Θεάματα της ημέρας», «Ραδιόφωνο», «Εκτελέσεις της ημέρας».

Οι εφημεριδοπώλες μάλιστα παίρνανε εντολή να το διαλαλούνε δυνατά για να αυξάνουν την κυκλοφορία του φύλλου.

- Ονόματα εκτελεσθέντων. Όλα τα ονόματαααα!

Ο κατάλογος θα έπιανε πάντα μια στήλη. Η αφορμή; Ω! ήταν πάντα τόσο τετριμμένη και τόσο ανύπαρκτη. Κάποιος Γκεσταπίτης θα σκουντούφλησε. Κάποιος τσολιάς θάσκασε από τους πολλούς που κουβάλησε και τους μπουζούριασε στις φυλακές. Έτσι χωρίς αφορμή μπουζούριασαν και τον φίλο μας τον Γιώργο Φουντούλη.

Κάθε πρωί διατρέχαμε τον κατάλογο με κομμένη ανάσα. Κι αυτός..... κι αυτός...κι αυτός... Δόξα σοι ο θεός γλύτωσε και σήμερα.

Διακόσιες μέρες σκύβαμε με τρόμο πάνω στις εφημερίδες.

Διακόσιες μέρες περίμενε κι εκείνος την σειρά του.

Τριάμισι χρόνια σκότωναν σκότωναν χωρίς να χορταίνουν μα ήρθε η ώρα που άρχισαν να κουράζονται. Όχι γιατί στόμωσαν τα μαχαίρια τους ούτε γιατί μας συμπόνεσαν αλλά γιατί κατέβαινε από το Ανατολικό η Ρωσία ο τιμωρός. Η καρδιά μας είχε αρχίσει να ζεσταίνεται.

Οι φυλακισμένοι μας θα γλύτωναν.

Ίσως να γλύτωνε και ο ξανθός νέος με την βελούδινη φωνή. Και στην ώρα να και ο Ερυθρός Σταυρός που μας το βεβαίωνε. Έτσι λοιπόν μετά το ολονύχτιο τσιμπούσι, περιμέναμε τον εφημεριδοπώλη χωρίς αγωνία πια μα με λαχτάρα για να βεβαιώσουν την απόλυση και οι εφημερίδες, και μόλις φάνηκε απ' τη γωνιά ξεχυθήκαμε όλοι κατά πάνω του με φόρα και φωνές. Όλοι περιτρέχαμε με τα μάτια τις στήλες για να βρούμε τον κατάλογο. Βρήκαμε έναν κατάλογο, έναν μακρύ κατάλογο αυτός ήταν ο κατάλογος «απαχονισθέντων».

Αυτός εμάς δεν μας ενδιέφερε και συνεχίζαμε το ψάξιμο για το δικό μας κατάλογο. Όμως το αγριωπό μάτι της αδελφής άρχισε

έντρομο να το διαβάσει. Και σε μια στιγμή την νιώσαμε να σωριάζεται θειαφένια στο πεζούλι. Ναι οι συγγεροί, ναι, το είχαν κάνει το φοβερό έγκλημα. Τα στοιχεία δεν άφηναν καμιά αμφιβολία. «Γιώργος Φουντούλης του Μιχαήλ γεννηθείς το 1920 και πλάι το έγκλημα: Επειδή ήταν «κομμουνιστής».

«Δια ταύτα ως αντίποινα για τον αξιωματικό που σκότωσαν εδώ στον τόπο του εγκλήματος (Χαρβάτιον) τον απαγχονισμόν πενήντη-κοντα (50) Ελλήνων».

Ο κόσμος μας φάνηκε μαύρος πολύ μαύρος πιο μαύρος κι απ' την απάνθρωπη ψυχή του βρυκόλακα.

Το βράδυ έργο βαρύ η παρηγοριά. Έπρεπε να συμπαρασταθούμε στην απαρηγόρητη αδελφή και την μάνα τους.

«Σε κάποιο πεύκο στον λόφο του Χαρβατιού το λυγρό κορμί του Γιώρου Φουντούλη λικνίζεται τώρα άψυχο στον αγέρα. Που να τους θάψει η μικρή γη της Ελλάδας τόσους πολλούς πεθαμένους;

Αθήνα Ιούλιος 1944

Σημ. Και η (Εθνική Νέμεση):

Ο άνθρωπος που παρέδωσε με τα ίδια του τα χέρια τον Γιώργο Φουντούλη στον κατακτητή σήμερα στις 22 Ιουλίου του 1946 κρίθηκε «άξιος της Πατρίδας και κοιμάται στο σπίτι» του στην οδό Πατριάρχου Ιωακείμ, στο Κολωνάκι.

Τον πόνο για τον πεθαμένο τον διαδέχθηκε η αγωνία για μας τους ζωντανούς. Το σοκάκι μας ξαφνικά γέμισε από θρήνους και αλαφιάσματα. Τον Βύρωνα τον πατούσαν οι βάρβαροι.

Το αποχαλινωμένο αλητάσκερο του εξωμότη Έλληνα της οδού Πατριάρχου Ιωακείμ στο Κολωνάκι μπλοκάριζε την συνοικία μας για το αποτρόπαιο ανδρομάζωμα. Οι σφαίρες διασταυρώνονταν λυσσαλέα και πάνω απ' τη στέγη. Σβήσαμε το φως και στριμωχτήκαμε αμίλητοι σε μια γωνιά. Απ' το ανοιχτό παράθυρο είδαμε στην ολόφωτη νύχτα ένα φύλλο της κληματαριάς να πέφτει στο χώμα λαβωμένο.

Ξαφνικά μέσα στην σιωπή της κάμαρας το πικάπ του γραμμο-φώνου που εξακολουθούσε απ' την γωνιά του να γυρίζει μόνο, σπρωγμένο απ' την φυγόκεντρη ώθηση, βρέθηκε ξανά μεσ' την γραμμένη πλάκα. Λίγο καιρό πριν πιαστεί προφητεύοντας πικρά μελλούμενα για την ζωή του είχε αποτυπώσει σε μια πλάκα την φωνή του που έλεγε:

Σαν ο ήρωας πεθάνει
μην τον κλάψετε

Οι φονιάδες απέξω όλο και σίμωναν.

Στην παρακάτω πόρτα ακούονταν υποκόπανοι. Στο πλαϊνό σπίτι κλαίνε που τους παίρνουν το παλικάρι.

Αλίμονο στα σπίτια που έχουν παλικάρια!

Τώρα θα έρθουν κι εδώ. Η φονική φωνή τους ζυγώνει:

- Φύγε από την μέση εσύ! Σκρόφα!

- Πάρτε τον αυτόν!

Κάτι μωράκια κλαίνε μ' ένα πρωτόγονο σπαραγμό. Σε μια νύχτα μεγάλωσαν τόσο πολύ, που μάθανε να μην κλαίνε μόνο για τον εαυτό τους. Στην Ελλάδα τούτα τα τρία χρόνια τα μωρά κλαίνε για τους άλλους. Αλίμονο στη μοίρα της εποχής που την κλαίνε τα μωρά της.

Από την πλάκα ακούστηκε σαν μελωδική αθώα διαμαρτυρία η φωνή του ωραίου ξανθού εφηβικού μάρτυρα.

Σαν ο ήρωας πεθάνει
μην τον κλάψετε.....

Και το ξαναλέω:

- Που να σας θάψουμε πικρέ φίλε;

- Πώς να χωρέσετε σε τόσο λίγη γη

Τόσοι **πολλοί ΠΕΘΑΜΕΝΟΙ**;

Μενέλαος Λουντέμης

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

Η ζωή μας στον Γέρακα

Ο πατέρας μας γύρισε πάλι κοντά μας ήταν όμως τρομαγμένος και πολύ θυμωμένος γι' αυτούς τους δήθεν πατριώτες που έκαναν το μεγάλο κατόρθωμα να σκοτώσουν έναν γερμανό και μετά έτρεξαν και κρύφτηκαν στο δάσος της Πεντέλης για να γλυτώσουν το κεφάλι τους γιατί η ζωή είναι γλυκιά.

Από το Γούπι κατεβήκαμε πιο χαμηλά στο κέντρο του Γέρακα. Με την βοήθεια των συγγενών μας από την Παιανία που ήταν χτιστάδες χτίσαμε στο κτήμα μας δύο δωμάτια. Δεν ήταν βέβαια σαν το σπίτι μας στην Παιανία που ήταν πιο μεγάλο, πιο άνετο. Αλλά αυτό δεν μας πείραζε γιατί ο Γέρακας για μας ήταν η γη της επαγγελίας. Το κυριότερο απ' όλα, το άφθονο νερό της ευλογημένης πηγής και η ελεύθερη μάνα γη τριγύρω μας. Όταν έχεις νιάτα και τα δύο αυτά ευλογημένα αγαθά του θεού μπορείς να εξασφαλίσεις ορισμένα προϊόντα για την διατροφή σου.

Αμέσως η μάνα μου και ο πατέρας μας ρίχτηκαν στην δουλειά. Άρχισαν να σκάβουν με τις αξίνες την γη και να φυτεύουν διάφορα λαχανικά. Σιγά-σιγά έκαναν και μερικά μικρά ζώα κότες, κουνέλια, κανά δυό κατσικούλες. Βέβαια αυτά δεν γίνονται από την μια μέρα στην άλλη και ούτε φτάνουν για την διατροφή μιας οικογένειας.

Όταν λείπουν και άλλες βασικές τροφές όπως το αλεύρι, το λάδι, τα όσπρια, το τυρί, το γάλα γιατί η κατσίκά δεν σου εξασφαλίζει χρονικώς το γάλα. Κι εμείς είμαστε μικρά παιδιά τότε και τα είχαμε μεγάλη ανάγκη.

Το φθινόπωρο του 1944 βρήκε την Ελλάδα ελευθερωμένη από τον βάρβαρο κατακτητή και οι Έλληνες ένιωσαν μεγάλη ανακούφιση γιατί δεν είχαν πια το φόβο του θανάτου να πλανάται πάνω απ' το κεφάλι τους. Αν και το πεπρωμένο της Ελλάδας ήταν να περάσει κι άλλα σκληρά δεινά με τις εμφύλιες διαμάχες που ξέσπασαν μετά την απελευθέρωση. Κι εμένα με βρήκε έτοιμη να ακολουθήσω το δρόμο της μάθησης.

Ήμουν τότε επτά ετών και έπρεπε να πάω σχολείο. Σχολείο φυσικά δεν υπήρχε στον Γέρακα και πήγα στην Αγία Παρασκευή. Το πρώτο μου σχολείο ήταν μια μεγάλη αίθουσα δίπλα στην εκκλησία εκεί που είναι σήμερα η λεωφόρος Μεσογείων. Σε αυτήν την αίθουσα τελείωσα την πρώτη δημοτικού. Μου έραψε η μάνα μου ένα σακούλι πάνινο, μου αγόρασαν το βιβλίο, μια πλάκα και ένα κονδύλι που γράφαμε, τα σβήναμε με ένα σφουγκαράκι και ξαναγράφαμε πάλι στο ίδιο μέρος. Η δασκάλα μας ήταν μια ηλικιωμένη κυρία που είχε κάτι μάτια μεγάλα και άγρια που όλα τα παιδιά την τρέμαμε γιατί ήταν πολύ νευρική κι έτσι και σήκωνε την βέργα και την κτυπούσε επάνω στην έδρα μας κοβόταν η μιλιά για να μην πω και τι άλλο παθαίναμε. Από μικρή ήμουν υπάκουο παιδί και τα γράμματα μου άρεσαν πολύ.

Η κυρία Ζαφειρία έτσι την έλεγαν την πρώτη μου δασκάλα με προβίβασε με εννέα. Με τι χαρά πήρα στα χέρια μου το πρώτο μου ενδεικτικό! Ο πατέρας μου όταν το είδε μου χαϊδεψε το κεφάλι και μου είπε:

- Μπράβο Σοφία και του χρόνου με δέκα.

Η ευχή του έπιασε και από την άλλη χρονιά το 10 στόλιζε το ενδεικτικό μου κάθε χρόνο. Από τον Γέρακα στην πρώτη δημοτικού

ήμαστε τρία παιδιά. Ο Κώστας Τσαλιαγκός, ο Κώστας Τρίγκας και εγώ. Φυσικά πηγαινοερχόμαστε με τα ποδαράκια μας. Πολλές φορές τα αγόρια έτρεχαν κι εγώ δεν μπορούσα να τους φτάσω και περπατούσα μόνη μου σε τόσο μεγάλη απόσταση.

Το δράμα ήταν οι χειμωνιάτικες βροχές και οι παγωμένες ημέρες. Με τα φτωχικά μου ρουχαλάκια χωρίς αδιάβροχο που να ξέραμε τότε αδιάβροχο, να περπατώ να περπατώ μες στην βροχή και ο δρόμος να είναι ατελείωτος και η κοιλιά μου να γουργουρίζει από την πείνα. Να φτάνω στο σπίτι και αντί για ένα πιάτο φαί να παίρνουμε ένα καλάθι με ελιές θρούμπες μέσα στο αλάτι που τις είχε φτιάξει η μάνα μου με μια φετούλα ψωμί και με το δάκτυλο μας να παραμερίζουμε το χονδρό αλάτι για να βρούμε κάποια ελιά που είχε ψηθεί για να την φάμε. Το βράδυ όταν δεν είχαμε φαγητό έβαζε η μάνα μου σ' ένα φλυτζάνι γλυκό κρασί ή πετιμέζι που τα έφτιαχνε η ίδια βουτάγαμε μέσα το ψωμί και το τρώγαμε και πέφταμε για ύπνο. Και το πρωί όταν σηκωνόμαστε το μάγουλό μας ήταν κόκκινο-κόκκινο και χωρίς να αισθανόμαστε κούραση τραβούσαμε τον δρόμο για την μάθηση.

Από τον Γέρακα στο σχολείο της Αγίας Παρασκευής πηγαίναμε ο αδελφός μου Νίκος Παπαθανασίου, οι δύο αδελφές Κατίνα και ανηψιές του κ. Μπαμπιοτάκη Ανδριάνα Μπούχλη, η αδελφή μου Ελένη, ο Κώστας Τσαλιαγκός και ο Κώστας Τρίγκας και εγώ και αργότερα στην τρίτη δημοτικού προστέθηκε και η Λίτσα Ραλλιά από τον Σταυρό. Αν και τα χιλιόμετρα ήταν αρκετά ποτέ δεν φτάναμε με καθυστέρηση στο μάθημα. Πάντα είμαστε πρώτοι στο προαύλιο του σχολείου με βροχή, με κρύο ή με ζέστη, φυσικά με ποδαρόδρομο. Πάντα είμαστε πρώτοι στα μαθήματα και κάθε μέρα το 10 στόλιζε το τετράδιο.

Ήμουν στην Πέμπτη δημοτικού και τι χαρά, τι ευτυχία ήταν αυτή που ένιωσα όταν κάποια μέρα χτύπησε η πόρτα της αίθουσας και μπαίνει μέσα κάποιος κύριος. Όλα τα παιδιά σηκωθήκαμε με

Στην Ε' τάξη του Δημοτικού Σχολείου Αγ. Παρασκευής με τον καλό μας δάσκαλο
κο Αλέκο Ορφανό (1947)

ευγένεια όρθια να χαιρετήσουμε τον απρόσμενο επισκέπτη που ήταν
ο πατέρας μου. Προχώρησε και συστήθηκε στον καλό μας δάσκαλο
τον κύριο Αλέκο Ορφανό.

- Είμαι ο πατέρας της Σοφίας Παπαθανασίου είπε.

Ο δάσκαλος τον πλησιάζει, τον χαιρετά και του λέει.

- Συγχαρητήρια κύριε Παπαθανασίου για το παιδί που έχετε,
είναι άριστη.

Ο χρόνος τελειώνει κι έρχεται η στιγμή να πάρουμε την
επιβράβευση των σκληρών μας κόπων Παίρνοντας το ενδεικτικό
στα χέρια η ματιά μας τρέχει στην τελευταία φράση με τα
καλλιγραφικά γράμματα.

(Διαγωγή κοσμιωτάτη άριστα δέκα 10)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

Ο Γέρακας του Νομού Αττικής και η ζωή των πρώτων κατοίκων

Μια καταπράσινη πεδιάδα ανάμεσα στην Πεντέλη και τον Υμηττό. Κύκλο της κάνουν τέσσερεις λόφοι.

Ανατολικά ο λόφος του Λεβίδη, βορειοανατολικά η Ανθούσα, δυτικά το Μπασταρδάκι, και νότια το Φούρεζι. Και στο κέντρο της σπείρας με την ελικοειδή συστροφή των λόφων η πηγή της με το τραγουδιστό, κελαριστό κρυστάλλινο νερό της που κατεβαίνει από την Πεντέλη.

1453-1765 = 312 χρόνια βαριάς σκλαβιάς.

Τα χωριά της Ελλάδας ρημαγμένα από τον κατακτητή αλλά με λιγοστούς κατοίκους και άλλα λιγοστά ερείπια να θυμίζουν πως κάποτε εδώ ήταν σαν ένα δυνατό μελίσσι η ζωή.

Το 1765 περιοδεύει στα Μεσόγεια ο Γάλλος πρόξενος GIRAUD και καταγράφει αυτούς που έχουν απομείνει, χωριά και τοποθεσίες.

Αργότερα και με τις υποδείξεις του Γάλλου προξένου περνάει από τα Μεσόγεια και ο περιηγητής J. Srom και καταγράφει και αυτός όλα τα χωριά και τις τοποθεσίες. (Όλα τα Μεσόγεια τότε ήταν κατάσπαρτα από αρχαία. Ο νοών νοείτω).

Μεταξύ αυτών αναφέρει και την τοποθεσία Γούπι. Η τοποθεσία

Γούπι στον Γέρακα βρίσκεται περίπου 300 μέτρα βορείως προς την Πεντέλη από το κέντρο του Γέρακα. Ποιο βόρεια από το Γούπι είναι η αρχαία τοποθεσία Γαργηττός που έχει πάρει το όνομά της από έναν μυθικό ήρωα της Αττικής, τον Γαργητό.

Στην τοποθεσία Γούπι υπάρχει ακόμα ένα πηγάδι και μια μισογκρεμισμένη εκκλησία. Ήταν έργα των καλογήρων της μονής Πεντέλης.

Η κατασκευή των πηγαδιών ήταν ως εξής: Από το χείλος μέχρι τον πάτο τα τοιχώματα των πηγαδιών ήταν χτισμένα με πέτρες. Κατά διαστήματα δε στα τοιχώματα υπήρχαν μικρά κενά άχτιστα που από αυτά τα κενά και με τον τρόπο που είχαν χτίσει τις πέτρες δεν εμπόδιζαν τις φλέβες του νερού που κυλούν στα σπλάχνα της γης να τρέχουν και μέσα στο πηγάδι και να γεμίζει νερό.

Τέτοια πηγάδια υπήρχαν ένα στο Γούπι και σώζεται μέχρι σήμερα, ένα μπροστά στην πολυκατοικία του κ. Καμαρινού επί της οδού Καρδίτσης και ένα στο κέντρο της αυλής στον Άγιο Γιάννη του Γέρακα. Το μεγαλύτερο και σπουδαιότερο πηγάδι ήταν έξω από το σπίτι του κ. Καπερώνη που από αυτό και από άλλα τέσσερα που βρίσκονται μέσα στο κτήμα του κ. Καπερώνη τα οποία συνδέονται το ένα με το άλλο και όλα μαζί αποτελούν το υδραγωγείο της δολοφονημένης μας πηγής. Γιατί την λέω δολοφονημένη την πηγή θα σας το εξηγήσω αργότερα.

Η περιοχή Γαργητός, Σταυρός, Γέρακας, ήταν μια πεδιάδα κατάφυτη από αμπέλια και ελιές. Κατά την μαρτυρία του πατέρα μου Πέτρου Παπαθανασίου γεννημένος το 1902 στην Παιανία όταν εφύτευαν τα αμπέλια στην περιοχή αυτή εύρισκαν πολλούς αρχαίους τάφους συλημένους (Οι περιηγητές είχαν κάνει καλές δουλειές).

Όλη αυτή η περιοχή ήταν πυκνοκατοικημένη στην αρχαία εποχή.

Πριν φυτευτούν αμπέλια, από την Πεντέλη μέχρι την πηγή ήταν

βοσκοτόπια. Νοτίως της πηγής στο σημερινό κέντρο του Γέρακα ήταν μια εύφορη πεδιάδα από περιβόλια που ποτίζονταν με το άφθονο νερό που πήγαζε από αυτή την πηγή. Μπροστά στην πηγή υπήρχε μια πελώρια στέρνα που γέμιζε μέσα σε μια νύχτα.

(Στον περίγυρο του Αγίου Γιάννη υπήρχε το μετόχι της μονής, που αποτελείτο από πατητήρι, λιοτριβι και πολλά κελιά που ξαπόσταιναν οι μοναχοί όταν τελείωναν την δουλειά τους.)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

Ο πρώτος κάτοικος του Γέρακα

Γύρω στα 1870 ο Βασίλης Κωστούρας Παπαδήμας από το χωριό Αϊ Γιώργη της Τρίπολης παίρνει την οικογένειά του τα οκτακόσια γιδοπρόβατα και τρεις οικογένειες που είχε στην δούλεψή του και ξεκινάει για μια καλύτερη διαβίωση. Περνά από την Πελοπόννησο στην Αττική και καταλήγει στους πρόποδες της Πεντέλης στην νότια πλευρά της. Πλούσια βλάστηση, άφθονο νερό ότι χρειαζόταν ο Βασίλης Παπαδήμας για τα γιδοπρόβατά του. Ο καλόκαρδος ηγούμενος της μονής Πεντέλης τον δέχεται και του επιτρέπει να στήσει τα κονάκια των μέσα στην πευκόφυτη περιοχή στο Γούπι.

Η Αθήνα κοντά, για να διαθέτει τα προϊόντα του, η περιοχή εύφορη. Οι δύο αυτές προϋποθέσεις είναι πολύ κατάλληλες για μια μόνιμη εγκατάσταση σ' αυτόν τον τόπο.

Ο Βασίλης Παπαδήμας με την οικογένειά του είναι οι πρώτοι κάτοικοι σ' αυτόν τον τόπο. Τα χρόνια περνούν τα παιδιά του μεγάλωσαν. Ο γιός του ο Σπύρος παντρεύεται στην Σταμάτα της Αττικής. Ο γιός του ο Αντώνης παντρεύεται στο Χαρβάτι (Παλλήνη). Την Ελένη την κόρη τους την παντρεύουν με ένα όμορφο και εργατικό παλικάρι που καταγόταν από τα Μέθανα. Στήνουν το

σπιτικό τους στην Παιανία κάνουν οκτώ παιδιά (η έβδομη η Κατερίνα είναι η δική μου μητέρα).

Οι απόγονοι του Αντώνη Παπαδήμα ζουν μέχρι σήμερα στο Χαρβάτι (Παλλήνη). Η Ελένη ήταν η γιαγιά μου. Ο Βασίλης Παπαδήμας ο προπάππος μου.

Οι άνθρωποι στα παλιά τα χρόνια είχαν μεγάλη πίστη στα θεία, πίστευαν όμως πολύ και στα ξωτικά. Έλεγαν με βεβαιότητα ότι τα έβλεπαν και διηγούντουσαν πολλές νεραϊδοιστορίες. Μικρά παιδιά τότε εμείς, εγώ και η αδελφή μου η Ελένη κρεμόμασταν κυριολεκτικά από τα χείλη του παππού μας του Θωδωρή (άνδρας της Ελένης). Όταν άρχιζε τις ατελείωτες ιστορίες τότε με τα κακά ξωτικά και τότε με τις πανέμορφες και καλές νεραϊδες. Και όλα αυτά που μας διηγιόταν μας έλεγε ότι τα είχε δει ο ίδιος.

Θα σας διηγηθώ μια ιστορία που την είχε ζήσει ο παππούς μου ο Βασίλης Παπαδήμας στην ρεματιά του Γέρακα και είχε και χειροπιαστή απόδειξη όπως έλεγε.

Τότε οι άνθρωποι δεν είχαν ανοξείδωτες κατασρόλες όπως έχουμε σήμερα. Οι κατασρόλες τους από την πιο μικρή μέχρι την πιο μεγάλη τα καζάνια όπως τα έλεγαν ήταν όλα από χαλκό που κάθε χρόνο έπρεπε να τα πηγαίνουν στον γανωματή και να τα γανώνουν. Κάποτε λοιπόν ο Βασίλης Παπαδήμας ξεκίνησε να πάει στον γανωματή που ήταν στα Σπάτα για να γανώσει τις κατασρόλες και τα καζάνια. Έπρεπε όμως να ξεκινήσει νύχτα ώστε με το χάραμα της μέρας να ήταν στα Σπάτα γιατί ο γανωματής είχε πολύ δουλειά να κάνει μια και τα καζάνια του ήταν πολλά. Τα φόρτωσε στο άλογο και ξεκίνησε όταν τα άστρα έδειχναν πως ήταν μεσάνυχτα γιατί ωρολόγια δεν υπήρχαν τότε.

Το Αυγουστιάτικο φεγγάρι έλαμπε ολόγιομο στον ουρανό κι έκανε την νύχτα μέρα.

Τραβώντας το άλογο απ' το χαλινό πήρε το μονοπάτι που θα τον έβγαζε στο χωριό. Από το Γούπι που ήταν τα κονάκια του το

μονοπάτι περνούσε ανάμεσα στα εκκλησάκια τον Άγιο Γιώργη και Άγιο Δημήτρη, διέσχιζε την ρεματιά του Γέρακα, περνούσε στο Χαρβάτι (Παλλήνη) και τραβούσε για τα Σπάτα.

Έφτασε στον Άγιο Δημήτρη, έκανε τον σταυρό του και συνέχισε τον δρόμο του.

Όλη η φύση παραδομένη στην αγκαλιά της νύχτας. Μόνο τα τριζόνια και το ρυθμικό κελάηδημα του γκιόνη γκιόν.... γκιόν.... γκιόν.... ακουγότανε. Πέρασε τον Άγιο Δημήτρη και έφτανε προς την ρεματιά όπου του φάνηκε πως άκουσε ομιλίες.

«Μπα λέει μέσα του θα είναι ο θόρυβος του νερού που κυλά στο ποτάμι. Στήνει αυτί και προχωρά σιγά-σιγά. Μα όχι, τα αυτιά του δεν τον γελούν αυτήν τη φορά, ακούει μια γυναικεία φωνή να σιγοτραγουδά. (Ω! Θεέ μου τι εξαίσια φωνή είναι αυτή που ακούει, και το γλυκόλαλο αηδόνι θα σώπαινε μπροστά της). Περπατά σιγά-σιγά στις μύτες των ποδιών του για να μην κάνει θόρυβο, πλησιάζει πιο κοντά και κρύβεται πίσω από τον κορμό ενός πεύκου. Το ολόγιομο φεγγάρι του επιτρέπει να βλέπει πολύ καθαρά. Βλέπει λοιπόν μέσα στην ρεματιά πανέμορφες νεράϊδες. Άλλες να πλέκουν, άλλες να πλένουν στο νερό που κυλούσε στο ρυάκι τα αραχνοῦφαντα πέπλα τους, άλλες να βυζαίνουν τα μωρά τους, άλλες ξεμαντήλωτες να χτενίζουν τα χρυσαφένια τους μαλλιά που έφταναν χαμηλά έως τα γόνατα και άλλες να κρατούν την ρόκα που επάνω στην διχάλα ήταν στερεωμένη μια τουλούπα από απαλό μετάξι να στρίβουν το αδράχτι και να φτιάχνουν μεταξένια κλωστή που με αυτήν έφτιαχναν τα μεταξένια φορέματά τους. Ο Βασίλης Παπαδήμας πίσω από το πεύκο νιώθει τα πόδια του να είναι καρφωμένα στην γη. Με κομμένη την ανάσα αναρωτιέται (Άραγε να είναι καλές ή κακές;). Γιατί υπήρχαν οι καλές νεράϊδες που δεν έκαναν κακό στους ανθρώπους, υπήρχαν όμως και οι κακές νεράϊδες που έτσι και έπεφτε κανένας άνθρωπος στα χέρια τους τον έπιαναν, τον σήκωναν στον ουρανό, τον

έφερναν γύρω-γύρω χορεύοντας και ο άνθρωπος τρελαινόταν.

Αυτόν τον έλεγαν νεραϊδοχτυπημένο.

Κάποια στιγμή όμως το άλογο τρομαγμένο και αυτό γιατί όπως έλεγαν τις νεραΐδες και τα ξωτικά τα έβλεπαν οι ελαφροΐσκιωτοι άνθρωποι αλλά τα έβλεπαν και τα άλογα και τα γαϊδούρια.

Τρομαγμένο λοιπόν το άλογο τραβήχτηκε απότομα για να φύγει. Καθώς έκανε όμως απότομη κίνηση τα καζάνια χτύπησαν το ένα με το άλλο. Μόλις οι νεραΐδες άκουσαν τον θόρυβο οι ξεμαντήλωτες έριξαν την αραχνούφαντη μαντίλα στο κεφάλι τους και όλες μαζί σηκώθηκαν στον ουρανό και χάθηκαν τραβώντας προς την Πεντέλη.

Λένε πως οι νεραΐδες αν δεν είχαν την μαντίλα τους στο κεφάλι δεν μπορούν να πτάξουν και να φύγουν. Ο παππούς ο Βασίλης προσπάθησε να γυρίσει πίσω αλλά τα πόδια του δεν προχωρούν. Λούφαξε στην ρίζα του πεύκου μέχρι που ο ήλιος ήρθε να φωτίσει την αυγή. Μόλις οι πρώτες αχτίδες έπεσαν στην γη σηκώνεται να φύγει προς τα κονάκια του. Καθώς κοιτούσε στο μέρος που κάθονταν οι νεραΐδες βλέπει το μαρμάρινο σφοντήλι που είχε στο αδράχτι η νεραΐδα που έγενεφε πεσμένο κάτω. Το παίρνει και φεύγει.

Πάει στο κονάκι ζητάει από την γυναίκα του την Μαρία λίγο αγιασμό πίνει τρεις γουλιές, βρέχει και το κεφάλι του και αρχίζει να διηγείται στη γυναίκα του αυτά που είχε δει. Βγάζει από την τσέπη το σφοντήλι και της το δείχνει.

Πάρτο της λέει φύλαξέ το είναι νεραϊδοσφοντήλι.

Η Μαρία το ρίχνει βαθιά μέσα στο σεντούκι. Αργότερα η γιαγιά Μαρία το δίνει στην κόρη της την Ελένη. Εκείνη με την σειρά της το δίνει στην κόρη της την Κατερίνα. Η Κατερίνα το δίνει στην κόρη της την Ελένη που έχει το όνομα της μάνας της. Η Ελένη είναι η αδελφή μου σημερινή κάτοικος του Γέρακα. Ελένη Μάνδαλη.

Φυσικά το μαρμάρινο σφοντήλι θα ήταν κάποιο απομεινάρι από

τους συλημένους αρχαίους τάφους που ήταν πάρα πολλοί σε όλη την περιοχή.

Όταν πια γέρασε ο Βασίλης Παπαδήμας ζούσε κοντά στον γιό του τον Αντώνη στην Παλλήνη. Ήταν όμως αδύνατον να αποχωριστεί τα αγαπημένα του ζώα. Τα καλοκαιρινά πρωινά έπαιρνε καμιά εικοσαριά πρόβατα και τα βήματά του τον οδηγούσαν στο Γούπι. Καθώς ο ήλιος ανέβαινε ο γέρο Παπαδήμας κατέβαζε τα πρόβατά του στην πηγή του Γέρακα για να πιουν νερό. Έσκυβε κι αυτός και έπινε από το κρυστάλλινο νερό της πηγής που έτρεχε άφθονο μέσα από τα σπλάχνα της γης χειμώνα-καλοκαίρι. Κατόπιν καθόταν στην ρίζα μιας από τις αιωνόβιες και πανύψηλες λεύκες που υπήρχαν τριγύρω από την μεγάλη στέρνα και έπαιρνε έναν γλυκό ύπνο μέχρι το ηλιοβασίλεμα.

Όταν περνούσε κάποιος και τον ρωτούσε

- Τι κάνεις μπάρμπα Βασίλη;

Αυτός με τα δυό του χέρια ακουμπισμένα επάνω στην αγκλίτσα του απαντούσε.

- Τι να κάμω; γέρακα μωρέ γέρακα πια.....

Έτσι την περιοχή γύρω από την πηγή την έλεγαν (Ο Γέρακας).

Σ' ένα σημείο του παράδρομου από τον Γέρακα προς την Πεντέλη μια συστάδα από σκίνα, μυρτιές, αναρριχώμενα αρκουδόβατα και αγριοκληματαριές καθώς οι κορφές τους είχαν ενωθεί άφηναν μόνο ένα στενό πέρασμα στον χωματόδρομο που σχημάτιζε πόρτα. Εκεί το έλεγαν πορτάκι. Μετά το πορτάκι προς την Πεντέλη ήταν ο Γαργητός και τον λόφο που είναι η κεραία το έλεγαν Μπασταρδάκι.

Πολλοί χωρικοί της Παιανίας δούλευαν στα κτήματα της Μονής. Αυτοί άρχισαν να φυτεύουν αμπέλια και τα καλλιεργούσαν για λογαριασμό τους. Όταν ήταν πρωθυπουργός ο Βενιζέλος ρυμοτομεί ένα κομμάτι γης από τα κτήματα του μοναστηριού και τα χαρίζει στους κατοίκους της Παιανίας. Το μετόχι της μονής που βρισκόταν στην εκκλησία του Αγίου Ιωάννου εγκαταλείπεται από τους

μοναχούς. Οι κάτοικοι της Παιανίας αρχίζουν να καταπατούν όλο και περισσότερη γη του μοναστηριού και φυτεύουν αμπέλια και ελιές. Όσπου η περιοχή Γαργητός, Πορτάκι, Γούπι, Μπασταρδάκι, Σταυρός γίνεται μια καταπράσινη κοιλάδα από αμπέλια.

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΓΕΡΑΚΑ "Η ΠΑΡΑΛΛΗΛΗ"

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8

Το πρώτο χωριό του Γέρακα με τις 15 οικογένειες το 1944

Τα χρόνια περνούν. Με την απελευθέρωση από την κατοχή του Γερμανικού ζυγού το 1944 βρίσκει τον Γέρακα να κατοικείται από 15 οικογένειες και μια μοναχή (καλόγρια).

Οι άνθρωποι προσπαθούν να επιβιώσουν όπως μπορούν. Όταν υπάρχει νερό και καλλιεργήσιμη γη η επιβίωση γίνεται πιο εύκολη.

Σκιαγραφώντας τους πρώτους κατοίκους του Γέρακα του 1944 θα ξεκινήσω από τον πατέρα μου Πέτρο Παπαθανασίου Γαλάνη.

Ψηλός, λεπτός ηλιοκαμένος γεννημένος στην Παιανία το 1902. Τελειώνει το δημοτικό, σπάνιο για την εποχή εκείνη. Γόνος ιερατικής οικογένειας (λευητικής).

Από το 1766 που μετρήθηκαν οι κάτοικοι της Παιανίας παπάς και δάσκαλος του χωριού ήταν ο παπά Γεώργιος.

Ο παπά Γεώργιος έκανε παπά τον γιό του Αθανάσιο. Ο γιός του παπά Θανάση ο Χρίστος έγινε κι αυτός παπάς. Μετά τον παπά Χρίστο ακολούθησε τα βήματα του πατέρα του και των παππούδων του ο παπά Ισίδωρος. Ο παπά Ισίδωρος έκανε παπά τον γιό του τον Θανάση που τον έλεγαν ο παπά Θανάσης ο μικρός. Ο παπά Θανάσης είχε σπουδάσει στην ιερατική σχολή της Χάλκης.

Ο παπά Θανάσης ο μικρός ήταν ο παππούς του πατέρα μου και δικός μου προπάππους. Το 1922 καλείται να υπηρετήσει την πατρίδα. Με το βαθμό του δεκανέα κατατάσσεται στην ενάτη μεραρχία του πεζικού και βρίσκεται στην Τουρκία να πολεμά τους Τούρκους στην πρώτη γραμμή. Είχε την χαρά να κυνηγήσει τους Τούρκους με την ξιφολόγχη μπροστά στην κάνη του όπλου διότι δεν είχαν σφαίρες πλέον για τα τουφέκια τους και με αλαλαγμούς χαράς είχαν πάρει φαλάγγι τους Τούρκους που έτρεχαν σαν λαγοί. Ξοπίσω τους οι Ημίθεοι της Ελλάδας τους κυνηγούν, τους κυνηγούν, τους κυνηγούν μέχρι την αποφράδα ημέρα που ήρθε η διαταγή.

«Καταθέστε τα όπλα και παραδοθείτε»

Βουβάθηκαν οι χαρούμενες φωνές τους και απορημένοι κοιτούσαν ο ένας τον άλλον (Γιατί; γιατί;) έλεγαν τα χείλη τους. Μα η διαταγή ήταν διαταγή. Είχε την χαρά να κυνηγήσει τους Τούρκους μα είχε και την ατυχία να πιαστεί αιχμάλωτος. Έξι μήνες πέρασε τα πάνδεινα, πείνα, ξύλο, ψείρες. Έξι μήνες πέθαινε και αναστενόταν κάθε μέρα. Ο γερός του όμως οργανισμός, το σκληραγωγημένο κορμί του αγρότη μπόρεσε και άντεξε, τα τόσα απάνθρωπα βασανιστήρια και τελικά ήταν από τους λίγους τυχερούς που γύρισαν πίσω στην πατρίδα.

Το πικρό του όμως παράπονο ήταν ότι η πατρίδα ποτέ δεν αναγνώρισε την θυσία του, και ποτέ δεν μπόρεσε να ξεχάσει την διαταγή «Καταθέστε τα όπλα και παραδοθείτε».

Γυρίζοντας στην πατρίδα ήταν αγνώριστος.

Όταν έφυγε ήταν 20 χρονών ένα όμορφο και ψηλό λεπτό παλικάρι αλλά όταν γύρισε η μάνα του δεν τον γνώρισε και φώναζε «δεν είναι αυτός ο γιός μου, δεν είναι αυτός ο Πέτρος μου όχι-όχι δεν μπορώ να το πιστέψω». Όταν γύρισε στην Ελλάδα δεν του έδωσαν αμέσως το απολυτήριο, υπηρέτησε ακόμα έξι μήνες στο Γουδί. Και κάτι άλλο ακόμα.

Όταν υπηρετούσε στο Γουδί πήγαιναν οι φαντάροι κάθε Κυριακή

Φύλλο πορείας του πατέρα μου, που είχε συμμετάσχει στην εκστρατεία της Μ. Ασίας το 1922.

στην Εκκλησία. Κάθε Κυριακή έβγαζαν δίσκο στην εκκλησία για τους αιχμαλώτους. Οι δίσκοι γέμιζαν λεφτά κάθε Κυριακή. Κάθε Κυριακή. Στον Πέτρο όμως δεν έδωσαν ποτέ μία τρύπια δεκάρα. Από τότε ο πατέρας μου δεν ξαναπάτησε στην εκκλησία.

Ήταν πιστός Χριστιανός αλλά-αλλά...

Δυστυχώς οι άνθρωποι μερικές φορές με την κακή τους συμπεριφορά μπορούν να αλλάξουν τον χαρακτήρα ενός ανθρώπου. Όταν έμαθα να διαβάζω, ο πατέρας μου πήγε στην Αθήνα και μου αγόρασε την Ιερά Σύνοψη με τα Άγια Πάθη της Μεγάλης Εβδομάδας.

1946.

Αυτό το βιβλίο το έχω ακόμα στα χέρια μου. Η επιθυμία της ζωής του ήταν να μην δει τα παιδιά του εργάτες. Με τις λιγοστές δυνάμεις του προσπαθεί να τα στείλει γυμνάσιο διότι αυτός ξέρει τι αξία έχουν τα γράμματα στον άνθρωπο. Τον γιό του τον βοηθεί να σπουδάσει μηχανικός του εμπορικού ναυτικού κι έτσι πραγματοποιεί την μεγάλη του επιθυμία να μην τον δει εργάτη. Τα παιδιά του Νίκος, Σοφία, Ελένη. Ο Νίκος κάτοικος στην Αμερική. Η Σοφία και Ελένη κάτοικοι στον Γέρακα.

Τάσος Χούντας ή Ρούσας.

Ψηλός, εύσωμος, επιβλητικός, με το αργό του περπάτημα και τις μετρημένες του κουβέντες. Κτηματίας αμπελουργός. Διατηρούσε και μια ταβέρνα πλησίον στον σταθμό του τραίνου. Η ταβέρνα του μπάρμπα Τάσου του Ρούσα με την μοναδική ρετσίνα και το ρουμπινένιο κοκκινέλι που όμοιά τους δεν υπήρχαν άλλα στην Ελλάδα.

Είχε τρία εξαιρετικά παιδιά, την Σοφία, τον Κώστα, την Ελένη. Τα σπούδασε και τα τρία.

Η Σοφία είναι κάτοικος Γέρακα. Η Σοφία είναι σύζυγος του Ιωάννου Στουραϊτη.

Παναγιώτης Παπαϊωάννου

Να και ο μπάρμπα Παναγιώτης Παπαϊωάννου-Πανούσης.

Μετρίου αναστήματος, λίγο γεμάτος σγουρό μαλλί, μαύρα μάτια και φουσκωτή μύτη.

Έρχεται από το βουνό της Πεντέλης που είχε πάει για κυνήγι. Στον ένα ώμο κρεμασμένο το τουφέκι, στον άλλο ώμο φορτωμένος με μυρτιές και ανθισμένο ρείκι. Στην ζώνη κρέμονται πάντα ή λαγός ή αγριόπαπιες, μπεκάτσες και κοτσύφια.

Ήταν από τους τυχερούς ανθρώπους της ζωής σ' αυτά τα δύσκολα χρόνια που είχαν μια μόνιμη δουλειά. Ήταν υπάλληλος στο κεντρικό ταχυδρομείο της Αθήνας.

Μόλις το σούρουπο έπεφτε και αφού το κοκκινέλι της δικής του παραγωγής όμοιο με του μπάρμπα Τάσου (τα δύο αυτά κοκκινέλια ήταν ασυναγώνιστα) το τραγουδόσπορο όπως το έλεγε, έκανε την ενέργεια άρχιζε με την ωραία του φωνή να τραγουδά καντάδες της εποχής εκείνης. Με πρώτη πάντα την καντάδα «Εγώ το πίνω και το λέω και γίνομαι στουπί μα δεν με νοιάζει σας ορκίζομαι, ο κόσμος τι θα πει».

Λάτρης των γυναικών, μόλις έβλεπε καμιά γυναίκα που του άρεσε της μιλούσε πάντα τραγουδιστά. Την κοιτούσε στα μάτια και της έλεγε (καρακαϊδώνω μου εσύ όμορφή μου γκιόσα) каракаϊδώνω θα πει караκάξα και αηδόνι και γκιόσα θα πει στα Αρβανίτικα γουρούνα. Ήταν όμως πολύ αυστηρός με την οικογένειά του. Τα παιδιά του ήταν η Σοφία, Βούλα, Νίκος, Μαρίκα και Γιώργος.

Μήτσος Ανδρίκου

Ο μπάρμπα Μήτσος Ανδρίκου ή Ραβάνης ήταν λίγο κοντός και λεπτός.

Καβάλα στον γάϊδαρό του αφού έχει ξεπουλήσει τηνπραμάτια της μαναβικής του επιστρέφει στην αγαπημένη του οικογένεια. Στην γυναίκα του την όμορφη Θεοδώρα από την Σμύρνη είχε μεγάλη λατρεία, την είχε γνωρίσει στην Σμύρνη με την οπισθοχώρηση όταν οι έλληνες ξεριζώνονταν από τα σπίτια τους και έτρεχαν να προλάβουν κάποιο καράβι που θα τους έφερνε στην Ελλάδα, εκεί

πάνω στην αναμπουμπούλα που έχανε η μάνα το παιδί και το παιδί τη μάνα τα δύο ωραία και μεγάλα μάτια της μικρής Θεοδώρας έσμιζαν με την ματιά του Έλληνα φαντάρου και τα βέλη του μικρού θεού Έρωτα τρύπησαν και ένωσαν για πάντα τις νεανικές τους καρδιές.

(Ποιος μπορεί να πει πως σαν την αληθινή αγάπη είναι άλλο πιο τρανό και πιο μεγάλο;)

Έρωτας, αγάπη, ηδονή

Μεγάλο νόημα στην ζωή

Γιατί χωρίς τον έρωτα

Ζωή δεν θα υπήρχε

Η ηδονή είναι μάγισσα πλανεύτρα

Σ' ανεμοστρόβιλο χορό σε μπάζει

και σε κερνά των λουλουδιών το νέκταρ

Η αγάπη; αυτή σπάνια να διατηρηθεί

μέσα στο διάβα της ζωής.

Σοφία Παπαθανασίου-Πετράκη

Μια από αυτήν την σπάνια αγάπη ένωσε μέχρι το τέλος της ζωής τους την όμορφη Θεοδώρα και τον Δημήτρη. Τα παιδιά τους Γιάννης, Κατερίνα, Μαριώ.

Γιάννης Γκιαμήλης

Γυρτός με στήριγμα την μαγκούρα του νάτος έρχεται πάλι ο μπάρμπα Γιάννης ο Γκιαμήλης.

«Καλημέρα Πέτρο, ήρθα να σας αποχαιρετήσω γιατί εγώ γρήγορα θα φύγω. Το είδα εγώ το όνειρο. Βάλε μου ένα ποτηράκι κρασί να σας χαιρετήσω γιατί φεύγω. Αφού έπινε το πρώτο ζητούσε άλλο ένα για τον δρόμο όπως έλεγε, ξαναχαιρετούσε ο καλόκαρδος γεροντάκος και πήγαινε στον άλλον γείτονα για να χαιρετήσει πίνοντας κι εκεί κανένα ποτηράκι ώσπου τους έπαιρνε όλους με την σειρά.

Σε λίγο καιρό νάτος πάλι ο άκακος γεροντάκος ξανά είχε έρθει το

όνειρο να του αναγγείλει πως ήρθε η ώρα του να φύγει Και πάλι περνά σε όλα τα σπίτια να χαιρετήσει τους συγχωριανούς του. Παιδιά του η Τασία, ο Νίκος, η Ματούλα.

Βασίλης Τσαλιαγκός

Ο κυρ- Βασίλης ο Τσαλιαγκός περνάει καμαρωτός-καμαρωτός φορτωμένος με πλούσιο κυνήγι.

Μπεκάτσες, αγριόπαπιες και αγριόχηνες γέμιζε ο Γέρακας κάθε χειμώνα (οι αγριόχηνες και οι αγριόπαπιες έπεφταν κάθε χειμώνα επάνω στο Γούπι γιατί εκεί γινόταν λίμνη ο τόπος από τα νερά της βροχής) και ο κυρ-Βασίλης σαν τέλειος κυνηγός που ήταν δεν αστοχούσε ποτέ το όπλο του. Μέσα στον σάκο κοτσύφια και μπεκάτσες. Στην ζώνη του κρέμονταν αγριόπαπιες και στο χέρι του κρατούσε από τα πόδια της αγριόχηνα που το κεφάλι της σερνόταν μέχρι τη γη. Λουκούλλειο γεύμα θα έχουν πάλι τα παιδιά του Παναγιώτης, Τάσος, Κική, Ντίνος.

Ο μπάρμπα Στέλιος Σπανός

Κοντά στην εκκλησία του Άι-Γιαννη κατοικούσε με την πολυμελή οικογένειά του ο ευσεβής μπάρμπα Στέλιος.

Καθισμένος επάνω στον γέρικο γαϊδουράκο του.

Καθώς ξεκινούσε για την δουλειά έκανε μια στάση μπρος στην πόρτα της μισογκρεμισμένης εκκλησίας. Σταυροκοπιόταν με ευλάβεια και συνέχιζε μετά τον δρόμο του. Όσο όμως λιγοστό και αν ήταν το λάδι μέσα στην οικογένεια πάντα θα περίσσευαν λίγες σταγόνες για να ανάψει το καντηλάκι του Αγίου Γιάννη η κυρά Ναυσικά η γυναίκα του. Σταυροκοπιόταν μπρος στην εικόνα του προστάτη του του Άϊ-Γιάννη όπως έλεγε και παρακαλούσε να βοηθήσει τα παιδιά της. Από τα επτά παιδιά που έκαναν τα δύο τα πήρε ο πόλεμος. Τα πέντε ήταν στην αγκαλιά τους. Μα και αυτά άρχισαν να τραβούν το δρόμο της ξενιτιάς.

Πρώτη έφυγε η μεγάλη κόρη η Γαρυφαλλιά για τον Καναδά. Μετά η Τασία, ο Παντελής, ο Γεράσιμος. Ήρθε και η σειρά του

Βενιαμίν του Αναστάση.

Πονάει ο γέρο πατέρας σχίζεται η καρδιά της Μάνας.

Τα μάτια βρύσες γίνανε, ποτάμια, στις ατέλειωτες της ξενιτιάς τις ώρες.

- Κάνε Άϊ-Γιάννη μου κάνε να έρθη αυτή η στιγμή που αυτά τα δάκρυα δεν θα είναι δάκρυα πόνου μα θα είναι δάκρυα χαράς σαν θα έχουν πια τελειώσει οι ατέλειωτες της ξενιτιάς οι ώρες και θα είναι η ώρα η καλή που θα σφιχταγκαλιαστώ πάλι με τα παιδιά μου.

Παρακαλεί μέρα νύχτα η κυρά-Ναυσικά.

Μα δεν γίνεται διαφορετικά. Ο Καναδάς φαντάζει σαν την γη της επαγγελίας, πρέπει να φύγει και ο Βενιαμίν για μια καλύτερη ζωή.

Αμερική, μάγισσα, σειρήνα που με την πλανεύτρα της φωνή μάγευε τα νιάτα της Ελλάδας και τα τραβούσε κοντά της και αντί για μάννα εξ ουρανού τα τάιζε λωτούς. Τα χρόνια περνούν και οι δύο ξενιτεμένες κόρες γυρνούν πίσω εδώ στον Γέρακα και γίνονται μόνιμες κάτοικοι πλέον.

Τα τρία όμως παλικάρια του μπάρμπα Στέλιου, Παντελής, Γεράσιμος και Αναστάσης δεν μπόρεσαν να απαγκιστρωθούν από την γη των Λωτοφάγων.

Κώστας Δάβαρης ή Αγκωνάρης

Φωνές ακούγονται προς το μέρος της πηγής. Ο Κώστας ο Δάβαρης με το έτσι θέλω, θέλει να πάρει το νερό για να ποτίσει.

«Το νερό της πηγής το έπαιρναν με την σειρά και πότιζαν όσοι είχαν περιβόλια».

Για τον Κώστα Δάβαρη όμως αυτό δεν είχε σημασία. Με την τσάπα στον ώμο όποτε ήθελε και με τσαμπουκά απειλώντας θεούς και δαίμονες έκοβε την άμπολη για να πάει το νερό στον κήπο του.

Μόλις όμως έβλεπε τον Πέτρο να τον πλησιάζει και να τον ρωτά «Τι έγινε Κώστα γιατί μου πήρες το νερό αφού είναι η σειρά μου σήμερα να ποτίσω;». Αμέσως χαμήλωνε τον τόνο της φωνής του και κατέβαζε την τσάπα από τον ώμο και του έλεγε:

- Εντάξει-εντάξει ρε Γαλάνη δεν ήξερα ότι το έχεις εσύ σήμερα του νερό.

Και με γρήγορα βήματα έφευγε προς το σπίτι του.

Την άλλη μέρα πάλι φωνές του Κώστα ακούγονται. Αυτή την φορά τα έχει βάλει με τον γέρο Λούτζη.

Και η ζωή συνεχιζόταν. Πέντε παιδιά είχε ο Κώστας, Βασίλη, Άννα, Γιώργος, Χρίστος, Κική.

Ο Γέρος Λούτζης

Ο γέρο Λούτζης, κοντός αδύνατος ζούσε μόνος του και ήταν ο φίλος του αγροφύλακα. Με την παλάμη πάνω απ' τα μάτια του για να μην τον θαμπώνει ο ήλιος κοιτούσε γύρω-γύρω και μόλις μας έβλεπε «μικρά παιδιά εμείς τότε» να μαζεύουμε καμιά ελιά για να τη φάμε θρούμπες όταν γυρίζαμε κουρασμένα από το σχολείο με την στριγκιά του φωνή μας φώναζε «Ε,ε,ε, εσείς γιατί μαζεύετε τις ελιές». Την άλλη μέρα νάτος ο αγροφύλακας μας έκανε την επίσκεψη για να μας κάνει την παρατήρηση γιατί εχτές μαζέψαμε πέντε δέκα ελιές.

Αν θέλεις κέρδος σωστό μες στη ζωή για να αποκτήσεις, δύο λόγια θα σου πω και αν θέλεις άκουσέ με. Ποτέ μην αφήσεις το μίσος μέσα στην καρδιά σου βαθιά να φωλιάσει.

Σπιουνιές μην σπείρεις ανάμεσα σε ανθρώπους. Η απληστία μην σε κυβερνά και διώξε μακριά την τσιγγουνιά που είναι δίδυμη αδελφή με την απληστία.

Προσπάθησε όσο μπορεί τον ανθρώπινο πόνο να απαλύνεις, κι όταν ο παντοδύναμος Θεός εσένα σε ευνοεί και σου χαρίζει τα πλούσια αγαθά του, δώσε κι εσύ ότι μπορείς από το περίσσευμα σου εκεί που η δυστυχία το θρόνο της έχει στήσει. Γιατί το μεγαλύτερο καλό που μπορεί να κάνει ο άνθρωπος είναι η ελεημοσύνη.

Μην λυπηθείς να δώσεις ότι μπορείς όταν στο διάβα σου βρεθεί άνθρωπος δυστυχισμένος, και να είσαι βέβαιος πως ο θεός σ' απάνεμο λιμάνι την ψυχή σου θα οδηγήσει. Γιατί πραγματικά

μεγαλύτερο κέρδος από την γαλήνη της ψυχής στον άνθρωπο δεν υπάρχει

Μήτσος Σαρατσόπουλος

Ένας ακόμα κοντός και λεπτός ήταν και ο μπάμπας Μήτσος ο Σαρατσόπουλος. Βλέπετε με την αυστηρή λιτότητα που ζούσαν τότε οι άνθρωποι δεν τους επέτρεπε να βάζουν παραπάνω κιά.

Ήταν υπάλληλος στο οινοποιείο του Καμπά.

Όποιος μουσαφίρης πήγαινε στο σπίτι του γευόταν τα ωραία του λικέρ που τα έφτιαχνε μόνος του. Είχε τρία παιδιά την Ελευθερία, την Μαρία και τον Στέλιο.

Σπύρος Τρίγκας

Κατοικούσαν ανάμεσα Γέρακα και Σταυρό.

Φιλήσυχα ανθρωπάκια κι αυτός και η γυναίκα του, πάσχιζαν καθημερινά να εξασφαλίσουν τον επιούσιον για τα τέσσερα παιδιά τους. Την Γιαννούλα, την Ελένη, την Μαρία και τον Κώστα.

Βαγγέλης Σιδέρης-Τουτούμης

Κάπου εκεί κοντά στη λεωφόρο στο μεγάλο σπίτι τότε με την μεγάλη αυλή και την κλειδωμένη μέρα νύχτα αυλόπορτα ζούσε με την οικογένειά του ο Βαγγέλης Σιδέρης, ήταν μεγαλοκτηματίας κτηνοτρόφος και φυσικά μεγαλοεισοδηματίας. Η κλειδωμένη αυλόπορτα την Μεγάλη Παρασκευή έμενε ανοιχτή.

Αυτήν την μέρα η κυρά-Λευτερία μοίραζε το γάλα από τα πρόβατα και τις αγελάδες στους φτωχούς.

Την Μεγάλη Παρασκευή το γάλα δεν το πουλούσαν γιατί θα πάθαιναν κακό τα ζώα.

Γιαυτό αυτή την ημέρα η κυρά Λευτερία δεν το πουλούσε στον γαλατά και το μοίραζε όλο στους φτωχούς γειτόνους.

Είχαν τέσσερα παιδιά τον Σταμάτη, τον Σωτήρη, την Ρένα και την Φρόσω.

Ανδρέας Μπουμπιολάκης

Το επάγγελμά του γιατρός και κατόπιν κτηνοτρόφος

Κοντός ροδοκόκκινος, εμφανή σημάδια καλοζωίας. Εδώ η λιτότητα είναι άγνωστη. Είχε σπουδάσει ιατρική, την εγκατέλειψε όμως για λόγους που αυτός και μόνο ήξερε και ασχολήθηκε με την κτηνοτροφία. Ωραία η περιοχή του Γέρακα, λίγοι οι κάτοικοι, άφθονο νερό, ότι πρέπει για το βουστάσιο και χοιροστάσιό του.

Ο κύριος Ανδρέας είχε αναλάβει προσωπικά την διατροφή και περιποίηση των χοίρων. Πολλές ώρες την ημέρα περνούσε ανάμεσα στα αγαπημένα του και συμπαθέστατα ζώα. Μ' ένα φτυάρι τους έριχνε τις διάφορες λιχουδιές που κουβαλούσε με το φορτηγό του από τα νοσοκομεία. Τζάμπα τροφή, εκατό τοις εκατό κέρδος από την πώληση των χοιριδίων.

Η κυρά Μάρθα η γυναίκα του Γερμανικής καταγωγής, ψηλή, λεπτή και αυστηρή φορώντας τις μαύρες γαλότσες μέσα στο βουστάσιο επιτηρώντας τις αγελάδες.

Για βοηθούς της η κυρά Μάρθα είχε τις δύο μικρές κρητικοπούλες ανιψιές του κυρ-Ανδρέα που έπρεπε να συνεισφέρουν για τα προς το ζην τους. Κάθε απόγευμα η κυρά Μάρθα πωλούσε γάλα πίσω από το μισόκλειστο με σίτα παράθυρο και την κλειστή πόρτα. Βλέπετε ήταν σύννεφο οι μύγες στην αυλή λόγω του χοιροστασίου και βουστασίου γι' αυτό έπρεπε πόρτες και παράθυρα να είναι ερμητικά κλειστά.

Αφού εμείς τα λίγα παιδιά που πηγαίναμε σχολείο είχαμε ξεσχολήσει και τα παιδιά του Γέρακα πλήθαιναν από τις καινούριες οικογένειες που άρχισαν να κατοικούν στον Γέρακα, με δική του φροντίδα έφερε τον πρώτο δάσκαλο στο χωριό. Νοικιάζει ένα δωματιάκι μικρό πρώτα και τα παιδάκια είχαν κοντά τους σχολείο. Τα παιδιά χρόνο με το χρόνο πληθαίνουν και νοικιάστηκε μεγαλύτερο δωμάτιο.

Τότε αποφασίστηκε να χτιστεί μια αίθουσα για να στεγάσει τα παιδιά που συνεχώς πληθαίνουν. Όλοι μαζί οι Γερακιώτες κουβαλούν τις πέτρες από το μισογκρεμισμένο μετόχι του μοναστηριού στην

αυλή του Αγίου Ιωάννου.

Ο πατέρας μου κουβαλούσε τις πέτρες με το κάρο του. Η αίθουσα χτίστηκε εκεί που είναι το νηπιαγωγείο σήμερα. Χτίστηκε όμως σε λάθος οικόπεδο. Το οικόπεδο αυτό στα σχέδια του Γέρακα προοριζόταν για πάρκο του Γέρακα. Το οικόπεδο για σχολείο στα σχέδια του Γέρακα ήταν κοντά στο σπίτι του κ. Μπαμπιολάκη και δεν ήθελε να χτιστεί σχολείο κοντά του για να μην του κλείσουν το χοιροστάσιο και το βουστάσιο.

Πρώτον ο κύριος Μπουμπιολάκης δεν ήθελε σχολείο κοντά του γιατί σαν γιατρός, που ήταν ήξερε πως τα παιδιά δεν έπρεπε να είναι κοντά στην βρώμα του χοιροστασίου και βουστασίου. Και δεύτερον σαν κτηνοτρόφος ήξερε πως αν γινόταν σχολείο κοντά του έπρεπε να απομακρύνει την επιχείρησή του από εκεί.

Και όταν τα χρόνια πέρασαν και χιόνια πέσαν στα μαλλιά του και αφού είχε αποκτήσει μεγάλη περιουσία τότε κατάλαβε αυτό που δεν καταλάβαινε τόσα χρόνια και είπε: (Ματαιότης ματαιοτήτων τα πάντα ματαιότης). Εγώ παιδιά δεν έχω. Από τον μάταιο κόσμο κοντεύω να αναχωρίσω. Τι να τα κάτω, τώρα αυτά;

Ας χαρίσω ένα οικόπεδο να το πουλήσουν για να βοηθήσω να χτιστεί η εκκλησία του Αγίου Ιωάννου

Χρίστος Αθανασόπουλος

Ήταν και αυτός ένας από τους κατοίκους του 1944, παντρεύτηκε την Γιαννούλα Τρίγκα και έκαναν δύο κόρες την Δανάη και την Άννα.

Άλλη μια κάτοικος της εποχής εκείνης του 1944 ήταν και η μοναχή Ειρήνη.

Ήταν θεία του μπάμπα Τάσου του Ρούσου. Γόνος πλούσιας οικογένειας. Όμως εκείνη απαρνήθηκε τα εγκόσμια και προτίμησε να ακολουθήσει την καλογερίστικη ζωή.

Ιδιόρρυθμος άνθρωπος με λίγες κουβέντες κλεισμένη περισσότερο στον εαυτό της. Η όλη της περιουσία ήταν καμιά τριανταριά

μελίσσια που τα είχε τοποθετημένα στα βραχάκια του Γέρακα πίσω από το κτήμα του κ. Κυρίτση. Κρέας δεν έτρωγε ποτέ. Πάντα όταν ερχόταν στο σπίτι μας η μητέρα μου της έβαζε ένα πιάτο από το φτωχικό φαγητό μας που τις περισσότερες φορές ήταν από προϊόντα που μας πρόσφερε η ζωοδόχος πηγή και η γη του Γέρακα, δηλαδή ντομάτες, φασολάκια, πατάτες κ.λπ.

Θυμάμαι μια μέρα η μητέρα μου είχε μαγειρέψει χορτόσουπα που μέσα είχε βάλει και δύο κύβους knor. Γερόντισσα «της λέει η μάνα μου» κάτσε να σου βάλω να φας. Βάζοντας το φαγητό στο πιάτο την ακούω να ψιθυρίζει. Επειδή δεν είχε τίποτα άλλο να της προσφέρει και αναγκαζόταν να της δώσει να φάει κρεατόσουπα. «Η αμαρτία επάνω μου». «Οι καλόγριες και οι καλόγεροι δεν έτρωγαν κρέας».

Τρώγοντας η γερόντισσα την κρεατόσουπα της άρεσε τόσο πολύ που έλεγε και ξανάλεγε: «Μμμ! Τι νόστιμη σούπα!! Τι νόστιμο φαγητό, δεν έχω ξαναφάει».

Όταν μεγάλωσα δηλαδή στα δεκατέσσερα με δεκαπέντε μου χρόνια με έπαιρνε μαζί της στα μελίσσια και μου δίδαξε την τέχνη της μελισσοκομίας.

Ο θεός να αναπαύει την ψυχή της γιατί με έμαθε μια τόσο σπουδαία και καταπληκτική τέχνη που την εργάζομαι μέχρι σήμερα και με έχουν τόσο ευεργετήσει οι θαυμαστές και καταπληκτικές οικογένειες των μελισσών. Γιατί κάθε κυψέλη είναι και μια οικογένεια.

Αυτοί ήταν οι πρώτοι κάτοικοι που σχημάτισαν το μικρό τότε χωριουδάκι του Γέρακα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9

Ο Μουντζούρης και οι τσοπάνηδες

Από μακριά ακούγεται το σφύριγμα του τραίνου τουουτουου....

Μαύρες τουλούπες πυκνού καπνού γέμιζε ο ουρανός και μια έντονη αλλά όχι δυσάρεστη μυρωδιά γέμιζε την ατμόσφαιρα.

Το αγκομαχητό της μηχανής του όλο και πιο αδύναμο γινόταν καθώς έκοβε ταχύτητα και πλησίαζε στο σταθμό.

Τσουφ-τσουφ-τσου-τσου-τσιφ-τσιφ και το τρένο σταματούσε. Μπροστά στην μηχανή είχε την δεξαμενή του νερού, πίσω από την μηχανή το πρώτο βαγόνι ήταν φορτωμένο με κάρβουνο που έμοιαζε σαν μεγάλο σφουγγάρι αυτό το κάρβουνο το έλεγαν κοκ.

Το πλήρωμα του τραίνου αποτελείτο από τον μηχανοδηγό και τον καρβουνιάρη που ήταν πάντα μαύρος από την μουτζούρα. Ο άνθρωπος αυτός τάιζε με ένα φτυάρι κάρβουνο ας τον πούμε φούρνο της μηχανής.

Η φωτιά που άναβε ζέστεινε το νερό που ήταν μέσα σε ένα πολύ μεγάλο καζάνι. Το νερό δημιουργούσε ατμό. Ο ατμός διοχετευόταν σε μοχλούς που ήταν συνδεδεμένοι με τις ρόδες. Ο ένας μοχλός ανέβαινε ο άλλος κατέβαινε και όσο πιο πολύς ήταν ο ατμός τόσο πιο γρήγορα ανεβοκατέβαιναν οι μοχλοί και το τρένο κυλούσε επάνω στις σιδερένιες ράγες. Μαύρο το τρένο, μαύρες οι τουλούπες

του καπνού πάντα μαύρος και ο θερμαστής της μηχανής γι' αυτό και το τραίνο το λέγαμε μουτζούρη.

«Έρχεται ο μουτζούρης έρχεται ο μουτζούρης», ξεφωνίζαμε και τρέχαμε στο σταθμό όλα τα πιτσιρίκια της γειτονιάς για να περιεργαστούμε από κοντά το τραίνο.

Στην σημερινή πλατεία του Γέρακα έκανε στάση για να εφοδιαστεί με νερό αλλά και να κατεβάσει ή να πάρει κάποιον που πήγαινε στην Αθήνα. Εκεί υπήρχε όχι πηγάδι αλλά ένας μεγάλος λάκκος που είχε επιφάνεια περίπου τα είκοσι τετραγωνικά μέτρα. Ήταν δε χειμώνα καλοκαίρι γεμάτος νερό. Νερό λοιπόν και κάρβουνα ήταν η κινητήριος δύναμη και όχι βενζίνη και πετρέλαιο.

Μια μέρα σκέφτηκα κάτι που ενόμιζα ότι μπορούσα να βγάλω λεφτά.

Παίρνω λοιπόν ένα κύπελλο μεταλλικό που με αυτό πίναμε όλοι νερό, γεμίζω την χωμάτινη πήλινη στάμνα μας με νερό (εφτά χρονών εγώ τεσσάρων η αδελφή μου), την παίρνω από το χεράκι της και χωρίς να πω τίποτα στην μάνα μας τραβώ για τον σταθμό του τραίνου. Από το μέρος της Κάντζας ακούστηκε το σφύριγμά του. Το τραίνο ερχόταν από το Λαύριο. Μόλις σταμάτησε στο σταθμό να πάρει νερό γεμίζω το κύπελλο και αρχίζω να διαλαλώ και να διαφημίζω το εμπόρευμά μου.

«Πάρτε δροσερόοο νερόοο από την πηγή του Γέρακα, δροσερόο νερό δροσερόοο νερόοο.

Οι επιβάτες με κοιτούν και γελούν. Δεν πήρε κανένας νερό.

Δυστυχώς η επιχείρησή μου απότυχε αλλά δεν ήταν μόνο αυτό. Η στάμνα μου χτύπησε σε μια μεγάλη πέτρα και έσπασε.

Γυρίζοντας στο σπίτι κρατώντας μόνο το χεράκι της στάμνας και είπα της μάνας μου τι είχα κάνει μου έδωσε και μερικές ξυλιές στα πόδια που τις θυμάμαι ακόμα.

Από μικρή μου άρεσε να κάνω πειράματα για να βρω κάποια φάρμακα.

Κάποτε είχα χτυπήσει το πόδι μου γιατί πολλές φορές περπατούσαμε ξυπόλυτα, και είχε πληγώσει πολύ. Με πονούσε και καθώς το κοιτούσα μου ήρθε μια ιδέα και είπα. Θα δοκιμάσω μήπως βρω το φάρμακο να το κάνω καλά. Πάω λοιπόν μαζεύω βατόμουρα, τα έλιωσα, έστυψα και ντομάτα τα ανακάτεψα και τα έβαλα επάνω στην πληγή.

Αυτά όμως όπως ήταν και τα δύο ξινά με πόνεσαν πάρα πολύ.. Τρέχω αμέσως και πλένω το πόδι μου με πολύ νερό γιατί φοβήθηκα. Δυστυχώς αποτυχημένο και αυτό το πείραμα.

Το τρίτο ήταν και φαρμακερό. Με έστειλε στο νοσοκομείο και παραλίγο και στον τάφο.

Ήταν καλοκαίρι. Είχαμε μια γαλοπούλα με πολλά γαλόπουλα. Εγώ όποτε είχα όρεξη έπαιρνα ένα καλάμι και πήγαινα την γαλοπούλα περίπατο για να βοσκήσει τα μικρά της. Κάπου εκεί είδα μια αράχνη μεγάλη. Το χρώμα της ήταν σταχτή, μου άρεσε και την έπιασα, την πήγα στο σπίτι και την έβαλα μέσα σε ένα κουτί να την έχω για προβατάκι και να παίζω. Την άλλη μέρα έβαλα το χέρι μου μέσα στο κουτί για να την βγάλω και να την ταΐσω. Μόλις την έπιασα με δάγκωσε στο μεσαίο δάκτυλο του δεξιού χεριού. Σε λίγο άρχισαν αφόρητοι πόνοι σε όλο μου το σώμα. Ευτυχώς ένα ζευγάρι που παραθέριζε στον Γέρακα με πήραν, και με την μοτοσικλέτα τους με πήγαν στην Αγία Παρασκευή σε έναν γιατρό. Αλλά η κατάστασή μου ήταν πολύ σοβαρή και ο γιατρός είπε να με πάνε γρήγορα στο νοσοκομείο των παιδών. Εκεί μου έκαναν ενέσεις, μου έβαλαν ορό και με κράτησαν όλοι τη νύχτα στο νοσοκομείο.

Αυτό βέβαια μου έγινε μάθημα και δεν ξαναέκανα ποτέ πειράματα επικίνδυνα.

Η ζωή των τσοπάνηδων του 1944

Το ελληνικό καλοκαίρι αργοπεθαίνει όταν ο Οκτώβρης φτάνει στο τέλος του. Αυτήν την εποχή οι τσοπάνηδες (νομάδες) που είχαν περάσει τους καλοκαιρινούς μήνες στα βουνά της Πάρνηθας και της

Πεντέλης συγκεντρώνονταν όλοι μαζί και άρχιζαν να κατεβαίνουν προς τον νοτιά για να περάσουν τον χειμώνα τους στα χειμαδιά κοντά στην θάλασσα της Κερατέας. Μια συναυλία από κουδούνια βελάσματα προβάτων σφυρίγματα των τσοπάνηδων και γαυγίσματα των σκυλιών ακούγονταν από μακριά που όσο πλησίαζαν όλα μαζί γίνονταν ένα πανδαιμόνιο που σε ξεκούφαινε. Έχοντας για δρόμο τους τις γραμμές του τρένου.

Μπροστά πήγαιναν τα γκεσέμια του κοπαδιού (δηλαδή τα κριάρια) από την μια μεριά και από την άλλη μεριά προχωρούσαν οι τσοπάνηδες. Τα σκυλιά έτρεχαν πότε εδώ και πότε εκεί για να γυρίσουν κάποιο πρόβατο που είχε λοξοδρομήσει και το επανέφεραν ξανά στην τάξη. Μετά ακολουθούσαν τα υπομονετικά γαϊδουράκια φορτωμένα με τια υπάρχοντά τους. Τα μικρά παιδιά φορτωμένα κι αυτά μαζί με τα υπάρχοντα κρατούσαν στα χέρια τους από ένα νεογέννητο αρνάκι.

Στα τελευταία μεταφορικά μέσα καθόταν μια γριούλα και δίπλα της για να την προσέχει ο γέρος της έπαιζε με την αυτοσχέδια φλογέρα του τραγούδια της νιότης του.

Κάνανε μια στάση στον σταθμό του τρένου να ξεκουραστούν, να μαγειρέψουν και να φάνε βάζοντας φωτιά κάτω στην γη και μερικές φορές έψηναν σε αυτοσχέδιο φούρνο αρνάκι ή κοτόπουλο με πατάτες.

Άνοιγαν ένα λάκκο κάτω στη γη, έκαναν κάρβουνα, έβαζαν το ταψί επάνω στα κάρβουνα, επάνω στο ταψί έβαζαν την γάστρα δηλαδή μια λαμαρίνα με υπερυψωμένη την κορυφή της που σχημάτιζε κώνο, επάνω στην λαμαρίνα έβαζαν φωτιά και ο φούρνος ήταν έτοιμος και το φαί ψηνόταν.

Δεν μπορώ να σας περιγράψω την ευωδιά του ψημένου κρέατος.

Κάθονταν όλοι κατά γης γύρω από το ταψί. Μας καλούσαν και εμάς που καθόμαστε λίγο πιο κει μας έπαιρναν κοντά τους και τρώγαμε όλοι μαζί χωρίς πηρούνια, χωρίς μαχαίρια το πεντανόστιμο

ψητό της γάστρας.

Κάποιος άντρας σηκωνόταν μετά, πήγαινε άρμεγε δύο τρία πρόβατα και μας έδινε γάλα και τυρί φρέσκο από την τσαντίλα και μετά τραβούσαν πάλι τον δρόμο τους.

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΓΕΡΑΚΑ "Η ΓΕΡΑΚΗ"

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10

Ήθη και έθιμα του λαού μας

Μετά το τέλος του πολέμου και καθώς ο χρόνος φέρνει λήθη δειλά-δειλά τα παληκάρια και οι κοπέλες διψασμένοι για ζωή άρχισαν να αρραβωνιάζονται και να παντρεύονται.

Εδώ θα ήθελα να κάνω μια αναφορά πως γίνονταν οι αρραβώνες και οι γάμοι στα χωριά εκείνα τα χρόνια.

Όταν ένας νέος ήθελε κάποια κοπέλα πήγαινε στην προξενήτρα του χωριού και της το έλεγε. Αμέσως η προξενήτρα έπιανε δουλειά. Πήγαινε στον πατέρα της κοπέλας και άρχιζε τα παινέματα του νέου.

«Είναι παληκάρι ανεκτίμητο κυρ-Χρίστο μου είναι λεβέντης, είναι δουλευταράς, θα περάσει χρυσή ζωή η κορούλα σου. Τέτοια τύχη δεν θα την ξαναβρεί». πες-πες-πες η προξενήτρα. Ο πατέρας τα ζύγιζε από δω τα ζύγιζε από κει και μόλις συμφωνούσαν, φυσικά χωρίς να ξέρει τίποτα η κοπέλα, η προξενήτρα έτρεχε στον γαμπρό να του πει τα ευχάριστα νέα ότι ο πατέρας δέχτηκε.

Κατόπιν ακολουθούσε η επίσκεψη του γαμπρού με τους γονείς του και την προξενήτρα στο σπίτι της νύφης. Αφού καλωσόριζαν τους επισκέπτες οι γονείς της νύφης, έβγαινε μετά η κοπέλα να τους κεράσει. Εάν υπήρχε και δεύτερη κόρη στο σπίτι αυτήν δεν την άφηναν να παρουσιαστεί.

Η υποψήφια νύφη τους κερνούσε γλυκό του κουταλιού, ούζο και νερό. Μετά το κέρασμα η νύφη εξαφανιζόταν. Έβγαινε από το δωμάτιο και πίσω από την κλειστή πόρτα κρυφοκοίταζε από την κλειδαρότρυπα ή από καμιά χαραμάδα της πόρτας τον γαμπρό. Της άρεσε δεν της άρεσε δεν είχε καμία σημασία, αρκεί να συμφωνούσε ο πατέρας.

Μετά το κέρασμα άρχιζε το παζάρεμα της προίκας. Σ αυτό το σημείο τον λόγο τον είχαν οι δύο πατεράδες. Πες ο ένας πες ο άλλος.

- Βάλε κομμάτι παρά πάνω έλεγε ο πατέρας του γαμπρού.

- Δεν μπορώ να δώσω άλλο έχω κι άλλα παιδιά να προικίσω έλεγε ο πατέρας της νύφης.

- Άντε μωρέ ας είναι (έλεγε ο πατέρας του γαμπρού) κι εγώ του παιδιού μου του δίνω κι αυτό το κτήμα (ή αυτά τα κτήματα αν είχαν πολλά) και σπίτι θα του χτίσω.

Το σπίτι έπρεπε να το χτίσει ο γαμπρός και την επίπλωση η νύφη. Τότε φώναζαν μέσα την νύφη και την έβαζαν να καθήσει κοντά στον γαμπρό. Η γνώμη της περίσσευε δεν χρειαζόταν.

Ακολουθούσε το στρώσιμο του τραπεζιού.

Πρώτος ερχόταν ο κόκορας ο κοκκινιστός με μακαρόνια μπλουμ. Δηλαδή βρασμένα μαζί με τον κόκορα. Το κρασί έρεε άφθονο γιατί κάθε σπίτι είχε το δικό του μεγάλο βαρέλι γεμάτο κοκκινέλι ή μυρωδάτη ρετσίνα.

Η μάνα του γαμπρού περνούσε δαχτυλίδι στο χέρι της νύφης, την φιλούσε και της ευχόταν καλά στέφανα. Το ίδιο έκανε και ο πατέρας του γαμπρού. Ο γαμπρός χαμογελούσε ικανοποιημένος, όσο για την νύφη με χαμηλωμένα μάτια και κόκκινη από ντροπή εδώ κι εκεί έριχνε καμιά γρήγορη ματιά στον γαμπρό.

Αφού έτρωγαν και έπιναν το ένα ποτήρι μετά το άλλο άρχιζαν τα επιτραπέζια τραγούδια. Το πρώτο τραγούδι που έλεγαν στους αρραβώνες ήταν το εξής:

Τώρα τα πουλιά
τώρα τα χελιδόνια
τώρα λαλούν και λένε
ξύπνα αφέντη μου
ξύπνα αγκάλιασε
κορμί κυπαρισένιο
κι άσπρονε λαιμό
βυζάκια σαν λεμόνι
κι άσπρονε λαιμό
κι άσπρονε λαιμό

Ο πατέρας της νύφης έβγαινε έξω στην αυλή κι έριχνε τρεις τουφεκιές για να επισημοποιήσει το γεγονός και να διώξει και τα κακά πνεύματα. Οι τρεις τουφεκιές και το τραγούδι του αρραβώνα που ακουγόταν σε όλο το χωριό τάραζαν την σιγαλιά της νύχτας.

Την άλλη μέρα μέσα στην στενή κοινωνία του χωριού είχαν μάθει όλοι ποιος, ποιάν είχε αρραβωνιαστεί. Ο αρραβώνας διαρκούσε ένα χρόνο ώσπου να ετοιμάσει η νύφη τα προικιά της, και ο γαμπρός το σπίτι. Σε αυτό το διάστημα οι επισκέψεις του γαμπρού δεν ήταν πολύ συχνές στο σπίτι της νύφης και πάντα βέβαια η παρουσία των γονιών ήταν απαραίτητη. Πριν γίνει ο γάμος έπρεπε πρώτα να υπογραφούν τα προικοσύμφωνα γιατί αλλιώς γάμος δεν γινόταν.

Πέρασε ένας χρόνος, όλα είναι έτοιμα πρέπει να γίνει ο γάμος. Ο χωριάτικος γάμος είναι σωστό πανηγύρι. Όλο το χωριό είναι στο πόδι. Οι φίλες της νύφης μαζεύονται στο σπίτι της για να την ντύσουν και να την στολίσουν.

Η μάνα της νύφης με βουρκωμένα μάτια προσπαθεί να συγκρατήσει τα δάκρυα γιατί σήμερα δεν κλαίνει, σήμερα έχουν χαρά.

Στο σπίτι του γαμπρού γίνεται άλλο πανηγύρι. Εκεί δεν έχει συγκινήσεις και κλάματα. Εκεί έχει σατυρικά πειράγματα του γαμπρού και γέλια από τους φίλους του. Όταν ο γαμπρός είναι

έτοιμος ξεκινούν για το σπίτι της νύφης.

Μπροστά πηγαίνουν τα όργανα με τραγούδια. Ακολουθεί ο γαμπρός με τους γονείς και τον κουμπάρο. Πίσω από τον γαμπρό είναι οι φίλοι και κατόπιν ακολουθούν όλοι οι συγγενείς του γαμπρού. Οι γείτονες έχουν βγει όλοι έξω στον δρόμο και του εύχονται η ώρα η καλή και καλούς απογόνους και καλά υστερνά. Κάποιος γέρος καλαμπουρτζής του φωνάζει μια ευχή σατυρική που τους κάνει όλους να γελούν. Φτάνοντας στο σπίτι της νύφης τους υποδέχονται ο πατέρας, η μητέρα και όλοι οι συγγενείς της κοπέλας. Η αυλή είναι γεμάτη από όλους τους συγχωριανούς τους. Έχει πάει όλο το χωριό για να ευχηθούν στο νέο ζευγάρι να ζήσουν και να καλογεράσουν.

Ο πατέρας της νύφης κρατά στα χέρια του ένα μακρύ ζωνάρι ολομέταξο με φανταχτερά χρώματα, φτιαγμένα από μετάξι της Καλαμάτας. (Η Καλαμάτα εκείνα τα χρόνια είχε παραγωγή το ωραιότερο μετάξι στην Ελλάδα). Πλησιάζει ο γαμπρός τον πεθερό, σκύβει με σεβασμό και του φιλά το χέρι. Ο πεθερός τον φιλά σταυρωτά του περνά στην μέση του το ζωνάρι, τον τραβά μέσα στο σπίτι και τον πηγαίνει στην νύφη.

Βγαίνοντας το ζευγάρι από το σπίτι τα όργανα παίζουν και τραγουδούν το τραγούδι του γάμου.

Σήμερα γα-σήμερα γάμος γίνεται

σ'ωραίο περιβόλι

σ'ωραίο περιβόλι

Σήμερα από-σήμερα αποχωρίζεται

η μάνα από την κόρη

η μάνα από την κόρη

Σήμερα στε- σήμερα στεφανώνεται

σήμερα στεφανώνεται

αϊτός την περιστέρα

αϊτός την περιστέρα.

Γαμπρέ την νύ- γαμπρέ
την νύφη ν' αγαπάς
να μην την εμαλώνεις
να μην την εμαλώνεις
Σαν το βασι-σαν το βασιλικό
στην γη να την δροσοποτίζεις
να την δροσοποτίζεις

Η μάνα και η κόρη αγκαλιάζονται και φιλιούνται δακρυσμένες. Βγαίνοντας το ζευγάρι από το σπίτι, με τα όργανα μπροστά ξεκινούν για την εκκλησία παίζοντας ξανά το τραγούδι του γάμου. Πίσω από το ζευγάρι ακολουθούν όλοι οι συγγενείς. Στην πόρτα της εκκλησίας τους περιμένει ο παπάς. Κρατώντας από το χέρι τον γαμπρό τους περνά μέσα στην εκκλησία και ξεκινά η τελετή της στέψεως. Όταν η στέψη τελειώσει ξεκινούν όλοι μαζί για το καινούριο σπίτι του ζευγαριού. Στην πόρτα του σπιτιού στέκεται η μάνα του γαμπρού κρατάει στα χέρια της ένα βάζο με μέλι και καρύδια.

Δίνει μια μεγάλη γεμάτη κουταλιά στον γαμπρό και άλλη μια στην νύφη, τους φιλά και τους εύχεται η ζωή τους να είναι γλυκιά σαν το μέλι. Κρυφά δίνει μια κουταλιά στον γιό της και του λέει στο αυτί.

- Να είσαι γερός και δυνατός.

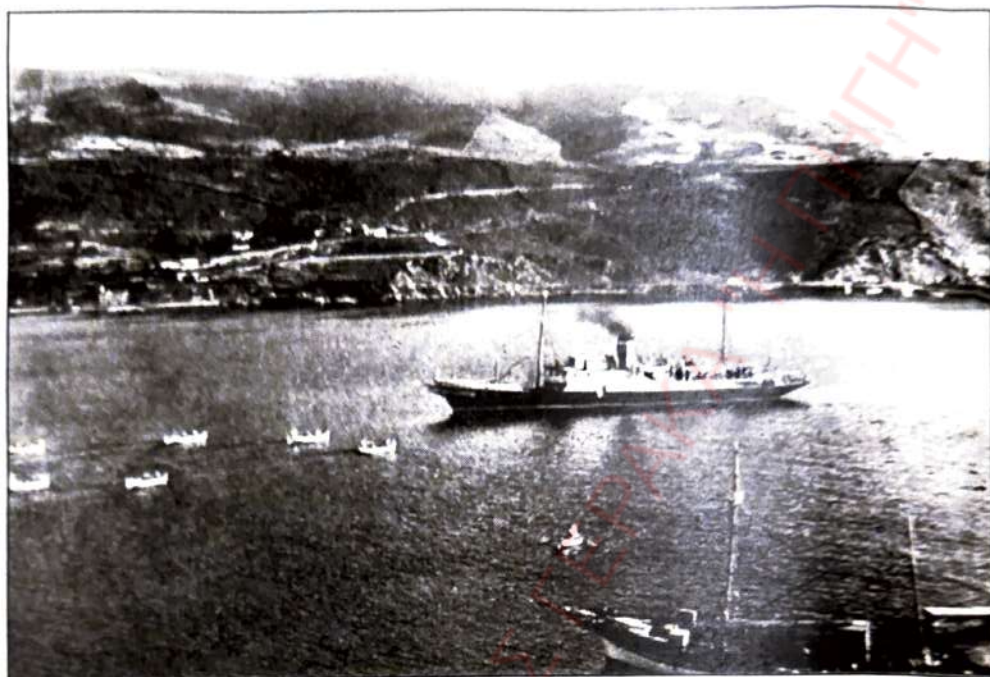
Όλοι οι καλεσμένοι έχουν πάρει θέση στα τραπέζια που είναι στρωμένα στην αυλή του σπιτιού και περιμένουν να βγουν οι νεόνυμφοι για να αρχίσουν το φαγοπότι και το γλέντι.

Γύρω-γύρω στην αυλή στέκονται όρθιοι οι νέες και οι νέοι του χωριού άλλοι για να ευχηθούν και άλλοι για να βρουν κι αυτοί το ταίρι τους.

Το φαγοπότι και το γλέντι φυσικά όλο με δημοτικά τραγούδια κρατάει μέχρι το πρωί.

Έτσι γίνονταν τα παλιά τα χρόνια. Τώρα πια αυτά ξεχάστηκαν.

Ο γαμπρός δεν πάει πια να πάρει την νύφη από το σπίτι, το γλέντι

Το πλοίο «Μοσχάνθη» της γραμμής στο λιμάνι της χώρας Άνδρου (1950)

δεν γίνεται στην αυλή του καινούριου σπιτιού. Τώρα όλα αυτά τα ωραία έθιμα τα πήρε και αυτά ο ανεμοστρόβιλος του δήθεν πολιτισμού και χάθηκαν μαζί με τόσες άλλες ωραίες παραδόσεις του λαού μας.

Μετά το τέλος του πολέμου οι άνθρωποι αναβιώνουν τα πανηγύρια στην γιορτή του προστάτη κάθε χωριού. Η προστάτιδα του Γέρακα εκείνα τα χρόνια ήταν η Παναγίτσα. Η Παναγίτσα είχε κτιστεί μετά από ένα περιστατικό που είχε γίνει στο κτήμα αυτό που ήταν αμπέλι. Το αμπέλι αυτό το είχε κάποιος από την Παιανία. Σε μια μεριά του κτήματος υπήρχε ένας σωρός πέτρες παλιάς γκρεμισμένης εκκλησίας, Ένα πρωινό ο άνθρωπος που είχε το αμπέλι έξεψε το άλογο στην σούστα και ξεκίνησε για τον Γέρακα να κόψει σταφύλια από το αμπέλι. Ήταν 23 Αυγούστου τα εννιάμερα της Παναγίας.

Ήρθε το βράδυ αλλά ο άνθρωπος δεν γύρισε στο σπίτι του. Οι δικοί του ξέροντας ότι θα πήγαινε στο κτήμα για να κόψει σταφύλια

πήγαν εκεί για να δουν τι έγινε. Βρήκαν μεν το άλογο αλλά ο άνθρωπος έλειπε. Μετά από τρεις μέρες τον βρήκαν στην Λούτσα με σαλεμένο το λογικό και χωρίς μιλιά. Τον πήγαν στην εκκλησία και ο παπάς του διάβασε διάφορες ευχές και ο άνθρωπος έγινε καλά.

Όταν έγινε καλά τους είπε πως καθόταν επάνω σε μια πέτρα από την γκρεμισμένη εκκλησία και έτρωγε σταφύλια, ξαφνικά ακούει μια βοή, περνάει ένας μεγάλος ανεμοστρόβιλος, τον σήκωσε ψηλά στον ουρανό και μετά βρέθηκε χωρίς να ξέρει πως έγινε αυτό κοντά στην θάλασσα.

Αφού έγινε καλά ξερίζωσε το αμπέλι και με τις πέτρες της γκρεμισμένης εκκλησίας που ήταν μέσα στο κτήμα του έχτισε μια καινούρια. Τα εννιάμερα της Παναγίας.

Κάθε χρόνο αυτή την ημέρα ήταν αργία για τους Παιανιώτες. Από την παραμονή ξεκινούσαν για τον Γέρακα με τις σούστες και τα γαϊδουράκια για να πάνε να προσκυνήσουν την Παναγίτσα.

Τα καθίσματα στις σούστες και τα σαμάρια των γαϊδουριών τα στόλιζαν με χειροποίητες κουβέρτες που τα ύφαιναν στον αργαλειό, έδιναν ένα χαρούμενο γιορταστικό τόνο την ημέρα της γιορτής.

Οι πραματευτάδες έπιαναν θέση από νωρίς. Το βράδυ άναβαν τις λάμπες με την ασετιλίνη (η ασετιλίνη είναι ένα φωτιστικό αέριο που παράγεται από την ένωση ανθρακοςβεστίου και νερού που λέγεται ακετυλένιο) και διαλαλούσαν τις πραμάτειες τους. Πάνινες μπάλιτσες με μακρύ λάστιχο, τροκάνες που έκαναν μεγάλο θόρυβο χάρτινοι μύλοι και άλλα μικροπράγματα που μικρά παιδιά τότε εμείς δεν χορταίναμε να τα κοιτάμε και αν είχαμε κατορθώσει να μαζέψουμε μερικές πεντάρες και παίρναμε κανένα πάνινο τοπάκι ή καμιά τροκάνα η χαρά μας ήταν πολύ μεγάλη.

Όταν τελείωνε ο εσπερινός την παραμονή γινόταν μεγάλο γλέντι στην ταβέρνα του Γιάννη Χούντα ή Τζιώτη που βρισκόταν κοντά στην Παναγίτσα. Τα κλαρίνα, τα τύμπανα και τα λαούτα έπαιζαν μέχρι τα ξημερώματα. Μετά την λειτουργία το γλέντι συνεχιζόταν

στις καλύβες που είχαν φτιαγμένες με κλαριά από σκίνα και καλάμια στα περιβόλια του Γέρακα.

Σειρά έπαιρναν τώρα τα γραμμόφωνα με το χωνί που είχε κάθε παρέα. Ο Γέρακας αντιλαλούσε απ' άκρη σ' άκρη από τσάμικα, συρτά και καλαματιανά τραγούδια και οι άνθρωποι χόρευαν και γλεντούσαν με την καρδιά τους.

Μετά το πανηγύρι της Παναγίτσας ερχόταν το πανηγύρι του Αι-Γιάννη στον Υμηττό. Αυτό συγκέντρωνε περισσότερο κόσμο γιατί εκτός από την Παιανία ανέβαινε κόσμος και από την Αγία Παρασκευή. Κοπελίτσες πια εμείς με αρχηγό μας την Σοφία την κόρη του μπάρμπα Παναγιώτη Παπαϊωάννου (κατόπιν Σοφία Χήνου) σαν μεγαλύτερη που ήταν από εμάς ανυπομονούσαμε πότε θα έρθει η παραμονή του Αϊ-Γιαννιού. Όταν πλησίαζε η μέρα παρακαλούσαμε ο μπάρμπα Παναγιώτης να έχει βραδινή βάρδια στο ταχυδρομείο που εργαζόταν γιατί έτσι και είχε πρωινή βάρδια και το βράδυ ήταν στο σπίτι ούτε πανηγύρι είχαμε ούτε χαρές.

Με το δικό μας τον πατέρα δεν είχαμε πρόβλημα γιατί δεν μας χαλούσε χατήρι. Με τον μπάρμπα Παναγιώτη ήταν πολύ διαφορετικά, αλλά όταν ο μπάρμπα Παναγιώτης είχε νυχτερινή βάρδια ποιος μας κρατούσε. Νωρίς το απόγευμα ξεκινούσαμε η Σοφία, η αδελφή της η Βούλα, η αδελφή μου Ελένη και εγώ για τον Υμηττό που βρίσκεται το μοναστήρι του Αϊ-Γιάννη.

Η διαδρομή Γέρακα-Υμηττός ήταν για μας μια βολτίτσα φυσικά ποδαρόδρομο. Εκεί κι αν δε γινόταν πανηγύρι. Έξω από την μάνδρα του μοναστηριού στήνονταν τα υπαίθρια τραπέζια. Ψησταριές κάτω στην γη έψηναν αρνιά και κοκορέτσια. Οι γυάλινες νταμιτζάνες με τα κρασιά φορτωμένες επάνω σε κάρα και το γλέντι φούντωνε μετά τον εσπερινό. Μόλις φτάνανε στο μοναστήρι το πρώτο που είχαμε να κάνουμε ήταν να μπούμε ευλαβικά στην ωραιότατη Βυζαντινή Εκκλησία για να προσκυνήσουμε την χάρη του. Κατόπιν βάζαμε το χαρτζιλίκι μας όλες μαζί και καθώς ο ποδαρόδρομος μας είχε

ανοίξει την όρεξη που ποτέ βέβαια δεν μας έλειπε, η μυρωδιά από το κοκορέτσι ήταν μεγάλος πειρασμός.

Ένα κομμάτι μοιρασμένο στα τέσσερα επάνω σ' ένα κομμάτι λαδόκολλα για πιάτο ήταν για μας εκείνη την ώρα λουκούλλειο γεύμα.

Αφού κάναμε αρκετό χάζι γύρω τριγύρω στους στημένους χώρους με των λογιών-λογιών ειδών είχαμε και το νου μας μην περάσει πολύ η ώρα. Με ένα τόπι πάνινο με μεγάλο λάστιχο η κάθε μια στο χέρι και παίζοντας σαν μικρά παιδιά κτυπώντας η μια την άλλη κατηγορίζαμε για τον Γέρακα.

Η Σοφία με την χρυσή καρδιά με τα αστείρευτα αστεία της μας έκανε να γελάμε σε όλη την διαδρομή. Η λέξη άγχος για μας ήταν άγνωστη.

Καθώς επιστρέφαμε από το πανηγύρι του Αϊ Γιάννη μια φορά της ήρθε η ιδέα να βγάλει τα παπούτσια της και αρχίζει να παίζει κουτσό. Για πλάκα εμείς αρχίσαμε να κλοτσάμε το παπούτσι τότε η μια και τότε η άλλη. Σε μια δυνατή κλοτσιά το παπούτσι χάθηκε μέσα σε ένα πυκνό βάτο. Το γέλιο έσβησε ξαφνικά από τα χείλη μας. Ψάχναμε όλες μαζί να βρούμε το παπούτσι αλλά παπούτσι δεν βρίσκαμε πουθενά.

Τώρα τι να πω του πατέρα μου έλεγε και ξανάλεγε φοβισμένη η Σοφία. Καταγδάραμε τα χέρια μας να ψάχνουμε μέσα στα βάτα.

Από τα πολλά το βρήκαμε. Το παίρνει η Σοφία και αντί να το φορέσει σκύβει παίρνει ένα ξύλο ακουμπάει το παπούτσι στον ώμο της και αρχίζει να παίζει βιολί, να τραγουδάει και να χορεύει. Φυσικά βρήκαμε πάλι το γέλιο μας και το τι έγινε μέχρι να φτάσουμε στο σπίτι μας δεν λέγεται.

Ο Γέρακας ήταν η εξοχή για πολλούς Αθηναίους. Κάθε Κυριακή την άνοιξη και το καλοκαίρι πολλοί άνθρωποι με μεταφορικά μέσα τα φορτηγά έρχονταν εδώ για να χαρούν την ωραία εξοχή του Γέρακα.

Η πηγή με την πελώρια στέρνα της τις αιωνόβιες πανύψηλες λεύκες τριγύρω στην στέρνα ήταν πραγματικά ένας ωραιότατος πίνακας ζωγραφικής. Ένα δεύτερο κομμάτι ξεχωριστής ομορφιάς ήταν ο χωματόδρομος από την πηγή προς τον σταθμό του τραίνου. Από την μια και από την άλλη μεριά του δρόμου καθώς οι πανύψηλες λεύκες κοντά η μία με την άλλη ένωναν τα κλαριά τους και ο καλοκαιρινός ήλιος δεν διαπερνούσε το φύλλωμά τους ήταν ένα από τα πιο δροσερά μέρη του Γέρακα.

Όλες οι λεύκες ήταν πολύ μεγάλες, δύο όμως ξεχώριζαν από όλες. Η μια ήταν στον σταθμό του τραίνου και η άλλη στην μια γωνιά τη στέρνας επάνω στην πηγή. Το αγκάλιασμά τους ήταν αδύνατον να το έκαναν τρεις άνδρες μαζί. Στην ρίζα της μεγάλης λεύκας κάτω στον σταθμό είχαν τοποθετήσει οι καλόγεροι έναν μεγάλο τετραγωνισμένο ογκόλιθο που το μεταχειρίζονταν για τραπέζι πολλοί άνθρωποι που έρχονταν για εκδρομή.

Αυτό το μαρμάρινο τραπέζι αν είχε στόμα να μιλήσει θα έλεγε πολλές ιστορίες από φαγοπότια και χαρές που είχαν γίνει επάνω του.

Τώρα δεν βρίσκεται πια στην θέση του. Είναι χωμένο στα χώματα μέσα στην παιδική χαρά του Γέρακα.

Κρίμα λυπάμαι πολύ, ύστερα από τόσους χρόνους στην ρίζα της πελώριας λεύκας να ξεπατωθεί και αυτό μαζί με την φίλη του την λεύκα να πεταχτεί και να ξεχαστεί. Ενώ μπορούσε τώρα να στόλιζε και αυτό την πλατεία του Γέρακα.

Κρίμα!

Και η τρίτη ομορφιά του ήταν η πράσινη αμπελοθάλασσα που είχε ολόγυρά του, και οι τέσσερεις λόφοι που σχηματίζουν σπείρα τριγύρω του Ανθούσα, Μπασταρδάκι, Φούρεζι λόφος του Λεβίδι λες και τον έχουν αγκαλιασμένο και στο κέντρο της καρδιάς του η πανέμορφη αλλά τώρα παραμελημένη πια πηγή του. Και αν τον έβλεπες από ψηλά φάνταζε σαν ένα όμορφο μικρό νησί στην μέση μιας πράσινης θάλασσας.

Κάθε πρωί τις Κυριακές μας ξυπνούσαν οι κιθάρες, τα ακορτεόν και τα τραγούδια από τις παρέες που έρχονταν επάνω στην πηγή και κάτω στον σταθμό του τραίνου. Ακούγοντας τα όργανα η αδελφή μου και εγώ μικρά παιδιά τότε τρέχαμε πότε στην πηγή πότε στον σταθμό. Καθόμαστε καταγής και χαζεύαμε κοιτάζοντας τους νέους και τις νέες να χορεύουν, να γλεντούν και να χαίρονται τη ζωή.

Καθώς όμως τα χρόνια περνούν οι οικογένειες άρχισαν να πληθαίνουν. Όσπου κάποτε το σύνθημα έπεσε.

(Με μια πεντάρα στου Κωνσταντάρα).

Η μοίρα του ήταν να διαμελιστεί. Κάποιος έξυπνος ονομαζόμενος Κωνσταντάρας έστρεψε το βλέμμα του στον τόπο αυτόν γιατί οσφρίστηκε πολύ χρήμα.

Άρχισε να αγοράζει κτήματα, φυσικά έδινε πενταροδεκάρες και εισέπραττε χρυσάφι. Ξεπάτωνε τα αμπέλια και την γη του Γέρακα την έκανε οικόπεδα.

Άνθρωποι από όλη την Ελλάδα κουρασμένοι από την αγροτική και μιζέρικη δουλειά του αγρότη αναζητούν μια θέση κοντά στην ξελογιάστρα Αθήνα στην χώρα των ψεύτικων θαυμάτων. Κι έτσι τα κτήματα που τα είχε αγοράσει ο Κωνσταντάρας με πενταροδεκάρες τα χρυσοπουλούσε και το κέρδος του ήταν πολύ μεγάλο αφανίζοντας ένα μεγάλο κομμάτι από τον πράσινο πνεύμονα των Μεσογείων.

Ο Γέρακας υπαγόταν στην Παιανία. Αλλά για τον πρόεδρο της κοινότητας κυρ Νίκο Δάβαρη οι κάτοικοι του Γέρακα ήταν οι ξένοι. Λες και δεν είμαστε Έλληνες εμείς. Λες και δεν είχαμε τα ίδια δικαιώματα με τους κατοίκους της Παιανίας. Γι' αυτόν είμαστε τα αποπαίδια του και δεν μας έδινε καμία σημασία. Την εποχή του 69 με 70 ο Γέρακας ήταν πλέον πυκνοκατοικημένος.

Η Παιανία στρώνεται απ' άκρη σε άκρη με ασφάλτους και κανένας Παιανιώτης δεν πατά στο χώμα και στην λάσπη. Για τον Γέρακα ο κύριος πρόεδρος δεν διαθέτει χρήμα για τέτοιες πολυτέλειες. Εκείνο που διαθέτει μόνο είναι μια μπουλντόζα δύο φορές το

χρόνο άνοιξη και φθινόπωρο που ξύνει όλους τους δρόμους. Το αποτέλεσμα; Το καλοκαίρι να μας πνίγει η σκόνη καθώς οι φαντάροι έφερναν καμιά πενηνταριά άλογα του στρατού που στεγάζονταν στο Γελαδάκι της Αγ. Παρασκευής να τα ποτίσουν στην πηγή και παίζοντας έκαναν ιπποδρομίες σε όλους τους δρόμους. Τον χειμώνα δε ακολουθώντας την ίδια τακτική οι φαντάροι με τις ιπποδρομίες οι δρόμοι ήταν αδιάβατοι από την λάσπη. Και ξαφνικά ωωω! Θεέ μου γιατί; γιατί; τέτοια καταστροφή;

Έχουν έρθει άνθρωποι που τους έχει στείλει ο κ. πρόεδρος και κόβουν καταστρέφουν τα αιωνόβια δέντρα που εδώ και εκατοντάδες χρόνια στέκουν όρθια και αγέρωχα χαρίζοντας την δροσιά και την ξεχωριστή ομορφιά σ' αυτόν τον τόπο. Σχίζεται η καρδιά μου από τον πόνο ακούγοντας τους πελώριους κορμούς να πέφτουν κατά γης. Αυτά που αιώνες στέκουν όρθια και αγέρωχα και δεν μπορούν να τα νικήσουν οι μπόρες και οι ανεμοστρόβιλοι της φύσης αυτά να πέφτουν μπρος στα πόδια του στοιχειού που λέγεται άνθρωπος. Συντρίβονται και πεθαίνουν μπρος στα πόδια τόσο μικρών ανθρώπων.

Μια επανάσταση γίνεται μέσα μου και μια φωνή βγαλμένη μέσα από τα βάθη της ψυχής μου, μου φωνάζει. «Γράψε Σοφία γράψε». Πού όμως; εποχή δικτατορίας, κανένας δεν τολμά να υψώσει φωνή.

Μα να: Νάτος ο Πατακός στην τηλεόραση με μια αξίνα στο χέρι να φυτεύει δέντρα και καλεί τον κόσμο να τον μιμηθούν.

Και παίρνω την απόφαση και γράφω στον Πατακό το παράπονό μου.

Καταγγέλλω τον πρόεδρο της Παιανίας για την κακή συμπεριφορά του απέναντι στον τόπο αυτόν που λέγεται Γέρακας. Καταγγέλλω έναν πρόεδρο που οι συγχωριανοί του τον εκλέγουν εδώ και πολλά χρόνια αφού για το χωριό τους είναι άξιος. Και υψώνω την φωνή μου γιατί με πνίγει η αδικία γι' αυτόν τον πρόεδρο με την πολυετή θητεία και σε εποχή δικτατορίας χωρίς να τον φοβηθώ.

Αυτοί ήταν τότε σ' αυτούς απευθύνθηκα.

Και τον καλεί ο κ. Πατακός στο γραφείο του όπως μάθαμε αργότερα από τον γραμματέα του τον κύριο Μερκούρη που πήγε μαζί του. Και ο κ. Πατακός του κάνει αυστηρή επίπληξη. Μα σαν να μην έφτανε αυτό άλλο κακό βρήκε τον όμορφο τόπο μας.

Αυτή την φορά οσφρίστηκαν χρήματα πολύ από τον υπόγειο πλούτο του το νερό.

Ο κ. Χατζηδάβαρης κάτοικος Παιανίας κάνει ιδιωτική επιχείρηση υδρεύσεως και υδρεύει με δίκτυο την περιοχή.

Στην αρχή δεν υπήρχε κανένα πρόβλημα αφού οι γεωτρήσεις που αντλούν το νερό ήταν μακριά από την πηγή. Καθώς όμως η πελατεία και το κέρδος αυξάνει πρέπει να αυξήσουν και την ποσότητα του νερού. Πρέπει να βρουν πηγάδια με ανεξάντλητες φλέβες νερού. Τέτοιο πηγάδι ήταν του κ. Κ. Δράκου που βρίσκεται εκατό ίσως και λιγότερα μέτρα από το υδραγωγείο της πηγής. Αυτό το πηγάδι είναι ανοιγμένο επάνω στις κύριες φλέβες της πηγής.

Νοικιάζει λοιπόν ο Χατζηδάβαρης το πηγάδι αυτό. Και τότε έγινε το πρώτο κακό.

Αρχίζει η πηγή να λιγοστεύει την ροή της ώσπου σταμάτησε τελείως. Εκατοντάδες άνθρωποι που περνούσαν κάθε μέρα και έπαιρναν νερό όχι μόνο οι Γερακιώτες αλλά και πάρα πολλοί ξένοι κοιτούν την στερεμένη πηγή και αναρωτιούνται γιατί στέρεψε αυτή που εδώ και εκατοντάδες χρόνια από τότε που την κατασκεύασαν οι μοναχοί της Πεντέλης δεν είχε σταματήσει ούτε και στην μεγαλύτερη ανομβρία ποτέ, έτρεχε πάντα άφθονο νερό χειμώνα καλοκαίρι.

Χτυπάμε την καμπάνα της εκκλησίας και ο Γέρακας σηκώνεται στο πόδι. Ελάχιστοι είναι αυτοί που δεν λαβαίνουν μέρος. Μεταξύ αυτών και ο κύριος Μπαμπιολάκης, Αναφέρω αυτόν διότι υποτίθεται ότι ήταν ο πλέον αξιόλογος άνθρωπος στον Γέρακα. Κάνουμε υπαίθριο συμβούλιο και αποφασίζουμε να σταματήσουμε την μηχανή που δουλεύει στο πηγάδι του Δράκου και να φυλάμε βάρδιες μέρα-

νύχτα για να μην πάει κανείς από τους ανθρώπους του Χατζηδάβαρη. Τις νύχτες οι άνθρωποι του Χατζηδάβαρη έρχονται κρυφά να βάλουν εμπρός την μηχανή, αλλά οι Γερακιώτες όπως ο Κώστας Ίσαρης, ο Γιώργος Παπαδογιωργάκης, ο Μιχάλης Κολιαβράς, ο Νίκος Πετράκης, ο Μήτσος Βούξινος που παραφυλούν κρυμμένοι τους κυνηγούν και αυτοί το βάζουν στα πόδια και φεύγουν.

Μετά από δύο μέρες αφού η μηχανή δεν είχε δουλέψει, το νερό επανήλθε κανονικά ξανά στην πηγή.

Θεέ μου! τι χαρά ήταν αυτή να βλέπω ξανά την πηγή ζωντανή να τρέχει κελαριστό το νερό σαν να μας λέει χιλιάδες τραγούδια και ευχαριστώ. Αυτή που μας έθρεψε και μας έδωσε ζωή στα δύσκολα χρόνια. Αυτή που ξεδίψασε αμέτρητους ανθρώπους επί αιώνες χωρίς να σταματήσει ποτέ χειμώνα καλοκαίρι.

Το στοιχειό όμως που παραμονεύει ύπουλα δεν το βάζει κάτω. Μόλις εμείς κουρασμένοι σταματούμε την φύλαξη του πηγαδιού ο Χατζηδάβαρης βάζει μπρος ξανά την μηχανή και η πηγή στερεύει ξανά.

«Σοφία-Σοφία η πηγή στέρεψε» έρχεται τρέχοντας και με ειδοποιεί η κυρ-Αθηνά Παπαδογιωργάκη.

Χτυπούμε για δεύτερη φορά τη καμπάνα και ο Γέρακας για δεύτερη φορά σηκώνεται στο πόδι. Δυστυχώς ο κύριος Μπαμπιολάκης είναι πάντα απών. Ο πρόεδρος της Παιανίας δεν ενδιαφέρεται. Σταματούμε την μηχανή του πηγαδιού και ξανά φυλάμε με βάρδιες τις νύχτες. Και νάτο πάλι το νερό ξανάρχεται στην πηγή.

Δεν είναι όμως κατάσταση αυτή και ούτε βέβαια μπορούμε να φυλάμε μέρα νύχτα. Κάτι πρέπει να γίνει. Και τότε με ένα ανώνυμο απειλητικό τηλεφώνημα που δέχεται ο κύριος Δράκος (μπλόφα ήταν βέβαια και όχι πραγματική απειλή) τρέχει του σκοτωμού και φράζει την πρόσοψη του κτήματος με μεγάλες σιδεριές και σταματά την ενοικίαση του πηγαδιού και το νερό βρίσκει ξανά κανονικά την πορεία του.

Όμως άλλο ύπουλο σχέδιο βάζουν σε εφαρμογή ο Χατζηδάβαρης με τον γιό του.

Ανατολικώς του υδραγωγείου έχει ο Χατζηδάβαρης ένα κτήμα. Μια λοιπόν και η περιοχή εκεί είναι πλούσια από νερό ανοίγει πηγάδι σε απόσταση περίπου 70-80 μέτρα από το πρώτο πηγάδι της πηγής και δεν βρίσκει νερό, Ανοίγει δεύτερο δεν βρίσκει νερό. Ανοίγει τρίτο. Σε απόσταση περίπου τα 50 μέτρα από το υδραγωγείο βρίσκει πολύ λίγο. Δεν παραιτείται όμως, στόχος του είναι το νερό της πηγής και βάζει μπρος το ύπουλο κτύπημα. Κτυπά με τρυπάνι από το τρίτο του πηγάδι προς την φλέβα του υδραγωγείου και πετυχαίνει το σατανικό του σχέδιο,. Έχει δώσει πια την χαριστική βολή. Ο στόχος του βρήκε κατευθείαν την καρδιά της σαν βδέλλα απομυζεί και την τελευταία ρανίδα του νερού της.

Όλο το νερό της κεντρικής φλέβας διοχετεύεται δυστυχώς στα δικά του πηγάδια. Γίνονται και πάλι συγκεντρώσεις και έντονες διαμαρτυρίες. Έρχεται και η αστυνομία η οποία υποστηρίζει τον Χατζηδάβαρη ενώ εμάς μας απειλούν θα αναρωτηθείτε βέβαια πως εγώ το γνωρίζω αυτό το γεγονός.

Ένα βράδυ καθώς είχαμε συγκεντρωθεί πολύς κόσμος επάνω στην πηγή με πλησιάζει ένας Παιανιώτης ο οποίος είχε σχέση με πηγάδια και γεωτρήσεις και μου αποκαλύπτει ότι ο Χατζηδάβαρης έκλεψε το νερό με τρυπάνι. Με παρακαλεί όμως να μην αποκαλύψω το όνομά του.

Για δεύτερη φορά καταγγέλλω τον πρόεδρο της Παιανίας για την κακή του συμπεριφορά στον τόπο αυτόν. Για δεύτερη φορά καλείται ο πρόεδρος στο γραφείο του κ. Πατακού και του γίνονται αυστηρότατες παρατηρήσεις καθώς μας λέει αργότερα ο γραμματέας του κ. Μερκούρης.

Επιστρέφοντας στο γραφείο της κοινότητας ρωτάει τσιρίζοντας και βρίζοντας (εμένα βέβαια) ποια είναι αυτή η Πετράκη που μου έκανε αυτό; Και από την μεγάλη του ταραχή παθαίνει εγκεφαλικό

μέσα στο γραφείο. Αυτό ήταν και το τέλος της προεδρίας του κ. Νίκου Δάβαρη.

Το γράμμα μου έχει σταλεί στην Νομαρχία της Αγ. Παρασκευής και με καλούν για περισσότερες διευκρινήσεις.

Εν τω μεταξύ η Παιανία γίνεται Δημαρχείο και τοποθετούν χωρίς εκλογές τον φαρμακοποιό κύριο Αντωνίου Δήμαρχο.

Ένα πρωινό έρχεται ο Γιάννης Ανδρίκου ο γείτονάς μου που δούλευε στον Δήμο της Παιανίας στο σπίτι μου και μου λέει.

- Σοφία έχει έρθει ο κύριος Δήμαρχος και θέλει να σε γνωρίσει.

Ευγενέστατος ο κύριος Δήμαρχος με χαιρετά και με διαβεβαιώνει πως θα φροντίσει για τα προβλήματα του Γέρακα.

Πραγματικά κράτησε το λόγο του, και σε σύντομο χρονικό διάστημα ασφαλτοστρώθηκαν οι πρώτοι δρόμοι στον Γέρακα.

Για την πηγή έστειλαν γεωλόγους και εξέτασαν επιτόπου το θέμα. Και μια μέρα κτυπά το τηλέφωνο οκτώ η ώρα το πρωί.

Είναι η κυρία Μαίρη Μαυρίδου που με πληροφορεί πως στις δέκα η ώρα γίνεται συμβούλιο στην Νομαρχία για την πηγή και έχουν καλέσει από τον Γέρακα να παραβρεθεί τον κύριο Λευτέρη Δημητράκη.

- Τρέξε Σοφία (μου λέει) τρέξε γιατί δεν ξέρουμε ο κυρ-Λευτέρης πώς θα τα πει.

Παίρνω ένα ταξί και σε λίγο φτάνω στην Νομαρχία απροσκάλεστη. Σφίγγω στο χέρι μου ένα μικρό ξύλινο σταυρό και παρακαλώ τον θεό να μου δώσει θάρρος και φώτιση. Ανεβαίνω στον πρώτο όροφο. Στον διάδρομο συναντώ τον κυρ-Λευτέρη τον γέρο Χατζηδάβαρη και τον γιό του να περιμένουν διότι μέσα στην αίθουσα γινόταν άλλο συμβούλιο.

Πατέρας και γιός κοιτάζονται και κάτι σιγοψιθυρίζουν. Σε λίγο με πλησιάζει ο γέρος Χατζηδάβαρης και μου υπόσχεται να μου δώσει εκατό χιλιάδες. Φυσικά του γύρισα την πλάτη. Δεν δέχομαι εγώ να πουληθώ όχι με εκατό χιλιάδες αλλά και όλο το χρυσάφι της

γης και αν μου χάριζαν. Η πηγή για μένα είναι ένα κομμάτι από τον ίδιο μου τον εαυτό. Η πηγή είναι η ζωή για μας τους πρώτους κατοίκους. Σαν κινηματογραφική ταινία περνούν μπρος στα μάτια μου εκεί στο μισοσκοτεινό διάδρομο οι αναμνήσεις που έχω από τα παιδικά μου χρόνια στην πηγή αυτή.

(Ν' άμαστε καβάλα στον γέρικο και ασαμάρωτο γαϊδουράκο μας εγώ μπροστά, η αδελφή μου από πίσω να τον πηγαίνουμε στην βρύση για να πιεί νερό. Πηγαίνουμε τον γαϊδάρo στο σπίτι μπαίναμε στο περιβόλι γεμίζαμε την ποδιά μας ροδοκόκκινες ντομάτες και ξανά πίσω στην πηγή τις πλέναμε στο κρυστάλλινο και πεντακάθαρο νερό της καθόμαστε κάτω από την πλούσια σκιά που μας πρόσφεραν οι λεύκες δίπλα στην στέρνα εκεί που καθόταν πολλά χρόνια πριν ο προπάππους μας, ο παππούς της μητέρας μας Βασίλης Παπαδήμας, και τρώγαμε τις ντομάτες πίναμε δροσερό νερό και τραβούσαμε πάλι για το σπίτι. Αυτήν την φορά για να πάρουμε ένα κοπάδι πάπιες και με ένα καλάμι στο χέρι της οδηγούσαμε στην στέρνα που ήταν γεμάτη νερό, τις ρίχναμε μέσα και μετά καθόμαστε και χαζεύαμε με τα παιχνίδια που έκαναν οι πάπιες μέσα στο νερό.

Όχι κύριε Χατζηδαβάρη, όχι δεν με ενδιαφέρουν τα λεφτά σου δεν με συγκινεί το χρήμα σου δεν πουλάω εγώ τα αισθήματά μου.

Καθώς είμαι βυθισμένη στις παιδικές μου αναμνήσεις δεν κατάλαβα πως πέρασε η ώρα. Η πόρτα άνοιξε το πρώτο συμβούλιο έχει τελειώσει που ήταν κι αυτό για θέμα νερού.

Μας καλούν να περάσουμε μέσα

Προχωρώ πρώτη σφίγγοντας στο χέρι μου τον μικρό ξύλινο σταυρό χωρίς ούτε μια στιγμή να δειλιάσω χωρίς ούτε μια στιγμή να σκεφτώ που πάω εγώ απροσκάλεστη.

Στέκομαι κοντά στο γραφείο που είναι καθισμένοι ο διευθυντής της Νομαρχίας και δύο γεωλόγοι. Δίπλα μου είναι ο κυρ-Λευτέρης και πιο παράμερα έχουν σταθεί ο πατέρας και υιός Χατζηδάβαρης. Πρώτος λαβαίνει τον λόγο ένας από τους γεωλόγους και προσπαθεί

να εξηγήσει στον κύριο Διευθυντή πως δεν έχουν σχέση τα πηγάδια του Χατζηδάβαρη με το πρόβλημα της πηγής και πως η πηγή στέρεψε γιατί ένας μεγάλος ογκόλιθος έχει πέσει και έχει φράξει την ροή του νερού προς την πηγή. Στη συνέχεια παίρνω το λόγο εγώ και τους αποκαλύπτω τον τρόπο με τον οποίο ο κ. Χατζηδάβαρης έκλεψε με τρυπάνι το νερό από την πηγή, σχεδιάζοντας πρόχειρα σε ένα χαρτί τα πηγάδια του Χατζηδάβαρη και το πηγάδι της πηγής.

Ο πατέρας και ο υιός Χατζηδάβαρης δεν βγάζουν μιλιά έχουν καταπιεί κυριολεκτικά την γλώσσα τους. Ο κύριος Διευθυντής με ρωτά που τα ξέρω εγώ αυτά. Του απαντώ πως κάποιος Παναγιώτης που έχει σχέση άμεση με τα πηγάδια του κ. Χατζηδάβαρη και γνωρίζει πολύ καλά από τρυπάνια και γεωτρήσεις μου φανέρωσε το μυστικό και ύπουλο σχέδιο.

Απευθυνόμενη μετά στον κύριο γεωλόγο του λέω: Όσο για το μεγάλο ογκόλιθο που λέτε ότι έπεσε και έφραξε την ροή του νερού δεν ευσταθεί. Διότι ο μεγάλος ογκόλιθος μέσα στη γη δεν είναι δυνατόν ούτε να πέσει ούτε να μετατοπισθεί. Αν βρίσκεται εκεί βρίσκεται από καταβολής κόσμου (αφότου πλάστηκε ο κόσμος).

Ο κύριος γεωλόγος σκύβει το κεφάλι και δεν απαντά, δεν βρίσκει άλλο επιχείρημα, άλλωστε τι άλλο μπορούσε να πει; Ο δεύτερος γεωλόγος δεν λαβαίνει καθόλου το λόγο δεν λέει κουβέντα.

Λαβαίνει το λόγο ο κύριος Λευτέρης και λέει:

- Κύριε Διευθυντά σας παρακαλούμε ας τοποθετήσει ο κύριος Χατζηδάβαρης έναν κρουνό και να μας δώσει νερό για να πίνουν οι άνθρωποι που το στερήθηκαν.

Γυρίζω προς τον κύριο Λευτέρη και του λέω:

- Τι είναι αυτά που λέτε κύριε Λευτέρη;

Εμείς δεν θέλουμε κρουνό με νερό του κυρίου Χατζηδάβαρη. Εμείς θέλουμε το νερό να τρέχει στην πηγή όπως έτρεχε πάντα μόνο του.

Τότε ο κύριος Διευθυντής με ρωτά.

- Τι επαγγέλλεστε;

- Είμαι οικοκυρά και ασχολούμαι με την ανατροφή των δυό παιδιών μου του απαντώ.

Γυρίζοντας προς τους γεωλόγους τους λέει ο Διευθυντής:

- Πρόκειται περί μεγάλου συναισθηματισμού. Έχοντας διαβάσει και το γράμμα που είχα στείλει στον κ. Πατακό.

Δείχνοντας ενδιαφέρον στο θέμα και ο Δήμαρχος κύριος Αντωνίου σταματούν τα πηγάδια του Χατζηδάβαρη. Η καρδιά της πηγής όμως πληγώθηκε θανάσιμα. Και αν κάποτε τρέχει, τρέχει γιατί οι υπόγειες φλέβες υπερχειλίζουν όταν ο χειμώνας έχει μεγάλες βροχοπτώσεις, όμως για κάποιο χρονικό διάστημα και μετά σταματά.

Το νερό όμως αυτό δεν είναι το παλιό κρυστάλλινο νερό της, είναι το πικρό της δάκρυ.

Η πλεονεξία του ανθρώπου για το χρήμα της έχει δώσει την χαριστική βολή. Εκείνο που έχει μείνει μόνο είναι οι τρεις τοίχοι της και απέναντι η ταμπέλα με το όνομα

(ΕΞΟΧΙΚΟΝ ΚΕΝΤΡΟΝ Η ΠΗΓΗ)

Και το βουβό της κλάμα τις βροχερές μέρες του χειμώνα που κανένας δεν βλέπει αφού κανείς πλέον δεν κατεβαίνει τα δυό της σκαλοπάτια.

Κάθε χειμώνα τα βήματά μου με οδηγούν εκεί. Στέκομαι στα σκαλοπάτια και ρίχνω μια ματιά στο ερειπωμένο κουφάρι. Σκύβω και με τα νύχια μου σκάβω βαθιά όσο μπορώ στο παλιό της ρυάκι. Και το δάκρυ μου ενώνεται με το δικό της δάκρυ που είναι μια μαύρη λάσπη από τα πολλά σάπια φύλλα συσσωρευμένα εκεί που άλλοτε έτρεχε πλούσιο και δροσερό νερό.

- Α! ναι ξέχασα είναι και η ονομασία του συλλόγου του Γέρακα που έχει το όνομά της.

ΕΞΩΡΑΪΣΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΓΕΡΑΚΑ «Η ΠΗΓΗ»

Πρωτοπόροι του συλλόγου Σιδέρης Λαγκώνης, Λουκάς Μάνδα-

λης, Διονύσης Καποθανάσης, Γιώργος Δαρμής, Σταύρος Μανιάτης, Δημήτριος Βούξινος, Σπύρος Γιαννάκος, Νίκος Ιωάννου, Νίκος Μπαϊκόπουλος, Απόστολος Τόγκας, Ηρακλής Λάμπρου. Με δικές τους ενέργειες στρώνονται μερικοί δρόμοι με αμμοχάλικο, διοργανώνουν εκδρομές, καθιερώνουν τον ωραίο χορό της πρωτομαγιάς επάνω στην πηγή και οι Γερακιώτες αυτήν την ημέρα χορεύουν, τραγουδούν και διασκεδάζουν από το πρωί μέχρι το βράδυ.

Το κυριότερο όμως έργο του συλλόγου είναι το μαρμάρινο ηρώον που έγινε επί προεδρίας Φώτη Μαζίτσου και συμβούλων Νίκος Πετράκης, Σπύρος Χούντας, Θεοδωρής Τσώνης, Γεράσιμος Μπούζος.

Στημένο στο προαύλιο τη ωραίας μας εκκλησίας κάθε χρόνο στις μεγάλες γιορτές της Πατρίδας μας τα παιδιά του Γέρακα στέκουν με ευλάβεια μπρος στο λιτό μάρμαρο και στεφανώνουν τους ήρωες της Ελλάδος μας.

Είθε ο Θεός να βοηθήσει ποτέ στους αιώνες στο λευκό του χρώμα να μην χαραχθεί όνομα παλικάριού αυτού του τόπου.

ΑΜΗΝ.

Κάθε χρόνος που περνά γράφει και την δική του ιστορία για μια χώρα για μια πόλη για ένα χωριό.

Πέρασαν τα σκοτεινά χρόνια της δικτατορίας.

Μακάρι να 'ταν η ζωή

Μόνο χαρές και γέλια

Μα αν ζύγι τους εβάλης

ελαφρότερη είναι η χαρά

Βαρύτερη η λύπη

Ένα όμως να θυμάσαι

Όσο σκοτάδι κι αν διαβείς

θα βγεις πάλι στον ήλιο.

Σ.Π.Π.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 11

Το πρώτο δημοτικό σχολείο του Γέρακα με έξι αίθουσες

Τα παιδιά πλήθυναν πολύ. Έχει πολλούς μαθητές. Το οικόπεδο που είναι χτισμένη η μια αίθουσα δεν χωρούν να χτιστούν άλλες αίθουσες. Ενώ αν αυτή η πρώτη αίθουσα είχε χτιστεί στο σωστό οικόπεδο τα πράγματα θα ήταν διαφορετικά.

Η διδασκαλία είναι αδύνατον να γίνει με έναν δάσκαλο. Νοικιάζονται τότε διάφορα δωμάτια διασκορπισμένα και το σχολείο του Γέρακα γίνεται εξατάξιο. Στην αίθουσα στεγάζονται μόνο η έκτη δημοτικού. Όλα όμως τα ενοικιασμένα δωμάτια είναι ακατάλληλα για σχολείο αφού για αυλή στα διαλείμματα τα παιδιά έχουν το δρόμο που περνά μπροστά από κάθε σπίτι.

Το χειμώνα ζεσταίνονται με σόμπες που λειτουργούν με ξύλα. Όσο για την εξοικονόμηση των ξύλων τα παιδιά ήταν υποχρεωμένα το πρωί πηγαίνοντας στο σχολείο να κρατούν στα χέρια τους από ένα κούτσουρο για να μπορέσουν να κάνουν μάθημα σε ζεστό χώρο. Πολλές φορές τα μπουριά βούλωναν και καθώς η σόμπα δεν τραβούσε τον καπνό το δωμάτιο γέμιζε καπνό που έπνιγε τα παιδιά και έκανε τα μάτια τους να τρέχουν δάκρυα. Μερικοί γονείς προσφερθήκαμε να δώσουμε σόμπες πετρελαίου. Χαλούσαν όμως

Δευτέρα γυμνασίου στο δεύτερο Γυμνάσιο (1953) Αθηνών

Τρίτη γυμνασίου στο Β' Αθηνών (1954)

και αυτές η μία μετά την άλλη διότι ήταν μεταχειρισμένες.

Όταν παιδί ακόμα παίρναμε το δρόμο για το σχολείο τα παγερά πρωινά του βαρύ χειμώνα η μεγαλύτερη επιθυμία μου ήταν (Να είχα και εγώ ένα σχολείο κοντά μου και ζεστό).

Αργότερα όταν πέρασα στο Γυμνάσιο της Παιανίας έπρεπε να δίνουμε όλοι οι μαθητές 30 δραχμές τον μήνα. Και επειδή εγώ και μερικά άλλα παιδιά δεν είχαμε την δυνατότητα να δώσουμε αυτά τα χρήματα μας κάλεσε μια μέρα ο κύριος Γκίκας ο διευθυντής στο γραφείο και με την ψιλή και στριγκιά φωνή του που δεν θα την ξεχάσω ποτέ στην ζωή μου με αυστηρό τόνο μας λέει.

- Γιατί δεν δίνεται τα λεφτά εσείς;

Είμαστε στην σειρά ο ένας κοντά στον άλλον καμιά δεκαπενταριά παιδιά. Κανένα παιδί δεν μιλά. Εγώ επειδή εκ φύσεως δεν αντέχω την αδικία τολμώ και του λέω.

- Κύριε Διευθυντά δεν έχει ο πατέρας μου γι' αυτό και δεν τα δίνω.

Άνοιξε το στόμα του ξανά εκείνος που για μένα δεν έπρεπε να ήταν εκπαιδευτικός και με την στριγκιά του φωνή τσιρίζει.

- Αν δεν έχει ο πατέρας σου να καθίσεις στο σπίτι και να μην πας γυμνάσιο.

Εκείνη την ώρα είπα μέσα μου.

- Να είχα κι εγώ ένα σχολείο κοντά μου.

Ν' άμε τώρα να φοιτώ στην πέμπτη οκταταξίου στο Β' Γυμνάσιο Θηλέων Αθηνών.

Τα εισιτήρια καθημερινά για την Αθήνα είναι πολύ δύσκολο να εξοικονομηθούν. Είναι βλέπετε και ο αδελφός μπροστά που πρέπει να πάει κάθε μέρα από τον Γέρακα στον Πειραιά που είναι φοιτητής στην σχολή του Αρχιμήδη και σπουδάζει μηχανικός στα καράβια.

Πολλές φορές φεύγω με λεφτά μόνο για να πάω. Για την επιστροφή δανειζόμασταν τότε από μαθήτριες και τότε από καθηγήτριες. Και όταν μου έρχεται μυρωδιά από φρεσκοψημένα στραγάλια και το σάλιο μου γίνεται νερό γιατί δεν έχω το πενηνταράκι να πάρω ένα φλυτζανάκι του καφέ στραγάλια. Και όταν έχουμε την τελευταία ώρα γυμναστική δεν μπορώ να περπατήσω γιατί λυγίζουν τα πόδια μου από την εξάντληση, τότε μουρμουρίζω με παράπονο, να είχα κι εγώ ένα σχολείο κοντά μου.

Πάντα ονειρευόμουν ένα σχολείο που να είναι ζεστό τον χειμώνα να μην παγώνουν τα χέρια και τα δάκτυλα να μην γίνονται σαν ξύλα και να μην μπορείς να πιάνεις το μολύβι.

Ένα σχολείο που να έχει την δική του ευρύχωρη αυλή να είναι ευήλιο και ευάερο.

Εγώ το στερήθηκα, να το στερούνται και τα παιδιά μου; Κάθε φορά που έρχονται τα παιδιά μου από το σχολείο και μου λένε:

- Μαμά σήμερα η σόμπα χάλασε και τα χέρια μας παγώσανε τόσο πολύ που δεν μπορούσαμε να πιάσουμε το μολύβι.

Γύριζα πίσω στο χρόνο και θυμάμαι τα δικά μου παγωμένα χέρια.

Άλλοτε πάλι μου έλεγαν:

- Μαμά, σήμερα ένα αυτοκίνητο παραλίγο να χτυπήσει ένα παιδί εκεί που παίζαμε στην αυλή του σχολείου, δηλαδή στον δρόμο.

Δεν μπορώ καθημερινά να βλέπω αυτές τις καταστάσεις. Πρέπει κάτι να κάνω. Και που ξέρεις; Κάτι θετικό μπορεί να βγει.

Πιάνω το μολύβι και αρχίζω να γράφω, να γράφω σε τι κατάσταση βρίσκεται το σχολείο του Γέρακα. Είναι καιρός πλέον και ο Γέρακας να αποκτήσει ένα καλό σχολείο τα παιδιά πλήθυναν, πολύ το έχουν ανάγκη.

Πρωθυπουργός ο κύριος Καραμανλής.

Εκεί απευθύνομαι πρώτα. Στον πρωθυπουργό της Ελλάδος. Πριν περάσει ένας μήνας λαβαίνω γράμμα από την Γενική Διεύθυνση από το γραφείο του Πρωθυπουργού. Με ενημερώνει ο κύριος Μολυβιάτης ο ιδιαίτερος του πρωθυπουργού πως η επιστολή μου διαβιβάσθει προς το υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και τους παρακαλεί λόγω αρμοδιότητας να φροντίσουν για την ανέγερση σχολείου στον Γέρακα.

Διαβάζω και ξαναδιαβάζω το γράμμα.

Το όνειρο λοιπόν των παιδικών μου χρόνων θα γίνει πραγματικότητα. Ένα σχολείο καλό κοντά μας. Δεν έχει σημασία αν τα παιδιά μου κοντεύουν να ξεσχολίσουν. Έρχονται πίσω άλλα παιδιά του Γέρακα. Θ' άρθουν κατόπιν τα εγγόνια μου. Θέλω να βρουν ένα σχολείο που να μην του λείπουν ούτε η θέρμανση ούτε η αυλή.

Να κάνουν μάθημα σε ζεστές αίθουσες τον χειμώνα, να παίζουν στα διαλείμματα σε ευρύχωρη και ακίνδυνη αυλή.

Το πρώτο γράμμα μου έδωσε φτερά και θάρρος. Δεν σταματώ εδώ. Γράφω δεύτερο γράμμα στον Υπουργό Παιδείας τον κύριο Βαρβιτσώτη.

Η απάντηση έρχεται από τον κύριο Υπουργό.

Η πρότασή μου για σχολείο βρίσκεται στο Υπουργείο Συντονισμού για έγκριση.

Αυτοσχέδια ψησταριά κάτω στο χώμα. Γέρακας (1955)

Περνούν δύο χρόνια χωρίς να βλέπω να γίνεται καμία κίνηση. Δεν το βάζω κάτω. Μια φωνή μέσα μου δεν με αφήνει να ησυχάσω. Θέλω να δω το όνειρό μου να πραγματοποιείται.

Γράφω δεύτερο γράμμα στον Υπουργό Παιδείας

Σε λίγες μέρες έρχεται η απάντηση.

«Το έργο της ανεγέρσεως διδακτηρίου για το Δημ. Σχολείο Γέρακα Αττικής περιλαμβάνεται στις προτάσεις μας για το πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων του 1980».

Παίρνω τηλέφωνο τον κύριο Κ. Στούκα που ήταν υπεύθυνος των σχολικών κτιρίων. Μόλις του λέω το όνομά μου μου απαντά.

- Κυρία Πετράκη, το γράμμα σας βρίσκεται στα χέρια μου. Συγκινήθηκα πολύ όταν το διάβασα. Το σχολείο του Γέρακα έχει προγραμματιστεί και να είστε βέβαιη ότι θα γίνει ένα από τα ωραιότερα σχολεία της Αττικής.

Πέρασα και είδα την περιοχή και το οικόπεδο που προορίζεται

για την ανέγερση του σχολείου. Έχουμε όμως πρόβλημα διότι το οικόπεδο είναι δεσμευμένο.

Το οικόπεδο αυτό το 1932 η κοινότητα της Παιανίας το είχε παραχωρήσει (κακώς βέβαια διότι αυτό προοριζόταν εξ αρχής για το σχολείο) το είχε λοιπόν παράνομα παραχωρήσει στον βιομήχανο Κων. Σιγάρα για να κάνει εργοστάσιο ραφής στρατιωτικών ενδυμάτων και θα έπρεπε του Υπουργείου Βιομηχανίας να ακυρώσει το συμβόλαιο.

Κάποιος δεν ξέρω ποιος ειδοποιεί τον Σιγάρα ότι γίνονται ενέργειες για να χτιστεί σχολείο στο οικόπεδο. Έρχεται αμέσως ο Σιγάρας και το περιφράζει.

Εσεθκώνονται πολλοί κάτοικοι βλέποντας για μια ακόμα φορά να αδικείται ο τόπος αυτός. Αυτή τη φορά για τον ποιο ιερό σκοπό για την μόρφωση των παιδιών του Γέρακα.

Μπαμπιολάκης Απών Γιατί;

Όλοι λένε πρέπει να ξηλωθεί αλλά και διστάζουν. Να όμως κάποιος που ενώ δεν είναι μόνιμος κάτοικος που ενώ τα παιδιά του έχουν τελειώσει το Δημοτικό αψηφώντας τις συνέπειες γίνεται προστάρης γιατί έχει λεβέντικη ψυχή, πάει την νύχτα και πετά κάτω όλα τα συρματοπλέγματα.

Είναι ο ΚΩΣΤΑΣ ΙΣΑΡΗΣ

Μπράβο λεβέντη Κώστα Ίσαρη.

Ανάμεσά μας όμως πάντα κάποιος βρίσκεται που το όνομά του θα έπρεπε να ήταν (εφιάλτης). Κάποιος λοιπόν τον πρόδωσε και ο λεβέντης ο Ίσαρης πλήρωσε αρκετά ακριβά την θαρραλέα του πράξη, αφού ο Σιγάρας του έκανε μήνυση.

Ξαναστήνει ο Σιγάρας τα συρματοπλέγματα. Αλλά αυτήν τη φορά πολλοί Γερακιώτες μαζί τα ξαναπετούν όλα κάτω.

Όπως ο Μήτσος Βούξινος, Λουκάς Μάνδαρης, Φώτης Μαζίτσος, Νίκος Μπαϊκόπουλος, Θοδωρής Τσώνης, Νίκος Περιβολαράκης, Νίκος Πετράκης, Θανάσης Παφίλης, Γιώργος Παπαδογιωργάκης

και άλλοι πολλοί γίνονται ένα σώμα και δεν αφήνουν τον Σιγάρα να τα ξαναστήσει.

Μια φωνή με διατάζει να γράψω πάλι.

Αυτήν την φορά στο Υπουργείο Βιομηχανίας. Γράφω πάλι για το πόσο αυτός ο τόπος έχει ανάγκη από ένα σχολείο. γράφω πως όλα είναι έτοιμα από τον Οργανισμό Σχολικών Κτιρίων αλλά μας λείπει το οικόπεδο που παράνομα βρίσκεται σε κάποιον κ. Σιγάρα.

Πολύ γρήγορα παίρνω με μεγάλη χαρά στα χέρια μου την απάντηση.

«Σχετικά προς το εν θέματι αντικείμενον έχομεν την τιμή να σας γνωρίσουμε ότι κατόπιν γνωμοδοτήσεως της ολομέλειας του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους γενομένης αποδεκτής παρά του Υπουργείου Βιομηχανίας εξεδόθη (γ) σχετικόν περί ανακλήσεως (α) και (β) σχετικών δια των οποίων είχε παραχωρηθεί εν έτει 1931 κυριότητος εδαφικής εκτάσεως εις τον κ. Κων. Σιγάρα προς ίδρυσιν εργοστασίου εις περιοχήν Γέρακα Αττικής».

Σφίγγω στο στήθος μου το γράμμα με την ευχάριστη απάντηση.

- Τα κατάφερα, τα κατάφερα ψιθυρίζω και ευχαριστώ τον Θεό.

Το σχολείο χτίστηκε και πραγματικά έγινε το ποιο όμορφο σχολείο των Μεσογείων όπως μου είχε υποσχεθεί ο κύριος Κων. Στούκας.

Το παράπονό μου όμως είναι ότι στα εγκαίνια δεν με κάλεσε κανένας να παραβρεθώ κι εγώ σ' αυτήν την μεγάλη χαρά για μένα.

Δυστυχώς μερικοί άνθρωποι, όταν βλέπουν πως κάποιος άλλος είναι καλύτερος από αυτούς προσπαθούν να βρουν τρόπο να τον αφήσουν στην αφάνεια ή να τον εξοντώσουν όπως παραδείγματος χάρη τον Σωκράτη, τον Δημοσθένη που εθεωρείτο ο διαπρεπέστερος ρήτορας της αρχαιότητας. Τον Θεόφιλο Καΐρη που πρόσφερε τόσα πολλά στην πατρίδα και αντί για ευχαριστώ τον καταδίκασαν άδικα και τον αφάνισαν. Και τόσους άλλους.

Ας πω ακόμα έναν για να κάνουμε και λίγη ιστορία. Ήταν ο

ΠΟΛΙΤΙΚΟΝ ΓΡΑΦΕΙΟΝ
ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΥ

Εν Αθήναις τῇ 29ῃ Σεπτεμβρίου 1976

Ἀριθ. πρωτ. 4348

ΠΡΟΣ: τὸ Ὑπουργεῖον Ἑθνικῆς
Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων
Ε ν τ α υ θ α

Ἐχομεν τὴν τιμὴν νὰ διαβιβάσωμεν ὑμῖν συνημμένως τ. Ἀν. πρὸς
τὸν κ. Πρωθυπουργὸν ἀποσταλ. εἶσαν ἐπιστολὴν τῆς κας
Σοφίας Πετράκη, σχετικῶς μὲ τὴν ἀνέγερσιν κτηρίου
διὰ τὴν στέγασιν Σχολείου στοιχειώδους ἐκπαιδεύ-
σεως εἰς Γέρακα Ἀττικῆς καὶ νὰ παρακαλέσωμεν διὰ
τὰ καθ' ὑμᾶς, λόγῳ ἀρμοδιότητος.

Ἐντολῇ

Προέδρου Κυβερνήσεως

Π. Μολυβιάτης

Πληρεξούσιος Ὑπουργός

Συνημμένα: I

Κοινοποιήσις:

Κυρίαν Σοφίαν Πετράκη

Ἀρκαδίας 20

Γέρακα Ἀττικῆς

Χ.Π. / τ.κ.
Λ. 2108

Ἀντιγράφον

[Handwritten signature]

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ & ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ

ΤΜΗΜΑ : 1ου

Τοχ. Δ/νεις: Μιχαλακοπούλου 80

Πληροφορίες: Δ. Σταματάκη

Τηλέφωνο: 7704948

21-1-1977

Βαθμός Ασφαλείας

CP 74

Έν. Αθήναις

τθ.

15 - 1 - 1977

Αριθ. Πρωτ.

Βαθμός προτεραιότητας

73552/5040

ΠΡΟΣ: 1) Νομαρχίαν 'Αττικής
Διαμέρισμα 'Αθην. 'Αττικής
Εφημέριον Γεωργίας
(έπλ τοῦ ὑπ'ἀριθ. Τ.Γ. 8577/10-12-76
έγγράφου σας)
Παραρτήσεων 427 'Ενταύθα

ΘΕΜΑ: Περὶ ἀνακλήσεως ἀποφάσεως παραχωρήσεως
ἐπικυβετικῶν ἀκινήτου ἐξ Κ. Ν. 514/70, διὰ
τῆν ἑορτασὴν βιομηχανίας .-

ΣΙΣΤΕΙ: (α) 'Απόφασις 'Υπουργοῦ 'Εθνικῆς Οἰκονο-
μίας ὑπ'ἀριθ. 66506/9-12- 1931
(β) 'Απόφασις 'Υπουργοῦ 'Εθνικῆς Οἰκονο-
μίας ὑπ'ἀριθ. 50717/7-11- 1932
(γ) 'Απόφασις 'Υπουργοῦ Βιομηχανίας ὑπ'
ἀριθ. 2752/128.-

2) Νομαρχίαν 'Αττικής
Διαμέρισμα 'Αθην. 'Αττικής
Δημόν Παλαιάς
Εξ Παλαιάς
3) Νομαρχίαν 'Αττικής
Διαμέρισμα 'Αθην. 'Αττικής
Εφημέριον Γεωργίας

Σχετικῶς πρὸς τὸ ἐν ὀνόματι ἀντικείμενον, ἔχομεν τὴν τιμὴν νῦν ὡς γνωρίζου-
μεν ὅτι κατόπιν γνωμοδοτήσεως τῆς ὁλοκληθείας τοῦ Νομικοῦ Συμβουλίου τοῦ Κράτους,
γεννομένης ἀποδεκτικῆς παρὰ τοῦ κ. 'Υφυπουργοῦ Βιομηχανίας, ἐξεδόθη (γ) σχετικὴν περὶ
ἀνακλήσεως (α) καὶ (β) σχετικὴν διὰ τὸν ὅποιον εἶχε παραχωρηθῇ ἐν ἔτει 1932, κυρι-
ότες ἐδαφικῆς ἐκτάσεως, ἐξ τῶν Κ/νων Σιγῶν, πρὸς ἑορτασὴν ἐργαστοῦ εἰς περιο-
χὴν Γέραμα 'Αττικῆς .-

ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΔΙΑΝΟΜΗ

- Γραφεῖον κ. Νομικοῦ Συμβούλου

- 1 Γεν. Δ/νσιν

α) Γραμματεῖαν

β) Γ - 1ου

Εντολὴ 'Υπουργοῦ

Ο. Ν. 514/70

Καρ. Μητσοτάκης

PE

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝ. ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚ./ΤΩΝ

ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ Π.Ε.Ε.

TMHMA A'

Τοπ. Δ/νση: Μητροπόλεως 15

Πληροφορίες : Μ. Δουζένη

Τηλέφωνοι: 3237217

Βαθμός Ασφαλείας.....

'Αθῆναι 23 - 1 -

187

Αριθ. Πρωτ. Βαθμός Προτεραιότητας

...Φ. 612.11/8213/6480.....

✓ ΠΡΟΣ:

Τὴν Κυρία Σοφία Πετρόπουλη

Ἀρχαβίας 20

Γέροντα Ἀττικῆς

Θ Ε Μ Α Ανέγερση διδασκηγλου για το

Δημοτικό Σχολείο Γέρακα

ΕΧΕΤΙ: 'Η από 2/12/77 έπιστολή σας

Σε απάντηση της από 2/12/77 επιστολής σας σάς πληροφορώ ότι η απόφαση διδασκλήρου για την στέγαση του Δημοτικού Σχολείου Γέρονα, περιελήφθη στις προτάσεις του Υπουργείου για το Πρόγραμμα Σχολικών Στέγης 1978

Οι προτάσεις αυτές, διαβιβάστηκαν στο Υπουργείο Συντονισμού για Έγκριση

Ἑσωτερικὴ Διανομὴ

1. Γραφεῖο κ. Υπουργοῦ

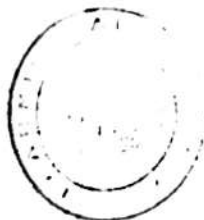
(σχετ. 6770/21-12-77)

2) Δ/υση ΠΕΕ

$$T_{\mu} \tilde{\eta}_{\mu\alpha} \Lambda'(2)$$

Ὁ Ὑπουργός

Ἰωάννης Βαροβιτσιώτης

Ο ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΟΣ

Βελισάριος ο αξιότερος στρατηγός του Ιουστινιανού που αφού του κουβαλούσε με τα κάρα αμύθητα πλούτη και είχε κάνει την Κωνσταντινούπολη την πλουσιότερη πόλη του κόσμου, ο Ιουστινιανός αντί για ευχαριστώ τον φυλάκισε, τον τύφλωσε, του έκοψε τα χέρια, του δήμευσε όλη την περιουσία γιατί φοβήθηκε μην του πάρει τον θρόνο γιατί ήταν καλλίτερος από αυτόν. Εγώ όμως λέω: δεν θέλω του κισσού το πλάνο ψήλωμα όσο ανεβαίνω μόνη μου θέλω να ανεβαίνω.

Δεν πειράζει ας κάνουμε και λίγη ιστορία.

Κάθε φορά που βρίσκομαι κοντά στο σχολείο στέκομαι και κοιτάζω τα μικρά παιδιά που οι φωνές τους ακούγονται σαν τιτιβίσματα σπουργιτιών, άλλα να παίζουν και άλλα να τσακώνονται μέσα στην ευρύχωρη και ακίνδυνη αυλή, δεν χορταίνω να τα κοιτώ και να χαίρουμε.

Το όνειρο των παιδικών μου χρόνων έγινε πραγματικότητα.

Τα εγγόνια μου φοίτησαν σε σωστό σχολείο.

Όλα τα παιδιά πλέον του Γέρακα φοιτούν σε σωστά σχολεία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 12

Ο Γέρακας αποκτά τον πρώτο Σύμβουλο και τον πρώτο Δήμαρχο

Μετά από επτά χρόνια που edιάβηκε η Ελλάδα στο σκοτάδι της δικτατορίας λάμπει ξανά στον ουρανό ο ήλιος της Δημοκρατίας.

Οι Έλληνες αποδεσμεύτηκαν από τον ζυγό και ελεύθερα εψήφισαν τον Πρωθυπουργό της αρεσκείας τους. Σε λίγο καιρό θα κληθούν και πάλι να ψηφίσουν τον κοινοτάρχη ή τον δήμαρχο της πόλης τους.

Για τους λίγους ψηφοφόρους του Γέρακα εκείνης της εποχής περίπου τους 200 οι εκλογές αυτές τους είναι αδιάφορες, αφού ο Γέρακας δεν θα έχει δική του φωνή μέσα στα συμβούλια. Πολλοί έχουν την γνώμη πως ο Γέρακας πρέπει να ψηφίσει λευκό. Και ποιον άλλωστε να ψηφίσουμε αφού δεν υπάρχει κάποιος που να αντιπροσωπεύει αυτόν τον τόπο. Όλα όμως έχουν μια αρχή και ένα τέλος στο πέραςμα της ζωής.

Μετά την τούρκικη σκλαβιά η περιοχή του Γέρακα περιήλθε στην κατοχή του μοναστηριού της Πεντέλης, και κατόπιν πέρασε στα χέρια της Παιανίας.

Πλησιάζει η ώρα που ο Γέρακας θα αλλάξει σελίδα. Η αλλαγή θα είναι πλέον οριστική. Πλησιάζουν λοιπόν οι δημοτικές εκλογές.

Ένα βράδυ ήρθαν στο σπίτι μου μερικοί Παιανιώτες άγνωστοι, για μένα δεν τους γνωρίζω αφού έχω φύγει πολύ μικρή από την Παιανία. Γνώριζα μόνο έναν διότι είναι εξάδελφός μου.

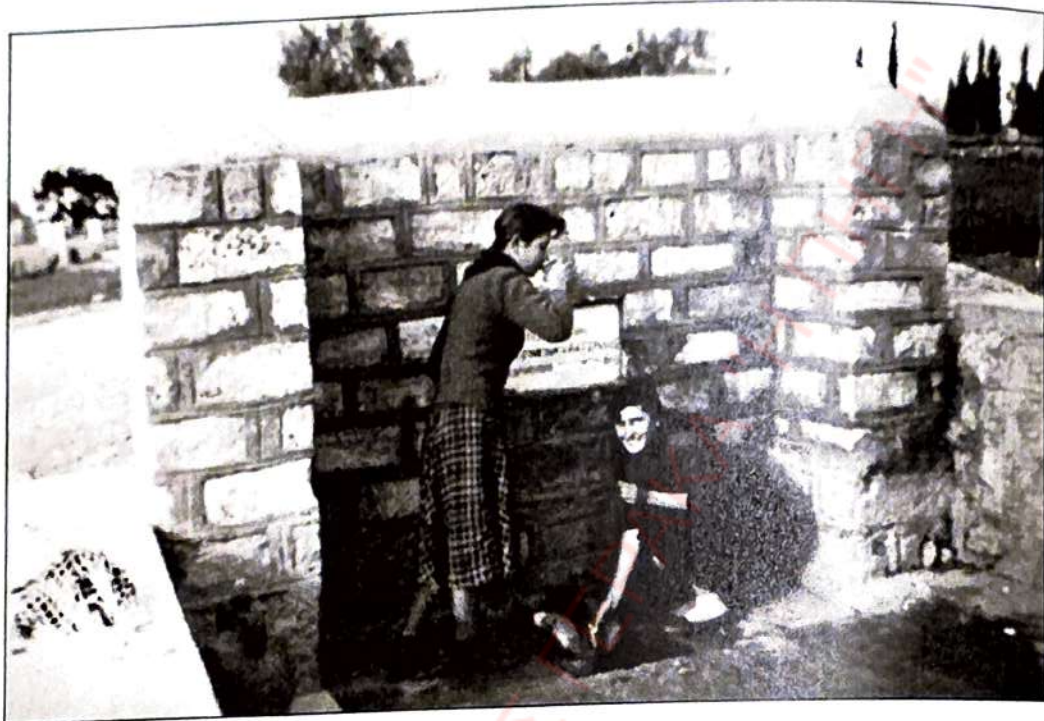
Μας λένε πως είναι από τον συνδυασμό του Παναγιώτη Τσουκαλά ήταν και ο ίδιος παρών, όμως εγώ δεν τον γνωρίζω. Μας υπόσχονται πως τα πράγματα θα αλλάξουν πολύ και μας προτείνουν να μπει στον συνδυασμό και ο σύζυγός μου Νίκος Πετράκης. Η πρώτη σκέψη και απάντηση ήταν όχι. Δεν θέλαμε να έχουμε καμία σχέση εμείς με την Παιανία.

Καθώς όμως συζητούσα το θέμα τις επόμενες μέρες με τον Νίκο καταλήξαμε στο συμπέρασμα ότι έπρεπε να δεχτούμε για το καλό του τόπου αυτού.

Ήρθε η ώρα που έπρεπε ο Γέρακας να σηκώσει κεφάλι. Ήρθε η ώρα ο Γέρακας να έχει δική του φωνή μέσα στα συμβούλια. Μόνο έτσι θα μας δουν διαφορετικά, μόνο έτσι θα αρχίσουν να μας υπολογίζουν, οι Παιανιώτες. Κι έτσι δεχθήκαμε την πρόταση.

Μόλις μαθεύτηκε ότι ο Νίκος Πετράκης είναι υποψήφιος σύμβουλος με τον συνδυασμό του Τσουκαλά πολλοί Γερακιώτες αντέδρασαν πολύ έντονα. Η γνώμη τους ήταν πως έπρεπε να ψηφίσουμε λευκό. Προσπαθούσαμε κι εγώ και ο Νίκος να τους πείσουμε πως αυτό δεν μας οφελεί, εμάς θα μας οφελήσει όταν ο Γέρακας θα έχει δικό του άνθρωπο να τον αντιπροσωπεύει.

Ξεκινάμε έναν Μαραθώνιο, χτυπάμε πόρτα-πόρτα και ζητούμε την συμπαράσταση από τους Γερακιώτες. Πάρα πολλοί συμφωνούν μαζί μας, μας υπόσχονται συμπαράσταση και μας δίνουν θάρρος να προχωρήσουμε. Λίγοι είναι της γνώμης ακόμα ότι πρέπει να ψηφίσουμε λευκό. Όταν συναντώ κάποιον από αυτούς στο δρόμο μου λένε να πείσω το Νίκο να αποτραβηχτεί. Μάταια προσπαθώ να τους αλλάξω γνώμη και να καταλάβουν πως αυτό είναι λάθος γιατί αν δεν υπάρχει κάποιος που να αντιπροσωπεύει τον γέρακα αυτό ωφελεί την Παιανία και όχι τον Γέρακα.

Η αδελφή κι εγώ στην «Ζωοδόχο Πηγή» του Γέρακα (1955)

Βλέπω ειρωνικά χαμόγελα, ακούω γελοίους ψιθύρους. Βλέπετε η καταγωγή μου είναι από την Παιανία και δεν μου έχουν εμπιστοσύνη. Μπορεί να γεννήθηκα στην Παιανία όμως από πολύ μικρή κατοίκησα εδώ, μεγάλωσα εδώ, εδώ ρίζωσα και έκανα κλώνους και έκανα κλωνιά γι' αυτό, αυτόν τον τόπο αγαπώ, γι' αυτό αυτόν τον τόπο πονώ, γι' αυτό γι' αυτόν τον τόπο αγωνίζομαι για το καλό του.

Δεν δίνω σημασία στα ειρωνικά τους χαμόγελα. Δεν δίνω σημασία στους γελοίους ψιθύρους μερικών μικρών ανθρώπων. Πιστεύω πως, ήρθε το πλήρωμα του χρόνου που ο Γέρακας πρέπει να αλλάξει σελίδα. Και αγωνίζομαι για μια νίκη που θα κάνει τον τόπο αυτόν μια μέρα να είναι ανεξάρτητος. Επισκέφθηκα τους συγγενείς μου που είναι αρκετοί στην Παιανία και μου υπόσχονται πως θα μας βοηθήσουνε και πράγματι κρατούν την υπόσχεσή τους.

Έφτασε η μέρα των εκλογών ύστερα από ένα μακρύ Μαραθώνιο αρκετών ημερών.

Ο ήλιος έδυσε οι κάλπες έκλεισαν.

Όλοι με την ανάσα κομμένη περιμένουμε.

Οι λεπτοδείκτες θαρρείς και κόλλησαν, τα λεπτά φαίνονται χρόνος. Σιγά-σιγά άρχισαν τα πρώτα μηνύματα.

Προηγείται το κόμμα του Τσουκαλά.

Τελικά αποτελέσματα. Κέρδισε το κόμμα του Τσουκαλά.

Πρώτος σύμβουλος Κων. Βασιλείου.

Δεύτερος σύμβουλος ΝΙΚΟΣ ΠΕΤΡΑΚΗΣ

Ω Θεέ μου! Ω θεέ μου!

Ο Γέρακας η αγάπη της καρδιάς μου, ο Γέρακας η δεύτερη μάνα που μας έθρεψε στα δύσκολα χρόνια θα βγει από το τέλμα που τον είχε καθηλωμένο η Παιανία. Οι Παιανιώτες τα έχουν χαμένα ρωτάει ο ένας το άλλο ποιος είναι ο Νίκος Πετράκης γιατί γι' αυτούς ο Νίκος Πετράκης είναι άγνωστος αφού ελάχιστοι τον ξέρουν.

Αυτή την ημέρα άλλαξε οριστικά η σελίδα της ιστορίας για τον Γέρακα και μπήκε στην πορεία της ανεξαρτησίας του. Δεν θα είμαστε πλέον οι ξένοι όπως μας αποκαλούσαν τόσα χρόνια. Άρχισαν να διαθέτουν και για μας κονδύλια για έργα. Στρώθηκαν δρόμοι με ασφαλτο έφεραν το νερό της ούλεν που το είχαμε μεγάλη ανάγκη.

Εκείνο όμως που με βασάνιζε εμένα ήταν η δολοφονημένη πηγή. Δεν άντεχα να στέκομαι στα σκαλοπάτια και να την βλέπω ξερή και βουβή. Μάτωνε η καρδιά μου. Όταν ένα βράδυ γυρίζοντας από ένα συμβούλιο ο Νίκος μου λέει ότι έβγαλε κονδύλι για την πηγή. Περιττό είναι να σας πω τι χαρά αισθάνθηκα εκείνη την στιγμή.

Γρήγορα το έργο ξεκίνησε. Ανοίχτηκε το πρώτο πηγάδι του υδραγωγείου που βρίσκεται έξω από το κτήμα του κ. Καπερώνη στην οδό Γέρακα και Σίφνου.

Το πηγάδι αυτό από την εποχή της Τουρκοκρατίας που το κατασκεύασαν οι μοναχοί του μοναστηριού της Πεντέλης συνδέεται με άλλα τρία πηγάδια που βρίσκονται μέσα στο κτήμα του κ. Καπερώνη με χειροποίητο χτιστό ρυάκι και με την κλίση που έχει

το έδαφος κατέληγε το νερό να φτάνει στην πηγή και να τρέχει ανεξάντλητα μέρα νύχτα χειμώνα καλοκαίρι. Ανοίχτηκε λοιπόν το πηγάδι και δυστυχώς διαπίστωσαν ότι είναι ξερό. Οι πρώτοι που κατέβηκαν κάτω ήταν ο Μιχάλης Κολιαβράς, ο Κώστας Ίσαρης και ο Νίκος Πετράκης. Το βάθος του ήταν έξι μέτρα.

Έρθαν πηγαδάδες άρχισαν να το κτυπούν και το βάθουναν 25 μέτρα χωρίς να βρουν νερό.

Τότε με πρωτοβουλίες του Νίκου Πετράκη αποφασίζουν να χτυπήσουν τρυπάνι προς την κεντρική φλέβα προς τα εκεί που το έχει κλέψει ο Χατζηδάβαρης. Όπως μας το πήρε αυτός έτσι θα το πάρουμε κι εμείς τώρα. Συμφωνούν με τους πηγαδάδες να χτυπήσουν πενήντα μέτρα τρυπάνι και ξεκινούν.

Η αγωνία μας είναι πολύ μεγάλη.

Ο Νίκος Πετράκης βρίσκεται συνεχώς πάνω από το πηγάδι και παρακολουθεί με κομμένη την ανάσα. Κάθε τόσο οι άνθρωποι που βρίσκονταν κάτω του φωνάζουν πόσα μέτρα έχουν προχωρήσει.

Πλησιάζουν στα πενήντα μέτρα αλλά νερό δεν φαίνεται. Έρχεται στο σπίτι και μου λέει.

- Σοφία κοντεύουμε στα πενήντα μέτρα αλλά νερό τίποτα.

Έταξα στον Άγιο Φανούριο να μας φανερώσει το νερό, πήγαινε στην εκκλησία του Αϊ Γιάννη και άναψε ένα κερί.

Και φεύγει πάλι τρέχοντας για το πηγάδι.

Πήγα στο μικρό εκκλησάκι και άναψα το κερί που έταξε ο Νίκος. Οι πηγαδάδες φωνάζουν από κάτω. Πετράκη φτάσαμε στα πενήντα αλλά νερό δεν φαίνεται θα σταματήσουμε. Και τότε ο Νίκος τους φωνάζει.

- Χτυπήστε ένα μέτρο ακόμα.

Οι πηγαδάδες ξαναρχίζουν το χτύπημα.

Σε λίγη ώρα και καθώς δεν έχει συμπληρωθεί το μέτρο βάζουν τις φωνές οι άνθρωποι που δούλευαν κάτω.

- Τραβήχτε μας γρήγορα- τραβήχτε μας γρήγορα έσπασε το νερό.

Όπως ήταν ο Γέρακας (1956)

Τους τραβούν γρήγορα επάνω και όλοι σκυμμένοι πάνω από το πηγάδι παρακολουθούν το νερό να ανεβαίνει να ανεβαίνει με γρήγορο ρυθμό.

Έρχεται στο σπίτι τρέχοντας και μου λέει γεμάτος χαρά:

- Σοφία ο Άγιος Φανούριος έκανε το θαύμα του ήρθε το νερό.

Πρέπει όμως το νερό να έρθει πολύ ψηλά για να μπορέσει να κυλήσει στο ρυάκι που συνδέεται με τα άλλα πηγάδια που βρίσκονται μέσα στο κτήμα του κ. Καπερώνη. Περνούν ώρες μεγάλης αγωνίας.

Όταν το νερό σταμάτησε να ανεβαίνει και σταθεροποιήθηκε μας περίμενε μια μεγάλη απογοήτευση. Το νερό σταμάτησε πενήντα πόντους χαμηλότερα από την ροή για την πηγή. Ήταν δηλαδή πραγματικά η χαριστική βολή που της είχαν δώσει τα βέβηλα χέρια των άπληστων ανθρώπων, αποφασίστηκε τότε να τοποθετήσουμε ένα μηχάνημα με ρεύμα και να βγάλουμε το νερό κάτω στην πηγή.

Έτσι κι έγινε. Μα όταν η καρδιά πάψει να λειτουργεί μόνη της τι να το κάνεις το ξένο μηχάνημα, πρόχειρο θα είναι. Δούλεψε αρκετό καιρό μα μια μέρα χάλασε ώσπου εγκαταλείφθηκε.

Από τότε όταν βρισκόμαστε στην καρδιά του χειμώνα και όταν το νερό μέσα στη γη βρίσκεται σε υψηλή στάθμη, η πηγή δακρύζει. Αυτό το διαπιστώνω κάθε χρόνο γιατί πάντα αυτήν την εποχή τα βήματά μου με οδηγούν εκεί. Και καθώς με τα χέρια μου παραμερίζω τα σάπια φύλλα που σκεπάζουν την τρύπα που άλλοτε βρισκόταν ο μαρμάρινος κρουνός της που τον είχαν σμιλέψει πριν εκατοντάδες χρόνια χέρια καλογέρων. Δυστυχώς όμως και αυτόν τον ξερίζωσαν και τον έκλεψαν βέβηλοι άνθρωποι.

Καθώς λοιπόν παραμερίζω τα σάπια φύλλα βλέπω να κυλά λίγο νερό κι αυτό είναι το βουβό της κλάμα. Το βουβό της παράπονο για την αχαριστία των ανθρώπων.

Χωμένη πίσω από την στάση των λεωφορείων τώρα πια που έστησαν μπρος στα σκαλοπάτια της βλέπει τους ανθρώπους να της έχουν γυρισμένη την πλάτη τους περιμένοντας να περάσει το λεωφορείο. Εκείνη που για εκατοντάδες χρόνια ήταν η ζωοδόχος πηγή για χιλιάδες ανθρώπους.

Η ταβέρνα με το όνομα Η ΠΗΓΗ ΤΟΥ ΓΕΡΑΚΑ του Γιώργου Παπαδογιωργάκη ήταν το προπύργιο της Φιλικής Εταιρίας του Γέρακα.

Κάθε βράδυ συγκεντρώνονταν εκεί, πολλοί Γερακιώτες όπως ο Φώτης Μαζίτσος, Νίκος Ιωάννου, Νικόλας Πετράκης, Βούξινος, Νίκος Μπαϊκόπουλος, Σπύρος Χούντας, Θοδωρής Τσώνης, Γεράσιμος Μπούζας, Απόστολος Τόγκας, Κώστας Ίσαρης και πολλοί άλλοι και συζητούσαν για τα θέματα του Γέρακα.

Άλλοτε συμφωνούσαν άλλοτε διαφωνούσαν και ο Γιώργος Παπαδογιωργάκης με το αστείρευτο χιούμορ του με τα κεράσματα στο χέρι πηγαινοερχόταν και πάντα είχε ένα καλαμπούρι να τους πει. Όταν ξενυχτούσαμε για την πηγή ή για το οικόπεδο του

σχολείου κρατούσε το κέντρο ανοιχτό πολύ αργά την νύχτα μήπως χρειαστούμε κάποια βοήθεια. Βοηθούσε και αυτός και η Ειρήνη η γυναίκα του από το πόστο τους όσο μπορούσαν στις προσπάθειές μας για την πηγή και για το σχολείο.

Πέρασαν τέσσερα χρόνια και πλησιάζουν ξανά οι δημοτικές εκλογές. Οι ψηφοφόροι χρόνο με το χρόνο γίνονται όλο και πιο πολλοί. Και μια μέρα ο Νίκος μου λέει:

- Σοφία εγώ δεν θα ξαναβάλω για σύμβουλος και σκέφτηκα να πω του Γιάννη Παπαδογιωργάκη να αναλάβει αυτός γιατί κάτι έμαθα ότι θέλει να βάλλει ο Απόστολος Τόγκας. Ο Τόγκας δεν κάνει. Πρέπει ο Γιάννης να μπει γιατί ο Γιάννης είναι νέο παιδί, είναι πολιτικός μηχανικός και αυτός είναι ο πιο κατάλληλος για τον Γέρακα.

- Ναι Νίκο ο Γιάννης είναι πραγματικά ο πιο κατάλληλος άνθρωπος στην κατάλληλη θέση για τον γέρακα, του απαντώ.

Όταν ο Νίκος το είπε του Γιάννη, ο Γιάννης ήταν δισταχτικός. Τότε ο Νίκος είπε του Δήμαρχου Τσουκαλά.

Θα πας να μιλήσεις με τον Γιάννη Παπαδογιωργάκη γιατί αυτός είναι ο πιο κατάλληλος και όχι ο Τόγκας.

Πράγματι μίλησε ο Δήμαρχος του Γιάννη και τον έπεισε.

Έτσι έβαλε ο Γιάννης υποψηφιότητα για σύμβουλος με το κόμμα του Τσουκαλά και βγαίνει με μεγάλη ευκολία ο δεύτερος σύμβουλος για τον Γέρακα μετά από τον Νίκο Πετράκη. Και όταν πια έγινε Δήμος ο Γέρακας εκεί ήταν πια η μεγάλη αποθέωση.

Βγαίνει πρώτος Δήμαρχος του Γέρακα με μεγάλη πλειοψηφία.

Η πρώτη του φροντίδα είναι τα σχολεία. Έκανε πολλά σχολεία για να μην ταλαιπωρούνται τα παιδιά όπως είχαμε ταλαιπωρηθεί εμείς κάποτε που είμαστε υποχρεωμένοι μεσ' τον χειμώνα για να μορφωθούμε και για να αποκτήσουμε πνευματική και ηθική καλλιέργεια.

Τα ηνία τώρα του Γέρακα βρίσκονται στα χέρια των δικών του

Η παρέα μας, η αδελφή μου Ελένη, η Σοφία Χήνου και η αδελφή της Βούλα και εγώ στο άκρο δεξιά. Ο Γέρακας όπως ήταν τότε (1958).

παιδιών των δικών του ανθρώπων από όποια σκοπιά και να προέρχονται αυτοί οι άνθρωποι.

Πορεύεστε εν ειρήνη, παιδιά του γέρακα

Αυτή είναι η δική μου ευχή.

Αυτή είναι η δική μου επιθυμία.

Όνειρο που χάθηκε στο διάβα της ζωής.

Η λουλουδιασμένη γη σου.

Που λες και πανάκριβο χαλί σ' ούστρωνε

Στο έμπα της Άνοιξης.

Χίλια μύρια τα άνθη σου που φύτρωναν παντού.

Οι πορφυρένιες ανεμώνες χάθηκαν.

Δεν υπάρχουν πια.

Τα ζουμπούλια σου που όπου κι αν στεκόσουν

Σε μεθούσε το άρωμά τους χάθηκαν δεν υπάρχουν
πια.

Οι ντεντελίνες σου (αγριοβιολέτες) που με
Το ηλιοβασίλεμα λες και μύρο πανάκριβο
Έχουναν στην γη και από την γη,
Ανέβαινε ψηλά στον ουρανό θυμίαμα
Ευχαριστίας προς τον ΠΑΝΣΟΦΟ ΔΗΜΙΟΥΡΓΟ
Χάθηκαν δεν υπάρχουν πια.

Χίλιες μύριες οι φωνές των πουλιών σου.
Που με το γλυκοχάραγμα όλα μαζί
Έστελναν ευχαριστίες προς τον ΠΛΑΣΤΗ ΤΟΥΣ
Οι φλώροι, τα φανέτα, τα λουγαράκια, οι τσίχλες,
οι σταρίθρες, οι κορυδαλλοί, οι σουσουράδες
Οι κοκκινολέμηδες.

Χάθηκαν δεν υπάρχουν πια.

Τα ανοιξιάτικα βράδια οι αμέτρητοι
Βάτραχοι μέσα κι έξω από την πελώρια
Στέρνα της πηγής έστηναν συναυλία και γλέντι
Τρελό. Άλλοι μπάσοι και άλλοι υψίφωνοι
Τραγουδούσαν άλλοτε όλοι μαζί και άλλοτε
Ένας ένας, κι έδιναν διαγωνισμό τραγουδιού
Τα πήρε όμως κι αυτά ο ανεμοστρόβιλος της ζωής
και χάθηκαν.

Όπως και τόσα άλλα από την γη του Γέρακα.

Όσο για την πηγή του;

Κουφάρι άδειο οι τρεις τοίχοι του
Με θαμμένη την μαρμάρινη γούρνα της
Εκεί μπροστά της ξεριζωμένος ο μαρμάρινος
Κρουνός της από βέβηλα χέρια
Μένει όρθια ακόμα για να θυμίζει πως κάποτε
Αυτή ήταν η ζωή για το πρώτο χωριουδάκι

Η μητέρα μου στην αυλή μας στον Γέρακα (1957).

*Των 15 οικογενειών του Γέρακα
Στα δύσκολα χρόνια της κατοχής*

*Η Αγάπη της καρδιάς μου
Είσαι εσύ Γέρακα
Η Αγάπη της ψυχής μου
Η ΠΗΓΗ ΣΟΥ*

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 13

Η ζωή μου στο νησί

Αναρωτιέμαι γιατί η μοίρα μερικές φορές στήνει παράξενα παιχνίδια στους ανθρώπους σαν να θέλει να παίζει μαζί τους ;

Στης νιότης τα τρελά τα όνειρα για καπετάνιο ταξιδευτή στις μακρινές τις θάλασσες σκίρτησε η καρδιά μου.

Τότε όμως στα χρόνια τη πρώτης μας άνοιξης άλλος, κι αυτός καπετάνιος, εμένα με αγαπούσε, αλλά αντί να μου το πει εμένα το είπε πρώτα στην γλυκιά του την μανούλα. Κι εγώ το έμαθα αργά πολύ αργά γύρω στα εξήντα πέντε μου χρόνια γιατί έτσι το ήθελε η μοίρα.

Και μονολογεί και λέει η μοίρα μου γελώντας.

Καπετάνιο ναυτικό θέλεις; καπετάνιος ναυτικός σ' αγάπησε; ναυτικό θα σου στείλω.

Και νάτος με ναυτικό Ανδριώτη ν' αρραβωνιάζομαι αλλά τώρα δεν είναι καπετάνιος είναι λοστρόμος μαραγκός στα καράβια. Και το καλοκαίρι του 1963 παραμονές της Παναγίας βρίσκομαι για δεύτερη φορά στην Άνδρο.

Ήταν σύμπτωση; δεν νομίζω.

(Το πεπρωμένο φυγήν αδύνατον) έλεγαν οι αρχαίοι.

Αφού και ο άνθρωπος που θα γινόταν μελλοντικά ο άνδρας μου

τον έστειλε η μοίρα ένα βράδυ στο όνειρό μου στην εορτή του Αγίου Θεοδώρου.

Μια συμμαθήτριά μου μου είχε πει πως για να δω ποιόν θα παντρευτώ πρέπει να πω (Άγιε Θεόδωρε καλέ άγιε και πνευματικές εις την έρημο που πας και τις τύχες συναντάς σαν ειδείς και την δική μου στείλε μου την να την δω).

Και το είδα πολύ καθαρά

Εγώ στα δέκα πέντε μου ο Νίκος στα είκοσι τρία του τότε.

Όταν ήρθε το πλήρωμα του χρόνου να κάνω οικογένεια τον έφερε κοντά μου με μια παράξενη ιστορία, στα τριάντα τέσσερα ο Νίκος στα είκοσι έξι εγώ.

Η ιστορία έχει ως εξής.

Μια εξαδέλφη του ήθελε να αγοράσει οικόπεδο στον Γέρακα. Κάποιος γνωστός του Γερακιώτης και γείτονάς μου του είπε:

Να πάτε στον μπάρμπα Πέτρο τον Παπαθανασίου που είναι Παιανιώτης γιατί αυτός ξέρει όλα τα οικόπεδα που πουλιούνται εδώ. Συναντήθηκαν με τον πατέρα μου και τους έδειξε ένα οικόπεδο.

Την άλλη μέρα ξαναήρθαν μια βόλτα γιατί τους άρεσε το μέρος, κάθησαν σε μια ταβέρνα να τα πουν πιο καλά και κουβέντα στην κουβέντα τον ρωτά ο Νίκος.

Πόσα παιδιά έχεις μπάρμπα Πέτρο;

Τρία, ένα γιό που είναι στην Αμερική και δύο κόρες.

Πόσο χρονών είναι οι κόρες σου.

Η μεγάλη είναι εικοσιέξι η μικρή εικοσιτρία του λέει ο πατέρας μου.

Καλαμπούρι στο καλαμπούρι και γελώντας ο Νίκος τον ρωτάει.

Ε! τι λες με κάνεις γαμπρός σου;

Χωρίς να με έχει δει ούτε εγώ να τον έχω δει.

Ο πατέρας μου τότε τον ρωτά.

Τι δουλειά κάνεις;

Είμαι μαραγκός και ναυτικός.

Ε! αφού ξέρεις τέχνη δεν θα πεινάσει η κόρη μου. Και κανόνισαν μια συνάντηση στο σπίτι.

Για όλα αυτά που εξελίσσονταν στο ταβερνάκι του Γέρακα εγώ δεν είχα καμία ιδέα.

Το άλλο βράδυ ήρθαν με τον Παναγιώτη τον γείτονά μας στο σπίτι.

Όταν το είδα κάτι μου θύμισε. Και έλεγα μέσα μου. Κάπου τον έχω δει αυτόν τον άνθρωπο.

Είχαν περάσει και δέκα χρόνια περίπου από τότε που είχα δει το όνειρο. Όμως θυμόμουν πολύ καλά τα χαρακτηριστικά του και ήμουν βέβαιη πως αυτός ήταν στο όνειρο που είχα δει την βραδιά του Αγίου Θεοδώρου.

Την άλλη μέρα νάτος πάλι ο Νίκος στον Γέρακα. Η συνάντηση ήταν στο ταβερνάκι.

Αφού ήπιαν κανά δυό ποτηράκια τον ρωτάει ο πατέρας μου.

- Ποια θέλεις την μελαχρινή ή την ξανθιά;

Αυτήν την ώρα δεν μιλούσε κανένας, μιλούσε μόνο η μοίρα αυτό πιστεύω εγώ γιατί όταν γεννιέται ο άνθρωπος είναι γραμμένο από το Α έως το Ω το βιβλίο της ζωής του.

Και νάμαι το καλοκαίρι του 1963 αρραβωνιασμένη πια με τον Νίκο παραμονές πάλι της Παναγίας όπως και τότε το 1940 να ταξιδεύω για δεύτερη φορά για την Άνδρο.

Σύμπτωση; δεν νομίζω. Η μοίρα με είχε συνδέσει από τα νηπιακά μου χρόνια με αυτό το νησί. (Από της μοίρας τα γραμμένα δεν ξεγράφετε κανένα) λέει μια παροιμία.

Το καράβι στο λιμάνι του Γαυρίου τώρα, όχι της Χώρας ρίχνει τις άγκυρες και πάλι αρόδο, γιατί προβλήτα δεν υπήρχε.

Πλησίασαν το καράβι βάρκες και από μια σκάλα του καραβιού οι άνθρωποι με τα υπάρχοντά τους έμπαιναν μέσα στις βάρκες και έβγαιναν στην στεριά. Αυτό βέβαια θα γινόταν μόνο με μπουνάτσα γιατί αν φυσούσε αέρας και η θάλασσα είχε κύμα θα ήταν αδύνατον

Η εξαδέλφη μου Άννα με τον αρραβωνιαστικό της Αργύρη. Ο πατέρας μου, η μάνα, η αδελφή μου Ελένη και όρθια εγώ (1957).

οι άνθρωποι να μπορούσαν να μπουν στις βάρκες.

Βγαίνοντας στην στεριά το τοπίο δεν μου άρεσε καθόλου. Όπου και να έστρεφα το βλέμμα μου έβλεπα μόνο βουνά. Βουνό δεξιά βουνό αριστερά βουνό μπροστά μου.

Ανεβήκαμε σε ένα φορτηγάκι γιατί ταξί δεν υπήρχε και αρχίσαμε να ανεβαίνουμε τον ανηφορικό φιδοτό χωματόδρομο προς το χωριό.

Μετά από λίγο το αυτοκίνητο σταμάτησε. Ο δρόμος τελείωσε. Στο σημείο που τελείωσε ο δρόμος ξεκινούσαν δύο μονοπάτια. Ένα πήγαινε αριστερά προς τον κάτω Φελλό και το άλλο τραβούσε ευθεία που ανέβαινε προς τον Άνω Φελλό. Μετά από δύο χιλιόμετρα ποδαρόδρομο φτάσαμε στο σπίτι. Εδώ το τοπίο αλλάζει.

Οι ρεματιές είναι καταπράσινες, τα σπίτια έχουν δένδρα και λουλούδια στις αυλές τους. Και μπροστά μας από υψηλά πια που είμαστε να απλώνεται η γαλάζια θάλασσα με τα καράβια άλλα να ανεβαίνουν τον καβοντόρο, άλλα να κατεβαίνουν και να τραβούν προς το Αιγαίο πέλαγος. Το τοπίο είναι θαυμάσιο.

Όπου κι αν κοιτάξω ένας πίνακας ζωγραφικής από τον μεγάλο Θείο Καλλιτέχνη τον δημιουργό του σύμπαντος απλώνεται παντού με το αποκορύφωμα της δύσης του ηλίου όταν χάνεται πίσω από το βουνό του Υμηττού στα Μεσόγεια.

Εκεί είναι το κάτι άλλο. Το πινέλο στο χέρι του Θείου Καλλιτέχνη να παίζει με τα χρώματα, κόκκινο, πορτοκαλί, μοβ, μπλε, γκρι, γαλάζιο σε μια αφάνταστη αρμονία συνδυασμών. Εκεί πια ήταν που είχα την αίσθηση ότι ονειρευόμουν και δεν ήθελα να ξυπνήσω και χάσω αυτό το πανέμορφο τοπίο που έβλεπα.

Όμως ο ήλιος βούλιαξε, χάθηκε πίσω από το βουνό. Πήρε μαζί του και χρώματα και πινέλα και σιγά-σιγά απλώθηκε το σκοτάδι.

Ένα τριζόνι άρχισε σιγά-σιγά το τρελό του τραγούδι και μετά κι άλλο κι άλλο και μια συναυλία τριζονιών τάραξαν την απόλυση ησυχία της νύχτας. Πέφτοντας το έρεβος της νύχτας να σε μαγεύει ο αυγουσιτιάτικος έναστρος ουρανός με τα εκατομμύρια άστρα του να λαμπηρίζουν και να τρεμοπαίζουν. Ο Νίκος δίπλα μου να μας δείχνει.

- Να η μεγάλη άρκτος, πιο κει είναι η μικρή. άρκτος να και ο τοξότης το άλλο εκεί είναι ο λέοντας. Βλέπετε τώρα αυτό που πέφτει; αφήνοντας πίσω του μια φωτεινή ουρά, είναι ένας μικρός μετεωρίτης.

Όλα αυτά τα ωραία πράγματα που υπάρχουν δυστυχώς δεν μπορούν να τα απολαύσουν οι άνθρωποι που ζουν στις μεγαλουπόλεις, γιατί τα εκατομμύρια φώτα του πολιτισμού δεν αφήνουν να φανούν τα άστρα του ουρανού.

Την άλλη μέρα γιορτή της Παναγίας σηκωθήκαμε πρωί γιατί έπρεπε να πάμε στο χωριό Αμόλοχος που γιόρταζε η εκκλησία της, και είχαν πανηγύρι. Από τον Φελλό ο Αμόλοχος είναι οκτώ χιλιόμετρα φυσικά θα πηγαίναμε ποδαρόδρομο. Ο Νίκος, ο αδελφός του Νίκου ο Λουκάς, η αδελφή μου, ο Σταμάτης ο καπετάνιος, ο Βασίλης, ο Τάσος και η Μαρία τα ξαδέλφια του Νίκου. Για

μεταφορικό μέσο είχαμε ένα γαϊδουράκι διαθέσιμο που ανεβαίναμε οι τρεις κοπέλες τότε η μία και τότε η άλλη.

Με αστεία και γέλια δεν μας φάνηκε καθόλου κουραστική η διαδρομή των οχτώ χιλιομέτρων. Νάταν τα νιάτα δυό φορές με υγεία και λεφτά τα γηρατειά καμιά.

Πλησιάζοντας στο χωριό εκείνο που σε καλωσορίζει πρώτο αυτήν την εποχή είναι η μεθυστική ευωδιά από το ανθισμένο ρέικι και ο βόμβος των μελισσών που αυτή την εποχή πετούν τρέχοντας από ανθό σε ανθό και συλλέγουν το νέκταρ με την προβοσκίδα τους το καταπίνουν και μέσα στο στομάχι τους σ' αυτό το μικροσκοπικό εργαστήρι και με την ζύμωση που γίνεται στην επιστροφή προς την κυψέλη είναι έτοιμο να βγάλουν αυτό το σπουδαίο το γλυκύτατο και ευεργετικότατο προϊόν το μέλι. Το βουνό του Αμολόχου δεν είναι γυμνό όπως τα άλλα βουνά του Καβοντόρου. Εδώ κυριαρχεί το πράσινο. Η φύση βουτηγμένη κυριολεκτικά μέσα στα δένδρα. Από μακριά βλέπεις τα σπίτια σαν σκόρπια άσπρα περιστέρια μισοχωμένα μέσα στην πλούσια πράσινη βλάστηση.

Στο κέντρο του χωριού ένα κάστρο χτισμένο από την εποχή της Ενετοκρατίας. Όταν πλησιάσεις κοντά βλέπεις ανοιχτές τρύπες στον τοίχο. Αυτές είναι οι πολεμίστρες.

Όταν κάποιος τους ειδοποιούσε ότι έρχονται οι Τούρκοι και πιο πριν οι κουρσάροι όλο το χωριό και από άλλα χωριά κλείνονταν μέσα στο κάστρο και από εκεί τους πολεμούσαν.

Όπου κι αν σταθείς ακούς το κελάρισμα από τα κρυσταλλένια τρεχούμενα νερά. Αηδόνια, κοτσίφια, καρδερίνες και άλλα πουλιά συναγωνίζονται πιο θα μας πει το πιο ωραίο καλωσόρισμα.

Πραγματικά εκείνη τη στιγμή όποιος μπορεί να δει και να ακούσει με τα μάτια της ψυχής νομίζει πως βρίσκεται στον παράδεισο. Μπαίνοντας στην ευρύχωρη εκκλησία με τα παλαιά της απλά ξύλινα στασίδια χωρίς πλούσιους πολυελαίους μόνο με το φως των κεριών, ο καπνός και η μυρωδιά από το φυσικό λιβάνι, το

φως της ημέρας που μπαίνει από τα παράθυρα η μελωδία της ψαλμωδίας, ανάλογα με την διάθεση που έχουν εκείνη τη στιγμή ή και σε αρετές που μπορεί να έχουμε όλα αυτά μαζί σου δημιουργούν μια γαλήνια και θεία ατμόσφαιρα.

Εκείνη τη στιγμή μια ανατριχίλα διαπερνά όλο σου το σώμα και μερικές φορές σε συντονίζουν και έχεις την αίσθηση ότι σε ανυψώνουν στον δρόμο προς την θεότητα. Σιωπηλοί όπως αρμόζει στο χώρο, προσκυνήσαμε ευλαβικά τις παλιές εικόνες και παρακολουθήσαμε την θεία λειτουργία. Τελειώνοντας η λειτουργία ξεκινήσαμε για τον χαιρετισμό στα σπίτια που είναι κοντά στην εκκλησία.

Το μεσημέρι είμαστε καλεσμένοι σε συγγενικό σπίτι του Νίκου. Το τραπέζι γεμάτο με λογής-λογής μεζέδες και με την μοσχοβολητή μακαρονάδα περιχυμένη με το φρέσκο βούτυρο από γάλα που το έχει φτιάξει η νοικοκυρά του σπιτιού.

Το βράδυ έπρεπε να πάμε σε άλλο συγγενικό σπίτι που έκανε χορό. Στην Άνδρο ο χορός του πανηγυριού δεν γίνεται στο προαύλιο της εκκλησίας όπως το κάνουμε εμείς στα Μεσόγεια και σε άλλα μέρη της Ελλάδας. Εδώ ένα σπίτι του χωριού καλεί τους οργανοπαίχτες. Τα όργανα είναι βιολί και λαούτο.

Στους συγγενείς κάνουν το βράδυ και αυτοί τραπέζι. Στον χορό όμως συμμετέχουν άνθρωποι και από άλλα χωριά. Η σπιτονοικοκυρά με ένα δίσκο στο χέρι πηγαινοέρχεται τότε με γλυκά, τότε με μεζέδες, τσίπουρο με τα γλυκά και κρασί στους μεζέδες και κερνάει όλους του παρευρισκομένους.

Οι οργανοπαίχτες κουρτίζουν τα όργανα και σιγά-σιγά ξεκινούν τα νησιώτικα τραγούδια.

Στα Ανδριώτικα πανηγύρια όλοι χορεύουν μπάλο. Σηκώνονται τρεις με τέσσερις άνδρες πρώτοι οι οποίοι αρχίζουν να χορεύουν πρώτα κυκλικό χορό.

Οι γυναίκες έχουν πάρει θέση καθισμένες στις καρέκλες και

περιμένουν. Αφού έχουν πάρει μερικές στροφές γύρω στον κύκλο οι άνδρες χωρίζονται πλησιάζουν την ντάμα που έχουν επιλέξει και της δίνουν το μαντίλι που κρατούν στο χέρι τους. Με αυτόν τον τρόπο την καλούν να χορέψει μαζί τους, και συνεχίζουν το χορό σε ζευγάρια. Αφού χορέψουν λίγη ώρα της παίρνει το μαντίλι και το δίνει σε άλλη ντάμα.

Εδώ θέλω να κάνω μια σύντομη αναφορά τι σημαίνει ο κυκλικός χορός που χορεύεται σε όλα τα δημοτικά τραγούδια της Ελλάδας.

Ο κυκλικός χορός είναι μια πανάρχαια παράδοση που την διατηρούμαι κι εμείς ακόμα και δεν πρόκειται να ξεχαστεί. Πολλοί όμως από εμάς τους Έλληνες δεν ξέρουμε την σημασία του.

Οι τελετουργικοί χοροί που γίνονταν στην αρχαιότητα στους ιερούς χώρους αποτελούνταν από μια ομάδα που σχημάτιζε κύκλο ο οποίος κατά την διάρκεια του χορού σπείρωνε προς τα μέσα και μετά άνοιγε προς τα έξω. Οι χοροί αυτοί συμβόλιζαν την διαδικασία της πνευματικής εξέλιξης της ανθρώπινης συνείδησης προς τον θεό γιατί ο θεός είναι το κέντρο των πάντων. Γιατί ο χορός των πλανητών έρχεται γύρω από τον θεό Ήλιο Απόλλωνα, όπως πίστευαν οι αρχαίοι Έλληνες.

Τον ίδιο συμβολισμό βλέπουμε και σήμερα στον χορό του Ησαΐα όταν ένα ζευγάρι παντρεύεται. Είναι και αυτή μια από τις πολλές παραδόσεις που τις διατηρούμε και θα τις διατηρούμε για πάντα εμείς οι Έλληνες και στην βάφτιση.

Εκείνο το βράδυ στο πανηγύρι του Αμολόχου χόρεψα για πρώτη φορά μπάλο.

Ο Νίκος ήταν ένας άριστος χορευτής, εγώ δίπλα του πετούσα. Οι οργανοπαίχτες έπαιζαν το ένα τραγούδι μετά το άλλο γιατί όσο οι άνδρες έριχναν λεφτά στα όργανα τα όργανα δεν σταματούσαν.

Εκείνο το βράδυ στο πανηγύρι του Αμολόχου άκουσα για πρώτη φορά το τραγούδι που λέει: «Και θα λένε τα νησιά γειά σου καπετάνισσα» Το θυμάμαι πολύ καλά γιατί όση ώρα χόρευα με το

Νίκο αυτήν την φράση την είπαν πολλές φορές. Και αναρωτιέμαι (οφειλόταν σε σύμπτωση;) ή για άλλη μια φορά η μοίρα μου έπαιξε άσχημο παιχνίδι και γελούσε σαρκαστικά εις βάρος μου λέγοντάς μου.

- Καπετάνιο ναυτικό ήθελες; άλλος καπετάνιος εσένα σε αγαπούσε. Ναυτικό σου έστειλα και εγώ σε σένα αλλά όχι καπετάνιο αλλά λοστρόμο ναυτικό.

Τα νιάτα δεν κουράζονται όσες ώρες κι αν χορεύουν. Όταν τελείωσε ο χορός με πλησιάζει ένας ξάδελφος και κουμπάρος του Νίκου και μου λέει:

- Μπράβο κουμπαρούλα χόρεψες πιο ωραία από όλες.

Για δεύτερη φορά στην ζωή μου έπαιρνα συγχαρητήρια για χορό.

Αλήθεια τι γρήγορα που περνούν τα χρόνια!

Παντρευτήκαμε, κάναμε παιδιά, αποχτήσαμε εγγόνια. Ο Νίκος άρχισε να τον κουράζει η σκληρή δουλειά του μαραγκού γιατί το πριονίδι είναι πολύ ανθυγιεινό και μερικές φορές δεν αισθανόταν καλά. Και μια μέρα μου λέει μεταξύ σοβαρού και αστείου.

- Τις λες Σοφία πάμε να κατοικήσουμε στο χωριό;

- Και δεν πάμε. Του απαντώ εγώ, γιατί σαν μελισσοκόμος που είμαι μου αρέσει η ζωή στο χωριό με τα λίγα σπίτια να βγαίνω έξω στην φύση με τον καθαρό αέρα μακριά από την πολυκοσμία και τα καυσαέρια κλεισμένα μέσα στους τέσσερις τοίχους του διαμερίσματος. Και ένα πρωί του Μαΐου το 1990 για δεύτερη φορά μεταναστεύω στην ίδια μου την χώρα και ξεκινώ για μόνιμη κατοίκηση στην ωραία Άνδρο με τα πλούσια νερά και την εύφορη γη της.

Το σπίτι μας, αρκετά υψηλά από την θάλασσα με μια καταπληκτική θέα να απλώνεται μπροστά μου. Ν' αγναντεύεις την θάλασσα άλλοτε γαλήνια στρωτή σαν τζάμι να ρίχνει ο ήλιος τις ακτίνες του επάνω της και λες πως χιλιάδες λαμπιόνια έχουν πιάσει τρελό χορό στα καταγάλανα νερά της, και άλλοτε φουρτουνιασμένα άγρια, αφρισμένη να χτυπά και να χιλιοδέρνει τα βράχια κάτω στην ωραία

Με την φίλη μου στα ναυτικά, με την στολή του αδελφού μου (1959)

Με την μητέρα μου στην αυλή μας, στον Γέρακα (1960)

παραλία του Φελλού.

Ο Νίκος εδώ στον καθαρό αέρα του χωριού που ζούμε τώρα είναι μια χαρά δεν έχει πια κανένα πρόβλημα υγείας. Απέκτησε πρόβατα και κατσίκες που είναι ελεύθερα στο βουνό

Η ασχολία του με αυτά τα ζώα είναι να πάει κάθε πρωί να τα ταΐσει και να μετρήσει πόσα κατσικάκια γεννήθηκαν. Όσο οι μάνες τρώνε τα μικρά κατσικάκια παίζουν όλα μαζί σαν καλοί φίλοι. τρέχουν και πηδούν γύρω του και ο Νίκος τα βλέπει γελά και χαίρεται που το κοπάδι του μεγαλώνει, και έρχεται στο σπίτι ευχαριστημένος και χαρούμενος. Εγώ απέκτησα αρκετά μελίσσια και ασχολούμαι συστηματικά με τις αγαπημένες μου μέλισσες.

Άνοιξη

Την άνοιξη στην πράσινη ρεματιά που βρίσκεται κοντά μας τα κοτσίφια έχουν σωστό πανηγύρι.

Είναι η εποχή που κλωσούν τα αυγά τους. Τα αρσενικά πότε κάθονται κοντά στην αγαπημένη τους και της τραγουδούν τα πιο ωραία τους τραγούδια και πότε πετούν για να βρουν φαγητό να γυρίσουν κοντά της και να την ταΐσουν στο στόμα.

Ένα ζευγάρι αϊδόνια αυτήν την εποχή έρχεται και χτίζει την φωλιά του στην μεγάλη συκιά που έχουμε στην αυλή. Το κελαϊδημά του είναι υπέροχο είναι φανταστικό. Δίκαια είναι ο πρώτος ο καλύτερος τραγουδιστής της πλάσης.

Βγαίνω σιγά-σιγά στην αυλή γιατί θέλω να το δω από κοντά. Το βλέπω είναι ένα μικρό γκριζο πουλάκι αλλά το τραγούδι του είναι πολύ μεγάλο. Κάθεται με τις ώρες κοντά στην αγαπημένη του και της κάνει συντροφιά τραγουδώντας σαν να της λέει χιλιάδες ερωτόλογα.

Αν ήταν και οι άνθρωποι έτσι τρυφεροί σαν αυτό το μικρό αϊδονάκι τι ωραία που θα ήταν η ζωή!!

Καλοκαίρι. Μια βόλτα για ψάρεμα

Νίκο (φωνάζει ο Λουκάς ο αδελφός του). Ο καιρός είναι καλός πάμε για ψάρεμα;

Πάμε του λέει ο Νίκος.

Πήραμε το αθερινόδιχτο και αργά το απόγευμα ξεκινήσαμε για την παραλία του Φελλού. Κατεβαίνοντας προς την θάλασσα ο δρόμος είναι στολισμένος με ανθισμένες αλυγαριές, ροζ, άσπρες και κόκκινες πικροδάφνες κι εκεί που σκάει το κύμα μέσα στην άμμο άσπρα κρίνα που μοσχοβολούν. Τα κρίνα της Παναγίας που

ανθίζουν τον δεκαπενταύγουστο.

Η αμμουδιά του Φελλού είναι ένας τέλειος κόλπος. Ένα χαμηλό σταχτερό βουναλάκι χωρίς δένδρα αλλά γεμάτο θυμάρι που μοσχοβολά αγκαλιάζει το αμμουδερό ακρογιάλι.

Όταν είναι ανθισμένα το θρούμπι και το θυμάρι θαρρείς πως είναι στρωμένο όλο το βουνό με ένα μοβ χαλί. Και όπου και αν σταθείς ακούς το βουϊτό από τις μέλισσες που κουβαλούν το πλούσιο νέκταρ που παράγουν τα δύο αυτά φυτά. Το λιγοστό αεράκι που φυσούσε την ημέρα έχε σταματήσει τελείως. Η θάλασσα έχει πήξει. Κι εκεί που η στεριά δέχεται τα αρμυροφιλήματα εκεί ξάπλωσα στην ψιλοκοσκηνισμένη αμμουδιά. Ένα χρυσόνειρο απλώθηκε εμπρός μου καθώς ο ήλιος είχε φύγει και μια απόλυτη γαλήνη είχε απλωθεί παντού.

Το Αυγουστιάτικο φεγγάρι που μόλις είχε ξεμυτίσει από το βουνό από την μια, και από την άλλη τ' αναμμένα άστρα ήταν σαν να είχε πάρει φωτιά ο ουρανός. Ουρανός, φεγγάρι, άστρα, θάλασσα, μυρωδάτα κρίνα σε κάνουν να χάνεσαι από το παρόν και με κλεισμένα τα μάτια να βρίσκεσε αλλού.

Μα να τραντάζεται η άβυσσος του μυαλού μου, τούτην την στιγμή της γαλήνιας ομορφιάς. Δέος με κυριεύει καθώς ακούω μέσα στην σιωπή τούτης της καλοκαιριάτικης νυχτιάς τους χτύπους της καρδιάς μου μα όχι της σημερινής αλλά της παλιάς πολύ παλιάς της παιδικής μου καρδιάς.

(Καλοκαίρι και φεγγαρόλουστη η βραδυά έτοιμη η στρωματσάδα στην αυλή του μικρού μας σπιτικού. Γύρω τριγύρω στην αυλή ανθισμένα γαρύφαλλα και βιολέτες. Ώρα για παιχνίδια επάνω στα χονδρά χράμια της νεροτριβής (κουβέρτες χονδρές). Εγώ σαν πιο μεγάλη από την αδελφή μου έπεφτα στα τέσσερα και έκανα το γαϊδουράκι και η αδελφή μου τον αναβάτη.

Πιο κει ο αδελφός μου μας πετούσε μαξιλάρια. Παίρναμε τούμπες παλεύαμε, γελούσαμε, σε λίγο ερχόταν και η μάνα μας καθόταν στην

Ο πατέρας μου παρέα με τον γείτονά μας κυρ Μανώλη. Η νταμιζάνα γεμάτη και το ηλεκτρόφωνο με τραγούδια του Καζαντζίδα (1960)

μέση και τότε εμείς μαζευόμαστε σαν τα κλωσσόπουλα κοντά της και άρχιζε να μας λέει πότε παραμύθια, πότε μικρά τραγουδάκια ή άλλοτε έπαιζε μαζί μας. Μας έδειχνε τ' άστρα επάνω στον ουρανό που έλαμπαν σαν πυρωμένα κάρβουνα.

(Βλέπετε μας έλεγε αυτό το φωτεινό που λάμπει και μοιάζει σαν ποταμός;

Αυτό είναι ο Ιορδάνης ποταμός.

Όταν ο Χριστός μπήκε μέσα στον Ιορδάνη ποταμό για να βαπτισθεί φωτίστηκε τόσο πολύ ο ποταμός που χαράχτηκε επάνω στον ουρανό.

Μέγας είσαι Κύριε και θαυμαστά τα έργα σου έλεγε και σταυροκοπιόταν. Γιατί το πίστευε. Κατόπιν άρχισε να μας τραγουδάει όσα τραγούδια ήξερε κι αυτή από την μάνα της

Τσοπανάκος είμωνα

προβατάκια φύλαγα

και δεν φύλαγα πολλά
καμιά πεντακοσαριά
Εις το βουνό ψηλά εκεί
είναι εκκλησιά ερημική
το σήμανδρό της δεν χτυπά
δεν έχει ψάλτη ουδέ παπά.
Ένα καντήλι λαμπερό
κι ένα πέτρινο σταυρό
έχει στολίδι μοναχό
το εκκλησάκι το φτωχό
Κάτω στα οργώματα
οι κότρες κακαρίζουνε
και τα σκυλιά γαυγίζουνε

Δεν παρέλειπε ποτέ να μας πει και το τραγούδι.

Φεγγαράκι μου λαμπρό
φέγγε μου να περπατώ
να πηγαίνω στο σχολειό
να μαθαίνω γράμματα
του θεού τα πράγματα.

Τελευταία ερχόταν η σειρά για παιχνίδια επάνω στα μικρά μας
χεράκια. Έλεγε το τραγουδάκι και συγχρόνως μας τσιμπούσε επάνω
σε κάθε δάκτυλό μας.

Τσίμπι τσίμπι ρίτσα
η καλογερίτσα
τσίπα δω τσίμπα κει
για να πιάσω
το καλό πουλί

Μετά μας τραβούσε ένα-ένα δάκτυλο και τραγουδούσε
Έχω μια σαρδελίτσα
την πλένω την καθαρίζω
της ρίχνω λαδάκι

και τελευταία της κόβω το κεφαλάκι.

Και η ώρα περνούσε χωρίς τηλεόραση χωρίς έργα θρίλερ που βλέπουν τώρα τα παιδιά χωρίς έργα πολεμικά.

Μας νανούριζε με τα παραμύθια με τα τραγουδάκια με τα παιχνίδια και ο ύπνος ερχόταν γλυκός-γλυκός στα βλέφαρα.

Ε, Ε Σοφία σήκω φωνάζει ο Νίκος.

Ελάτε να το ρήξουμε πριν σηκωθεί πολύ το φεγγάρι.

Ξυπνώ από το ωραίο όνειρο των παιδικών μου χρόνων. Διπλώνω το τζιν παντελόνι κάτω από τα γόνατα δένω κόμπο το πουκάμισο για να μην με ενοχλεί και πιάνω το σχοινί που είναι δεμένο στην μια άκρη του αθερινόδιχτου.

Ο Νίκος και ο Λουκάς άρχισαν να ανοίγονται με την βάρκα στον πλατύ κόλπο του Φελλού. Αφού τελειώσει το σχοινί που κρατώ καμιά εικοσαριά μέτρα αρχίζει ο Νίκος να αφήνει να πέφτει το δίχτυ σιγά-σιγά που το κρατά. Όταν τελειώσει να πέφτει το δίχτυ συνεχίζει να απλώνεται άλλο ένα κομμάτι σχοινί άλλα είκοσι μέτρα. Σε αυτήν την φάση έχουν στρίψει την βάρκα και έρχονται προς τα έξω.

Εγώ και η Ασημίνα τραβούμε σιγά-σιγά το σχοινί που κρατάμε.

Μόλις βγάζουν την βάρκα στην άμμο τραβούν και το άλλο σχοινί ο Νίκος με τον Λουκά. Τραβώντας τα δύο σχοινιά τραβάμε και το δίχτυ προς τα έξω. Αυτή τη φορά το δίχτυ έρχεται φορτωμένο. Γρήγορα το τραβάμε όλοι μαζί και το πετάμε επάνω στην άμμο, όσο μπορούμε πιο μακριά από το κύμα.

Τα ψάρια αθερίνα, γοπάκι, μικρό αλλά και μεγάλο, τσιπούρες και κεφαλόπουλα, χτυπιούνται σπαρταρούν πολλά καταφέρνουν να μας ξεφύγουν και τραβούν κατευθείαν στη θάλασσα όσα δεν προλαβαίνουμε να τα πιάσουμε μπαίνουν μέσα στο κύμα και γλυτώνουν.

Ο κουβάς γέμισε, έχουμε πιάσει δηλαδή είκοσι κιλά ψάρια μικρά και μεγάλα.

Το καλοκαίρι όμως περνά πολύ γρήγορα οι παραθεριστές

φεύγουν πάνε στην Αθήνα στην πόλη των ψεύτικων θαυμάτων και στον Άνω Φελλό στην γειτονιά την δική μας μένουμε δύο οικογένειες.

Το κελάϊδημα τον πουλιών το ελαφρό θρόϊσμα των φύλλων και η μυσταγωγική ατμόσφαιρα κάνουν ένα κοινό δέσιμο της φύσης μια μοναδική εικόνα αρμονίας και γαλήνης.

Την στιγμή αυτή ξυπνούν συναισθήματα και η ψυχή γαληνεύει όταν ο άνθρωπος ζει χωρίς πολυκοσμία γύρω του.

Είμαι από τους τυχερούς ανθρώπους που μπορώ και απολαμβάνω την απόλυτη αρμονία και γαλήνη που υπάρχει μέσα στην φύση.

Φθινόπωρο

Φθίνουν = τελειώνουν

Οπώρα = οπωροφόρα φρούτα

Αυτή την εποχή τελειώνουν τα οπωροφόρα φρούτα και είναι γεμάτα γλύκα.

Και να γευτείς τον έρωτα

σαν την χρυσή οπώρα των σταφυλιών

βαριά απ' το μέλι των χυμών

Ζαχαρίας Παπαντωνίου

Μετά τη 15 Σεπτεμβρίου ετοιμάζουμε το βαρέλι που θα βάλουμε το κρασί μας. Το βγάζουμε έξω το πλένουμε καλά πολλές φορές.

Πάει ο Νίκος στο βουνό και κόβει διάφορα μυρωδάτα φυτά όπως το θυμάρι, το σκίνο, πεύκο, κυπαρίσι, φύλα λεμονιάς και καρυδιάς.

Τα βράζουμε σε καζάνι και μετά το πλύσιμο του βαρελιού το ρίχνουμε μέσα στο βαρέλι. Κλείνουμε καλά το στόμιο του βαρελιού και το κουνάμε δυνατά. Το αφήνουμε κλειστό δύο τρεις μέρες και όταν χύνουμε το βράσμα το βαρέλι μοσχοβολάει.

Γύρω στις 20 Σεπτεμβρίου ξεκινάμε οι δύο μας να τρυγήσουμε το

Στο κέντρο η Σοφία εξαδέλφη μου του αδικοχαμένου από τους γερμανούς Γιώργου Παπαθανασίου, δεξιά η αδελφή μου αριστερά εγώ (1962)

αμπέλι μας. Η σοδειά φέτο είναι καλή. Σηκωνόμαστε πρωί και αρχίζουμε να τρυγάμε τα σταφύλια που έχουν ωριμάσει καλά και είναι γλυκά σαν μέλι. Και γεμίζουμε το βαρέλι μούστο.

Ο Νίκος δεν έχει υπομονή πότε θα περάσουν 40 ημέρες για να το δοκιμάσει. Κανονικά σε 40 ημέρες δεν έχει τελειοποιηθεί η ζύμωσή του.

Οι αρχαίοι Έλληνες τα βαρέλια τα άνοιγαν τον Ιανουάριο.

Από την πρώτη μέχρι στις επτά του Γενάρη γιόρταζαν τα Διονύσια γιατί τότε στον μούστο έχει τελειοποιηθεί η ζύμωσή του, και έχει γίνει κρασί. Και όταν άνοιγαν τα καινούρια γιοματάρια η Ελλάδα γιόρταζε το θεό Διόνυσο και τότε ήταν τα μεγάλα πανηγύρια.

Το μόνο μέρος που δεν γιόρταζε τον θεό Διόνυσο σίγουρα θα

ήταν η Σπάρτη γιατί οι Σπαρτιάτες έπιναν το κρασί με μέτρο και πάντα νερομένο για να μην μεθούν. Και κορόϊδευαν τους Αθηναίους που το μυαλό τους το είχαν μόνο στα συμπόσια και στα γλέντια με μεθύσια και όχι στην στρατιωτική πειθαρχία όπως οι Σπαρτιάτες.

Χειμώνας

Εδώ στο ερημητήριο που ζω, σχεδόν ερημητήριο αφού τις περισσότερες φορές τον χειμώνα περνάει όλη μέρα χωρίς να δω κανέναν άλλον άνθρωπο εκτός από τον Νίκο. Μιλώ μόνο με την σκέψη μου και αυτή είναι η πιο καλή μου φίλη.

Πριν πολλά χρόνια ονειρευόμουν πως ήθελα να ζω σ' ένα μέρος που να έχω πολλά κτήματα γύρω μου, να έχω διάφορα ζώα, να έχω ακόμα ένα άλογο και ένα αμαξάκι για να κάνω βόλτες.

Η μοίρα μου έκανε αυτήν την χάρη και η επιθυμία μου πραγματοποιήθηκε και βρέθηκα να ζω στην Άνδρο μόνιμα με πολλά κτήματα τα οποία μας παραχώρησαν γείτονες που ζουν τώρα στην Αθήνα. Αποκτήσαμε και διάφορα ζώα. Το μόνο που δεν μπόρεσα να αποκτήσω ήταν το άλογο και το αμαξάκι. Απέκτησα όμως ένα συμπαθέστατο γαϊδουράκι.

Είναι παραμονές Χριστούγεννα 23 Δεκεμβρίου 1998. Πολλές φορές αισθάνομαι την επιθυμία να πάρω ένα στυλό και να γράψω τις σκέψεις μου όχι βέβαια ότι θα γράψω σπουδαία πράγματα αλλά αυτό μ' ευχαριστεί γιατί νομίζω πως έχω κάποιον απέναντί μου που μπορώ να του μιλώ και να του λέω εγώ ότι θέλω.

Είναι 12 η ώρα την νύχτα. Τα κούτσουρα στο τζάκι τρίζουν καθώς οι φλόγες ξεπηδούν ανάμεσά τους και μέχρι το πρωί θα τα έχουν φάει και θα έχει απομείνει μόνο η στάχτη. Η καμινάδα βουίζει

γιατί έξω φυσάει βοριάς. Εννέα μποφόρ και το χιονόνερο χτυπάει τα τζάμια δυνατά αλλά την έχω συνηθίσει αυτήν την βουή και δεν μ'ενοχλεί.

Δώδεκα και μισή, σήκω τώρα Σοφία.

Αύριο είναι παραμονή Χριστουγέννων. Άραγε; θα ρθει ο Σήφης το γειτονόπουλο να μου πει τα κάλαντα; Ο Λουκάς με την γυναίκα του έφυγαν με το απογευματινό καράβι πάνε στα παιδιά τους να κάνουν Χριστούγεννα, φέτος μείναμε οι δυό μας εγώ και ο Νίκος. Τώρα αν πω πως δεν με στεναχωρεί που είμαστε μόνοι μας θα πω ψέματα. Κι εγώ θα ήθελα να είμαστε αυτές τις ημέρες κοντά στα παιδιά, στα εγγόνια μας. Όμως δοξάζω τον θεό που έχουμε την υγεία μας και όλα τα αγαθά του Θεού.

Τι να πουν άλλοι άνθρωποι που στερούνται τα πάντα, όπως την οικογένεια που είδαμε προηγουμένως στην τηλεόραση, μια εφταμελής οικογένεια που κατοικούσε μέσα σε μια παράγκα από πλαστικά και ξαφνικά ένας ορμητικός χείμαρρος μπήκε μέσα και ευτυχώς που πρόλαβαν και βγήκαν έξω την τελευταία στιγμή.

Πέντε παιδιά το μεγαλύτερο μέχρι 13 ετών και ένα μωρό στην αγκαλιά. Βρεγμένα μέχρι το κόκαλο, τα λασπόνερα να τους φτάνουν μέχρι την μέση να κοιτάζουν την κάμερα με τα θλιμμένα τους ματάκια και να ζητούν από τον Άγιο Βασίλη να τους κάνει δώρο ένα σπιτάκι. Τι να πουν αυτοί οι άνθρωποι;

Η ώρα κόντευε μια, άντε καληνύχτα τώρα και δόξα το θεό, καλά είμαστε.

Η παραμονή των Χριστουγέννων ξημέρωσε όχι με οχτώ μποφόρ αλλά με δέκα και η βροχή να μην θέλει να σταματήσει.

Ο Νίκος ήθελε δεν ήθελε σηκώθηκε γιατί δεν μπορεί να κάνει κι αλλιώς τα ζώα του τον περιμένουν, πρέπει να τα ταΐσει. Καθώς χουχουλιάζω στα ζεστά θυμήθηκα την παραλία του Ζόργκου.

Πω-πω! Παναγία μου τι θα γίνεται τώρα εκεί, δέκα μποφόρ βορειοανατολικοί άνεμοι να κατεβαίνουν από το Αιγαίο και να

Η Σοφία στο αποκορύφωμα της νιότης
(1962)

Τα τρία αδέλφια στην βεράντα του
σπιτιού μας στον Γέρακα, Νίκος, Σο-
φία, Ελένη (1960)

κτυπούν με λυσσαλεά ορμή επάνω στα ψηλά βράχια γύρω από την παραλία.

Κάθε κύμα που τα χτυπά λες και χιλιάδες καλέμια κάποιου αόρατου γλύπτη τα σμιλεύουν και τους δίνουν παράξενα σχήματα που χρόνο με τον χρόνο αλλάζουν όψη. Τα ψάρια τούτη την στιγμή της θεικής ταραχής έχουν κουρνιαστεί στα καταφύγια χαμηλά στο βυθό της θάλασσας και περιμένουν πότε θα γαληνέψει επάνω ο κόσμος.

Οι ψαράδες με τις χονδρές φανέλες μέσα στα καφενεία πίνουν τσίπουρό και παίζουν τάβλι.

Άνδρος το νησί των ανέμων. Λες κι εδώ γεννήθηκαν και κατοικούν ο Αίολος και ο Ποσειδώνας.

Από την μια ο Αίολος σουφρώνει τα χείλη του φουσκώνουν τα

μάγουλά του κι αφήνει να φύγει όλος ο αέρας που πηγάζει μέσα από το στήθος του. Από την άλλη ο Ποσειδώνας βλέποντας πως ο Αίολος πάει να του πάρει την πρωτιά θυμώνει, τεντώνει το επιβλητικό ανάστημά του καβαλάει πηδώντας τότε στο ένα και τότε στο άλλο τ' αφρυσμένα κύματα κτυπάει την Τρίαινά του τότε δεξιά τότε αριστερά και η θάλασσα φουσκώνει όλο και πιο πολύ. Και τότε φίδια κατεβάζει ο καβοντόρος και όσα καράβια έτυχε να τα βρει αυτός ο καιρός στο δρόμο τους αλλάζουν ρότα και τρέχουν να λουφάξουν στο απάνεμο λιμάνι της Καρύστου ώσπου να βαρεθούν τις κόντρες τους ο Αίολος με τον πατέρα του τον Ποσειδώνα να τελειώσει το απαγορευτικό και να τραβήξουν πάλι στην πορεία τους.

Έτσι και σήμερα παραμονή Χριστούγεννα δέκα μποφόρ αέρας, καράβι φυσικά που να ξεμυτίσει με τέτοιο καιρό όλα είναι δεμένα.

Ο θεός να βάλει το χέρι το να μην χρειαστεί κανένας άνθρωπος νοσοκομείο γιατί δεν μπορεί να πετάξει ούτε ελικόπτερο. Ο Νίκος έχει ανάψει στο τζάκι μια μεγάλη φωτιά. Το έχε φορτώσει κούτσουρα και καθώς έχουν φουντώσει όλα μαζί μας χαρίζουν την γλυκιά τους ζεστασιά.

Παραμονή Χριστουγέννων 1998 κάνει πάρα πολύ κρύο και βρέχει. Δεν πιστεύω να έρθει ο Σήφης το εξάχρονο αγόρι το φιλαράκι μου για να μας πει τα κάλαντα. Δεν θα ακούσω φέτος τα Χριστούγεννα πρωτούγεννα.

Άρχισα να ετοιμάζω το φαγητό για αύριο.

Να το έχω έτοιμο όταν θα γυρίσω από την εκκλησία. Θα μαγειρέψω γαλοπουλάκι γεμιστό με συκωτάκια μάραθο τυρί που το έχω φτιάξει εγώ και αυγά φρέσκα. Θα το ψήσω στην πήλινη γάστρα στο τζάκι. Τα κάρβουνα είναι έτοιμα σκεπάζω όλη την γάστρα με τα κάρβουνα και το γαλοπουλάκι θα ψηθεί σιγά-σιγά.

Κοντεύει μεσημέρι, έχει σταματήσει ο αέρας το κρύο όμως είναι πολύ τσουχτερό.

- Θεία Σοφία ακούγεται ο Σήφης έξω να με φωνάζει
- Έλα βρε Σήφη κι εγώ ενόμισα πως δεν θα ερχόσουν. Έλα να μου πεις τα κάλαντα.

- Ναι όμως εσύ έχεις πάρει κανένα δώρο για μένα; με ρωτάει ο μικρός

Παιδί, αγνή καρδούλα απονήρευτη τα λόγια βγαίνουν αυθόρμητα από το στοματάκι του. Λόγια που μερικές φορές μας καθηλώνουν εμάς τους μεγάλους. Τα χάνω, δεν ξέρω πώς να δικαιολογηθώ. Γιατί; γιατί Σοφία δεν πήρες του παιδιού ένα δωράκι να του προσφέρεις ημέρες που είναι;

- Θα σου δώσω λεφτά Σήφη και να σου πάρει η μαμά ένα δωράκι.

Τα λεφτά στο χέρι του μικρού παιδιού δεν το εντυπωσιάζουν, δεν το ενθουσιάζουν. Το παιδί αυτές τις μέρες θέλει να πιάσει στα χεράκια του ένα παιχνίδι.

Έλα Σήφη να τα πούμε μαζί και δυνατά ν'ακουστούν τα κάλαντα σε όλο το σπίτι.

«Καλήν ημέρα άρχοντες αν είναι ορισμό σας Χριστού τη θεία γέννηση να πω στο αρχοντικό σας Χριστός γεννάται σήμερον εν Βηθλεέμ την πόλη οι ουρανοί αγάλονται χαίρει η φύσης όλη.»

Του βάζω τα λεφτά μέσα στο μικρό του χεράκι.

Τους ρίχνει μια ματιά ανέκφραστη και τα βάζει στην τσέπη του. Του βάζω σε μια τσάντα και γλυκά. Μελομακάρονα και κουραμπιέδες.

- Τι, θα κεράσεις και γλυκά; δεν μου αρέσουν δεν τα τρώω τα γλυκά.

Άλλη μια φορά με καθηλώνει.

Σαν να μου λέει:

Εγώ άλλο περίμενα να μου δώσεις.

Οι γιορτές των Χριστουγέννων είναι για να παίρνουν χαρά τα παιδιά και χαρά τους δίνουν μόνο τα παιχνίδια. Στο τραπέζι οι πιατέλες είναι γεμάτες από μελομακάρονα και κουραμπιέδες, τις

κοιτάω και λέω «άραγε θα έρθει κανένας μουσαφίρης να τον κεράσω; ή θα τα φάμε όλα μόνοι μας;».

Και ποιος να έρθει μήπως υπάρχει και κανένας

Ερημητήριο σχεδόν ερημητήριο όπως είπα και στην αρχή. Ε! βέβαια όταν σε ένα χωριό τον χειμώνα ζουν δύο-τρεις οικογένειες ερημητήριο είναι. Α! δεν έχει, του χρόνου πρώτα ο θεός να είμαστε καλά, Πρωτοχρονιά θέλω να κάνω με τα παιδιά μου και τα εγγόνια μου.

Το τζάκι σβήνει και άρχισα να κρυώνω.

Αν και δεν είναι πολύ αργά είναι έντεκα η ώρα πάω για ύπνο. Καλό ξημέρωμα.

Ο αέρας δεν λέει να σταματήσει.

Μεγάλη κόντρα έχουν ο Ποσειδώνας με τον γιό του τον Αίολο δεν βαρέθηκαν ακόμα;

Σβήσε τώρα το φως και πήγαινε για ύπνο Σοφία. Θα αργήσει όμως να με πάρει ο ύπνος γιατί δεν νυστάζω και το μυαλό μου τρέχει πάλι που αλλού; στα παιδιά μου.

Η Χριστίνα θα τα περάσουν ωραία εκεί επάνω στα Ζαγοροχώρια που έχουν πάει με τους φίλους τους, τώρα θα το έχουν στρώσει στο χαρτάκι στο σαλόνι του ξενοδοχείου.

Όταν χαίρονται τα παιδιά μου είμαι κι εγώ χαρούμενη. Η Καίτη έχει πάει στο χωριό της Άννας της φίλης της να κάνουν Χριστούγεννα.

Εκεί η ατμόσφαιρα είναι πιο βαριά.

Και πώς να μην είναι όταν έχουν ένα τόσο σοβαρό πρόβλημα με την υγεία του Γιώργου τον άνδρα της Άννας. Καρκίνο στο κεφάλι μετά από ένα χρόνο παντριά.

Ο Θεός να βάλει το χέρι του, κρίμα τόσο νέο παληκάρι. Τι Χριστούγεννα να κάνουν;

Εικοστή πέμπτη Δεκεμβρίου μέσα στο καταχείμωνο και τόσο λαμπρή γιορτή.

Σπίτια, βιτρίνες, δρόμοι τα πάντα στολισμένα. Ακόμα και η φύση αυτές τις μέρες στολίζεται στα κάτασπρα που είναι το χρώμα της αγνότητας. Γιατί αγνός ήταν κι Αυτός που γεννήθηκε τέτοιες μέρες δύο χιλιάδες χρόνια πριν. Ο μόνος αγνός και αναμάρτητος σε όλη την οικουμένη.

Γεννήθηκε για την δικαιοσύνη, δίδαξε δικαιοσύνη, η αδικία όμως ζήλεψε την δίκαια και αμόλυντη καρδιά του και τον σταύρωσε.

*Κάθε σταγόνα αίμα που κυλά
από το αγκάθινο στεφάνι
πάνω στο μέτωπό του
ένα πολύτιμο πετράδι γίνεται στις λέξεις
«Δικαιοσύνη επί της γήινης»
που ψέλισαν τα χείλη του
την ημέρα του θανάτου.
Η αδικία σέρνεται εδώ
χτυπιέται εκεί γίνεται σκοινί
και στον Ιούδα τον λαιμό πάει και καταλήγει.*

Σοφία Παπαθανασίου- Πετράκη

Κάθε χρόνο αυτές τις μέρες που γιορτάζουμε την γέννηση του Χριστού είναι οι μέρες που φέρνουν χαρά στα παιδιά κι ελπίδα στους μεγάλους. Αυτήν την ημέρα όλοι οι χριστιανοί πηγαίνουν στην εκκλησία ν'ακούσουν τα ωραία λόγια της γέννησης να προσευχηθούν και ν'ανταλλάξουν ευχές.

Ευχές ο ένας στον άλλον. Παρόλο το τσουχτερό κρύο και τον δυνατό αέρα που φυσάει σηκώθηκα πιο πρωί από τις άλλες μέρες.

Ξεκίνησα για την εκκλησία μόνη μου. Ο Νίκος προφασίστηκε ότι είχε να ταΐσει τα ζώα. Στην ουσία ήταν ότι βαριόταν όχι ότι είχε τόση πολύ δουλειά. Δεν μπορείς όμως με το ζόρι να πας κανέναν στην εκκλησία πρέπει μόνος του ο καθένας να το αισθάνεται ότι θέλει να πάει

Όταν μπήκα μέσα στην εκκλησία ο μικρός ψάλτης ο Παναγιώτης το δεκαπεντάχρονο και αμούστατο παιδί με την αγγελική φωνή του έψελνε το τροπάριο.

Η παρθένος σήμερα τον υπερούσιον τίκτει
και η γη τω σπήλαιο το απροσίτω δοξάζει
Άγγελοι μετά ποιμένων δοξολογούσι
μάγοι δε μετά αστέρων οδοιπορούσι
Δι' ημάς γαρ εγεννήθη παιδίον νέον
ο προ αιώνων Θεός-

Προσκύνησα την εικόνα της γεννήσεως και παρακάλεσα τι άλλο;
Τι παρακαλεί μια μάνα;

Να δίνει ο θεός υγεία και φώτιση στα παιδιά μου.

Στο ψαλτήρι το γλυκόλαλο αηδόνι ο Παναγιώτης συνέχισε να ψέλνει τα τόσα ωραία τροπάρια της γεννήσεως του Χριστού.

Η γέννησή σου Χριστέ ο Θεός ημών
ανέτηλες τω κόσμω το φως το της γνώσεως
των δι' ημάς εν αυτοί ή τοις άστροις λατρεύονται
υπό αστέρων εδιδάσκοντο
σε προσκυνείν τον ήλιον της δικαιοσύνης
και σε γινώσκειν εξ ύψους ανατολής
Κύριε δόξασι.

Καμιά εικοσαριά είμαστε όλοι κι όλοι.

Ανάμεσά μας και αρκετά παιδάκια και έφηβοι πάλι καλά έρχονται ακόμα στην εκκλησία και έφηβοι. Ο πιο μικρός ο Σίφης ο εγγονός του παπά ανήσυχο παιδί δεν μπορεί να σταθεί σε μια μεριά. Πότε έρχεται κοντά μου στέκεται για λίγο με κοιτάει και μου λέει χαμηλόφωνα. «Θεία Σοφία μου έφεραν δώρο ένα ποδήλατο» σσς! του κάνω νόημα να κάνει ησυχία.

Φεύγει από μένα πάει στο ψαλτήρι και αρχίζει να ψέλνει με τον ψάλτη. Από το ψαλτήρι βρίσκεται στο ιερό για να πιάσει την λαμπάδα και να προχωρήσει μπροστά από τον παπά που βγαίνει με

Το τιμόνι στα στιβαρά χέρια του Νίκου (1958)

Ο Νίκος «εν υπηρεσία» στο καράβι (1959)

το ευαγγέλιο.

Η λειτουργία τελείωσε και οι άνθρωποι χαιρετούν και εύχονται ο ένας στον άλλον τα χρόνια πολλά. Ανοίγω την πόρτα και βγαίνω έξω για να φύγω. Κάνει πολύ κρύο και τρέχω να μπω στο αυτοκίνητο, δεν προλαβαίνω όμως να μπω μέσα και ακούω ένα καράβι να σφυρά τουουουου..... κοιτάω προς τον καβοντόρο ένα μεγάλο φορτηγό καράβι ανεβαίνει προς τον βορά τουουου.... ξανά ακούγεται το σφύριγμα του, σίγουρα ο καπετάνιος θα είναι Αντριώτης και στέλνει τα χρόνια πολλά στο νησί με το σφύριγμα.

Βγάζω ένα μαντίλι και αρχίζω να το χαιρετώ.

Τουουουου..... ακούγεται για τρίτη φορά

Δεν αποκλείεται να μας έβλεπαν με τα κιάλια. Τα μάτια μου βουρκώνουν.

Χρόνια πολλά Έλληνες θαλασσινοί.

Χρόνια πολλά ίσως τους λένε Νικόλα μηχανικέ (αυτός ήταν κάποτε θαλασσινός ο αδελφός μου). Χρόνια πολλά καπετάν Μανώλη, Σταύρο και όπως αλλιώς σας λένε. Καλή ρότα να έχετε ψιθυρίζω και συνεχίζω να κουνώ το μαντίλι.

Οι άλλοι χωρικοί μέσα στην εκκλησία έχουν πιάσει κουβέντα και δεν έχει βγει ακόμα κανένας έξω. Κοιτώ το καράβι που σιγά-σιγά χάνεται και η ταινία του μυαλού μου ήρθε σε κλάσματα δευτερολέπτου 34 χρόνια πίσω.

Παντρευτήκαμε με τον Νίκο 1^η Μαρτίου, 15 Ιουνίου μπαρκάρισε για ταξίδια του εξωτερικού.

Τα πρώτα Χριστούγεννα μας βρήκαν να είμαστε ο ένας πολύ μακριά από τον άλλον. Εγώ να είμαι ετοιμόγεννη στο πρώτο μας παιδί και ο άνδρας μου να λείπει τόσο μακριά. Η μόνη επικοινωνία ήταν το γράμμα, αφού δεν είχαμε όχι τηλέφωνο αλλά ο Γέρακας τότε δεν είχε ούτε ρεύμα.

Έχω ζήσει την αγωνία της ναυτικής οικογένειας γιατί είχα και τον αδελφό μου ναυτικό και καθώς είπα και πιο πριν δεν είχαμε τηλέφωνο όπως έχουμε τώρα και η επικοινωνία μπορεί να είναι και καθημερινή. Τότε όμως έπρεπε το καράβι να έπιανε σε κάποιο λιμάνι για να έστελναν οι ναυτικοί γράμμα στην οικογένεια και να έπαιρναν κι αυτοί γράμματα από τους αγαπημένους τους ανθρώπους.

Είναι πραγματικά πολύ δύσκολη η ζωή των ναυτικών. Είναι πραγματικά πολύ μεγάλη η αγωνία που περνούν οι οικογένειές τους.

Ανοίγει η πόρτα της εκκλησίας και αρχίζουν να βγαίνουν έξω οι συγχωριανοί κουβεντιάζοντας δυνατά. «Άντε και του χρόνου με υγεία» έλεγαν ο ένας στον άλλον και καθένας τραβούσε γρήγορα για τα αυτοκίνητά τους γιατί το κρύο ήταν πολύ τσουχτερό.

Έλα Νίκο να φάμε.

Δεν θα φάω τώρα, εγώ θα πάω κάτω στο Χορατζά (στην ρεματιά του χωριού) να δω τα πρόβατα, μου λέει ο Νίκος.

Ε! όχι βρε παιδιά ημέρα που είναι σήμερα να καθήσω μόνη μου

στο τραπέζι. Πήγα μόνη μου στην εκκλησία γιατί είχε το πρωί να πάει να ταΐσει τις κατσίκες, τώρα να φάω μόνη μου γιατί θέλει να πάει να δει τα πρόβατα.

Τελικά δεν τον άφησα να φύγει. Καθήσαμε φάγαμε το γεμιστό γαλόπουλο, ήπιαμε και ωραίο κοκκινέλι και άντε να είμαστε καλά και του χρόνου.

Χρόνια πολλά Χριστίνα.

Τελευταία ημέρα του χρόνου. Το 1998 πλησιάζει να κλείσει την σελίδα του.

Δόξα τω Θεό η χρονιά αυτή για την οικογένειά μου ήταν μια χρονιά που πέρασε με υγεία και ευημερία. Όχι βέβαια με πλούτη αλλά δόξα το Θεό είμαστε πολύ καλά.

Ο Νίκος και η Χριστίνα τα οικονομικά τους πολύ καλά, η Μαιρούλα μια καλή μαθήτρια και καλό παιδί. Η Καίτη κι αυτή με μια σταθερή δουλειά που της επιτρέπει να ζει καλά χωρίς στερήσεις. Ο Νικολής ο Θεός να του δίνει φώτιση και να συνεχίσει να έχει κάθε χρόνο την επίδοση που είχε την χρονιά του '98 μαθητής από τους άριστους και με έναν έπαινο άριστης επίδοσης να στολίζει το γραφείο του με την υπογραφή του Υπουργού Παιδείας κ. Ευθυμίου.

Τι άλλο θέλουν οι γονείς;

Και αφού αυτή η χρονιά ήταν καλή για τα παιδιά μου ήταν καλή και για μένα .

Ο Ευαγγελάτος στην τηλεόραση λέει ειδήσεις, δίπλα του στο παράθυρο έχει τον δημοσιογράφο κ. Ρίζο.

Σε κάποια στιγμή τον ρωτά πιο ήταν κατά την γνώμη του το πρόσωπο της χρονιάς του '98.

Μετά από λίγη σκέψη ο κ. Ρίζος απαντά πως το πρόσωπο της χρονιάς που πέρασε ήταν και το λέει με καμάρι

- Η Νατάσα Καραμανλή.

Τώρα να γελάσω ή να βάλω τις φωνές;

Η Νατάσα Καραμανλή ήταν το πρόσωπο της χρονιάς;
Ε! Όχι για όνομα του Θεού όχι.

Κύριε Ρίζο βάζεις πάνω απ' όλους την Νατάσα Καραμανλή και ξεχνάς αυτούς του Ημίθεους Γίγαντες που πήραν στα χέρια τους όλοι μαζί την μικρή μας Ελλάδα και την σήκωσαν και την ανέβασαν στο πιο ψηλό σκαλοπάτι του βάθρου της υψηλίου βάζοντάς της στα πόδια της όλο το χρυσάφι του κόσμου; Ποιος μπορεί να ξεχάσει αυτές τις στιγμές αγωνίας στημένοι μπροστά στην τηλεόραση που πέρασαν όλοι οι Έλληνες κοιτάζοντας αυτόν τον μικρόσωμο και μικρόβαρο Λεωνίδα Σαμπάνη που πριν σηκώσει τις μπάρες σηκώνει πρώτα το βλέμμα του ψηλά στον ουρανό, κάνει το σταυρό του σκύβει μετά πιάνει τις μπάρες και τις σηκώνει ψηλά και αυτήν την στιγμή ο μικρόσωμος Λεωνίδας μεγάλωνε-μεγάλωνε μεγάλωνε έγινε Άτλας και κρατούσε στα χέρια του όλη την Ελλάδα όση ώρα κρατούσε τις μπάρες πάνω από το κεφάλι του.

Εγώ να έχω πεταχτεί από την καρέκλα που καθόμουν με κομμένη την ανάσα όση ώρα τον έβλεπα να προετοιμάζεται και να φωνάζω.

- Μπράβο αγόρι μου, εύγε λεβέντη μου, εύγε λεβεντογέννα Ελλάδα. Τρία χρυσά μετάλλια όλη η υφήλιος κρέμασε στο στήθος αυτού του μικρόσωμου μα τόσο μεγάλου Έλληνα Ποιος μπορεί να ξεχάσει τον Πύρο Δήμα τον γητευτή της μπάρας που μένα χάδι ένα φιλί και ένα γλυκό χαμόγελο που δίνει στις μπάρες τις υποτάσσει και τις κρατά ψηλά όση ώρα θέλει αυτός;

Πώς είναι δυνατόν να ξεχάσουμε όλη την Ελληνική ομάδα της άρσης βαρών που έφεραν στην Ελλάδα μας τόση δόξα;

Ήταν ακόμα και τα άλλα τέσσερα Ελληνόπουλα που πριν δύσει το 1998 χάρισαν άλλη μια δόξα στην Ελλάδα μας.

Ήταν αυτοί οι τέσσερεις ατρόμητοι θαλασσοπόροι που έκαναν αυτόν τον γιγάντιο άθλο να ξεκινήσουν από την Ελλάδα να διανύσουν χιλιάδες χιλιόμετρα με ένα απλό φουσκωτό και να φτάσουν ψηλά στον βορρά να περάσουν μέσα από τα παγωμένα νερά

να περάσουν ανάμεσα σε πελώρια κύματα που ορθώνονται στο διάβα τους και να φέρουν την Ελληνική σημαία στο λιμάνι της Σουηδίας.

Αυτόν τον άθλο που δεν είχε τολμήσει κανένας άλλος στον κόσμο μετά από το υπερτόλμημα του αρχαίου Έλληνα Πυθέα Μασσαλιώτη, θαλασσοπόρος, γεωγράφος και αστρονόμος του 4^{ου} αι. π.Χ. Ο πρώτος Έλληνας που έφτασε στην Βρετανία ταξιδεύοντας με μια σχεδία με πανιά.

Γειά σας λεβέντες μου που σηκώσατε την Ελλάδα μας τόσο ψηλά!

Αυτήν την στιγμή που γράφω αυτές τις γραμμές είμαι πολύ συγκινημένη είμαι πολύ υπερήφανη που είμαι Ελληνίδα.

Όχι κ. Ρίζο κρίμα που είσαι ένας μορφωμένος δημοσιογράφος, δεν ήταν η Νατάσα Καρα-μανλή το πρόσωπο της χρονιάς.

Τα πρώτα πρόσωπα του 1998 ήταν αυτά τα χρυσά παιδιά της άρσης βαρών.

Ήταν αυτοί οι ατρόμητοι θαλασσοπόροι μας και κανένας άλλος.

31^η Δεκεμβρίου ο βοριάς των δέκα μποφόρ έχει κοπάσει και η θάλασσα γαλήνεψε.

Κουρασμένοι από τον τρελό ανταγωνισμό που είχαν τόσες ημέρες ο Αίολος με τον πατέρα του τον Ποσειδώνα αποτραβήχτηκαν καθένας στο παλάτι του και αφέθηκαν στην αγκαλιά του Μορφέα αφήνοντας να ξημερώσει μια ηλιόλουστη μέρα. Αύριο το 1998 θα είναι μια χρονιά του παρελθόντος. Ο Λουκάς ο αδελφός του Νίκου με την Ασημίνα και ο Λουκάς ο ψηλός ο ξάδελφος του Νίκου με την Άννα έχουν γυρίσει από την Αθήνα και το βράδυ συγκεντρωθήκαμε στο σπίτι του Λουκά Πετράκη για να γιορτάσουμε την πρωτοχρονιά.

Όταν πήγαμε ήταν ήδη εκεί ο Τόλης, η Μαρία και ο γιός τους ο Χάρης γείτονες. Ο Λουκάς ο ψηλός η Άννα και η εγγονή τους η Αννούλα. Σε λίγο έρχεται και ο παπά Δημήτρης Καλησπέρα και καλή χρονιά να έχουμε

Ο τυφώνας χτυπά λυσσασμένα το καράβι (1958)

- Βρε καλώς τον του φωνάζει ο ψηλός δυνατά.

Χα! χα! χα! ξεκαρδίζεται στα γέλια.

Σηκώνεται επάνω τον χαιρετά και του φιλά το χέρι λέγοντάς του

Να ξέρεις εγώ σε αγαπάω.

Σαν να ήθελε να τον προετοιμάσει γι'αυτά που θα επακολουθούσαν.

Εδώ θα πω δύο λόγια για τον ψηλό για να τον γνωρίσετε καλύτερα.

Ο Λουκάς ο ψηλός ο Βιταλιώτης είναι ένας βουνήσιος τύπος με τραχιά γλώσσα, και καθώς η γλώσσα του δεν σταματά να μιλά συνεχώς γύρω από το σεξ, το γέλιο του είναι συχνό και τρανταχτό. Κοντά δύο μέτρα μπόϊ γιαυτό και τον φωνάζουν ο Λουκάς ο ψηλός, ξερακιανός με βήμα γοργοπόδαρου ελαφιού πατάει εδώ, βρίσκεται εκεί πέρα.

Οι παλάμες του καθώς σε χαιρετά νιώθεις την σκληράδα, την

αγριάδα που τα έχουν σμιλέψει οι αγροτικές δουλειές. Γεννήθηκε και μεγάλωσε στο χωριό. Παντρεύτηκε και έκανε δύο παιδιά δεν ήθελε όμως τα παιδιά του να γίνουν αγρότες και να περάσουν όλη τους τη ζωή στα βουνά κυνηγώντας μια τις κατσίκες και μια τα πρόβατα. Ή άλλοτε πάλι να ποτίζουν με τον ιδρώτα τους την γη. Γι' αυτό μόλις τελείωσαν το δημοτικό τα παιδιά του φεύγει κι αυτός για την πρωτεύουσα όπως τόσες χιλιάδες άλλοι αγρότες.

Δουλεύει σκληρά αρκετά χρόνια αλλά μέσα στην καρδιά του και στην σκέψη του βρίσκεται μέρα νύχτα το χωριό του. Μόλις συμπληρώθηκαν τα χρόνια και πήρε την σύνταξη και αφού τα παιδιά του έχουν μεγαλώσει και αποκαταστάθηκαν γυρίζει πίσω στο χωριό του.

Θυμάμαι την ημέρα του γυρισμού του

Καθώς περνούσε έξω από το σπίτι μας σταματά και φωνάζει χαρούμενα με την βροντερή φωνή του.

- Ρε ξάδερφεεεε!! γύρισα ρεεε! πήρα την σύνταξη δεν ξαναπάω στην Αθήνα.

Εδώ ρε είναι η ζωή ξορκισμένη η πόλη.

Ελάτε το βράδυ να πιούμε κανά ποτήρι.

Φιλόξενος και φιλότιμος η χαρά του ήταν να πηγαίνουν στο σπίτι του να τους κερνά άφθονο κρασί να λέει καλαμπούρια και να γελά τρανταχτά. Ένα γέλιο αθώο που έβγαινε μέσα από την καρδιά του. Γύρισε πίσω στην γη των πατέρων του. Γύρισε πίσω στην μάνα γη που τον έθρεψε γιατί δεν μπορούσε με τίποτα να αποκοπεί από αυτήν.

- Φέρτε ποτήρι του παπά και καλεί τον παπά να καθήσει κοντά του.

- Το κοριτσάκι είναι εγγονή σας;

Τον ρωτά ο παπάς.

- Ναι λέει ο ψηλός με βροντερή φωνή.

- Είναι αποσπόρι βγήκε κατά λάθος από καπότα έσπασε η καπότα

και πιάστηκε Χα!χα!χα! γελάει ο ψηλός. Ο εβδομηντάχρονος παπά Δημήτρης εύχεται τσουγκρίζοντας τα ποτήρια όλων μας.

Η Ασημίνα πηγαινοέρχεται κουβαλώντας τα διάφορα φαγητά. Δίνει την κανάτα του κρασιού που έχει αδειάσει πριν καλά καλά στρωθεί το τραπέζι στον Λουκά και του λέει:

Αϊ Λουκαμ μου άϊ να φέρεις κρασί, εμείς στην Αυστρία αυτές τις μέρες..

Την παπαδιά γιατί δεν την έφερες; Παίρνει το λόγο πάλι ο ψηλός απευθυνόμενος στον παπά και αρχίζει να λέει διάφορα καλαμπούρια πάντα με κύριο θέμα το σεξ, και να γελά να γελά σαν αθώο παιδί.

Όσο και να θέλεις να κρατηθείς να μην γελάσεις δεν μπορείς. Βέβαια δεν τον παρεξηγεί κανένας ούτε ο παπάς γιατί όλοι τον ξέρουμε. Όσο ο ψηλός λέει τόσο ο παπάς κατεβάζει τα ποτηράκια του. Αστον ψηλό να λέει τι να παρεξηγήσεις από έναν βουνήσιο άνθρωπο.

Εγώ πάντως αν έρθεις να κοινωνήσεις θα σε κοινωνήσω. Του λέει ο παπάς.

Σεβάσου μόνο την μικρή εγγονή σου που κάθεται κοντά σου.

- Α! Α! δεν πειράζει, λέει ο ψηλός να μαθαίνει, να μαθαίνει.

Για να κάνει τον ψηλό να σταματήσει αρχίζει ο Νίκος να λέει ιστορίες από τα ταξίδια του όταν ήταν ναυτικός.

- Αχ! και να μπορούσα να ταξίδεψα για ένα χρόνο λέει με νοσταλγία. Και να ξαναπήγαινα στα μέρη που είχα πάει τότε!

Μια φορά στην Αγγλία καλή ώρα σαν απόψε παραμονή πρωτοχρονιάς είμαστε όλοι μαζί οι ναυτικοί σε ένα μεγάλο κέντρο και χορεύαμε όλη την νύχτα. Εκεί έχουν ένα έθιμο η ντάμα που σε βρίσκει ο καινούργιος χρόνος να χορεύεις μαζί της αφού την φιλήσεις όταν αλλάζει ο χρόνος σε παίρνει και σε πάει στο σπίτι της σε συστήνει στους γονείς της και σε φιλοξενούν στο σπίτι όσες μέρες θέλεις.

Εμένα μου είχε τύχει μια ξανθιά κούκλα και όσες μέρες καθήσαμε

στην Αγγλία με το καράβι πέρασα ζωή χαρισάμενη. Είχα περάσει ωραία ζωή όταν ήμουν ναυτικός. Σε κάθε λιμάνι και μια ιστορία. Από καράβι σε καράβι από καπετάνιο σε καπετάνιο πέρασαν εφτά χρόνια ταξιδεύοντας στις θάλασσες. Ερχόμουν βέβαια και στην Ελλάδα και αφού τελείωναν τα λεφτά έφευγα πάλι.

Τι το θέλεις η θάλασσα έχει τα καλά της αλλά έχει και τα κακά της.

Μια φορά που είχαμε φύγει από την Αγγλία φορτωμένοι με διάφορα μηχανήματα και πηγαίναμε στην Ινδία, κατεβαίνοντας τον Ατλαντικό πέσαμε σε μεγάλο τυφώνα. Τότε δεν είχαμε τους δορυφόρους που έχουμε σήμερα και σε ειδοποιούν ότι έρχεται τυφώνας και ο καπετάνιος αλλάζει πορεία. Τότε όποιο καράβι έπεφτε επάνω του ήταν πολύ δύσκολο να γλυτώσει. Αφροί κάτωσπροι απλώνονται παντού λες και είναι βουνά.

Τα κύματα δέρνονται το ένα με το άλλο φουσκώνουν δίνουν μια και κουκουλώνουν όλο το καράβι. Και μετά άβυσσος, το τραβάει προς τα κάτω λες και θέλει να το ρουφήξει στον πάτο της θάλασσας. Ακούω τότε τον καπετάνιο να με φωνάζει

- Μάστρο Νίκο έλα κοντά μου και πιάσε και εσύ το τιμόνι και κράτα γερά.

Εικοσηπεντάρης τότε εγώ τα μπράτσα μου ήταν ατσάλι. Ευτυχώς που είχαμε πέσει στις άκρες του τυφώνα.

- Ο άγιος Νικόλαος ο θαλασσινός ας μας βοηθήσει γιατί πνιγόμαστε κράτα γερά Νικόλααα κράτα γερά φώναζε ο καπετάνιος και σταυροκοπιόταν. Ευτυχώς ύστερα από πολύ ώρα αγωνίας και τα νερά να τρέχουν ποτάμι επάνω μας ο Άγιος Νικόλαος έκανε το θαύμα του και ο τυφώνας άλλαξε πορεία και απομακρύνθηκε απ εμάς κι έτσι την γλυτώσαμε.

Κατεβήκαμε προς τα κάτω μπήκαμε στην Μεσόγειο και από εκεί με ήρεμα νερά περάσαμε το Σουέζ μπήκαμε στην Ερυθρά Θάλασσα μετά από την Ερυθρά περάσαμε την Αραβική θάλασσα και φτάσαμε

στην Ινδία, στο λιμάνι της Βομβάης.

Την άλλη μέρα βγήκαμε για μια βόλτα στην πόλη. Όταν φτάσαμε στο κέντρο της πόλης βλέπουμε αγελάδες να περπατούν ανάμεσα στους ανθρώπους και να μην τις ενοχλεί κανένας γιατί οι Ινδοί τις αγελάδες τις θεωρούν ιερά ζώα. Από αυτοκίνητο δεν υπήρχε κανένα.

Μερικοί άνθρωποι ήταν ζευγμένοι σε κάτι μικρά αμαξάκια που χωρούσαν δύο άτομα. Αυτά ήταν τα ταξί τους.

Ανεβήκαμε επάνω και άρχισε να τραβάει και να σέρνει ο αμαξάς το αμάξι σαν να ήταν άλογο και μας έκανε πολλές βόλτες μέσα στην πόλη. Στις ταράτσες των σπιτιών και στα μπαλκόνια ήταν γεμάτο μαϊμούδες πολύ ήμερες και περίμεναν να τους δώσουμε κάτι να φάνε.

Από την Ινδία γυρίσαμε στον Καναδά, φορτώσαμε ξυλεία και φύγαμε για Ιαπωνία.

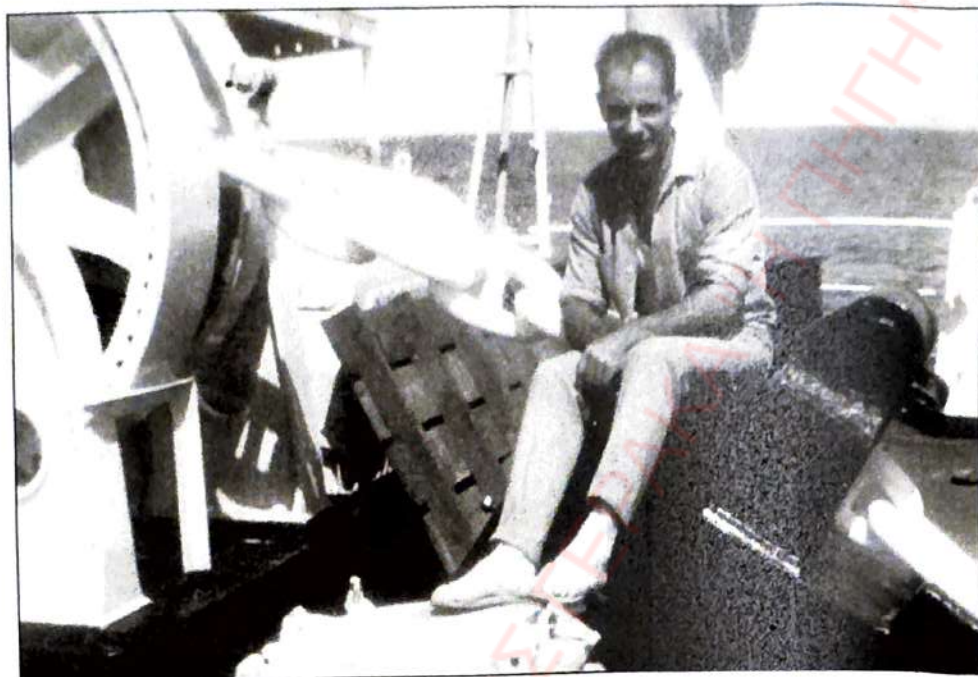
Κάναμε τριάντα μέρες ώσπου να φτάσουμε στην Ιαπωνία, βλέπαμε μόνο ουρανό και θάλασσα. Εκεί άλλαξε πολύ η εικόνα. Οι παγόδες με τα παράξενα σχέδια πολύχρωμα δένδρα παντού οι γελαστές Ιαπωνεζούλες ήταν κάτι πολύ διαφορετικό από άλλα μέρη. Αφού τελειώσαμε την βάρδια στο καράβι ντυθήκαμε στολιστήκαμε και βγήκαμε για βόλτα. Καταρχής μπήκαμε σε ένα κουρείο για να φρεσκαριστούμε. Μόλις μπήκαμε μέσα έτρεξαν οι μικρόσωμες ιαπωνεζούλες με υποκλίσεις να μας υποδεχτούνε. Καθήσαμε σε ωραίες αναπαυτικές πολυθρόνες.

Ήρθαν άλλες κοπέλες κρατώντας από μια λεκάνη με ζεστό νερό και χνουδάτες πετσέτες. Βουτούσαν τις πετσέτες μέσα στο ζεστό νερό και μας τι έβαζαν στο πρόσωπο. Αφού μας μούσκεψαν αρκετή ώρα το πρόσωπό μας μας ξύρισαν, μας έλουσαν με μοσχοσάπουνα μετά μας πήγαν σε ένα δωμάτιο και μας έκαναν μασάζ.

Α! Α! εκεί ήταν η απόλαυση.

Αυτά τα μικρά και βελουδένια χεράκια μας έκαναν μασάζ σε όλο το σώμα.

- Και μετά και μετά; ρωτάει από περιέργεια ο ψηλός

«Αχ και νάμουν τώρα εκεί μαζί τους» σκέφτεται με νοσταλγία ο Νίκος

- Ε.... και μετά τα ευκόλως εννοούμενα δεν καταλαβαίνεις; του απαντάει ο Νίκος.

- Α! ρε τυχερέ Χαχαχα γελάει τρανταχτά ο ψηλός.

- Από την Ιαπωνία πήγαμε στις Φιλιππίνες.

Ο Νίκος σκύβει το κεφάλι θυμάται και γελάει.

Εκεί είχε την μεγάλη πλάκα μας λέει.

Όταν βγήκαμε έξω με την παρέα μου πήγαμε σε ένα μπαρ να πιούμε καμιά μπύρα.

Αφού ήπιαμε κάμποσες μπύρες αρχίσαμε την πλάκα. Απέναντι στο μπαρ μια μικρή Φιλιππινέζα με κοιτούσε. Της κάνω νόημα και αυτή άλλο που δεν ήθελε ήρθε και κάθησε κοντά μου, ήξερε και Ελληνικά. Γιατί από εκεί επειδή στα λιμάνια πιάνουν πολλά ελληνικά καράβια όλοι μιλούν τα ελληνικά. Την άλλη μέρα φτιάξαμε δύο στεφάνια, με λουλούδια και πήγαμε στο μπαρ.

Ένας από τους φίλους έκανε τον κουμπάρο και μας έβαλε τα

στέφανα στο κεφάλι και ένας άλλος έκανε τον παπά χωρίς ράσο έλεγε το ησαΐα χόρευε. Όλοι μαζί μας έριχναν ρύζι. Άντε να ζήσετε και καλούς απογόνους φώναζαν όλοι και μέσα στο μπαρ έγινε χαμός.

Άντε ρε μας κοροϊδεύεις τώρα, λέει ο ψηλός.

Δεν κάνω πλάκα έχω και φωτογραφίες λέει ο Νίκος. Ο ψηλός ξεκαρδίζεται στα γέλια.

Από τις ιστορίες των ταξιδιών του γυρίζει πίσω στις σκανταλιές των νεανικών του χρόνων.

Αρχίζει να διηγείται την ιστορία με τον караγκιοζοπαίχτη που είχε έρθει στο χωριό να παίξει караγκιόζη. Τότε τα χωριά είχαν πολύ κόσμο.

Ο караγκιοζοπαίχτης ετοίμασε την σκηνή του, τα παιδιά του χωριού κουβάλησαν από τα σπίτια τους καρέκλες και πάγκους. Είχε στείλει και ντελάληδες στα άλλα χωριά και είχαν ανακοινώσει για την παράσταση του караγκιόζη που θα παιζόταν στο χωριό του Φελλού. Κι έτσι το βράδυ μαζευτήκαμε πολύς κόσμος γα να δουν τον караγκιόζη.

Οι γυναίκες είχαν φορέσει τα καλά τους γιατί θα πήγαιναν στο θέατρο. Την μάνα μου την είχε βάλει στην πρώτη θέση γιατί του έδινε κανά πιάτο φαΐ και έτρωγε που πεινούσε ο καημένος. Και η παράσταση άρχισε.

Κα επάνω που το κολλητήριο φώναζε μπαμπάκο-μπαμπάκο πεινάω πεινάω, βγαίνει ο караγκιόζης και αρχίζει να τον δέρνει γιατί τον ξύπνησε, εμείς εν τω μεταξύ είχαμε μαζέψει γάτες μέσα σε ένα τσουβάλι και όταν ο караγκιόζης έδερνε το κολλητήριο αδειάσαμε το τσουβάλι με τις γάτες επάνω στην σκηνή και στον караγκιοζοπαίχτη.

Οι γάτες τρομαγμένες άλλες πέσανε επάνω στον караγκιοζοπαίχτη και άλλες πηδάγανε πάνω στους θεατές. Το γέλιο που έκαναν εκείνο το βράδυ οι θεατές ήταν πολύ πάρα πολύ μεγάλο. Συνέχισε ο

Νίκος να διηγείται τις ιστορίες του.

Συνέχισε ο Νίκος να διηγείται τις ιστορίες του μια από τα ταξίδια του που είναι πολλές μια από τα παιδικά του χρόνια και δεν έδινε χρόνο στον ψηλό να πειράζει τον παπά.

- Όταν ήμουν στην έκτη δημοτικού (ξεκινάει άλλη ιστορία ο Νίκος) είχαμε μια δασκάλα που κάθε μέρα μας έδερνε. Είμαστε κι εμείς όμως πολύυ καλά παιδιά. Εκείνος που δεν λάβαινε μέρος στις φάρσες που κάναμε εμείς ήταν ο Τάκης Σταύρας, όλοι οι άλλοι είμαστε άστα να πάνε.

Μια μέρα τι έκανα; βάζει τα γέλια ο Νίκος γιατί θυμήθηκε τι της έκανε για να την εκδικηθεί.

- Μια μέρα που λέτε έκανα ένα μπουκέτο με ωραία λουλούδια και στην μέση έβαλα μερικά κλαδιά τσουκνίδες (η τσουκνίδα μόλις ακουμπήσει επάνω σου τρελαίνεσαι από το τσούξιμο).

Τα έβαλα επάνω στην έδρα χωρίς να με δει κανένας. Μόλις τα είδε η δασκάλα τα πήρε και τα μύρισε. Όταν ακούμπησαν οι τσουκνίδες επάνω στο πρόσωπό της βάζει μια φωνή, τα πέταξε μακριά και άρχισε να τρίβει την μούρη της που είχε γίνει κατακόκκινη και έλεγε φωνάζοντας.

- Ξέρω εγώ ποιος το έκανε θα τον τακτοποιήσω εγώ καλά.

Που να κάνουμε μάθημα εκείνη την ημέρα, μας έδιωξε όλους κι εμείς άλλο που δεν θέλαμε.

Βγήκαμε έξω σκασμένοι στα γέλια και χαρά που γλυτώσαμε το μάθημα.

Μια άλλη μέρα για να γλυτώσει από δυό-τρεις που είμαστε πολύ καλά παιδιά μέσα στην τάξη και δεν την αφήναμε να κάνει μάθημα μας λέει:

- Ο Νίκος, ο Τάσος και ο Σπύρος να πάτε να μου φέρετε ένα τσουβάλι κοπριά για να ρίξω στα λουλούδια μου. Χαρά εγώ και οι άλλοι φύγαμε πάμε στην αποθήκη του πατέρα μου που είχε μέσα το βαρέλι με το κρασί και τις ελιές και αρχίσαμε να τρώμε ελιές και να

πίνουμε κρασί, τρώγαμε και πίναμε, τρώγαμε και πίναμε.

Αφού γίναμε τάπα παίρνω μια μεγάλη βέργα και λέω στους άλλους. Τώρα θα πάμε να κάνουμε μάθημα εμείς,. Μπαίνουμε μέσα στην αίθουσα και αρχίζω να χτυπώ την βέργα επάνω στην έδρα και να φωνάζω. Τώρα θα σας κάνω μάθημα εγώ όποιος δεν ξέρει θα τον πλακώσω στο ξύλο.

Το τι έγινε μέσα στην αίθουσα δεν λέγετε.

τελειώσε η χρονιά και ήρθε η ώρα να πάρουμε το απολυτήριο γιατί τελειώναμε την έκτη τάξη.

Πήγα κι εγώ με χαρά να πάρω το απολυτήριό μου, αλλά μόλις πλησίασα μου λέει:

- Εσύ απολυτήριο δεν έχεις.
- Δεν έχω τώρα και θα δεις.

Βγαίνω έξω, γεμίζω τις τσέπες μου και τα χέρια μου πέτρες και την πλακώνω με τις πέτρες.

- Δεν μου το δίνεις να κι εγώ.

Αυτή βάζει τις φωνές και μου λέει:

- Καλά καλά έλα να στο δώσω.

Σταμάτησα να της πετάω πέτρες, πλησίασα στην έδρα, παίρνω το απολυτήριό μου και με χαρά τρέχω να το πάω στην μάνα μου. Όταν πήγα στο σπίτι και το κοίταξα, για να δω τι βαθμό μου είχαν βάλει βλέπω ένα μεγάλο Ο μηδέν και διαγωγή χειρίστη και λέω στην μάνα μου. Εγώ θα βάλω μπροστά το 1 και θα το κάνω 10 δέκα. Η μάνα μου δεν ήξερε γράμματα και δεν έδωσε σημασία. Μετά ξέρετε τι της έκανα; Από το άχτι που της είχα της σκότωσα έναν κόκορα που έμπαινε στο περιβόλι μας και μας έκανε ζημιές. Αλλά αυτή μετά πάει στον αστυνόμο και με κατήγγειλε. Την άλλη μέρα έρχεται ένας χωροφύλακας με παίρνει και με πάει στην αστυνομία.

- Δεν μου λες γιατί σκότωσες τον κόκορα; με ρωτάει ο αστυνόμος.
- Γιατί μας χάλαγε τον κήπο μας του απαντώ.
- Πόσο χρονών είσαι;

- 12 του απαντώ.

Και για να με τρομάξει με κλείνει μέσα στο κρατητήριο.

- Ρε την λέει μια λέξη ωραία ο Λουκάς ο ψηλός.

Εμένα δεν με ένοιαζε καθόλου πάω στο παράθυρο και κοιτούσα ένα καράβι που ερχόταν στο λιμάνι και βλέπω να βγαίνουν γερμανοί.

Όταν βγήκαν όλοι έξω μπήκαν στη σειρά και άρχισαν να τραγουδάνε γερμανικά εμβατήρια με μουσική. Εν τω μεταξύ μέσα στο γραφείο του αστυνόμου δεν ακουγόταν κανένας.

Ανοίγω σιγά-σιγά την πόρτα δεν βλέπω κανένα, είχαν γίνει όλοι λαγοί, αστυνόμος και χωροφύλακας. Βγήκα κι εγώ έξω και σαν κύριος πήγα πίσω από τους γερμανούς και έκανα κι εγώ παρέλαση μαζί τους.

Χα χα χα! ξεκαρδίζεται ο ψηλός.

- Παπά Δημήτρη βλέπω άδειο το ποτήρι σου άντε έλα να πιούμε και του γεμίζει το ποτήρι ο ψηλός και ήταν έτοιμος να αρχίσει πάλι τα πειράγματα στον παπά. Παίρνει ξανά τον λόγο ο Νίκος για να μην αρχίσει πάλι ο Λουκάς να πειράζει τον παπά.

- Όταν ήταν οι Γερμανοί, χοιροσφάγια δεν κοτούσε κανένας να κάνει. Όταν έφυγαν το 1944 τα πρώτα χοιροσφάγια που έγιναν ήταν στον πάνω Γαύριο.

Θυμάμαι ήταν του Αγίου Νικολάου, γιόρταζε ένας συγγενής μας και θα έκανε και τα πρώτα χοιροσφάγια μετά την απελευθέρωση. Εγώ γύρω στα δεκαπέντε μου. Για πρώτη φορά η μάνα μου μου έραψε μακρύ παντελόνι. Χαρά εγώ που θα φορούσα μακρύ παντελόνι και θα φαινόμουν άνδρας, ήμουν και στα πρώτα μου γαμπρίσματα και δεν έβλεπα την ώρα πότε θα βραδιάσει για να πάω στο χορό.

Ντύνομαι με τα καινούρια μου ρούχα δεν με ένοιαζε που τα παπούτσια μου ήταν λίγο τρύπια και ξεκινάω να πάω με τα πόδια στο πάνω Γαύριο που είναι αρκετά μακριά από το χωριό μου. Θα είναι καμιά ώρα δρόμος ίσως και πάρα πάνω με τα πόδια.

Στο δρόμο πιάνει μια νεροποντή και γίνομαι παπί μέχρι το κόκαλο. Που να γυρίσω σπίτι που ήθελα να δείξω πως φοράω μακρύ παντελόνι και είμαι και άνδρας. Όταν έφτασα στο σπίτι του θείου μου έσταξα ολόκληρος. Με βάλανε κοντά στο τζάκι να ζεσταθώ και να στεγνώσω. Ψηλά στο τζάκι είχαν κρεμάσει τα λουκάνικα που είχαν κάνει από τον χοίρο και καθώς ψηνόντουσαν μας έσπαγε την μύτη η μυρωδιά, γιατί όσο ήταν οι γερμανοί δεν κοτούσε κανένας να κάνει χοιροσφάγια. Ένας τόλμησε να κάνει μια φορά και κάποιος τον μαρτύρησε και πήγαν οι γερμανοί και του τα πήραν όλα.

Το τραπέζι στρώθηκε με όλα τα φαγιά από το κρέας του χοίρου. Κρέας με πατάτες στο φούρνο, κεφτεδάκια με κιμά από τον χοίρο, μπριζόλες στα κάρβουνα, κρεατόσουπα και κομμάτια μισοψημένα λουκάνικα που κρέμονταν στο τζάκι.

Σε μια γωνιά του σπιτιού οι οργανοπαίχτες κούρντιζαν τα όργανά τους. Αφού φάγαμε και ήπιαμε από το φρέσκο κοκκινέλι που άνοιξε ο θείος μου αυτήν την ημέρα ήρθε η ώρα του χορού. Το πρώτο τραγούδι που είπαν οι βιολιτζήδες θυμούμαι σαν να είναι τώρα ήταν

ο εθνικός ύμνος της Ελλάδας.

Όλοι σηκωθήκαμε όρθιοι δακρυσμένοι.

Το δεύτερο τραγούδι ήταν το κορόϊδο Μουσολίνι.

Ε!! αυτήν την στιγμή το τι έγινε δεν περιγράφεται.

Όλοι μαζί αρχίσαμε να το τραγουδάμε με τους βιολιτζήδες, άλλοι πετούσαν τα καπέλα τους στον αέρα, άλλοι χόρευαν, άλλοι φώναζαν Ζήτω Ελλάδα. Μετά από αυτήν την τρέλα της χαράς οι βιολιτζήδες άρχισαν να παίζουν τραγούδια του νησιού μας.

Πρώτος σηκώθηκε ο νοικοκύρης του σπιτιού που είχε και την γιορτή του μαζί με άλλους τρεις.

Πρώτος κι εγώ μέσα στο χορό γιατί περίμενα με ανυπομονησία πότε θα έρθει η ώρα του χορού. Αφού χορέψαμε πρώτα κυκλικό χορό χωριστήκαμε για να πάρει ο κάθε ένας την ντάμα του. Εγώ διάλεξα μια κοπέλα αν και ήταν πιο μεγάλη από εμένα αλλά αυτό δεν με ένοιαζε καθόλου.

Τότε άρχισαν και γελούσαν όλοι και μου φώναζαν (Μπράβο Νίκο μπράβο Νίκο) και ξεκαρδιζόντουσαν όλοι στα γέλια.

- Νίκο μου λέει ένας εσύ ήρθες με μακρύ παντελόνι τι έπαθε τώρα και σου κόντυνε;

- Είναι κασμίρι πρώτης ποιότητας είπε ένας άλλος και βάλανε πάλι όλοι μαζί τα γέλια.

Σκύβω, κοιτάζω το παντελόνι μου και τι να δω. Τα μπατζάκια είχαν κοντύνει καμιά δεκαριά πόντους το καθένα. Εμένα δεν με ένοιαζε καθόλου, χόρεψα όλη τη νύχτα. Το πρωί που πήγα στο σπίτι με κοίταξε η μάνα μου, έκανε τον σταυρό της και μου λέει:

- Νίκο τι έπαθε το παντελόνι σου;

- Βράχηκα πολύ εχτές και κάθισα στο τζάκι και όταν στέγνωσε αυτό κόντυνε.

Άρχισε τότε να βρίζει τον γυρολόγο που της πούλησε το ύφασμα.

- Βρε κακό χρόνο νάχει, βρε τον απατεώνα που μου έδωσε ντρίλινο ύφασμα (κατώτερο ύφασμα) για κασμίρι που τον πλήρωσα

με μια κότα, με αυγά, με λαρδί, με σύκα.

Οι άνθρωποι τότε δεν είχαν λεφτά και έκαναν τις αγορές τους με είδος.

Και αφού μου είχε γίνει το ένα μπατζάκι πιο κοντό από το άλλο το έκοψε πάλι και μου το έκανε κι αυτό κοντό κι εγώ έμεινα με τη χαρά που θα φόραγα μακρύ παντελόνι, όχι τίποτα άλλο αλλά είχα αρχίσει και γάμπριζα τότε. Χα χα χα ξεκαρδίζεται ο ψηλός.

- Άντε στην υγεία μας παπά Δημήτρη.

- Λουκάμ-Λουκάμ αϊ μάνα μου αϊ γέμισε την κανάτα κρασί λέει η Ασημίνα.

- Παπά Δημήτρη (ρωτάει ο ψηλός τον παπά) με την βροντερή του φωνή, και πριν του κάνει την ερώτηση βάζει πρώτος τα γέλια.

- πόσες φορές την

Πριν τελειώσει την φράση κατάλαβε ο Νίκος πως ο ψηλός θα άρχιζε πάλι να πειράζει τον παπά και συνέχισε τις δικές του ιστορίες από τα ταξίδια του.

Το τζάκι είχε φουντώσει για τα καλά και καθώς σκάλιζα τα κούτσουρα με την τσιμπίδα χιλιάδες σπίθες ξεπετάγονταν κι έσκαγαν σαν μικρά πυροτεχνήματα. Οι φλόγες λες και με υπνώτιζαν με υπνώτιζαν ώσπου σταμάτησα να ζω στην πραγματικότητα.

Μέσα στο μυαλό μου ξύπνησαν θύμησες όλης αυτής της εβδομάδας, πίσω πολύ πίσω σε άλλους χρόνους. Γέμισαν τ' αυτιά μου μουσικές στροβιλίστηκα νοερά στις τρελές στροφές του βαλς του ταγκό στο ρυθμικό χτύπημα των τακουινιών της Ισπανικής υποχώρησης. Πέρασαν από τα μάτια μου χαμένοι τώρα πλέον αγαπημένοι άνθρωποι του 1959-60.

Η αδελφή μου και εγώ παρέες της ηλικίας μας δεν είχαμε. Η παρέα μας ήταν ο κ. Ανδρέας, ο Μαυρίδης με την γυναίκα του την κ. Μαίρη ο κ. Μανώλης με την κ. Βασιλική και ο γιός του ο Φάνης συνομήλικός μας.

Με φανελάκια και μπύρες οι φίλοι παίζουν τον παπά και τον κουμπάρο (1959)

Χριστούγεννα λοιπόν που γιόρταζε ο κ. Μανώλης γινόταν πάρτυ μεγάλο στο σπίτι τους.

Ο Φάνης το μοναχοπαίδι τους είχε πικάπ σπάνιο για την εποχή εκείνη, και όλους τους δίσκους του Καζαντζίδα που μεσουρανούσε τότε. Είχε ακόμα μάμπο, ρούμπα, σάμπα, ταγκό, βαλς, Ισπανικό χορό.

Παραμονή πρωτοχρονιάς γλέντι στο σπίτι του κ. Ανδρέα. Κατοικούσαν τότε στην Αθήνα.

Το πρωί της παραμονής μας κατέβαζαν στην στολισμένη Αθήνα για μια βόλτα στην Αιόλου. Χαζεύαμε στα καρότσια με τα παιχνίδια και τα χιλιάδες άλλα πράγματα που διαλαλούσαν οιπραματευτάδες. Στην μέση η κ. Μαίρη, από την μια την κρατούσα εγώ, από την άλλη

η αδελφή μου και πίσω μας ερχόταν ο κ. Ανδρέας με σώμα αθλητού άρσης βαρών μας πρόσεχε μην τυχόν και μας πειράξει κανένας. Όπως είπα και πιο πριν αυτοί ήταν η παρέα μας. Πρώτα μας έκαναν το τραπέζι με σουβλάκια στο Μοναστηράκι κατόπιν σιγά-σιγά προχωρούσαμε στην οδό Αιόλου, μας ψώνιζαν τα αναμνηστικά δώρα και όταν φτάναμε στον «Κρίνο» κάναμε άλλη μια στάση για να μας κεράσουν λουκουμάδες, Κωνσταντινουπολίτισα η κ. Μαίρη. Της άρεσε να στολίζεται πολύ. Μαύρα μαλλιά γαλανά μάτια, έντονα βαμμένα μάγουλα βαμμένα χείλη γεμάτη χρυσαφικά. Κρεμασμένα σκουλαρίκια στα αυτιά της, βραχιόλια στα χέρια της και στον λαιμό κρεμασμένος μεγάλος χρυσός σταυρός.

Στο σπίτι της αυτές τις μέρες κυριαρχούσε το κόκκινο και το πράσινο χρώμα.

Κλαδιά γκι κρεμασμένα σε όλες τις πόρτες, κόκκινα βαμμένα μήλα και πρασινάδες σμυρτιάς σε κάθε γωνιά του σπιτιού.

Το δέντρο φορτωμένο με λογιών-λογιών στολίδια και πολύχρωμα φωτάκια.

Εμείς δεν τα είχαμε αυτά. Το δικό μας δέντρο ήταν πολύ φτωχό, ένα κλαρί από κυπαρίσσι και τα στολίδια του ήταν μερικές ζωγραφιές.

Το τραπέζι με το χαρούμενο κόκκινο τραπεζομάντηλο με χριστουγεννιάτικες φιγούρες φορτωμένο με γλυκά και την Σμυρνέϊκη βασιλόπιτα, το κρέας ψημένο στην λαδόκολλα. Και άλλες πολλές Κωνσταντινουπολίτικες λιχουδιές. Δεν έλειπαν βέβαια ποτέ ο παστουρμάς και τα μαύρα πικάντινα σουζουκάκια.

Το γλέντι κρατούσε μέχρι το πρωί.

Ο κ. Ανδρέας πηγαινοερχόταν κουβαλώντας φαγητά, φρούτα και γλυκά.

Σε μια γωνιά του σαλονιού καθόταν στην στολισμένη γιορτινή πολυθρόνα της η ογδοντάχρονη κυρά Ελισώ η μητέρα της κυρίας Μαίρης. Με το καινούργιο της φόρεμα το δαντελένιο σάλι της

ριγμένο στους ώμους της. Το άσπρο σγουρό και πυκνό μαλλί της χτενισμένο σε κότσο. Τα μάτια της μεγάλα που πίσω από τα χονδρά γυαλιά φαίνονταν ακόμα πιο μεγάλα μας κοιτούσε με ένα ευτυχισμένο χαμόγελό και μας καμάρωνε όλη την νύχτα.

Η κυρά Ελισώ ήταν το τιμώμενο πρόσωπό τη βραδιάς. Ο κ. Ανδρέας την υπεραγαπούσε. Κάθε τόσο πήγαινε κοντά της τότε για να της βάλει ένα μεζεδάκι στο στόμα, τότε για να της ισιώσει το σάλι στους ώμους της και άλλοτε πάλι για να της χαϊδέψει το μάγουλο λέγοντάς της ένα γλυκό λόγο.

Χά χά χά το τρανταχτό γέλιο του ψηλού με έβγαλε από τις παλιές θύμησες της εποχής εκείνης και με έφερε στην σημερινή παραμονή αρχιχρονιάς του 1999.

Ο παπάς είχε μετακινηθεί από την θέση του και καθόταν ανάμεσα στην Άννα και την Ασημίνα και έδωσε αφορμή στον ψηλό για καινούρια πειράγματα και καθώς είχαν καταναλωθεί αρκετά ποτηράκια η γλώσσα του ψηλού δεν κρατιόταν με τίποτα.

Η Άννα του φωνάζει κάθε τόσο.

- Λουκά μην πίνεις άλλο θα σε πειράξει.

Αλλά για να μην του δώσω την ευκαιρία να αρχίσει τα χονδρά του πειράγματα στον παπά τους λέω.

- Θέλετε να σας πω καμιά ιστορία από το νησί σας;

- Άντε ρε Σοφία πες μας τίποτα εσύ ξέρει, μου λέει ο ψηλός.

Και αρχίζω να τους λέω ιστορίες που μας έλεγε ο καλός μου ο δάσκαλος όταν πήγαινα σχολείο ο κύριος Ορφανός. Καταγόταν από την Τήνο και μας έλεγε πολλές ιστορίες από την Τήνο και από την Άνδρο.

Η Τήνος μας έλεγε έβγαζε τους καλύτερους γλύπτες της Ελλάδος. Ο σημαντικότερος από όλους ήταν ο Γιαννούλης Χαλεπάς. Το πιο σπουδαίο έργο του είναι η ωραία κοιμωμένη που βρίσκεται στο πρώτο νεκροταφείο της Αθήνας, Είναι τόσο τέλειο που όταν το κοιτάς νομίζεις πως είναι ζωντανό.

Λένε πως όταν το τελείωσε καθώς είχε καθήσει και το κοιτούσε πρόσεξε κάτω στα πόδια της πως είχε κάποια μικρή ατέλεια. Και από την μεγάλη του στεναχώρια τρελάθηκε και έτσι έζησε μέχρι τον θάνατό του.

Μας έλεγε όμως πολλές ιστορίες από την Άνδρο και γενικά για τα νησιά των Κυκλάδων.

Κρεμούσε το χάρτη της Ελλάδος στον πίνακα και μας έδειχνε που βρίσκεται το κάθε νησί,. Ξεκινούσε την ιστορία των Κυκλάδων τρεις χιλιάδες χρόνια πριν Χριστού επί Μινωϊκής εποχής. Τότε που το κράτος της Κρήτης έφτανε μέχρι την Άνδρο. Όλα τα νησιά του νότιου Αιγαίου ήταν Κρητικά. Γιαυτό και πολλά ειδώλια Μινωϊκής εποχής έχουν βρεθεί στις Κυκλάδες όπως και μεταφερόμενοι βωμοί που εκεί επάνω έκαναν οι αγρότες τις προσφορές από τις καλλιέργειες τους στην Θεά Δήμητρα που ήταν η θεά της γεωργίας. Ένας τέτοιος μεταφερόμενος βωμός, βρίσκεται έξω από την πόρτα σε ένα ξωκλήσι στο χωριό του Φελλού της Άνδρου.

Κυκλάδες μας έλεγε ο δάσκαλος ονομάστηκαν γιατί σχηματίζουν κύκλο γύρω από το ιερό νησί της αρχαιότητας την Δήλο, που ήταν η γενέτειρα του Απόλλωνα και της Αρτέμιδας. Σήμερα το ιερό νησί της Ελλάδος είναι η Τήνος που είναι απέναντι από την Δήλο.

Σύμπτωση; δεν νομίζω.

Είναι αλήθεια ότι έχουμε κληρονομήσει πολλές από τις παραδόσεις των αρχαίων μας προγόνων, όπως τα κόλυβα που ήταν το γλυκό των νεκρών, τις λαμπάδες στις εκκλησίες και άλλα. Όπως πάμε σήμερα να προσκυνήσουμε στην Τήνο και να παρακαλέσουμε την Παναγία μας να μας βοηθήσει σε δύσκολες στιγμές της ζωής μας έτσι πήγαιναν και τότε οι Έλληνες να προσκυνήσουν στους θεούς που πίστευαν και για να τους παρακαλέσουν για κάτι που είχαν ανάγκη, στην ζωή τους. Τότε όποιος πήγαινε στην Δήλο για να προσκυνήσει και να παρακαλέσει τον θεό Απόλλωνα, αφού περνούσε την Άνδρο και πλησίαζε στην δυτική πλευρά της Τήνου έκανε

Ταξιδεύοντας για δεύτερη φορά στην Άνδρο. Τώρα με τον Νίκο αρραβωνιασμένοι (1963)

μια στάση στο χωριό Κιώνια που βρίσκεται στο δυτικό μέρος της Τήνου. Εκεί έκαναν πρώτα κάθαρση, δηλαδή σαν εξομολόγηση γιατί δεν έπρεπε να αντικρύσουν το ιερό νησί έστω και από μακριά αν δεν είχαν κάνει πρώτα σωματική και πνευματική κάθαρση.

Και επειδή από το χωριό Κιώνας δεν είναι ορατή η Δήλος έκαναν εκεί την κάθαρση και μετά συνέχιζαν με καθαρή την ψυχή τους και το σώμα τους για το προσκύνημα στον θεό Απόλλωνα. Όπως κάνουμε κι εμείς νηστεία τον δεκαπενταύγουστο για να προσκυνήσουμε την Παναγία.

Στο χωριό Μένιτες της Άνδρου (μας έλεγε ο δάσκαλος) υπάρχει μια εκκλησία που στην βάση της έχει πέντε πηγές. Από τους μαρμάρινους κρουνούς τρέχει πάρα πολύ νερό. Στη αρχαία εποχή εκεί που βρίσκεται σήμερα η εκκλησία υπήρχε ναός του Διονύσου.

Οι Ανδριώτες λάτρευαν πολύ τον θεό Διόνυσο γι' αυτό έβλεπες παντού όλες τις πεζούλες του νησιού γεμάτες με αμπέλια και έβγαζαν πάρα πολύ και ωραίο κρασί. Και έλεγαν πως όταν

γιόρταζαν τον θεό Διόνυσο από την πρώτη Ιανουαρίου μέχρι στις επτά Ιανουαρίου. Στην πρώτη του Γενάρη άνοιγαν οι αρχαίοι έλληνες τα καινούρια κρασιά. Αυτές τις μέρες έπιναν τόσο πολύ κρασί που γινόταν χαμός στους δρόμους του χωριού. Έχυναν δε τόσο πολύ κρασί κάτω, ήταν όλοι μεθυσμένοι και όλος ο τόπος μύριζε κρασί. Και έλεγαν πως και το νερό που έτρεχε από τις βρύσες που ήταν στην βάση του ναού μύριζε κρασί. Υπήρχε και ένας πίνακας ζωγραφικής στην κάτω Ιταλία που έδειχνε μεθυσμένους ανθρώπους να γλεντούν στους δρόμους του χωριού.

Επάνω τον πίνακα έγραφε

«Διονύσια στην Άνδρο»

Το όνομά της η Άνδρος το έχει πάρει από τον Άνδρο τον γιό του Ευρυμάχου που ήταν Οينوτρόπος.

Και συνεχίζω για να περάσει η ώρα,

Από το 1204 μέχρι το 1566 που την κατέκτησαν οι Τούρκοι δηλαδή 362 χρόνια ήταν υπό την κατοχή των βενετών η Άνδρος και τα άλλα νησιά του Νότιου Αιγαίου. Ο πρώτος κατακτητής της Άνδρου ήταν ο Μαρίνος Δάνδολος από την Βενετία.

Το πρώτο πράγμα που έκαναν οι κατακτητές στα νησιά του Αιγαίου ήταν να κτίζουν γερά κάστρα για την προστασία τους γιατί φοβόντουσαν τους κουρσάρους που τους έκαναν μεγάλες καταστροφές όπου έβγαιναν.

Ο Μαρίνος Δόνδολος μόλις κατέλαβε την Άνδρο έκτισε οχυρούς πύργους και φρούρια.

Τα σπουδαιότερα από αυτά ήταν το φρούριο του Κάτω Κάστρου της Άνδρου το επάνω Κάστρο του Κορθίου και το Κάστρο στο Γαύριο. Αυτά βρίσκονται αλλά είναι ερείπια.

362 χρόνια κυβερνούσαν άνθρωποι από τις ίδιες οικογένειες και ήταν πολύ τυραννικοί. Ήταν δηλαδή όχι άνθρωποι αλλά απάνθρωποι. Έπρεπε οι κάτοικοι του νησιού να είναι δούλοι τους. Τους ανάγκαζαν να καλλιεργούν την γη, να παράγουν προϊόντα και τους

έπαιρναν τα δύο τρίτα και τους άφηναν το ένα τρίτο, ίσα-ίσα για να ζουν. Και όποιος δεν τους πρόσφερε πολλά προϊόντα ήταν χαμένος. Τους απαγόρευαν να περνούν έξω από τα αρχοντικά τους και όταν όποιος χωρικός τολμούσε και δεν κατέβαινε από τον γάϊδαρό του όταν συναντούσε κανέναν άρχοντα μαύρο φίδι τον έτρωγε. Έπρεπε να κατέβει να βγάλει το καπέλο του και να τον χαιρετήσει σκύβοντας μέχρι κάτω στη γη. 362 χρόνια κράτησε αυτή η τυραννία,. Το 1537 ο στόλαρχος Χαϊρεδίν Βαρβαρόσσα (ήταν ένα ελληνόπουλο που το είχαν πάρει οι Τούρκοι του άλλαξαν την θρησκεία, το έκαναν γενίτσαρο, δηλαδή πολύ σκληρό πολεμιστή κατά των Ελλήνων).

Ο Βαρβαρόσσα βγήκε στο Αιγαίο με 70 γαλέρες και 30 άλλα μικρότερα σκάφη. Ήταν ο φόβος και ο τρόμος των Βενετών. Όπου έβγαινε έκανε μεγάλες καταστροφές και έσφαζε τους ανθρώπους λες και ήταν αρνιά. Οι Βενετοί αναγκάστηκαν να κάνουν συνθήκη με τους Τούρκους και τα νησιά ήρθαν σε άλλους τυράννους τους τούρκους. Ο γενίτσαρος το χριστιανόπουλο Ελληνόπουλο που του άλλαξαν την θρησκεία οι Τούρκοι το έχουν κάνει να μισεί πάρα πολύ τους Έλληνες. Ο Χαϊδερίν Βαρβαρόσσα όταν κατέλαβε τις Κυκλάδες την Νάξο και την Άνδρο επειδή δεν έφεραν αντίσταση και δέχτηκαν την υποταγή τους υποχρέωσε να πληρώνουν φόρο ενώ στα άλλα νησιά έκανε μεγάλες καταστροφές και πήρε πάρα πολλούς νησιώτες άνδρες και γυναίκες αιχμαλώτους και τους πήγε στην Τουρκία.

Κοτσαμπάσης είναι τούρκικη λέξη που σημαίνει ο δημογέροντας και φοροεισπράκτορας κατά την εποχή της τουρκοκρατίας.

- Δεν μου λες Σοφία δημογέροντας τι θα πει; με ρωτάει ο ψηλός.

Δημογέροντας εκείνη την εποχή ήταν ένας εκλεγμένος κοινοτικός πρόεδρος με διοικητική και αστυνομική εξουσία. Αυτός μάζευε τους φόρους από τους χωριάτες και τους παρέδιδε στους τούρκους. Για τους κατοίκους είχε μεγάλη σημασία γιατί από τον χαρακτήρα

του εξαρτάτο πολλές φορές η καλή ή η κακή διοίκηση του χωριού.

Η δουλειά του κοτσαμπάση ή ο πρόεδρος του χωριού ήταν να συγκεντρώνει χρήματα και προϊόντα από τους άμοιρους χωριάτες και να τα πηγαίνει στους τούρκους αφέντες του νησιού. Ένα από τα προϊόντα ήταν και τα πιτσούνια. Η Άνδρος και η Τήνος είχαν πολλές περιστεριώνες. Οι κοτσαμπάσηδες υποχρέωναν τους χωρικούς να μαζεύουν τα πιτσούνια που είναι εκλεκτός μεζές να τα προετοιμάζουν με τον εξής τρόπο.

Αφού τα έψηναν πρώτα μέσα στο λάδι τα τοποθετούσαν μέσα σε πήλινα κιούπια (ζάρες) που τα γέμιζαν και αυτά με λάδι διότι όταν το ψημένο κρέας βρίσκεται σκεπασμένο μέσα στο λάδι δεν αλλοιώνεται. Όταν τα κιούπια γέμιζαν ψημένα πεντανόστιμα πιτσουνάκια περνούσαν οι κοτσαμπάσηδες (πρόεδροι του χωριού έλληνες) και μαζί με ότι άλλα προϊόντα είχαν στα σπίτια τους οι χωριάτες τα έπαιρναν και τα πήγαιναν δώρα στον τούρκο που διοικούσε το νησί. Αυτός ο μεζές και επί Βενετοκρατίας βρισκόταν επάνω στα τραπέζια των Ενετών. Μερικοί από τους κοτσαμπάσηδες ήταν πολύ κακοί άνθρωποι πολύ τυραννικοί. Ήταν το φόβητρο των κατοίκων της Άνδρου και των άλλων σκλαβωμένων νησιών.

Δεν ήταν όλοι βέβαια, μερικοί ήταν και καλοί.

Ένας από αυτούς τους κακούς τους απάνθρωπους, όταν οι χωρικοί περνούσαν κάτω από τον πύργο του έπρεπε να ήταν πάντα πεζοί. Αν τύχαινε να τον συναντήσουν στο δρόμο του έπρεπε να κατέβουν από το ζώο και να προχωρούν μετά από αυτόν χωρίς καπέλο, στις μεγάλες εορτές οι χωρικοί δεν πήγαιναν στην εκκλησία για να μην τον συναντήσουν. Τους τοίχους και τις αποθήκες στα κτήματά τους τα έκτισε με αγγαρείες των χωρικών. Με αγγαρείες που τους ανάγκαζε έκανε όλες τις καλλιέργειες στα κτήματά του.

- Άρε τον π..... να τον είχα τώρα στα χέρια μου (λέει ο ψηλός) θα τον πέρναγα σε μια σούβλα και θα τον έψηνα όπως ψήνουμε τα

αρνιά.

Άνθρωπε χρυσάφι μάζεψες πολύ
κάτω απ' τον ήλιο της ζωής
μα σαν έρθει η ώρα η στερνή
που γυρισμό δεν έχει
το λάθος σου θα δεις
θα καταλάβεις και θα πεις
Ματαιότης ματαιοτήτων
τα πάντα ΜΑΤΑΙΟΤΗΣ

Σοφία Πετράκη Παπαθανασίου

Κοιτάζω το ρολόι είναι έντεκα και μισή, θέλουμε ακόμα μισή ώρα για την αλλαγή της χρονιάς, να τους πω μερικά ακόμα για να περάσει η ώρα (λέω μέσα μου).

Μας είχε πει κάποτε ο καλός μου ο δάσκαλος ο κύριος Αλέκος Ορφανός.

Η Τήνος έβγαλε έναν μεγάλο γλύπτη-καλλιτέχνη τον Γιαννούλη Χαλεπά, γεννήθηκε το 1851 και πέθανε το 1936.

Η Άνδρος έβγαλε έναν μεγάλο θεολόγο και φιλόσοφο αγωνίστηκε το 1821 και ήταν μέλος της Φιλικής Εταιρίας.

Το 1784 γεννήθηκε στην Άνδρο ένα αγόρι. Αυτό το παιδί το προίκισε ο θεός με μεγάλες αρετές. Από πολύ μικρό έμαθε να κολυμπάει σαν δελφίνι. Όταν ήταν επτά ετών εκεί που έπαιζαν με άλλα παιδιά στην αμμουδιά βλέπει έναν φίλο του που κολυμπούσε να τον τραβούν τα κύματα προς τα μέσα και άρχισε να πνίγεται. Χωρίς να διστάσει πέφτει στην θάλασσα και κολυμπώντας σαν δελφίνι πιάνει τον φίλο του, τον τραβάει έξω και τον σώζει από βέβαιο θάνατο.

Η αγάπη του για τα γράμματα ήταν πολύ μεγάλη. Τα σκοτεινά βράδια του καλοκαιρού του άρεσε να κοιτάζει με τις ώρες τα

λαμπερά αστέρια στον ουρανό λες και κάτι δυνατό και μυστήριο τον τραβούσε και καθώς βρισκόταν σε έκσταση βλέπει ορισμένα φωτεινά αστέρια να έχουν σχηματίσει επάνω στον ουρανό τέσσερεις λέξεις

(Θεού σέβου - Θεού αγάπα).

Σπούδασε μαθηματικά, φυσική, αστρονομία και θεολογία. Από την Άνδρο δεν βγήκαν μόνο κακοί κοτσαμπάσηδες βγήκαν και πολύ πατριώτες που αγαπούσαν πολύ την σκλαβωμένη πατρίδα τους και αγωνίστηκαν με όλη την δύναμη της ψυχής τους για να δουν την πατρίδας τους ελεύθερη.

Γι' αυτό πολύ από αυτούς καταλαβαίνοντας τους ιερούς σκοπούς τα Φιλικής Εταιρείας έλαβαν μέρος σε αυτήν καθώς και ο Θεόφιλος Καΐρης. Ο Θεόφιλος Καΐρης ήταν εκείνος που ύψωσε την σημαία της ελευθερίας στις 10 Μαΐου του 1821 στην Άνδρο στο κωδωνοστάσιο του Αγίου Γεωργίου. Έλαβε μέρος σε μάχες κατά των Τούρκων και σε μια μάχη που έγινε στον Όλυμπο τραυματίστηκε στο πόδι. Αυτό το τραύμα έγινε συρίγγιο και τον βασάνιζε μέχρι τον θάνατό του.

Αφιέρωσε όλη του την ζωή και όλη του την αγάπη στα ορφανά παιδιά της Ελλάδας. Έκανε μια σχολή στην Άνδρο και εκεί μάζεψε τα ορφανά Ελληνόπουλα τα σπούδαζε μαθηματικά, φυσική, φιλοσοφία και αστρονομία. Από την σχολή του βγήκαν επιστήμονες, μητροπολίτες, τεχνίτες και τα φρόντιζε σαν στοργικός πατέρας.

Το 1835 ο βασιλιάς Όθωνας κάλεσε τον Θεόφιλο Καΐρη για να τον τιμήσει με το σπανιότατο παράσημο του Χρυσού Σταυρού του Σωτήρος.

Ο Καΐρης όμως δεν πήγε να πάρει το παράσημο αλλά του έστειλε μια επιστολή στο οποίο έγραψε τα εξής.

- «Είναι αδύνατον να εκφράσω ως πρέπει την χαρά της ψυχής μου και την ευγνωμοσύνη της οποίας αισθάνομαι χρεώστην εμαυτόν προς την υμετέραν Μεγαλειότητα δια το δοθέν μοι τούτο βραβείον

αν και δεν έπραξα τίποτε τοιούτου βραβείου άξιον. Τολμώ να το προσφέρω δι' Αυτής εις οποιονδήποτε άλλον ομογενή μου άξιον τοιούτου αριστείου και τούτο θέλει είσθαι δι εμέ μέγιστον της ημετέρας Μεγαλειότητος ευεργέτημα διότι μοι δίδει αφορμήν να δείξω και δια της τοιαύτης προσφοράς μου την προς το έθνος μου αγάπην και αφοσίωσιν».

Αυτή η άρνησή του να μη δεχτεί αυτό το σπάνιο παράσημο που δινόταν σε πολύ λίγους και μερικές άλλες καυτηριάσεις που έκανε σε κεφαλές του έθνους ήταν αφορμή να πέσει σε μεγάλη δυσμένεια. Του έκλεισαν τη σχολή, τον έστειλαν στα δικαστήρια, τον πήγαν μέχρι τον Άρειο Πάγο τον καταδίκασαν, τον ταπείνωσαν. Τον έριξαν στη φυλακή και τον βασάνισαν πολύ σκληρά. Ποιόν; Αυτόν που έδωσε όλη του την ψυχή για την Πατρίδα.

Αλλά έτσι γίνεται πάντα. Οι ανάξιοι οι οποίοι κρατούν τα ινία της Ελλάδος στα χέρια τους ρίχνουν στα τάρταρα τους πραγματικούς άξιους πατριώτες. Τρεις ημέρες μετά τον θάνατό του μέσα σε μπουντρούμι στην Σύρο ο Άρειος Πάγος τον αθώωσε. Δεν σεβάστηκαν ούτε την τελευταία του επιθυμία που είχε ζητήσει να ταφεί στην γεννέτηρά του την Άνδρο. Πεθαμένος τον άνοιξαν, του έβγαλαν τα σπλάχνα του, τον γέμισαν ασβέστη και τον πέταξαν σε ένα λάκο κάπου σε μια μεριά στη Σύρο.

Τόσο μεγάλο ήταν το μίσος αυτών των μεγάλων κεφαλών που κυβερνούσαν τότε την Ελλάδα.

Και όταν τον ξέθαψε ο αδελφός του για να πάρει τα οστά του να τα πάει στην Άνδρο δεν βρήκε τίποτα. Ο μεγάλος ποιητής της Ελλάδας Κ. Παλαμάς αναγνωρίζοντας την αξία αυτού του μεγάλου Έλληνα του αφιέρωσε ένα υπέροχο ποίημα. Σε ένα στίχο από το ποίημά του λέει:

Μα η Πολιτεία, μα να η μεγάλη μάνα
που συχνότατα βρέχει ουράνιο μάνα
στον τιποτένιο ή στον ληστή

Η οικογένειά μου, περίπατος στην Ακρόπολη (1969)

Στο σπίτι της νονάς μου στις Στενιές στην Άνδρο (1973)

Κρατά την πόρτα της τιμής για σε κλειστή

Θεόφιλε ΚΑΪΡΗ

Κ. Παλαμάς

Οι δείχτες του ρολογιού κοντεύουν να δείξουν μεσάνυχτα.

- Λουκά-Λουκά γέμισε την κανάτα να μην μας βρει ο καινούριος χρόνος χωρίς κρασί στο τραπέζι αίι Λουκά, φωνάζει η Ασημίνα.

Ο ερχομός της καινούριας χρονιάς είναι ένα χαρούμενο γεγονός για τους ανθρώπους.

Όλοι εύχονται και ελπίζουν η καινούρια χρονιά να είναι καλύτερη από την χρονιά που έφυγε. Και έτσι πρέπει να ελπίζουμε.

Η φωνή του εκφωνητή στην τηλεόραση ακούγεται να αναγγέλλει αργά-αργά τα τελευταία λεπτά του 1998 τρία-δύο-ένα.

Καλή χρονιά-καλή χρονιά λέμε όλοι μας και φιλάει ο ένας τον άλλον.

- Τώρα θα σας πω κι εγώ μια αληθινή ιστορία που έγινε εδώ στα δικά μας χωριά και μετά θα φύγουμε, λέει ο Λουκάς ο ψηλός.

Θα θυμόσαστε το Γιάννη τον Στράκα που κατοικούσε στο χωριό Μυρμιγκές.

Αυτός κάθε μέρα καυγάδιζε με τον παπά Δημήτρη για τα ζώα που έμπαιναν τότε του παπά στα κτήματα του Στράκα και τότε του Στράκα στα κτήματα του παπά. Ο Στράκας όμως πήγαινε κάθε Κυριακή στην Εκκλησία.

Μια μέρα ύστερα από έναν γερό καυγά που έβριζε ο ένας τον άλλον επάνω στα νεύρα του ο Στράκας λέει του παπά. Αχ βρε πούστη τράγο που θα μου πας θα στο φάω το κεφάλι.

Αγανακτισμένος και ο παπάς του έκανε μήνυση και τον πήγε στο δικαστήριο. Το δικαστήριο θα γινόταν στο χωριό Σιδώντα σε ένα σπίτι ενός στρατιωτικού. Ο στρατιωτικός θα ήταν και ο πρόεδρος του δικαστηρίου. Οι άλλοι δικαστές θα ήταν ο πρόεδρος του χωριού και μερικοί άλλοι χωριανοί.

Είχαν μαζευτεί και πολύς κόσμος από τα γύρω χωριά για να παρακολουθήσουν την μεγάλη δίκη, και την απόφαση που θα έβγαζαν οι δικαστές γιατί θα είχε μεγάλη πλάκα.

Χά! χά! χά! γελάει ο ψηλός.

Χτυπάει ο πρόεδρος ένα κουδούνι από αυτά που βάσαμε στα πρόβατα για να κάνουν οι άνθρωποι ησυχία και η δίκη ξεκινά. Ρωτάει ο πρόεδρος τον παπά.

- Τι παράπονο έχεις παπά Δημήτρη από τον κατηγορούμενο;

- Κύριε Πρόεδρε μου είπε α ρε πούστη τράγο θα σου φάω το κεφάλι.

Ο πρόεδρος ρωτάει τον κατηγορούμενο.

- Του είπες τέτοια λόγια του παπά Δημήτρη κατηγορούμενε;

Σηκώνεται επάνω ο Γιάννης ο Στράκας και με σοβαρό ύφος του λέει:

- Κύριοι πρόεδροι, κύριοι δικαστάδες τα είπα αυτά τα λόγια αλλά

δεν τα είπα για τον παππούλη. Εγώ τα είπα για τον δικό μου τον τράγο που έχω στο κοπάδι μου και ο παππούλης νόμιζε ότι τα είπα γι' αυτόν.

Ο κόσμος που είχαν έρθει να παρακολουθήσουν την δίκη και ήταν πάρα πολλοί από τα γύρω χωριά, ξέσπασαν σε γέλια γιατί ήξεραν τι πονηρή αλεπού ήταν ο Γιάννης ο Στράκας.

Ο πρόεδρος χτυπάει την κουδούνα και φωνάζει ησυχία παρακαλώ ησυχία.

Ο πρόεδρος ρωτάει τον παπά.

- Έχει ο κατηγορούμενος τράγο στο κοπάδι του;
- Έχει λέει ο παπάς.
- Έρχεται στην εκκλησία;
- Έρχεται απαντάει ο παπάς, κάθε Κυριακή.

Γίνεται μια μικρή σύσκεψη μεταξύ των δικαστών, και βγάζουν την απόφαση.

- Αθώος ο κατηγορούμενος

Κι έτσι με την εξυπνάδα του και την πονηριά του ο Γιάννης ο Στράκας γλύτωσε τις βουρδουλιές που θα έτρωγε γιατί η τιμωρία του θα ήταν να φάει κάμποσες βουρδουλιές.

Και όταν βγήκε έξω από την αίθουσα του δικαστηρίου τραγουδούσε και χόρευε ο πονηρός Στράκας. Όλοι μας γελάσαμε με την καρδιά μας περισσότερο ο Λουκάς ο ψηλός με το τρανταχτό του γέλιο.

Γυρίζω και τον κοιτώ κάτι δεν μου αρέσει στο πρόσωπό του από καιρό, και το έχω πει του Νίκου. Μια παράξενη χλωμάδα που έχει στο πρόσωπό του με ανησυχεί δεν μου αρέσει το χρώμα του. Το έχω πει πολλές φορές του Νίκου αλλά εκείνος με κοροϊδεύει λέγοντάς μου ότι κάνω τον γιατρό. Τέλος πάντων μακάρι οι ανησυχίες μου να μην επαληθευτούν.

Δυστυχώς όμως για τον Λουκά τον ψηλό αυτή η χρονιά δεν ήταν καλή. Οι φόβοι μου επαληθεύτηκαν, οι γιατροί διέγνωσαν καρκίνο

στο στομάχι και σε λίγο καιρό ο Λουκάς ο ψηλός έφυγε από την ζωή και μας άφησε να θυμόμαστε τα καλαμπούρια του και το αυθόρμητο τρανταχτό του γέλιο.

Βρισκόμαστε στην καρδιά του χειμώνα, βρέχει-βρέχει, πολύ δυνατά και από το παράθυρο βλέπω την βροχή σαν νήματα που σμήγουν τον ουρανό με την γη και αυτός ο αέρας είναι ανυπόφορο. Τα βαριά σύννεφα δεν αφήνουν την αυγή να φωτίσει. Κάνει έξω πολύ κρύο και τα τζάμια έχουν παχυνστεί απ την ζεστασιά του τζακιού. Ένα βουητό ακούγεται που σε κάνει να ανατριχιάζεις από τα κύματα που όταν χτυπούν με λυσσαλέα δύναμη επάνω στα μαυρισμένα και χιλιοδαρμένα βράχια αφήνοντας έναν αλλόκοτο αντίλαλο που φτάνει μέχρι επάνω στο χωριό.

Μέσα στο καταχείμωνο που η φύση αυτήν την εποχή βρίσκεται σε χειμερία νάρκη αυτή η βροχή που πέφτει από τον ουρανό είναι το σκίρτημα της ζωής. Είναι το πελώριο φιλί που δίνει ο ουρανός στη γη με τις τόσο ευεργετικές βροχές.

Είναι η αστείρευτη πηγή ζωής που την κάνει να γεννά θριαμβευτικά κάθε χρόνο από τους σπόρους που κρατά μέσα στην μήτρα της. Αυτές όμως είναι οι πιο δύσκολες μέρες του αγρότη που έχει ζώα. Γιατί στα νησιά τα ζώα, πρόβατα και κατσίκια ζουν ελεύθερα στα βουνά σαν τα ελάφια. Γι' αυτό αυτήν την εποχή που γεννούν είναι για τον αγρότη σωστή τυραννία.

Αστραπές απανωτές, η βαριά συννεφιά έχει χαμηλώσει τόσο που σκεπάζει τους γύρω λόφους. Ο Νίκος μόλις φέξει πρέπει να σηκωθεί να βγει στο βουνό να τα μαζέψει, να τα ταΐσει και να δει αν είναι όλα γιατί αν λείπει κάποιο σίγουρα κάπου έχει σταθεί για να γεννήσει και άντε να το βρεις με τέτοια βροχή και τέτοιο κρύο. Σε λίγο μπορεί δεν μπορεί σηκώνεται. Δεν μπορεί να γίνει αλλιώς, ντύνεται με χονδρά ρούχα βάζει αδιάβροχο και ξεκινά. Με μεγάλο κόπο τα συγκεντρώνει δεν είναι όμως όλα, κάποια λείπουν, πρέπει να τα βρει. Σκαρφαλώνει βράχο το βράχο ψάχνοντας για τα χαμένα.

Εγώ έχω ανάψει το τζάκι και περιμένω.

- Σοφία άνοιξε την πόρτα φωνάζει ο Νίκος. Κατάλαβα σίγουρα νεογέννητα κατσικάκια φέρνει. Ανοίγω την πόρτα. Κρατάει δύο κατσικάκια στα χέρια του και τρέχει γρήγορα κοντά στο τζάκι. Ήταν βρεγμένα, μισοπεθαμένα και παγωμένα. Τα σκουπίζω με ρούχα και τα κρατώ κοντά στη φωτιά.

Παίρνω το ακουστικό του πιεσόμετρου και ακροάζομαι την καρδούλα τους, χτυπάει πολύ αργά, τα γυρίζω από δω τα γυρίζω από κει για να στεγνώσουν καλά και να ζεσταθούν. Σε λίγο ακροάζομαι πάλι την καρδούλα τους. Τώρα ακούγεται πιο δυνατά πιο ρυθμικά.

- Έλα Νίκο τα σώσαμε. Φέρνει ένα καφάσι που έχει βάλει μέσα άχυρο και τα βάζουμε μέσα αφού τα στεγνώσαμε πρώτα καλά.

Τα αφήσαμε κοντά στο τζάκι. Φοράω κι εγώ αδιάβροχο και πάμε να αρμέξουμε την μάνα τους που την έχει βάλει μέσα σε ένα σταύλο.

Προσπαθώ να τα ταΐσω με το μπιμπερό είναι δύσκολα μερικές φορές δεν πιάνουν το μπιμπερό και τότε τα ταΐζω με μια σύριγγα. Τα ταΐζω σιγά-σιγά και προσπαθώ να πιουν έστω και λίγο γάλα τη μάνας τους γιατί αν δεν πιούν από το πρώτο γάλα της μάνας δεν ζουν. Τα δυο κατσικάκια αφού ζεστάθηκαν ευτυχώς ήπιαν και λίγο γάλα και αναστήθηκαν. Φεύγει πάλι πρέπει να βρει άλλη μια κατσικά που λείπει. Κατά της έντεκα η ώρα έρχεται, έξω ο βοριάς λυσομανά. Αυτήν τη φορά θέλει να τον βοηθήσω να βάλουμε στο σταύλο μια άλλη κατσικά που δεν μπορεί να γεννήσει, Σιγά-σιγά και με μεγάλο κόπο την βάζουμε μέσα.

Το ζώο σφίγγεται, πονάει χτυπιέται.

Σε κάθε σφίξιμο ένα ποδαράκι φαίνεται για λίγο μα πάλι χάνεται. Στέλνω τον Νίκο στο σπίτι να φέρει λάδι και κουβά με νερό.

Σηκώνω τα μανίκια ψηλά βάζω λάδι στο χέρι μου και ξεκινώ την επέμβαση.

Σιγά-σιγά βάζω το χέρι μου όσο μπορώ πιο μέσα και προσπαθώ να το λαδώσω όσο πιο πολύ μπορώ το κατσικάκι.

Ψάχνω να βρω και το άλλο ποδαράκι γιατί έρχεται στραβά. Με μεγάλη προσπάθεια πιάνω τα δύο πόδια και το κεφάλι γιατί αυτά πρέπει να βγουν πρώτα. Τραβώ με όλη την δύναμη γιατί όταν το κατσικάκι είναι ψόφιο δεν βγαίνει εύκολα. Ξαναβάζω λάδι στο χέρι μου και κάνω ξανά προσπάθεια. Αυτήν την φορά έχει λαδωθεί πιο πολύ και σιγά-σιγά άρχισε να γλυστρά και σε λίγο βγαίνει πεθαμένο. Σε λίγο αρχίζει η μάνα να σφίγγεται πάλι. Έχει κι άλλο. Ξανά η ίδια διαδικασία. Αυτή την φορά το τραβάω με περισσότερη ευκολία. Και το δεύτερο ψόφιο.

Η κατσικά πεσμένη κάτω παίρνει μια βαθιά αναπνοή και βγάζει ένα βογκητό που σου σπαράζει την καρδιά. Ο Νίκος πιο κει λέει.

Την καημένη τι πόνους έχει.

Της χαϊδεύω το κεφάλι. Γυρίζει σαν άνθρωπος με κοιτάει και βγάζει μια φωνή. Κατάλαβα τι θέλει να μου πει γιατί άρχισε πάλι να σφίγγεται. Έχει και τρίτο.

Ετοιμάζομαι πάλι και την βοηθώ

Το τρίτο καθώς έχει λαδωθεί είναι και μικρότερο γλυστράει πιο εύκολα. Φυσικά και το τρίτο ψόφιο. Στέλνω τον Νίκο στο φαρμακείο να φέρει αντιβίωση τουλάχιστον να σώσουμε την μάνα. Ευτυχώς τη σώσαμε.

Όταν απογέννησαν όλες ο τελικός απολογισμός ήταν 45 κατσίκια εν ζωή και 12 απώλειες.

Τι να κάνουμε αυτά έχει ο αγρότης.

Αυτά που σας έχω περιγράψει είναι λίγα από τη ΖΩΗ μου στο νησί.

Όσο για το κύριο επάγγελμά μου την μελισσοκομική αυτό είναι ένα άλλο κεφάλαιο κοπιαστικής δουλειάς αλλά και πολύ ευχάριστη απασχόληση.

Οι μέλισσες είναι από τα πιο ευλογημένα πλάσματα της φύσης.

Ένα μικρό παραμυθάκι λέει:

Ήταν μια μάνα και είχε δύο κόρες που κατοικούσαν μακριά της.

Κάποτε η μάνα αρρώστησε και ήταν ετοιμοθάνατη. Παρεκάλεσε μια γειτόνισσα να πάει στην μεγάλη της κόρη να της πει πως η μάνα της είναι ετοιμοθάνατη και πως θέλει να την δει και να της δώσει την ευχή της. Πήγε η γειτόνισσα και είπε στην κόρη ότι η μάνα της είναι ετοιμοθάνατη και πως θέλει να σε δει και να σου δώσει την ευχή της. Η κόρη εκείνη την ώρα έπλενε στην σκάφη και λέει. Δεν μπορώ τώρα γιατί πλένω.

Πάει η γειτόνισσα στην άρρωστη μάνα και της είπε ότι η κόρη σου δεν μπορεί να έρθει γιατί πλένει.

Η μάνα τότε είπε:

- Να γυρίσει η σκάφη και να κολλήσει στην πλάτη της. Πραγματικά η σκάφη γύρισε και κόλλησε στην πλάτη της κόρης και η κόρη έγινε χελώνα και σε όλη της την ζωή ζει με ένα κόκαλο που είναι κολλημένο επάνω στην πλάτη της που είναι σαν σκάφη.

Η άρρωστη μάνα παρακάλεσε ξανά την φίλη της να πάει στην άλλη κόρη.

Όταν πήγε στην δεύτερη κόρη και της είπε πως η μάνα της είναι ετοιμοθάνατη, εκείνη την ώρα ζύμωνε ψωμί, άφησε το ζύωμα δεν σκούπισε ούτε το αλεύρι από τα χέρια της και έτρεξε όσο μπορούσε πιο γρήγορα για να προφτάσει την μάνα της ζωντανή.

Όταν πλησίασε τη μάνα της κλαίγοντας, η μάνα της χαϊδεψε το κεφάλι και της είπε:

- Ότι πιάνεις μέλι να γίνεται στα χέρια σου. Και η κόρη έγινε μέλισσα και ότι ζουμάκι ρουφά από τα λουλούδια γίνεται μέλι. Το πιο θαυμαστό και το πιο εργατικό πλάσμα στην φύση.

Εάν ξαναγεννιόμουν, πάλι μελισσοκόμος θα ήθελα να ήταν το επάγγελμά μου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 14

Απάντηση στην εφημερίδα της Άνδρου

Μια μέρα καθώς μάζευα παλιές εφημερίδες να της πετάξω η ματιά μου πέφτει σε ένα άρθρο μιας τοπικής εφημερίδας.

«Άνεμος της Άνδρου. Απρίλιος 1997-27-3»

Το άρθρο έλεγε:

«Η αυθαιρεσία σε όλο της το μεγαλείο με την ανοχή της πολιτείας την αδιαφορία των εκλεγμένων τοπικών και αρχόντων και του Επαρχείου και χωρίς την παρουσία Αγροφύλακα τα τελευταία χρόνια. Ανεξέλεγκτα κοπάδια αιγοπροβάτων καταστρέφουν την Β.Δ. Άνδρο. Ενώ οι ιδιοκτήτες τους ευημερούν εις βάρος του υπολοίπου πληθυσμού. Είναι αδιανόητο και ταυτόχρονα μοναδικό στις Κυκλάδες αυτό που συμβαίνει στην Άνδρο κυρίως στην Β.Δ. πλευρά του νησιού, όπου αγέλες αιγοπροβάτων καταστρέφουν συστηματικά το τοπίο αλλά και τις καλλιέργειες προξενώντας ανυπολόγιστη ζημιά, ενώ οι κάτοικοι καταφεύγουν στην Δικαιοσύνη για να δικαιωθούν προς στιγμήν όμως καθότι είναι βέβαιον ότι την επόμενη θα υποστούν τα ίδια. Καλείται λοιπόν συχνότατα η Δικαιοσύνη να λύσει το πρόβλημα το οποίον θα μπορούσε να είχε λύσει προ πολλού η Πολιτεία με την ανοχή της οποίας συμβαίνει το κακό.

Παροιμιώδης εξάλλου είναι και η παντελής αδιαφορία που επιδεικνύουν αν και γνωρίζουν πολύ καλά το πρόβλημα οι τοπικοί άρχοντες και το Επαρχείο αναλογιζόμενοι προφανώς το πολιτικό κόστος. Οι μεγαλοστομίες και οι βαρύγδουπες κατά καιρούς ανακοινώσεις όσων κόπτονται για την προστασία του περιβάλλοντος και της μοναδικής φύσης του νησιού μας αποτελούν εξαγγελίες κενές περιεχομένου όταν συντελείται τόσο βάνανυσα η καταστροφή από τα κοπάδια κάποιων οι οποίοι ευημερούν εις βάρος του υπόλοιπου πληθυσμού.

Επιτέλους κανείς δεν ενδιαφέρεται πραγματικά για την τύχη αυτού του τόπου για να περιορίσει μέσα στα νόμιμα πλαίσια την δραστηριότητα όλων αυτών που ορμώμενοι από τις συνήθειες περασμένων αιώνων λυμαίνονται κυριολεκτικά τις ξένες περιουσίες.

Οι τοπικοί άρχοντες ο κ. Έπαρχος, οι βουλευτές του νομού, η υπουργός κ. Ελισάβετ Παπαζώη όλοι αυτοί θα εξακολουθήσουν να σιωπούν;

Η εφημερίδα μας έχει αναφερθεί κατά το παρελθόν στο θέμα αυτό και έχει δημοσιεύσει εκτενή μελέτη του Γιάννη Καπάκη για τις συνέπειες της ανεξέλεγκτης βοσκής.

Αυτή τη φορά όμως αναλαμβάνουμε εκστρατεία για να αλλάξει επιτέλους αυτό το καθεστώς που μόνο με πλιάτσικο μπορεί να χαρακτηριστεί και θα αναγκάσουμε όλους όσους προαναφέραμε να εφαρμόσουν τις απόψεις τους δημόσια και να δεσμευτούν στην κοινή γνώμη διότι επιβάλλεται και κάποτε να τελειώνουν οι χοροί.»

Δίπλα από το ανυπόγραφο αυτό άρθρο έχουν βάλει μια φωτογραφία που δείχνει ένα πεύκο φυτεμένο σε βουνό όχι σε αυλή του σπιτιού που δεν έχει φύλλα.

Κρίμα που δεν έτυχε να διαβάσω την εκτενή μελέτη του κ. Γιάννη Καπάκη, λυπάμαι.

Η φτωχή νοημοσύνη σε όλο της το μεγαλείο. Είναι αδιανόητο πως άνθρωπος λογικός έγραψε αυτό το κείμενο, Τα αιγοπρόβατα που

Ο Νίκος με τα εγγόνια την Μαιρούλα και τον Νικολή (1990)

αναφέρει δεν είναι φαινόμενο τωρινό.

Αιγοπρόβατα στην Β.Δ. Άνδρο υπάρχουν από εκατοντάδων χρόνων. με αυτά ζούσαν οι προπαππούδες μας. Με αυτά ζούσαν οι παππούδες μας. με αυτά μας μεγάλωσαν οι γονείς μας. Αυτά μας έδωσαν ζωή στα μαύρα χρόνια της κατοχής με τα προϊόντα τους.

Και με αυτά ζουν τώρα οι λιγοστοί αγρότες και έχουν απομείνει ξωμάχοι και δουλεύουν από την αυγή μέχρι την δύση του ήλιου για την επιβίωσή τους. Ας καλέσουμε λοιπόν την Δικαιοσύνη και την Πολιτεία να λύσει το πρόβλημα γιατί πρόβλημα μεγάλο έχουν οι αγρότες σήμερα.

Όταν με αυτά τα λιγοστά αιγοπρόβατα και όχι τις αγέλες όπως αναφέρει η εφημερίδα χωρίς να έχουν άλλους πόρους ζωής που πρέπει να ζουν την οικογένειά τους, εκτός και θέλετε κι αυτοί οι λιγοστοί που έχουν απομείνει να πάρουν τον δρόμο για την

ξελογιάστρα Αθήνα, την χώρα των ψεύτικων θαυμάτων.

Καλά θα έκανε λοιπόν η Πολιτεία να έρθει και να ρωτήσει αυτούς τους ανθρώπους πόσα χρήματα ξοδεύουν για τροφές όλο το χρόνο για τα ζώα τους, γιατί δεν ζουν μόνο με τα αγκάθια που τρώνε στο βουνό γιατί στην Β.Δ. Άνδρο μόνο αγκάθια ευδοκιμούν στα βουνά.

Για να μπορέσουν να ζήσουν τις κρύες μέρες και νύχτες το χειμώνα όταν τα στοιχεία της φύσης δέρνουν αυτόν τον τόπο ανελέητα όπως ο άνεμος όταν φυσά δέκα και έντεκα μποφόρ με βροχή και με χιόνι θέλουν να φάνε και καρπό. Ότι καιρό κι αν κάνει τον χειμώνα μα ή βροχή ή χιόνι και όσα μποφόρ κι αν φυσάει ο αγρότης είναι αναγκασμένος να βγει έξω με το τσουβάλι στον ώμο γεμάτο καλαμπόκι και βαμβακόπιτα να ταΐσει τα ζώα του που αυτήν την εποχή άλλα είναι σε κατάσταση εγκυμοσύνης και άλλα έχουν μικρά. Αν δεν τα ταΐσει θα του ψοφήσουν τα περισσότερα. Και θα έκανε πάρα πολύ καλά η Πολιτεία να κάνει κάτι που δεν έχει κάνει μέχρι τώρα κανένας.

Να έρθει μια βολτίτσα τις μέρες τις χαρούμενες για τον αγρότη που ήρθε η ώρα η καλή για να εισπράξει τον κόπο μιας ολόκληρης χρονιάς. Που ήρθε η ώρα να πουλήσει τ' αρνιά και τα κατσίκια όσα μπόρεσαν να επιζήσουν. Να σκύψει βαθιά μέσα στην τσέπη του και να δει το κέρδος του παραμερίζοντας τα χρήματα που έχει ξοδέψει για τροφές από αυτά που εισπράξε.

Αν λοιπόν η πολιτεία δει το πραγματικό κέρδος του αγρότη είμαι σίγουρη πως θα φύγει με σκυμμένο το κεφάλι, γιατί το περισσότερο κέρδος το καρπώνονται οι μεσάζοντες, αυτές οι βδέλλες που πίνουν το αίμα του αγρότη με την ανοχή της εκάστοτε καλής μας Πολιτείας.

Ας αφήσουν λοιπόν να ζουν ελεύθερα όπως ζούσαν πάντα τα λιγοστά αιγοπρόβατα που έχουν απομείνει. Διότι η αποστολή τους δεν είναι μόνο να φέρουν ένα κομμάτι ψωμί στον κτηνοτρόφο

αγρότη έχουν κι άλλη αποστολή. Συντελούν κι αυτά στην ισορροπία της φύσης.

Από την μια μεν φέρνουν ένα πενιχρό εισόδημα στον άνθρωπο από την άλλη δε λιπαίνουν με τα περιττώματά τους την γη και εκτελούν και το έργο του κλαδευτή που είναι απαραίτητο κι αυτό. Οι τοπικοί άρχοντες και το επαρχίον δεν αδιαφορούν. Ξέρουν το πρόβλημα του κτηνοτρόφου αγρότη τον νιώθουν γι' αυτό και δεν μιλούν. Ο κ. Γιάννης Καπάκης με την εκτενή μελέτη του τον παρακαλούμε να μας πει ποιος είναι ο παχουλός μισθός που απολαμβάνει η οικογένειά του;

Και τον παρακαλώ να μας πει τι αρνάκια και κατσικάκια τρώει της Άνδρου; ή της Αλβανίας; σίγουρα της Άνδρου.

Σοφή η παροιμία μας που λέει:

(Ο χορτάτος δεν τόχει του νηστικού)

Οι χοροί φυσικά θα αρχίσουν για σας όταν καταφέρετε και εξοντώσετε από όλα τα νησιά τους κτηνοτρόφους. Αλλά τότε θα σας πούμε εμείς τι νόστιμα αρνάκια και κατσικάκια Βουλγαρίας και Αλβανίας θα τρώτε όλοι εσείς με τους παχουλούς μισθούς γιατί όλοι εσείς αρνάκια και κατσικάκια της Άνδρου, Τήνου, και Καρύστου γεύεστε. Όσο για τον πεύκο που στολίζει το κείμενό σας, στο νησί των ανέμων των δέκα και έντεκα μποφόρ δεν ευδοκιμούν τα πεύκα εάν είναι σε μέρος που το βρίσκει πολύ ο τρελός βοριάς. Οι κύριοι που ενδιαφέρονται για την προστασία του περιβάλλοντος ας ρίξουν μια ματιά γύρω τους και θα δουν τι είναι αυτό που καταστρέφει το περιβάλλον.

Και αν δεν το βλέπουν δεν το καταλαβαίνουν, λυπάμαι αλλά με αναγκάζουν να πω πως η νοημοσύνη τους είναι πολύ χαμηλή.

Θα τους το πω εγώ.

Είναι τα σπίτια που ξεπροβάλλουν σαν μανιτάρια το ένα μετά το άλλο και εξαφανίζουν την άγρια φύση που είναι κοντά τους.

Είναι τα ξενοδοχεία που έχουν κατακλείσει ολόκληρες πλαγιές

όπως στο Μπατσί με τόνους τσιμέντου. Εκεί που το μάτι σου έβλεπε πριν μόνο πράσινο όσο κι αν το έτρωγαν οι κατσίκες και τα πρόβατα.

Είναι που στα σπλάχνα της γης βρίσκονται αμέτρητοι βόθροι εκεί που άλλοτε έρεε μέσα στις φλέβες της πεντακάθαρο νερό. Και μολύνουν το νερό στις άφθονες τρεχούμενες πηγές που υπάρχουν επάνω στο νησί.

Είναι καταστροφή του περιβάλλοντος τα λατομεία που διαμορφώνουν τη γη σε σεληνιακό τοπίο.

Είναι η καταστροφή του περιβάλλοντος ο ίδιος ο άνθρωπος και όχι τα ζώα.

Και τελειώνω με μια λαϊκή παροιμία που μιλά πιο εύλωττα από όλους μας.

Φταίει το σαμάρι και χτυπούν τον γαϊδάρo

Οι ανεγκέφαλοι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 15

Μία βόλτα στον ανεμόμυλο

Η καλή μέρα από το πρωί φαίνεται. Με το ξημέρωμα της ροδαυγής φάνηκε πως η σημερινή μέρα θα ήταν μια αλκυονίδα μέρα καταμεσής του Γενάρη.

Άπνοια φύλλο δεν κουνιέται. Ο ήλιος έχει ανέβει αρκετά. Μια γλυκιά ζεστασιά έχει απλωθεί παντού. Κοπαδιαστές, οι καρδερίνες πετούν από δένδρο σε δένδρο και με το τρελό τους κελαϊδήμα που το παίρνουν οι ρεματιές αντηλαλεί όλη η φύση. Οι πέρδικες που ευτυχώς υπάρχουν ακόμα ακούγονται να καθαρίζουν πότε προς την μεριά της Αγ. Παρασκευής, πότε προς την μεριά του ανεμόμυλου. Δεν είναι δυνατόν μια τέτοια ημέρα να κάθομαι μέσα στο σπίτι. Σήμερα είναι για βόλτα στο βουνό. Παίρνω μαχαίρι και τσάντα και τραβώ προς τον ανεμόμυλο για να μαζέψω χόρτα του βουνού, πικροράδικα, αγκιναρούλες και άλλα. περπατώντας σιγά-σιγά φτάνω στην κορυφή του λόφου στον γκρεμισμένο ανεμόμυλο που βρίσκεται στο πιο ψηλό σημείο του χωριού. Το στρογγυλό του χτίσιμο δεν έχει γκρεμιστεί τελείως. Οι πέτρες έχουν σχηματίσει ένα μικρό βουναλάκι γύρω από το μύλο.

Λίγα μέτρα πιο κει βρίσκεται κι αυτό μισογκρεμισμένο το σπίτι που κατοικούσαν οι ιδιοκτήτες του μύλου. Πρέπει να ήταν πολύ

αρχοντόσπιτο, αν κρίνει κανείς από τα πολλά του δωμάτια. Καθώς οι τοίχοι δεν έχουν ισοπεδωθεί τελείως. Μπορείς να μετρήσεις άνετα από πόσα δωμάτια αποτελείτο. Περιπλανιέμαι από δωμάτιο σε δωμάτιο που μιλούν με πρωτόγνωρη δύναμη αποκαλύπτοντας την αρχοντιά των ανθρώπων που κατοικούσαν σ αυτό το σπίτι.

Στο κέντρο του σπιτιού μια σάλα μεγάλων διαστάσεων. Επάνω στις πόρτες βρίσκονται ακόμα τα πολύ χονδρά ξύλα. Οι τοίχοι γεμάτο από παραθούρες που οι νοικοκυρές τις στόλιζαν με τις ωραίες άσπρες δαντέλες που τις έπλεκαν μόνες τους. Εκεί μέσα έβαζαν τα γιαλικά τους τα βάζα με τα γλυκά του κουταλιού το μπουκάλι με το τσίπουρο, τα εικονίσματα και το ακοίμητο κανδήλι που άναβε μέρα-νύχτα.

Δίπλα βρίσκεται η κουζίνα που βλέπεις καθαρά το τζάκι με την καμινάδα του γκρεμισμένη και πιο κει ο φούρνος. Κοντά στην κουζίνα φαίνεται να ήταν ένα άλλο μικρό δωματιάκι που πρέπει να ήταν το πατητήρι, διακρίνεται καθαρά η τρύπα που έτρεχε ο μούστος από το πάτημα των σταφυλιών και μπρος στην τρύπα βρίσκεται το μικρό στερνάκι που συγκεντρώνεται ο μούστος. Περνώ και στα άλλα δωμάτια και αρχίζω να μετρώ ένα, δύο, τρία, τέσσερα, πέντε με την σάλα έξι με την κουζίνα, επτά στο βορεινό μέρος του σπιτιού άλλο ένα δωμάτιο φαίνεται να ήταν η αποθήκη ή έβαζαν ζώα.

Πραγματικό αρχοντικό σκέφτομαι.

Βγαίνω έξω στην αυλή του σπιτιού κάθομαι σε μια μεγάλη πέτρα και από κει ψηλά αγναντεύω κάτω όλο το χωριό.

Απέναντι από το σπίτι φαίνεται ακόμα ο παλιός δρόμος τόσο φαρδύς που χωρούσε να περνά ο γαίδαρος φορτωμένος με τα τσουβάλια με στάρι ή με κριθάρι που έφερναν οι άνθρωποι από όλα τα χωριά να τα αλέσουν στον μύλο να τα κάνουν αλεύρι που η νοικοκυρά θα ζυμώνει και θα ψήσει το ψωμί στο φούρνο με τα ξύλα.

Το κελάϊδημα των πουλιών, το ελαφρό αεράκι που ποτέ δεν

Αγκαλιά με το δισέγγονο (2012)

λείπει εδώ ψηλά στον ανεμόμυλο και η μυσταγωγική ατμόσφαιρα όλα μαζί κάνουν ένα κοινό δέσιμο της φύσης μια πραγματικά μοναδική εικόνα αρμονίας και γαλήνης. Κάτι που δεν μπορούν να το χαρούν οι άνθρωποι στις πόλεις, Αισθάνομαι τον εαυτό μου τυχερό που μπορώ να απολαμβάνω την απόλυτη αίσθηση αρμονίας που υπάρχει μόνο μέσα στη φύση. Χαίρομαι το μέγα θαύμα του δημιουργού. Τον ουρανό, τη θάλασσα, τον λαμπρό ήλιο.

Τούτην την ώρα στην απόλυτη ησυχία τα άψυχα γίνονται έμψυχα και από τα φυτίλια των παλιών κτισμάτων δημιουργείται μπρος στα μάτια μου μια ζωή και μια ιστορία μαζί. Γεμίζει η ψυχή μου με θλίψη για το γρήγορο πέρασμα του χρόνου.

Γιατί τα χρόνια περνούν πολύ γρήγορα εμείς γερνάμε και φεύγουμε, όμως οι πέτρες αυτές μένουν έστω και μισογκρεμισμένες πάντα φύλακες άγρυπνοι των παραδόσεων.

Εκατό και πλέον χρόνια οι πέτρες όμως στέκονται εδώ όχι βέβαια

Αγκαλιά με το δισέγγονο (2012)

όπως τότε. Δεν έχει σημασία αυτό γιατί όποιος έχει αυτιά μπορεί ν'ακούσει ακόμα το τρίξιμο που έκαναν τα ξύλα καθώς ο μύλος γύριζε με δύναμη με το φύσημα του ανέμου. Όποιος έχει μάτια μπορεί να δει τα άσπρα του πανιά φουσκωμένα να γυρίζουν να γυρίζουν να γυρίζουν ν'αλέθουν τον χρυσό καρπό το στάρι, το κριθάρι και τα τσουβάλια να γεμίζουν με γρήγορο ρυθμό το ένα μετά το άλλο με το ευλογημένο αλεύρι.

Οι άνθρωποι να πηγαινοέρχονται βιαστικοί άλλοι να ξεφορτώνουν τον καρπό από τα υπομονετικά γαϊδουράκια και άλλοι να φορτώνουν την χρυσή σοδιά. Η νοικοκυρά του μύλου να πηγαινοέρχεται με τον δίσκο για να κεράσει τσίπουρο, γλυκό του κουταλιού ή ζεστούς λουκουμάδες.

- Άντε παιδιά καλοφάγοτο τους εύχεται ο μυλωνάς.

Πιο κει τα ξεφόρτωτα γαϊδουράκια εύρισκαν την ευκαιρία να χαριεντίζονται και να συνεννοούνται με το δικό τους τρόπο.

Όλα αυτά είχαν κατακλύσει το νου μου.

Παλιά γεγονότα πρόσωπα και σκηνές ήταν τόσο ζωντανά σαν να έβλεπα μια κινηματογραφική ταινία. Ήμουν τόσο απορροφημένη από όλα αυτά τα γεγονότα του παρελθόντος όπως τα φανταζόμουν που έμοιαζαν να είναι του παρόντος. Δεν έκανα καμία προσπάθεια να τις διώξω, ήμουν τόσο απορροφημένη. Τα έβλεπα τόσο λεπτομερειακά τόσο έντονα, τόσο τωρινά. Τα έβλεπα ξανά και πάλι ξανά όλες τις εικόνες όλες τις εργασίες που γίνονταν εκατό χρόνια περίπου πίσω από εμάς.

Οι ψυχές γίνονταν αέρας, πνεύματα

Το όραμα περνούσε γοργό μπρος από τα μάτια μου ώσπου ξαφνικά το κακάρισμα μιας πέρδικας που άρχισε να κελαηδεί με μεγάλη όρεξη λίγο πιο πέρα από τον ανεμόμυλο και όλα έφυγαν, χάθηκαν.

Καθισμένη στην μεγάλη πέτρα η ματιά μου γύρισε στο βάθος του γαλάζιου, εκεί που σμίγουν ο ουρανός και η θάλασσα στην παραλία του Φελλού.

Οι ακτίνες του ήλιου λες και χιλιάδες χρυσάφια λαμποκοπούν επάνω της. Όταν βρίσκεσαι εδώ ψηλά στην κορυφή του ανεμόμυλου θαρρείς ότι πετάς πως είσαι ένας αετός καθισμένος ψηλά στην φωλιά του. Βλέπεις το χωριό να απλώνεται κάτω από τα πόδια σου. Αγναντεύεις την μεγάλη μας εκκλησία με το κάτασπρο και ψηλό καμπαναριό. Η κορυφή του ενώνεται με το γαλάζιο του ουρανού διότι εκεί ψηλά βρίσκεται και ο θρόνος ΑΥΤΟΥ.

Τα θεμέλιά της κάτω στην γη διότι εκεί είναι το υποπόδιον των ποδιών ΑΥΤΟΥ.

Ορατό από το ταξιδιάρικο πέρασμα του Καβοντόρου. Όλα αυτά που βλέπουν από εδώ ψηλά τα μάτια μου αρμοδένουν φιλικά μεταξύ τους και γίνεται ένας ωραιότατος πίνακας ζωγραφικής.

Τα κάτασπρα ψηλά καμπαναριά των εκκλησιών στα νησιά μας είναι οι φάροι της πίστης για την ορθοδοξία μας, είναι η ελπίδα των

Ο ενενηντάχρονος Νίκος Πετράκης, ο πρωτεργάτης του Γέρακα

ναυτικών μας που περνούν καθημερινά κοντά στα ελληνικά νησιά μας. Βλέπουν την εκκλησία το καμπαναριό κάνουν το σταυρό τους, δυναμώνει η πίστη τους. Γιατί πολλές φορές που βρίσκονται σε δύσκολες στιγμές όταν παλεύουν με φουρτουνιασμένες, αγριεμένες θάλασσες που βλέπουν το χάρο με τα μάτια τους όλοι μέσα στο καράβι προσεύχονται από τον καπετάνιο μέχρι τον τελευταίο ναύτη και παρακαλούν τον Άγιο Νικόλαο τον προστάτη των ναυτικών να του βοηθήσει να σωθούν.

Στον Κάβοντόρο ένα καράβι ανεβαίνει προς τον βοριά. Και τι θυμήθηκα τώρα. Μια περιπέτεια που μας είχε πει ο αδελφός μου.

Ήταν πρωτόμπαρκος στα δεκαοχτώ του χρόνια. Είχαν φύγει από τον Καναδά, βρισκόντουσαν στον Ειρηνικό Ωκεανό. Ο ουρανός μαύρος γύρω τριγύρω σκοτεινά, το καράβι έτριζε συθέμελα. Καθώς ήταν πρωτόμπαρκος δεν ήξερε, δεν είχε συνειδητοποιήσει τον κίνδυνο που τους απειλούσε. Βλέπει έναν μουσουλμάνο ναύτη να έχει γονατίσει να κλαίει και να προσεύχεται. Γυρίζει και λέει στον αδελφό μου.

- Μάστρο Νίκο προσευχήσου στον θεό ένας είναι ο θεός και μένα και σένα, πέσαμε σε κυκλώνα. Και ο θεός άκουσε την προσευχή και του μουσουλμάνου και του χριστιανού και σώθηκαν γιατί η πίστη στον άνθρωπο είναι πολύ μεγάλο πράγμα.

Πέρασε όμως η ώρα πρέπει να κατηφορίσω, δεν πειράζει κι αν δεν γέμισε η τσάντα με χόρτα, γέμισε η ψυχή μου από αγαλλίαση κι αυτό είναι το πιο σπουδαίο.

Σηκώθηκα να φύγω. Το μικρό μου σκυλάκι η Μαλβίνα που τόση ώρα καρτερικά καθόταν κοντά μου σηκώθηκε κι αυτό.

Με κοίταξε με τα έξυπνα ματάκια του μου κούνησε την ουρά του και άρχισε να προχωρεί μπροστά κατηφορίζοντας για το σπίτι.

Το σκυλί ο πιο αφοσιωμένος και πιστός φίλος του ανθρώπου. Μακάρι να ήταν και οι άνθρωποι τόσο πιστοί φίλοι μεταξύ τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 16

Φιλία

Λέξη αγνή, λέξη ωραία, μα τόσο πολύ δυσεύρετη ανάμεσα σ' ανθρώπους

Δύο περιπτώσεις φιλικές είναι αυτές που μ'έχουν συγκινήσει στην ζωή μου.

Η πρώτη είναι πρόσφατη μες στα δικά μας χρόνια

Φιλία, αληθινή πολύ μεγάλη που σπάνια συναντάς ανάμεσα σ' ανθρώπους.

Τον ένα Γιώργο τον λεν τον άλλονε Βαγγέλη.

Ψηλά-λιγνά ήταν και τα δυό σαν νάταν κυπαρίσσια, καμάρια μες στην γειτονιά για την καλή τους την καρδιά. μαζί σχολειό πηγαίνανε μαζί και στις χαρές των είκοσι τους χρόνων.

Ο χάρος όμως ζήλεψε την τόσο αγνή φιλία.

Καρτέρι τους εφύλαξε μια μέρα του Νοέμβρη μες στις Καρύστου τα βουνά που βγήκαν για κυνήγι.

Μα να ο χάρος, πέρδικα γίνεται πότε λαγός, πότε κοτσύφι. Το όπλο ο Βαγγέλης το κρατά και σημαδεύει συνεχώς πέρδικα, λαγό, κοτσύφι πέρδικα, λαγό, κοτσύφι.

Μπερδεύεται, ζαλίζεται και την σκανδάλη σαν τραβάς τα βόλια βρίσκουν ξαφνικά τον φίλο του τον Γιώργο.

Πέφτει ο Γιώργος κατά γης.

Και ο Βαγγέλης τρέχει την πέρδικα να πιάσει.

Κι αντί να πιάσει πέρδικα πιάνει τον Γιώργο τον φίλο του στο αίμα βουτηγμένον.

Φωνή μεγάλη έβαλε που την επήραν της Καρύστου οι ρεματιές κι αντίλαλο την κάναν.

- Φίλεε μου μου Γιώργοoooooooo φίλε μου μου Γιώργοooooo
Μ' απάντηση δεν παίρνει.

Και τότε στρέφει το όπλο του στον εαυτό του επάνω.

- Φίλεε μου μου στάσου έρχομαι παρέα να σου κάνω.

Και την σκανδάλη την τραβά ξανά για δεύτερη φορά στο πρόσωπό του επάνω.

Μαζί βαδίζουν στην ζωή μαζί βαδίσαν και στου Άδη τα σκοτάδια.

Μαζί τους θάψαν και τους δυό στον ίδιο λάκο μέσα.

Τέτοια φιλία σαν κι αυτή είναι πολύ σπάνιο στον κόσμο να συναντήσεις.

Η δεύτερη είναι κι αυτή πολύ μεγάλη, πολύ πιστή, πολύ καρτερική.

Μια φιλία που έκανε ένα ζώο στην αθανασία να περάσει. Είναι το σκυλί ο πιστός φίλος του Οδυσσέα ο Άργος. Τριάντα χρόνια καρτερούσε με υπομονή κι η αγάπη του η μοναδική που είχε για τον φίλο του έκανε τον θάνατο και στάθηκε παρ' εκεί.

Και μόλις τον φίλο του αντίκρυσε μετά από τριάντα χρόνια σύρθηκε ως τα πόδια του τ' άγλυψε, τ' ακούμπησε και στην αγκάλη του θανάτου παρεδόθη ευχαριστημένος γιατί είχε δει ξανά τον φίλο του τον μοναδικό κι αγαπημένο.

Τέτοιες φιλίες σαν κι αυτές είναι πολύ σπάνιο στον κόσμο να συναντήσεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 17

Προσκύνημα στην εκκλησία της Αγ. τριάδας

Εδώ ταιριάζει το τραγουδάκι που μας έλεγε η μάνα μας.

*Εις το βουνό ψηλά εκεί
Είναι εκκλησιά ερημική
το σήμαντρό της δεν χτυπά
δεν έχει ψάλτη ουδέ παπά
ένα καντήλι λαμπερό
κι ένα πέτρινο σταυρό
έχει στολίδι μοναχό
το εκκλησάκι το φτωχό.*

Όταν βρίσκομαι στον δρόμο για τον Αμόλοχο πάντα θα κάνω μια στάση για να μπω στο εκκλησάκι της Αγ. Τριάδος.

Μικρό, πολύ μικρό, χωράνε δεν χωράνε δεκαπέντε άνθρωποι. Ανοίγοντας την πόρτα θαρρείς πως μπαίνεις σε σπηλίτσα, καθώς οι δυό του τοίχοι στενεύουν στην οροφή για να ακουμπήσουν επάνω τους οι πελώριες πέτρες που αποτελούν την σκεπή του. Έχεις την εντύπωση πως βρίσκεσαι σε μια πραγματική σπηλίτσα.

Πέτρινοι οι τοίχοι, πέτρινη και η σκεπή.

Όταν τα βήματά μου με οδηγούν εκεί μπροστά στο εικόνισμα της Αγ. Τριάδος και στην ησυχία της ερημιάς, στην ζεστή και μισοφωτισμένη εκκλησούλα μόνη μου, μακριά από τα βλέμματα των ανθρώπων αισθάνομαι πραγματικά πως η προσευχή μου πάει κατευθείαν στον ουρανό και τα χείλη μου ψελίζουν.

Μέγας είσαι κύριε και θαυμαστά τα έργα σου και ουδείς λόγος εξαρκέσει προς ύμνων των θαυμασίων του. Εδώ νιώθω η φλόγα της πίστης να θερμαίνει την καρδιά μου που είναι περισσότερο γεμάτη από πίκρες της ζωής. Εδώ η ψυχή καθαρίζει, αγαλλιάζει, η αναπνοή μου ελαφρώνει.

Είναι μικρό και φτωχό χωρίς χρυσές εικόνες, χωρίς χρυσά καντήλια. Τρεις-Τέσσερις ξεθωριασμένες εικόνες και δύο φτωχά καντηλάκια κρέμονται μπρος στο πέτρινο και λιτό τέμπλο του.

Εδώ όμως εγώ αισθάνομαι κάτι το ξεχωριστό.

Την ώρα που προσεύχομαι μια ανατριχίλα διαπερνά όλο μου το σώμα.

Θαρρώ πως ο θεός βρίσκεται μέσα στην εκκλησία, βρίσκεται δίπλα μου, βρίσκεται παντού.

Ήσυχο ξεμοναχιασμένο από τον κόσμο σωστό καταφύγιο τη ανθρώπινης περισυλλογής. Δεν υπάρχει πιο ζεστή ατμόσφαιρα, είναι μοναδικό,. Ο τόπος αυτός για μένα είναι σαν να αναβλύζει μια θετική και αναζωογονητική ενέργεια. Έχεις την εντύπωση πως βρίσκεσαι μπροστά στην μεγάλη κλίμακα που οδηγεί προς την άνοδο του ΘΕΙΟΥ.

Ο γυρτός άνθρωπος από τις δυσκολίες της ζωής εδώ μέσα ανανεώνονται, οι ελπίδες του και παίρνει δύναμη για να συνεχίζει την δύσκολη ζωή του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 18

Σκέψεις

Τι σκέπτομαι και μονολογώ τώρα, μήπως σε προηγούμενη ζωή ήμουν άλογο; γιατί το αγαπώ τόσο πολύ αυτό το ζώο; μπα βλακείες, ο άνθρωπος δημιουργήθηκε άνθρωπος και τα ζώα δημιουργήθηκαν ζώα. Ίσως όμως επειδή είμαι τοξότης και ο τοξότης είναι μισός άνθρωπος και μισός άλογο.

Άκου τώρα τι σκέπτομαι (όταν ζεις ερημικά μιλάς μόνο με τις σκέψεις σου) όπως είπα και πιο πριν.

Σκέπτομαι πως ήθελα να ήμουν επάνω σε έναν Πήγασο να με σήκωνε στον ουρανό και με τα δυνατά φτερά του να κουνώ κι εγώ τα χέρια μου σας φτερούγες να τ' ανεβοκατεβάζω απαλά και να περνώ ανάμεσα από μια ήρεμη και αβρή ατμόσφαιρα να περνώ πάνω από καταπράσινα δάση και ήμερα βουνά να προσπερνώ μια ακύμαντη και καταγάλανη θάλασσα και να προχωρώ όλο να προχωρώ και να γυρίσω κύκλο τον κόσμο και από εκεί επάνω να έβλεπα όλα τα καλά και τα στραβά των ανθρώπων σε όλη την γη.

Σοφία αν γνώσεις περισσότερες αποκτήσεις τότε θα καταλάβεις πως ξέχειλο ποτήρι θλίψης και πίκρας θες να πιείς αν την σοφία σου μεγάλη την κάνεις. Και με σοφία αν ερευνήσεις σε βάθος την ανθρώπινη ζωή πάντα στο ίδιο συμπέρασμα θα καταλήξεις. Μα-

ταίως μοχθούν όλοι σ' αυτήν την γη ποιος τα πιο πολλά θα αποκτήσει.

Και όταν τα χρόνια σου διαβούν και χιόνια πέσουν στα μαλλιά θα έχεις δει πολλά στραβά που δεν ισιώσαν αφού:

« Η δικαιοσύνη επί της γης που ψέλισαν τα χείλη του την ώρα του θανάτου».

Δεν θα κυριαρχήσει ποτέ επάνω σ' αυτήν την γη είτε να ήταν η ζωή κάτω από τον ήλιο ήλιος χωρίς σύννεφα βροχή μην έφερναν τα μάτια.

Γέλα λοιπόν, όταν μπορείς γιατί στο διάβα της ζωής βορειάδες και αν σου φέρουνε πυκνά μαύρα σκοτάδια.

Ένα πρέπει να θυμάσαι. Όσο σκοτάδι κι αν διαβείς θα βγεις πάλι στον ήλιο.

Ο χρόνος είναι ο γιατρός, ο χρόνος φέρνει λήθη. Τώρα για την χαρά τι νόημα έχει;

Έχει οικογένεια Οικογένεια, Υγεία, Ευημερία, Δόξα.

Τέσσερις λέξεις που όλες μαζί κάνουν την ευτυχία. Αυτό είναι το νόημα της χαράς.

Μα όσο κι αν ψάξεις κάτω απ' τον ήλιο ουτ' έναν δεν θα βρεις που να τον κέρασε η ζωή μόνο χαρές και γέλια.

Κι αν ζύγι τους εβάλεις λιγότερο είναι το ζύγι της χαράς βαρύτερο της πίκρας.

Πολύ στην φιλοσοφία το έριξα σήμερα. Μερικές φορές πολλά θέλω που δυστυχώς δεν μπορούν να πραγματοποιηθούν.

Ήθελα ακόμα να μπορούσα να πήγαινα ξανά σχολείο να τελειώνα αυτά που δεν μπόρεσα τότε να τελειώσω. Να συνέχιζα από εκεί που σταμάτησα τότε στην πέμπτη οκταταξίου ή τρίτη γυμνασίου που λέμε σήμερα. Τότε που η μεγάλη οικονομική δυσχέρεια και η έλλειψη γυμνασίων που δεν υπήρχαν κοντά μου με έκαναν να γονατίσω να σκύψω το κεφάλι και να πω.

- Μέχρι εδώ, δεν γίνεται να πας πιο πάνω Σοφία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 19

Επίλογος

Σήμερα που γράφω την τελευταία σελίδα από την ζωή μου στο νησί είναι Δεκέμβριος του 2013. Στις 7 Δεκεμβρίου συμπλήρωσα τα 77 μου χρόνια. Κάθε χρόνος που περνά κι ένα φύλλο μαδάει και χάνεται από την καρδιά μας.

Σαν τα σύννεφα που αλλάζουν σχήμα όταν τα κυνηγούν οι αέρηδες ψηλά στον ουρανό. Έτσι αλλάζει και η ζωή του ανθρώπου μέρα με την μέρα χρόνο με τον χρόνο.

Δεν λυπάμαι που πέρασαν τα χρόνια μου και βρίσκομαι χωρίς να το καταλάβω στα γεράματα. Ευχαριστώ το θεό που με άφησε να γεράσω γερή και δυνατή.

Δεν αισθάνομαι καθόλου γερασμένη μακάρι όλοι οι άνθρωποι στην ηλικία μου να ήταν όλοι γεροί και δυνατοί όπως εγώ, ολοκλήρωσα τον κύκλο της ζωής μου έκανα παιδιά, είδα εγγόνια, είδα δισέγγονο τι άλλο θέλω;

Σήμερα έξω βρέχει-βρέχει πολύ δυνατά.

Και αυτός ο αέρας είναι ανυπόφορος.

Το πρωί τα βαριά σύννεφα δεν άφηναν την αυγή να φωτίσει. Ένα βουητό ακούγεται από τα κύματα που όταν φυσούν πολύ δυνατά αέρηδες χτυπούν με λυσσαλέα δύναμη επάνω στα μαυρισμένα και

χιλιοδαρμένα βράχια αφήνοντας έναν αλλότροπο αντίλαλο που φτάνει μέχρι τον Άνω Φελλό και σε κάνει να ανατριχιάξεις. Αυτές οι ημέρες είναι οι πιο δύσκολες για τους αγρότες που πρέπει να βγουν από το σπίτι για να πάνε να ταΐσουν τα ζώα τους.

Τι να κάνουμε όμως εμείς οι αγρότες θέλουμε δεν θέλουμε πρέπει να πάμε. Γι' αυτό και εγώ βάζω μακρύ αδιάβροχο, γαλότσες στα πόδια μου και θα πάω να ταΐσω τα ζωντανά μου που με περιμένουν.

Η παλιά μου γειτονιά
Παλιά μου γειτονιά
δρομάκια στενά και χωματένια
δεν θα σας δω ξανά
με άνθη στολισμένα

Διαμάντια οι δροσταλίδες σου
στων λουλουδιών τα φύλλα
της μέντας η μοσχοβολιά
όπου πατείς και όπου βρεθείς
των ζουμπουλιών τα θεία μύρα.

Οι μέλισσες βονιζανε
από ανθό σε ανθό
και παίρνανε το νέκταρ τους
δώρο πολύτιμο να δώσουνε
βασιλικό πολτό και μέλι
σε όλους τους ανθρώπους.

Και σαν έρθει η ώρα
η στερνή σέ σε θέ να πλαγιάσω
και από τον κάματο της ζωής
γλυκά να ξαποστάσω

Οι τελευταίες μου λέξεις γράφτηκαν στις 7 Δεκεμβρίου 2016
ημέρα που συμπληρώνω τα 80 μου χρόνια

Σοφία Πέτρου Παπαθανασίου
συζ. Νικολάου Πετράκη